

Riksdagens snabbprotokoll 2020/21:115

Onsdagen den 28 april

Kl. 09.00–19.07

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

---

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 7 april justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2020/21:666

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:666 Biobränsle och klimat- och miljömålen
av Jens Holm (V)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 28 maj. Statsrådet har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 26 april 2021

Miljödepartementet

Per Bolund (MP)

Enligt uppdrag

Egon Abresparr

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:670

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:670 Krigsbrott mot kvinnor och dess följder
av Amineh Kakabaveh (-)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 7 maj 2021.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 26 april 2021

Utrikesdepartementet

Ann Linde (S)

Enligt uppdrag

Anna Hammargren

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:680

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:680 Strandskyddets framtid
av Kjell Jansson (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 28 maj. Statsrådet har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 26 april 2021

Miljödepartementet

Per Bolund (MP)

Enligt uppdrag

Egon Abresparr

Expeditionschef

§ 3 Anmälan om granskningsrapport

Tredje vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till trafikutskottet:

RiR 2021:11 Omregleringen av besiktningmarknaden för fordon

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2020/21:3986, 3990, 3993 och 3999 till justitieukskottet

2020/21:3985 och 3987 till kulturutskottet

2020/21:3998 och 4001 till finansutskottet

2020/21:4003 till finansutskottet

§ 5 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Finansutskottets betänkanden

2020/21:FiU23 Riksbankens förvaltning 2020

2020/21:FiU45 Vårdlandsavtal mellan Sverige och Banken för internationell betalningsutjämnning (BIS)

Försvarskommitténs betänkande
2020/21:FöU7 Samhällets krisberedskap

Miljö- och jordbrukskommitténs betänkande
2020/21: MJU17 Jordbrukspolitik

Kulturkommitténs betänkanden
2020/21: KrU2 Idrott, friluftsliv och spel
2020/21: KrU6 Kulturarvsfrågor
2020/21: KrU10 Folkbildningsfrågor

Utrikeskommitténs betänkande
2020/21: UU16 Afrika

§ 6 Vaccininköp och vaccinleveranser

Socialkommitténs betänkande 2020/21: SoU37
Vaccininköp och vaccinleveranser
föredrogs.

Anf. 1 MIKAEL DAHLQVIST (S):

Fru talman! Dagens debatt handlar om ett utskottsinitiativ om att Sverige borde köpa vaccin på egen hand. Jag kan lova att regeringen, vaccinsamordnaren Richard Bergström och EU med flera är och har varit besvikna och frustrerade, framför allt över struget med Astra Zenecas utlovade leveranser som minskat kraftigt. Det hela har gått så långt att det troligen blir en rättsprocess mot läkemedelsföretaget via EU.

Vaccination mot den lömska covid-19-sjukdomen är ett ljus i tunneln. Vi har alla kämpat och gjort stora uppoffringar under pågående pandemi, som hittills varat i drygt ett år. Särskilt smärtsamt är det för alla de anhöriga som har mist nära och kära. Pandemibekämpning och vaccination är en oerhört prioriterad fråga för regeringen. Regeringen har tillsammans med samarbetspartierna gjort historiska satsningar på sjukvård, omsorg, företag och så vidare. Det har alltså inte rätt brist på ekonomiska resurser för att bekämpa pandemin.

Fru talman! Jag tänker nu i mitt anförande redogöra för hur regeringen har hanterat frågan om att säkra vacciner till Sverige mot covid-19. Redan i maj 2020 presenterade regeringen sin vaccinationsstrategi, som bestod av tre delar. Del ett handlade om det internationella samarbetet. Del två handlade om att anställa en vaccinsamordnare. Och del tre handlade om att ge Folkhälsomyndigheten i uppdrag att ta fram en nationell vaccinationsplan.

Regeringens vaccinsamordnare har ett stort eget mandat och bemyndigande att agera självständigt och undersöka alla möjligheter att införskaffa mer vacciner än vad EU:s gemensamma avtal ger. Flera gånger har vaccinsamordnaren tydligt redogjort för att han inte haft några begränsningar att själv agera och återkoppla till regeringen och departementet. Jag har ett stort förtroende för vår vaccinsamordnare. Dessutom har han specifik kompetens inom läkemedelsområdet. Jag

tycker att hans arbetssätt är oerhört transparent och informativt.

Fru talman! Folkhälsomyndigheten har tagit fram en operativ plan och prioriteringsordning. Tillsammans med regeringen och Sveriges Kommuner och Regioner har de löst uppgiften på ett bra sätt hittills. Vid ett flertal tillfällen har regeringen tillsammans med SKR tecknat överenskommelser som säkrar att vaccinet kommer ut till varje medborgare som önskar det.

Sverige beslutade tidigt att vara med i EU-gemensamma upphandlingar för att på så sätt säkra tillgången till vaccin och få tillgång till olika vacciner, för ingen visste då vilka vacciner som skulle fungera och bli godkända av läkemedelsmyndigheten.

Fru talman! Regeringsföreträdare tog tidigt kontakt med vaccintillverkare. Internationella samtal fördes. Och Sverige tog som vanligt på sig en stor roll inom EU för att säkra vaccin. Inom ramen för EU har avtal tecknats med flera olika läkemedelsföretag som tillverkar vaccin. I dagsläget är fyra olika vacciner godkända, och ytterligare tre vaccinationskandidater granskas. Ser man till volymen i våra avtal är de väl tilltagna. Avtal har tecknats för betydligt fler doser än vad som behövs inom EU. Skälen är att man vill säkra kommande eventuella påfyllningsdoser, kunna utveckla nya vacciner mot eventuella mutationer och kunna dela med sig till andra behövande länder.

Även andra vacciner, som exempelvis det ryska vaccinet, undersöks av såväl oss som EU. Vi har fått tydliga besked om att det i dagsläget inte finns några fler säkra och godkända vacciner att tillgå. En hel värld söker med ljus och lykta efter vacciner. Alla möjligheter tas till vara.

Fru talman! Över 2 miljoner människor i Sveriges befolkning har fått vaccin, minst en dos. Efter en trög start har vaccineringen kommit igång ordentligt. Vi räknar med en halv miljon doser per vecka under maj, juni och juli. Vaccinsamordnaren bedömer att alla över 18 år som vill bli vaccinerade kommer att ha fått åtminstone sin första dos före juni månads slut. Regeringens tidigare målsättning var att alla skulle ha erbjudits en dos senast den 15 augusti.

Fru talman! Ärligt, ledamoten Johan Hultberg, vad mer kunde ha gjorts? Det skulle vara intressant att veta vilka alternativ som saknas. Jag tycker att frågeställningen och utskottsinitiativet inte är relevanta nu.

Vi kan nu alla börja glädjas åt att vaccineringen stormar fram och att vi börjar se målnöret när det gäller eländet. Men innan dess måste vi alla hålla i och hålla ut ett tag till, som statsministern säger.

Jag yrkar bifall till vår gemensamma reservation och avslag på förslaget om utskottsinitiativet, fru talman.

Anf. 2 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Pandemin har slagit stenhårt mot Sverige, Europa och världen och försatt oss i ett väldigt bekymmersamt läge. Det finns all anledning att vara kritisk på ett antal punkter kring hur den svenska

regeringen har hanterat situationen. Centerpartiet var nog det första parti som gick ut och var kritiskt till hur regeringen hade valt att agera. Det gjorde vi redan våren 2020.

Det finns fortfarande all anledning att vara kritisk. Man kan, fru talman, kritisera att regeringen inte har säkrat en vaccinationskapacitet i ett läge där vi riskerar att få väldigt många människor som ska vaccineras under en kort tid under sommaren. Här har regeringen över huvud taget inte plockat fram någon plan B.

Man kan vara kritisk till hur smittspårningen har gått till i Sverige. Regeringen har inte sett till att det finns tydliga riktlinjer för landets smittskyddsläkare i fråga om vad som gäller, hur snabbt det ska gå, på vilket sätt man ska jobba och vilka metoder som ska användas. Här finns det all anledning att vara kritisk mot regeringen.

I dag hör vi diskussionen från Europaparlamentet, där man ska diskutera vaccinationspassen eller de gröna passen. Här finns det också anledning att vara kritisk till hur den svenska regeringen har agerat. Det känns ytterst skakigt huruvida vi den 1 juni kommer att ha vaccinationspass eller gröna pass på plats som svarar upp mot de krav som EU kommer att ställa.

Det finns ytterligare anledningar att vara kritisk till hur man har organiserat vaccinationen vad gäller riskgrupper. Man har inte haft tydliga direktiv i landet om vilka grupper det är som ska räknas som riskgrupper och inte.

Jag träffade en förtvivlad barnkardiolog som sa att här förutsätts att jag själv ska sitta hemma på mitt sjukhus och bestämma huruvida barn som är opererade för komplicerade hjärtfel ska räknas som riskgrupp eller inte. Det är fullständigt omöjligt. De här föräldrarna har kontakt med föräldrar i andra regioner, och man fattar andra beslut i Västerås, Örebro och Uppsala. Detta försätter oss i en helt omöjlig situation, helt enkelt beroende på att regeringen inte har varit tydlig i sina direktiv.

Fru talman! På ett område finns dock ingen anledning att kritisera regeringen, och det är hur man har agerat vad gäller att se till att säkra tillgången till vaccin. Det var ett helt korrekt ställningstagande att fatta beslut om att inte gå fram som enskild nation utan att göra det här tillsammans med EU. Jag kan bara tänka mig situationen att vi som ett av de mindre länderna i Europa skulle få slåss mot USA och andra stora europeiska länder för att säkra upp vaccintillgången i Sverige. Det här var ett klokt beslut, även om det förstås försatte oss tillsammans med övriga EU-länder i ett antal bekymmer.

Det var också väldigt klokt att utse Richard Bergström till vaccinsamordnare, en av Sveriges främsta experter och tidigare chefstjänsteman på LIF med ett starkt renommé ute i den europeiska läkemedelsindustrin. Det var ett klokt beslut, och dessutom har det gett Sverige en unik position vad gäller att kunna påverka det här.

Därför blir man förvånad över detta utskottsinitiativ om att kritisera det svenska ställningstagandet,

som kammaren ska fatta beslut om senare. Det är för mig helt obegripligt.

Man för fram kritik på flera områden. För det första kritiserar man att Sverige över huvud taget gemensamt gick ihop genom EU, vilket är obegripligt. Hur man kan se att Sverige skulle ha kunnat hantera detta på egen hand kan jag inte förstå.

Den andra kritikpunkten handlar om att Sverige i alla fall borde ha försökt tillskansa sig ytterligare vaccindoser på andra sätt, utanför EU-samarbetet. Vi kallade Richard Bergström och även regeringen till utskottet för att fråga om det är så att vaccinsamordnaren har ett fullt mandat att göra allt som står i hans makt för att se om det någonstans på någon hylla finns ytterligare vaccindoser som vi skulle kunna få till Sverige.

Vaccinsamordnarens svar på det har varit tydligt: Jag har ett fullt mandat, kanske inte att göra svarta affärer och förstås inte att upphandla vacciner som inte är godkända av den europeiska läkemedelsmyndigheten. Men därutöver har vaccinsamordnaren fullt mandat.

Problemet är att hela världen skriker efter vaccin, så det finns inget ytterligare vaccin att upphandla – om man inte gör som Ungern och köper Sputnik från Ryssland eller använder sig av Sinovac från Kina, alltså vacciner som inte är godkända av Europeiska läkemedelsmyndigheten.

Det var väl den inspirationen som fick Moderaterna att lägga det här utskottsinitiativet. När leveranserna försvarades från Astra Zeneca, vilket skapade stora problem och nu sannolikt leder till en rättslig process, tog ju Österrikes förbundskansler och Danmarks statsminister initiativet till att åka till Israel för att diskutera om man inte kunde få köpa lite grann av deras vaccin från Pfizer. De fick dock åka tillbaka med svansen mellan benen och konstatera att det man kanske skulle kunna åstadkomma är att tillsammans med Israel på sikt bygga en vaccinfabrik i Danmark.

Eller så blev man kanske inspirerade av Orbán i Ungern som tog initiativ till att man där minsann skulle vaccinera med ryskt och kinesiskt vaccin utan några problem. Konsekvenserna ser vi i dag: Man har vaccinerat en väldigt stor andel av den ungerska befolkningen, men dödstalen sjunker över huvud taget inte på samma sätt som de gör i de länder som använt sig av godkända vacciner. Det kanske var den vägen som en del partier såg framför sig.

Ett ytterligare exempel, som också är helt obegripligt och som finns i utskottsinitiativet, är att Sverige skulle ta initiativ till att omfördela vaccindoser inom EU så att Sverige kunde få fler.

Ni kommer ihåg diskussionen för kanske två månader sedan. Vissa länder i Europa – Slovakien, Tjeckien, Ungern – hade inte beställt så många doser som de hade rätt att beställa. De hade huvudsakligen beställt Astra Zenecas vaccin och inte så mycket av de andra. Det är klart att det blev bekymmersamt för dem när de inte fick tillgång till vaccin för att kunna vaccinera sin befolkning. Då förde man på tal: Kan vi inte omförhandla så att vi – som inte fattade det kloka beslutet

som Sverige och andra länder gjorde att beställa tillräckligt mycket för den egna befolkningen – skulle kunna få lite mer av ert? Det samfälliga svaret från Sverige och de andra var: Nej. Lagt kort ligger. Vi omfördelar inte.

Nu finns det alltså partier i Sveriges riksdag som tycker att en omfördelning skulle göras men då utifrån att vi som i dag får lika mycket som alla andra länder skulle få ännu mer.

Fru talman! Jag och Centerpartiet har varit långt framme när det gäller att kritisera regeringen för alla brister i hanteringen av pandemin. Men, fru talman, det här är ett utskottsinitiativ som helt och hållet saknar substans. När riksdagen ställer sig bakom detta leder det inte till någonting annat än ett tomt klubbslag i Sveriges riksdag som inte påverkar den pågående vaccinationen, vilket det skulle ha gjort om vi i stället hade riktat kritiken mot rätt punkter.

Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 3 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Sverige har problem med sitt styrsystem under den här pandemin. Vi har 21 kockar i soppan i stället för en nationell styrning, och det måste vi se till att vi får vid nästa kris i Sverige. Det vill jag inleda med.

Den 14 april fick jag min första spruta mot covid-19, en spruta från Astra Zeneca. Ett år tidigare satt vi i tv-soffan i ett folktomt Stockholm och tittade på Tom Brittons graf över smittspridningen. Vi lyssnade på Giesecke, Tegnell, Björn Olsen och andra pandemiexperter. Då hade jag inte målbilden klar för mig – att vi skulle ha ett vaccin ett år senare. Det är väldigt stort, fru talman, och har möjliggjorts för att det just är en pandemi som hela världen är indragen i, både de fattiga och de rika delarna. Därav farten i forskningen och i framställningen – vid virus som enbart drabbar fattiga delar av världen brukar inte uppställningen vara total. Jag vill tacka all världens forskare som har gjort det här möjligt, för det är fantastiskt.

Fru talman! Sverige hade aldrig kunnat göra som Israel, som har fungerat som ett levande laboratorium genom en överenskommelse med Pfizer om att dela med sig av data i utbyte mot att få köpa 10 miljoner doser i början när vaccinet kom. Det handlar om uppgifter om biverkningar och skyddseffekter i olika befolkningsgrupper. De var först ut. Vaccinet var relativt oprövat. Det var djärvt.

Vi hade heller inte kunnat göra ett nödgodkännande som Storbritannien gjorde för vaccinering. Jag tror inte att vår befolkning hade köpt det.

Inget parti, vad jag vet, lade fram en egen modell för inköp av vaccin, även om jag svagt minns att något parti ville lägga alla ägg i Astrakorgen. Astra har tyvärr enbart levererat 30 miljoner vaccindoser under det första kvartalet mot utlovade 100 miljoner doser. Nu blir det rättslig process av det, och det är väl bra.

Att göra en större upphandling när det gäller vaccin är naturligtvis helt uppenbart bättre än att alla EU-länder hade gått in och gjort sin egen lilla upphandling. Ju

större body desto bättre. Ju fler vacciner desto bättre. Jag anser att EU var ganska sena på bollen, men nu rullar vaccineringen på. Så var dock inte fallet den 3 mars när vi i Vänsterpartiet skickade in vårt utskottsinitiativ.

Vi är helt beroende av läkemedelsbolagen, och pandemin har visat att det är vanskligt. Dock lär vi oss ständigt något. Läkemedelsbolagen får inte diktera vaccinpolitiken eller strategin på det sätt som hittills har varit fallet. EU har varit med och finansierat en stor del av framtagandet av vaccinet, men trots det tillhör patenten bolagen och kontrakten är fortfarande i stora delar hemliga. Uppgifter om produktionskostnader, of-fentliga bidrag, effektiviteten och säkerheten för vacciner och läkemedel bör vara offentliga. Regeringen måste också driva att EU i WTO ska bifalla begäran om att släppa på patenten och garantera tekniköverföring för att öka den globala tillgången på vaccin. Det är absolut nödvändigt, fru talman.

Den 3 mars lade vi fram vårt förslag till utskottsinitiativ. Det var efter en period av försenade leveranser av vaccin. Det var ett skakigt läge, vill jag påstå.

Det förslag till utskottsinitiativ som Vänsterpartiet lade fram hade följande lydelse: Sverige, Europa och världen behöver vaccin mot covid-19 för att förhindra sjukdom, död, arbetslöshet och fattigdom. Vid flera tillfällen har leveranser av vaccin blivit kraftigt reducerade, trots ingångna avtal mellan EU-kommissionen och läkemedelsbolagen. Detta har inneburit att regeringens plan för vaccinationer har försenats.

Jag anser att det finns en stor risk för att Sverige och EU har haft en för naiv inställning till de kommersiella läkemedelsbolagens vilja och förmåga att leverera i den utsträckning man har kommit överens om. Jag anser därför att regeringen genom vaccinsamordnaren bör undersöka hållbarheten i de utlovade leveranserna och skyndsamt meddela utskottet om utfallet. Vidare bör regeringen, om företagen som EU har ingått avtal med inte kan leverera vaccin enligt avtal, även undersöka möjligheten till alternativa vägar för att få fram godkänt vaccin för bekämpningen av covid-19.

Detta framförde vi den 3 mars. Sedan har det rullat på.

Fru talman! De alternativa vägarna är inte jättemånga, men självklart ska regeringen ha stenkoll på vägar vi kan gå om det blir nytt strul med EU-upphandlingen och leveranserna. Egenproduktion av vaccin eller ett nordiskt samarbete skulle ge oss större frihet och trygghet. Jag läste i dagens DN att Danmark nu tittar på egenproduktion, och jag tror att fler länder kommer att göra det. Vi måste vara förberedda på ett helt annat sätt när nästa kris rullar in – när nästa pandemi rullar in.

Fru talman! Konsekvenserna av pandemin har slagit hårt mot alla samhällen i form av mänskligt lidande som direkt följd av sjukdomar och även ekonomiskt. Redan i september varnade läkemedelsproducenterna för att produktionen av vaccin inte skulle vara tillräcklig för att täcka det globala behovet. Det skulle dröja

till 2024 innan hela världen skulle få tillgång till vaccin. Mutationerna kommer att hagla innan hela världen har tillgång till vaccin, och vi kommer att leva i skuggan av covid-19. Det här kan drabba även Sverige hårt. Hela världen måste ses som en enhet, och hela världen måste vaccineras snabbt – det är ett måste.

En undersökning från Northwestern University visar att dödligheten i världen kan minska med 61 procent om de första 2 miljarderna doser av vaccinet distribueras proportionellt i världen. Men om doserna distribueras bara i de 50 rikaste länderna skulle dödligheten minska med enbart 33 procent.

Därför anser Vänsterpartiet att regeringen måste trycka på, vara mycket tydligare och se till att fler kan bidra till produktionen och distributionen av vaccinet. Det är livsviktigt för världen och för Sverige. Detta är globalt.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 4 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Jag delar mycket av ledamoten Karin Rågsjös synpunkter som hon framförde i sitt anförande. När det gäller gamla försyndelser i fråga om att civilberedskapen har monterats ned är alla partier lika skyldiga.

Fru talman! Sverige håller nu på att bygga upp civilförsvaret igen, och vi är eniga i kammaren om att det behövs – tyvärr. Regeringen tittar också på olika möjligheter för hur vi kan säkra vaccinleveranser framöver. Vidare tittar regeringen på läkemedelsförråd och så vidare. Hela frågan som riksdagsledamoten Karin Rågsjö har tagit upp är på gång.

Däremot funderar jag över hur ledamoten tänker i fråga om vad mer regeringen skulle ha gjort för att införskaffa vaccin. Vi har anställt en mycket duktig vaccinsamordnare, vi har goda kontakter inom EU och vi har haft kontakt med läkemedelsbolagen nationellt och internationellt. Vad mer kan göras i denna fråga?

Anf. 5 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Mikael Dahlqvist har ställt några frågor till mig.

När det gäller sådant som är på gång, exempelvis diskussionen om egen vaccintillverkning och diskussionen om att det var fel att lägga ned skyddslager 2009, är vi helt eniga. Detta måste vi bygga upp igen. Vi måste bli självförsörjande, och vi måste stå fria.

Richard Bergström har gjort ett fantastiskt jobb. Han har varit tydlig och klar. Däremot har EU varit sent på bollen. Kanske vaccinsamordnaren och regeringen skulle ha varit tydligare med att få fram mer fakta, tryckt på mer, sett till frågan om hur leveranserna ska upprätthållas. Det blev uppenbart något fel med just ett av kontrakten – tyvärr med det svenskägda Astra. Man kan som svensk känna lite skam över att Investors stora bolag skakade till så pass.

Där tycker jag att regeringen ska lägga på mer för att få frågan mer genomlyst inom EU. Sedan är det förstås besvärligt inom EU med denna byråkratiserade EU-kommission, men jag hade önskat att regeringen

hade legat på mer när det gäller leveransernas hållbarhet, förutsättningarna för produktion och så vidare. Det gäller också förutsättningarna för USA att exportera Astravaccin, vilket de inte gjorde. Det finns en mängd frågor att titta på.

Det är alltid så i pandemidiskussionen att många sitter på läktaren – kanske även jag – och tittar ned. Man blir klok efter det att saker och ting händer. Men vi lär oss mycket dag för dag.

Anf. 6 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret, Karin Rågsjö.

Det är klart att man kan vara efterklok när man har facit i hand. Samtidigt tycker jag att det var en klok strategi av EU att göra en gemensam upphandling. Jag tycker nog ändå, fru talman, att EU via kommissionen har agerat ovanligt kraftfullt för att vara en så stor organisation. Dels offentliggjorde EU tidigt avtalet med Astra Zeneca, dels har EU fått medlemsländernas ja till att inleda en rättslig process mot företaget. Jag vet inte vad mer regeringen hade kunnat göra, Karin Rågsjö.

Fru talman! Ett utskottsinitiativ är ett kraftfullt verktyg som ska användas med finesse. I det här fallet har jag svårt att se varför man över huvud taget går fram med frågan. Vad skulle regeringen ha gjort som den inte har gjort i dag, Karin Rågsjö?

Anf. 7 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Jag anser att regeringen skulle ha tryckt på. Först och främst var EU sent på bollen när man slöt avtalen. Regeringen skulle ha tryckt på tidigare för att få fram fakta om möjligheterna till leveranser. Vad som har skakat är att bolagen inte hade koll på hur avtalen om leveranserna skulle efterlevas. Det gäller specifikt Astra. Det hade varit bra, och då kanske vi inte hade suttit och darrat i mars och april.

Regeringen måste trycka på generellt inom EU för att hela världen ska vaccineras. Det är så viktigt. Det spelar ingen roll om Sverige vaccineras om inte Indien får vaccin, om inte Sydamerika får vaccin och om inte Afrika får vaccin. Då kommer vi att leva i skuggan av covid-19 i flera år. Det ska vi inte göra.

Man kan göra bättre med internationella påtryckningar exempelvis inom WTO för att få bort patenten, leverera mer och göra saker och ting tillsammans. Det är nämligen förutsättningen för att vi ska komma loss ur det här greppet, förutsättningen för att arbetslösheten ska sjunka, förutsättningen för att barn i Afrika ska få sina andra vacciner – exempelvis mot mässling – som de inte får nu.

Den här pandemin har enormt många följdverkningar, internationellt och nationellt. Det är därför det är så viktigt att man för en gångs skull har ett globalt samarbete och förstår att detta måste vi göra. Det kan inte bara vara de rika länderna som sitter på vaccinet. Vaccinet måste ut till alla länder. Först då kan vi lyfta på covid-19-handduken.

Anf. 8 NICKLAS ATTEFJORD (MP):

Fru talman! Jag tänker inleda brett. Vi har ju sett ett slags allmän politisk tendens till minskad tilltro till internationellt samarbete och internationella institutioner. Det var en trend som kanske började – eller peakade; jag vet inte – med president Donald Trump.

Inte desto mindre kan man väl konstatera att den här pandemin på ett sätt har visat att ensam inte är stark och att virus inte stoppas av vare sig murar, taggtråd, nationalism eller isolering – ja, möjligtvis av isolering när man håller avstånd och inte träffar andra individer, men inte av isolering mellan stater.

Här tycker jag att Sverige har agerat föredömligt. Vi har som den lilla, export- och internationellt samarbetsberoende nation vi är jobbat med de institutioner som finns.

Vi kan självklart vara kritiska mot EU. Varför skulle vi inte vara det? De är långsamma ibland. Det är omständligt och byråkratiskt. Men det är väl också lite det vi vill, för när man inte är överens är det ju vi som vill sakta ned saker – till exempel när man ska fatta gemensamma beslut på EU-nivå.

Men låt oss gå tillbaka till detta med vaccinhanteringen. Vi kan i dag ta del av glädjande siffror. Vaccinationstakten ökar markant. Richard Bergström, regeringens vaccinsamordnare, var ute i medierna och presenterade de nya siffrorna: en halv miljon doser per vecka. Det är ju extremt glädjande.

Det innebär också att regionerna, som har stått och stampat och frustat och längtat efter de här doserna, nu äntligen kan rulla ut den organisation som faktiskt har funnits på plats och finns på plats för en uppskalad vaccination.

Här har jag, utifrån min grund i att ha tilltro till våra institutioner och våra gemensamma beslut, full tillit till att vi kommer att börja komma ikapp med vaccinationen, som initialt har gått långsamt.

Så är det väl – en pandemi är per definition en kris, och för kriser kan man alltid öva. Det vet ju alla att innan man simmar får man hålla på med torrsim, och torrsim är inte alltid lika effektivt som att simma på riktigt. Det är en helt annan sak, en helt annan erfarenhet. Nu är vi inte på land, utan vi är i vattnet och måste lära oss att hantera vattnet och hitta vägen medan vi simmar.

Då kan man välja att göra på olika sätt. Under hela den här pandemin har det funnits saker som det varit värt att kritisera i efterhand, när vi sitter med det totala facit eller ett halvt facit. Men som ledamöterna Anders W Jonsson och Mikael Dahlqvist förtjänstfullt förklarade före mig – jag tänker att jag inte behöver upprepa allt de sa i sina anföranden – har regeringen i den här frågan ändå gjort rätt. Man har haft dubbel och trippel säkring på det här.

Att jobba på det viset innebär också att en strategi någonstans blir baktung, och det är det vi ser här. Hade vi satsat allt på ett kort hade vi säkert – med lite tur – kunnat få en leverans från ett företag, garanterat, om vi hade agerat som en enskild nation och slutit ett sådant avtal. Nu har vi i stället agerat med andra länder, och

vi har en uppsjö av avtal med många leverantörer, vilket gör att vi säkrar upp.

Jag fick en rapport från Chile. De har en vaccinationsgrad som nu är långt över 50 procent. Men de valde det kinesiska vaccinet, tror jag, och hos dem är pandemin i full blom. Sjukhusen är överfulla, och de har snart slut på syre. Det är för att det vaccinet inte klarar av mutationerna.

Det är väl en illustration av hur en ensam nation som väljer att gå en egen väg och hitta en ensam lösning faktiskt inte klarar sig. I pandemin är ensam inte stark, utan ensam är svag och utsatt.

Därför är det med lite förvåning jag ser på initiativ-ärendet som ligger på bordet här, för vilka hyllor finns de här vaccinerna på? Jag tycker att det någonstans andas misstro mot hur regeringen har agerat – en misstro som inte bygger på något annat än att man vill minska tilltron till regeringen. Den har ingen substans i verkligheten, för det finns inga hyllor. Det finns inga lager med vaccin dit regeringens vaccinsamordnare kan åka och köpa vaccin.

Därför blir det här i mina ögon väldigt märkligt. I bästa fall kan man väl säga att det handlar om att slå in öppna dörrar, och det kan man väl få göra ibland. Det har också jag gjort. I sämsta fall handlar det bara om att torpedera och uppnå minskad tillit i vårt samhälle.

Jag yrkar bifall till vår gemensamma reservation.

Anf. 9 ACKO ANKARBERG
JOHANSSON (KD):

Fru talman! Vaccin, det är liv och hälsa. Så har det varit alltsedan smittkoppsvaccinet kom. Samtidigt visar historien med smittkoporna att man inte kan förlita sig på att en sjukdom för alltid är utrotad, inte ens med vaccin. Arbetet måste fortgå hela tiden, för de virus vi har att hantera kommer att finnas där och förmodligen inte bli färre. Men vaccinet är en del av lösningen som är nödvändig för att vi ska kunna bevara liv och hälsa, och precis som ledamoten Karin Rågsjö lyfte fram handlar det om hela världen – att hela världen kan få ta del av vaccin och därmed liv och hälsa.

Det är ingen tvekan om att det var rätt att EU samordnade sig för att under sommaren få ett avtal med åtta olika läkemedelsföretag. Det gjorde att vi i det skedet, när vi inte visste om någon skulle få ett godkänt vaccin, faktiskt hade åtta olika möjligheter. Det är ingen tvekan om att det var rätt.

Ingen i vare sig utskottet eller kammaren har någonsin föreslagit att vi ska pröva oss på ett vaccin som inte är godkänt av EMA eller säkert – för det måste vara godkänt av EMA och därmed säkert – eller använda oss av nödhjälpsgodkännande, utan det ska vara på riktigt och på det sätt som vi alltid gör.

När avtalen väl var ingångna befann vi oss i slutet av sommaren. Då trodde de flesta, också jag, att vi gick ned till ett lite annat läge. Vi pratade om klustersmitta och trodde inte på någon stor andra våg, utan alla begränsningar togs bort. De togs bort till och med så sent som när andra vågen var på väg upp.

Det är väl ändå uppenbart att regeringen inte tog fram arbetet med en pandemilag i tid. Man vidtog inte andra åtgärder som hade behövts under hösten, för vi trodde att pandemin var på väg bort. Det gav en känsla av att vi hade lite tid. Jag tror att det spelade in, för under senhösten fram till jul kom rapporter om att läkemedelsbolagen inte kunde leverera det som var avtalat.

Jag är synnerligen glad över att så mycket grundforskning har lett fram till att vi har vaccinen i dag. Det är 20 års grundforskning som har gjort att vi i dag kan använda vaccin med så kort framställningsperiod. Tack till de länder som har bidragit med pengar, till EU och till läkemedelsbolagen, som vågade kliva fram och satsa stora belopp på den här produktionen!

Men samtidigt finns det irritation över läkemedelsbolagen, som inte håller vad de lovade. Man har inte ställt om fabriker i tid för den produktion man behöver.

Vi kunde dock se att några av läkemedelsbolagen började ställa om sina fabriker tidigare i december. De hade ett nära samarbete med det land som slutit avtalet, och så fick man lite snabbare leveranser. EU hoppades att man skulle stå vid sitt ord, och när det inte funkade fick vi försenade leveranser. Där är skillnaden.

Det handlar alltså inte om ilska för att vi ingick ett EU-samarbete – det var tvärtom alldeles utmärkt – utan det handlar om att man inte bara ska behöva hoppas på att få de avtalade leveranserna. Det ska vara sannolikt att de också dyker upp. Det är hållbarheten i leveranserna det handlar om.

Just nu är vi i en situation där vi har fått justera målet för vaccinet. Det var klokt. Finns det inget vaccin på plats kan vi inte utlova att alla är vaccinerade före den 30 juni. Då är det klokt att skjuta på det, så att det blir mer rimligt och troligt att det kan fungera.

Men det hela kommer inte att vara färdigt i augusti. Vi kommer att behöva vaccin i höst. Förmodligen kommer vi att behöva en tredje spruta för att fylla på eller för att klara mutationer, och vi kommer att fortsätta att behöva sprutor. Det initiativ som kammaren eventuellt kommer att fatta beslut om i dag är alltså angeläget. En regering får aldrig luta sig tillbaka. Det funkar inte att sätta en vaccinsamordnare framför sig och hoppas att hans renommé ska skydda regeringen.

Regeringen måste ta ansvar för sina beslut och de mandat man ger. När man inser att de avtal som vi har gått samman om i EU inte räcker måste man våga fatta beslut om att också titta på annat håll. Kan man kanske ingå avtal tillsammans i Norden? Det skulle vara välgörande om vi kunde få ihop det nordiska samarbetet igen när vi nu har stängt våra gränser under så lång tid. Eller kan vi på annat sätt, utan att bryta EU-samarbetet, ändå titta på andra vägar?

Det var först när vi kallade ministern till utskottet och fick ställa frågan rakt som svaret gavs: Ja, det är klart att vi kan titta på andra alternativ. Men har det beskedet givits? Nu har jag ju förstått att regeringen inte fattat så mycket beslut när det gäller strategier under pandemin, så kanske inte heller denna del har ett formellt beslut?

Det är dock viktigt att riksdagen uttalar att vi ska behålla ingångna avtal men också pröva andra möjligheter. Till hösten kommer vi att behöva vaccinleveranser i ganska stort antal. Då får det inte återigen bli leveransproblem med de avtalade vaccinerna. Då står vi där igen utan de vacciner vi behöver, och det blir förseningar till resten av världen också.

Jag tycker alltså att det är viktigt med detta initiativ. Vi måste hålla trycket uppe och får inte lägga alla ägg i samma korg, utan vi ska se till att både fullfölja ingångna avtal och om det behövs också pröva att vända oss åt andra håll. Målet är att vi ska ha vaccin till alla i den omfattning som krävs i vårt land och i resten av världen.

Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 10 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag kan instämma i mycket av det utskottets ordförande säger i sitt anförande, även att en regering måste vända på alla stenar och se om man kan öka vaccintillströmmingen till Sverige. Men där har vi ju fått svar från regeringen att man har gett sin förhandlare i uppdrag att vända på alla stenar och att vidta alla åtgärder som är tänkbara. Grundproblemet är att det inte finns mer vaccin att tillgå på marknaden.

Bland de fyra konkreta förslag som finns i utskottsinitiativet är det ett som gör mig förvånad. Det är just att utskottsmajoriteten tycker att regeringen bör ta initiativ till omfördelning av vaccindoserna inom EU.

Som jag sa i mitt anförande hade alla länders regeringar möjlighet att teckna avtal om ett antal doser i förhållande till sin folkmängd. Sverige valde att göra det, förstås, och att också betala motsvarande. Vissa länder gjorde det inte: Tjeckien, Slovakien och Österrike. Därför begärde just de länderna att man skulle omfördela när de såg att de fick mindre – de fick exakt det de hade beställt, men de skulle vilja ha mer.

Då sa Sverige: Nej, precis som alla andra hade ni chansen att betala och teckna avtal om att få en andel i förhållande till er folkmängd. Jag tycker att det var ett klokt beslut. Sedan är det en annan sak att vi givetvis kan dela med oss om vi får ett överskott i Sverige.

Men jag kan inte förstå utskottsmajoriteten, som nu säger att Sverige bör ta initiativ till en omfördelning av de vaccindoser som finns tillgängliga inom EU för att vi i Sverige, som redan i dag får exakt den andel vi ska ha beroende på befolkningen, ska få mer. Det är för mig obegripligt hur utskottsmajoriteten kan hamna i den ståndpunkten.

Anf. 11 ACKO ANKARBERG

JOHANSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack, Anders W Jonsson, för att du tar upp de här frågorna, så att vi får en chans att tydliggöra vad vi menar!

Det som står i betänkandet är att vi ska undersöka möjligheterna till omfördelning, inte att ta initiativ till en omfördelning. Det är viss skillnad.

Det är precis det omvända förhållandet gentemot det som ledamoten jämför med. I den mån länder inte vill använda det vaccin de har avtalat om ska vi möjliggöra en omfördelning. Då vill vi från Sveriges sida tala om att vi vill ha mer vaccin utöver det som är avtalat. Det gäller alltså om någon annan släpper sina avtalade doser.

Vi ska alltså göra allt vi kan för att få vaccin till Sverige. Det är detta som hela initiativet handlar om. Jag är alldeles säker på att ledamoten Jonsson tycker precis samma sak. Men det är klart att när man samarbetar med regeringen i vissa frågor får man väl välja vad man ska vara glad eller arg för, och i den här frågan finner alltså ledamoten att det är bättre att jag är vänlig mot regeringen. Men egentligen måste väl Centerpartiet tycka att det är viktigt att varje regering tar ansvar och vänder på precis varenda sten, så att vi får vaccin till Sverige. Jag tror inget annat.

Anf. 12 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Fru talman! Vi har, precis som utskottsordföranden påpekar, varit väldigt kritiska till hur regeringen har valt att hantera pandemin på ett stort antal punkter. Men i just den här frågan är det för mig obegripligt hur man kan säga till regeringen att de ska göra något de redan gör i dag.

Det är två saker som skiljer sig åt. Det ena handlar om att omfördela i förhandlingar. Där får ju vi i Sverige redan de doser vi ska ha beroende på vår befolkning. Frågan om omförhandling var uppe på bordet för ett par månader sedan. Nu ser vi i dag en stor tillströmning. Precis som man sa i utskottet gör regeringen redan i dag det man kan för att hitta ytterligare doser till Sverige. Kanske kommer vi inte att ha behov av dessa doser själva, för just nu är ju tillströmningen oerhört stor. Det kommer sannolikt att bli ett överskott av doser som vi sedan kan fördela till andra, mer behövande länder.

Det andra, som är obegripligt för mig, handlar om vad regeringen ska göra i ett läge där riksdagen beslutar att man ska gå in och försöka tillskansa Sverige fler doser än vad som kommer från länder som vill bli av med sina. Det blir knepigt om riksdagen fattar ett sådant beslut.

Okej, vi ska gärna ta emot ytterligare doser. Det är inget problem. Det är något som regeringen redan gör i dag, vilket man också har redovisat i utskottet. Att däremot säga att vi i förhandlingar ska försöka hitta en ny lösning som gör att Sverige får fler doser är något helt annat.

Anf. 13 ACKO ANKARBERG
JOHANSSON (KD) replik:

Fru talman! Den slutsats ledamoten Jonsson drar är inte den jag har dragit av utskottsinitiativet och betänkanstexten vi fattar beslut om i dag. Jag finner det tvärtom nödvändigt att riksdagen talar om för regeringen att man i höst och under våren som kommer måste pröva alla möjligheter att få vaccin till Sverige

inom EU-samarbetet, tillsammans med de nordiska länderna om det är möjligt och kanske till och med på egen hand. Om vi läser det på ett ställe kommer det inte att fungera i längden, utan vi måste våga pröva alla alternativ.

Jag tycker inte att vi kan säga att bara för att vi just nu har en halv miljon doser i veckan är vi nöjda och kan luta oss tillbaka. Jag ser behovet av vaccin framåt. Även om ministern uttalade det hon gjorde på utskottet har jag inte sett i handling att man har prövat det här och det här. I stället var det en allmän förhoppning om att om det kommer något så kan regeringen säkert titta på det.

Det här är ett klart besked från riksdagen om riksdagen fattar beslutet: Regeringen ska pröva alla möjligheter att få vaccin till Sverige.

Anf. 14 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Ledamoten Acko Ankarberg Johansson efterlyser mer initiativ och förmåga av regeringen. Liksom tidigare framförts här är man såklart intresserad av vad mer regeringen kunnat göra. Vi har alla fått samma information i utskottet, och jag tycker att den informationen var tydlig och klar, i alla för mig.

Regeringen har gjort det regeringen kan göra. Man har med hjälp av experter, myndigheter och i detta fall samarbete inom EU försökt försäkra sig om att få vaccinleveranser till bland annat Sverige.

Ett utskottsinitiativ är ett viktigt demokratiskt verktyg. Men jag tycker personligen att det ska användas med omsorg, för det är ett kraftfullt verktyg. Det finns all anledning att kritisera och ifrågasätta. Jag är personligen inte odelat okritisk till regeringens sätt att agera under pandemin, men det är alltid enkelt att vara efterklok. Jag tycker att man ska ha en ödmjuk inställning till pandemin och det vi vet nu och det vi visste för ett år sedan.

Låt mig fråga Acko Ankarberg Johansson: Exakt vad skulle regeringen ha gjort som man inte har gjort? Vad är det som säger att regeringen inte gör det du efterfrågar just nu? Jag tycker att informationen har varit tydlig.

Anf. 15 ACKO ANKARBERG
JOHANSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag instämmer helt i ledamotens bedömning. Det är lätt att vara efterklok. Jag sa i talarstolen att det var rätt att vi ingick avtalet med EU, och jag tycker fortfarande att det är rätt. Men när saker och ting inte fungerar som man har tänkt sig måste man våga agera. Det räcker inte att säga att vi sitter fast i ett avtal med EU, utan man måste pröva alla andra möjligheter.

Regeringen gjorde inte det under hösten. Det är uppenbart att regeringen inte hade någon sådan ansats i december, januari och februari, utan då hoppades man på att det skulle lösa sig.

Jag har i kammaren flera gånger ställt frågan till både socialministern och statsministern om vi kommer att klara vaccinnmålet, för det ser skakigt ut när

läkemedelsbolagen inte levererar det de har avtalat. Jo, vi kommer att klara målet, sa de. Jag sa att det är klokt att justera målet, för det är bättre att vara ärlig och berätta att det inte kommer att funka eftersom läkemedelsbolagen inte levererar det de ska. Men det dröjde jättelänge innan man vågade säga det.

Det är uppenbart att man förlitade sig alldeles för länge på att avtalen nog skulle hålla. Men sannolikheten för att de skulle göra det var ju alldeles för låg.

Det här initiativet handlar inte om tiden bakåt utan om tiden framåt. Vi kommer att behöva vaccin i höst, kanske både för påfyllning och för eventuella mutationer. Det kan också komma nya vacciner. Kanske behöver vi en årlig påfyllning av vaccin, vad vet jag?

Jag vill därför försäkra mig om, och därför ska riksdagen uttala det, att regeringen använder alla till buds stående medel för att få vaccin till Sverige. Det gäller inom EU-samarbetet, med de nordiska länderna och, om det krävs, på egen hand.

Anf. 16 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Regeringen har under hela pandemin gjort allt som står i deras makt för att försäkra sig om vaccinleveranserna.

Som jag sa i mitt huvudanförande är vi alla lika besvikna och frustrerade över bland annat Astra Zenecas uteblivna leveranser. Men vi vet att det är en oerhört komplicerad process att framställa ett vaccin och att saker kan gå snett. Tyvärr går det inte att starta en ny tillverkningslinje på en dag, utan det tar lång tid. Här har Sverige via EU varit mycket progressivt genom att tillskjuta stora ekonomiska resurser.

Som jag också sa i mitt huvudanförande får vi många fler doser än vi behöver, dels för att försäkra oss om att klara mutationer och kunna ge påfyllningsdos, dels för att vara solidariska med andra länder som behöver. Jag instämmer i att pandemin inte är ett EU-problem utan ett världsproblem. Vi måste få bort viruset eller i alla fall få det under kontroll.

Fru talman! Jag ställer mig ändå lite frågande till att detta utskottsinitiativ tas. Jag tycker att det ska vara mer konkret när man använder ett sådant kraftfullt verktyg.

Anf. 17 ACKO ANKARBERG
JOHANSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag noterar att ledamoten Dahlqvist säger att utskottsinitiativ är ett kraftfullt instrument. Jag uppfattar inte att regeringen ser det på riktigt samma sätt, för man bestämmer själv om man ska lyda riksdagen eller inte. Vi har tagit flera initiativ där regeringen inte gjort något på flera år, och det är initiativ som är synnerligen angelägna. Det gäller inte minst frågan om att utreda narkotikapolitiken och en del annat som vårt utskott varit enigt om men där regeringen fortfarande inte gjort en ansats, trots att det till och med lämnats fram en ANDTS-strategi.

Utskottsinitiativen är viktiga för att riksdagen på egen hand ska kunna ta upp frågor. Men huruvida de är kraftfulla beror väl på regeringen, och oavsett

regering lyder den inte alltid riksdagen. Det tror jag att vi trots allt kan vara överens om.

Detta initiativ är viktigt för mig. Återigen noterar jag att ledamoten är nöjd med att vi har avtal för hösten. Jag är inte det, för jag vet inte sannolikheten för att de levererar. När jag ser tillbaka ser jag att det inte alltid blir som läkemedelsbolagen har avtalat. De får problem med produktionen och måste ställa om sina fabriker och annat, vilket i och för sig är bra men försenar leveranserna och till och med kan göra att vi inte får något.

Några av de vacciner vi har avtalat om kan också bedömas som inte tillräckligt säkra, och då är det en självklarhet att vi då inte rekommenderar dem till vår befolkning.

Vi vet alltså inte inför hösten, och därför är det angeläget att riksdagen uttalar till regeringen: Se till att ni prövar alla vägar så att Sverige får det vaccin vi behöver och även kan bistå andra länder så att hela världen kan bli vaccinerad.

Anf. 18 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Vaccinet är vårt hopp. Det räddar liv och är vägen ut ur den pandemi vi befinner oss i. Vaccineringen skapar förutsättningar för att vi ska kunna lätta på de restriktioner och rekommendationer som bromsar vår ekonomi och gör att Sveriges redan före pandemin alldeles för höga arbetslöshet nu stiger ytterligare.

Vaccinet ger verkligen hopp, men regeringen får inte bara hoppas och luta sig tillbaka. Tvärtom behöver regeringen kliva fram, visa ledarskap och ta ansvar för att säkerställa en snabb och framgångsrik vaccination.

Men, fru talman, regeringen har brustit i sitt ansvar och ledarskap genom att vara passiv och reaktiv, något som tyvärr är typiskt för regeringens samlade coronahantering.

Vi såg det under pandemins början med det testningshaveri som då utspelade sig och som sannolikt är en viktig delförklaring till att smittspridningen i Sverige har varit så omfattande. Testning och smittspårning har inte alls fungerat tillräckligt bra – och gör det fortfarande inte. Fortfarande saknar Sverige en digital smittspårningsapp, och fortfarande överlämnas ett alltför stort ansvar för smittspårning på den enskilda individ som testat positivt för covid-19. Det duger inte. Smittspårningen måste förbättras.

Vi såg också regeringens saktfärdighet i hanteringen av den mycket stora smittspridningen inom äldreomsorgen. Som Coronakommissionen konstaterade kom det nationella besöksförbudet sent, och regeringen bär ett stort ansvar för att strategin att skydda de äldre har misslyckats. Vi såg även att regeringen inte var förberedd på vare sig den andra eller den tredje vågen av pandemin.

Fru talman! Dagens debatt handlar om vad regeringen borde ha gjort men först och främst om vad regeringen behöver göra framöver i frågan om vaccin. På Moderaternas initiativ kräver nu riksdagen det som egentligen borde vara alldeles självklart, nämligen att

regeringen ska vända på varje sten för att säkerställa att vi får tillgång till så mycket vaccin som möjligt, så snabbt som möjligt.

Vi moderater är djupt kritiska till regeringens passivitet och enkelspårighet i vaccinfrågan. Det är jättebra att EU gemensamt har kunnat upphandla vaccin, men vi moderater har hela tiden varit tydliga med att regeringen inte enbart får förlita sig på EU utan också behöver agera på egen hand. Men i stället för att göra allt för att Sverige tidigt skulle få köpa vaccin valde regeringen att avvakta EU:s gemensamma upphandlingar. Regeringens enkelspåriga vägval var, menar vi moderater, ett misstag.

Fru talman! Vi kan naturligtvis inte veta om den svenska vaccineringen hade kommit längre, och heller hur mycket längre, om regeringen inte hade lagt alla ägg i en och samma korg. Men vi vet att vaccinationerna i Sverige är allvarligt försenade på grund av bristen på vaccin. Och vi vet att ansvarsfördelningen mellan staten och regionerna i vaccinfrågan är alldeles glasklar. Det är regeringen som har ansvar för leveranserna av vaccin, och det är regionerna som har ansvar för att genomföra vaccineringen.

Fru talman! När vi moderater i början av mars lade fram initiativet skulle Sverige vid den tidpunkten ha fått 3 750 000 vaccindoser men hade bara fått omkring 1,1 miljon doser levererade, alltså knappt 30 procent av de förväntade leveranserna. Den 1 april tvingades regeringen till slut ge upp målet att alla vuxna ska ha vaccinerats under första halvåret 2021. Priset för denna försening är extremt högt. Ytterst handlar om det om människoliv men också om jobb och företag och om krossade drömmar och livsverk.

På samma sätt är vinsterna med att påskynda vaccinationerna fantastiska. Liv kan räddas, trycket på hälso- och sjukvården kan lätta och den ekonomiska återhämtningen kan ta fart. Riksbanken uppskattar att varje månad som pandemin kan förkortas innebär vinster på ungefär 25 miljarder kronor och besparingar för den offentliga sektorn på 20 miljarder kronor i termer av bnp.

Fru talman! Nu äntligen ser vi hur leveranserna av vaccin tar fart och därmed vaccineringen, men regeringen får inte slå sig till ro och göra som ledamoten Dahlqvist så tydligt gjorde i sitt anförande, nämligen tänka att faran nu är över och att vi snart är vid målströret.

Moderaterna och nu en majoritet av riksdagen kräver att regeringen vänder på varje sten och undersöker varje möjlighet att öka tillgången till vaccin och därmed åstadkomma en snabbare vaccination. Konkret handlar det om åtgärder och insatser på EU-nivå för att säkra att avtalade leveranser kommer och ingångna avtal hålls, men det handlar också om att titta på möjligheten att teckna nya avtal tillsammans med andra länder – gärna i nordiskt samarbete, som ledamoten Acko Ankarberg Johansson lyfte fram – eller helt på egen hand för Sveriges del.

Vi tycker att möjligheten till omfördelning åtminstone måste diskuteras. Alla inser att detta är svår

materia och att det inte är enkelt, men vi tycker att varje möjlighet måste prövas. Regeringens passivitet kräver riksdagens handling. Därför är dagens beslut och debatt viktiga.

Fru talman! Jag vill i detta sammanhang påminna om att vi inte bara behöver säkra tillgången till vaccin här och nu i det korta perspektivet. Sannolikt behöver vi påfyllnadsdoser för att upprätthålla vaccinationskyddet, och vi behöver sannolikt också doser för att hantera att coronaviruset förändras och muterar. Detta är bara början på ett långsiktigt arbete med att skydda vår befolkning mot den allvarliga sjukdom som coronaviruset orsakar.

Nu gäller det för regeringen att lära av sina misstag och att gå från passivitet till aktivitet. Ingen påstår att det är enkelt att öka inköpen och Sveriges tillgång till vaccin, men jag är övertygad om att alla svenskar förväntar sig att regeringen åtminstone försöker, att man prövar varje möjlighet och att man vänder på varje sten. Detta är vad regeringen nu måste göra.

Jag yrkar bifall till Moderaternas förslag och till utskottets förslag till tillkännagivande.

Anf. 19 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Det är självklart att man ska granska, kritisera och ifrågasätta när man är i opposition. Det är politikens spelregler, och det är också ett sätt att utveckla demokratin och få till bättre förslag, som ledamoten Johan Hultberg sa i sitt anförande.

Däremot, fru talman, förstår jag inte vilka stenar det är som regeringen ska vända på som den inte redan har vänt på. Det skulle vara intressant att höra från Johan Hultberg vilka åtgärder han saknar, konkret. Det är enkelt att stå och kritisera, men jag tycker att det är lite flummigt och ingenting konkret. Ge mig besked, Johan Hultberg, om vad det är regeringen har missat som du anser är så viktigt nu och framöver!

Fru talman! När det gäller den generella kritiken om passivitet och missar vid testning och i äldreomsorgen vill jag påminna ledamoten Johan Hultberg om att regeringen tillsammans med samarbetspartierna har gjort historiska satsningar på bland annat välfärdsområdet. Det har varit brister även tidigare inom bland annat äldreomsorgen, och det beror på en långsiktig politik där man har prioriterat skattesänkningar före välfärden. Vi prioriterar välfärden först.

Sedan vill jag påminna Johan Hultberg om att vi har 21 regioner i vårt land, fortfarande. De ansvarar för testningsverksamheten. Man kan diskutera om detta är klokt eller inte. Den frågan kommer säkert upp – hur vi ska göra med huvudmannaskapet.

När det gäller äldreomsorgen, fru talman, som ledamoten kritiserar, är den som vi vet ett kommunalt ansvar, och de flesta kommuner som har misslyckats är borgerliga styrda.

Anf. 20 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Låt mig börja där ledamoten Dahlqvist slutade. Det är uppenbart att Socialdemokraterna är helt upptagna av att fly undan ansvar för alla frågor

som handlar om pandemin. Coronakommissionen har varit tydlig i sin kritik mot regeringen, och det var den som jag hänvisade till. Nu försöker ledamoten Dahlqvist lägga över allt ansvar på kommunerna, trots att Coronakommissionen har varit extremt tydlig med att det ytterst är regeringen som styr riket och som bär ansvar för de allvarliga brister vi ser inom äldreomsorgen.

Det hade varit klädsamt och bra, tycker jag, om ledamöter från Socialdemokraterna som är engagerade i socialutskottet visade lite självkritik och tog initiativ för vad man kan göra framöver. Det var det som denna debatt skulle handla om – vad vi kan göra framöver för att lära av det som har varit och säkerställa att vi skapar en bättre äldreomsorg i morgon.

Ja, det är sant som ledamoten Dahlqvist säger att regeringen har skjutit till mycket pengar till regionerna för att täcka de kostnader som uppstått och för att trygga till exempel inköpen av vaccin. Men, fru talman, pengar kan inte sminka över bristen på ansvars-tagande och ledarskap från regeringens sida.

Vad jag efterfrågar från regeringen är att man vänder på varje sten i frågan om vaccinationer. Det har man inte gjort. Man har gjort ett vägval. Man gjorde ett enkelspårigt vägval där man lade alla ägg i en korg. Man testade inte andra möjligheter och vägar att köpa vaccin utöver den EU-gemensamma upphandlingen.

Jag var en av de absolut första ledamöterna i denna riksdag som efterlyste att Sverige skulle ta initiativ till en gemensam EU-upphandling. Jag skrev frågor, och jag lyfte upp det i diskussioner i EU-nämnden och också i socialutskottet. Då möttes jag mest av suckar och besked om att det låg så långt framme. Jag är glad över att regeringen till slut hörsammade detta och slog in på spåret att man behöver jobba gemensamt inom EU, men jag är kritisk till att regeringen inte parallellt har arbetat med att teckna nationella avtal. Jag förväntar mig att regeringen gör det nu framåt.

Andra länder har redan påbörjat diskussioner med bolag som EU ännu inte har upphandlat från och tecknat avtal med. Det borde naturligtvis också den svenska regeringen göra.

Anf. 21 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Jag tackar dig, Johan Hultberg, för ditt svar.

När det gäller vad regeringen gör nu och framöver tycker jag att det är väldigt tydligt vad vårt statsråd Lena Hallengren har sagt och även vad vår vaccinsamordnare har sagt. Vaccinsamordnaren har varit tydlig i sitt besked när han har besökt utskottet flera gånger. Han har fullt mandat och full befogenhet att undersöka alla möjligheter med alternativa tillverkare och leveranser.

Jag vet att ledamoten Johan Hultberg också tycker att EU i grunden är bra, och jag välkomnar att vi har samma syn. Men att lägga alla ägg i samma korg, som han säger, går tvärt emot det som var EU:s strategi. Man tecknade avtal med massvis av olika leverantörer för att säkra att vi skulle få något eller några godkända

vacciner. Nu gick det mycket bättre än vi vågade hoppas på.

Fru talman! Jag efterlyser fortfarande konkreta besked från ledamoten. Vad är det som regeringen inte har gjort eller som regeringen ska göra framöver? Jag tycker att vår gemensamma information har varit självklar och tydlig för mig, att man nu undersöker precis varje sak. Kan man teckna avtal om ryska vacciner? Kan man hitta andra leverantörer? Kan man bygga upp mer tillverkning och så vidare? Problemet just nu är att vi väntar på besked om till exempel vaccinet från Ryssland är så bra som sägs. Vi vill ha säkra och goda vacciner.

Anf. 22 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Jag är inte kritisk mot vaccinsamordnaren Richard Bergström och inte heller mot de mandat som han har. Det kom äntligen besked när vi kallade Richard Bergström och regeringen till oss i utskottet om att han har mandat att titta på andra möjligheter. Men frågan är om han verkligen har gjort det. Den uppfattning som jag fick vid det mötet var att man valde väg, och man valde att enkelspårigt slå in på den EU-gemensamma upphandlingen.

Vad vi moderater har sagt under hela pandemin i frågan om vaccin är att vi i Sverige måste jobba i två parallella spår. Vi behöver jobba genom att upphandla vaccin gemensamt med andra europeiska länder inom EU. Det har varit framgångsrikt, vilket vi också skriver i utskottets ställningstagande, att vi den vägen tidigt har kunnat få tillgång till vaccin. Men vi är kritiska till att Sverige inte också bedrev ett aktivt arbete i det parallella spåret, alltså att på egen hand teckna avtal. Vi ser att andra länder har klarat av att göra båda sakerna. Till exempel Tyskland har tecknat avtal vid sidan om EU-upphandlingen. Vi ser nu att en lång rad länder för diskussioner med bolag som ännu inte ingår i EU-upphandlingen. Frankrike, Tyskland och andra länder för den diskussionen bland annat med det bolag som är aktivt här i Sverige, nämligen Valneva. Den typen av aktiviteter och åtgärder måste också den svenska regeringen göra. Det har man hittills inte gjort. Sverige behöver vända på varje sten. Och det räcker inte att man har mandat att vända på varje sten, utan man behöver också göra det.

När jag har lyft fram frågan om omfördelning för statsministern – senast vid återrapporteringen från Europeiska rådet strax före påsk – har han gett ett rätt uppgivet intryck. Han sa att det nog är utsiktslöst. Man vill inte ens försöka. Och det är konkret vad jag och Moderaterna förväntar oss och kräver, att regeringen åtminstone försöker.

Anf. 23 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Fru talman! Jag kan säga samma sak som jag sa tidigare när jag begärde replik, nämligen att jag kan instämma i väldigt mycket av det som ledamoten Hultberg lyfter fram här i kammaren – en skarp kritik mot regeringen på ett stort antal punkter när det gäller hur man har hanterat pandemin. Den listan kan göras

väldigt lång. Därför blir det helt obegripligt att det är just en av de få saker som jag måste säga att regeringen faktiskt har gjort rätt som leder till ett utskottsinitiativ och som ska debatteras i kammaren.

Men nu förstår jag att detta lite grann beror på ett missförstånd. Ledamoten Hultberg säger att regeringen har valt att lägga alla ägg i samma korg. Men det är precis det som regeringen inte har gjort, utan man har gemensamt tillsammans med samtliga EU-länder valt att upphandla vaccin från alla de stora vaccintillverkarna. Enligt min bild är det inte att lägga alla ägg i samma korg. Att lägga alla ägg i samma korg är vad Israel har gjort som tecknade avtal bara med Pfizer. Men att EU gemensamt har tecknat avtal med alla de stora vaccintillverkarna kan aldrig vara att lägga alla ägg i samma korg. Sedan är det självklart att man ska undersöka alla möjligheter som därutöver finns. Och det svaret har vi fått väldigt tydligt i utskottet.

När ledamoten Hultberg talar om vad som ytterligare ska göras ska det vändas på varje sten. Regeringen säger att man vänder på varje sten. Man ska säkerställa. Nu går det till och med till rättslig process. Allt måste prövas.

Sedan handlar det om frågan om omförhandling av det avtal som i grunden finns. Jag kan förstå att statsministern var tveksam till det beroende på att omförhandling var det som hade diskuterats och där man inte hade sett att det var framkomligt på grund av att de länder som inte hade valt att köpa det som de kunde inte heller skulle ha mer.

Men vilka länder är det som har varit framgångsrika i att hitta andra metoder? Är det Ungern eller Storbritannien?

Anf. 24 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Jag måste säga att jag blev besviken när jag hörde ledamoten Anders W Jonssons inlägg här tidigare. Jag har lärt känna honom som en seriös politiker som inte slarvar med fakta. Men det var vad ledamoten Anders W Jonsson tyvärr gjorde i sitt inlägg. Det var uppenbart att han antingen inte hade läst utskottets ställningstagande eller att han medvetet förvanskade vad som stod i det. Det insinueras att vi moderater och övriga som står bakom detta utskottsinitiativ skulle vilja köpa vaccin som inte är godkänt. Det insinueras faktiskt inte utan sas rätt ut att vi var kritiska till att Sverige har tecknat avtal genom EU och gjort gemensamma upphandlingar. Så är det inte alls. Det är falskt. Vi moderater är positiva till att Sverige har hittat en EU-gemensam lösning. Men vi tycker att Sverige parallellt med det också borde ha testat möjligheten att teckna egna avtal och också framåt behöver undersöka dessa möjligheter. Vi ser att andra länder har klarat av att göra detta.

Jag är ödmjuk inför svårigheten att få tag på ytterligare vaccin. Men jag tycker att regeringen måste pröva alla möjligheter. Min bestämda uppfattning är att regeringen inte har gjort det.

När partiledarna förde diskussioner i frågan var statsministerns besked fram till i juni att man från

regeringens sida menade att man inte helt och fullt kan förlita sig på EU-upphandlingen utan att man måste fortsätta att arbeta också i ett svenskt spår. Men det har man sedan inte gjort. Varför har man gett upp detta arbete? Det undrar jag.

Vi ser nu, som sagt, att det finns bolag som EU inte har avtal med, till exempel Valneva. Där förväntar jag mig naturligtvis att Sverige för diskussioner. Jag inser att det är svårt att diskutera omfördelning. Men vi ser nu att länder väljer att inte använda vissa vacciner och att det har varit stora leveranser av vaccin som enskilda länder inte har använt. Då måste ...

Anf. 25 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Fru talman! För dem som lyssnar på denna debatt blir det en helt obegriplig debatt. Här har vi en regering som har hanterat en pandemi på ett antal felaktiga sätt, och där det finns all anledning för riksdagen att vara skarpt kritisk. Men när det gäller den övergripande frågan – hur vi kortsiktigt och långsiktigt ska se till att vi får så stor tillgång på vaccin som möjligt till den svenska befolkningen och sedan dessutom kan börja säkra upp för andra delar av världen genom att dela med oss – har regeringen agerat på ett förvånansvärt klokt sätt. Man har utsett en vaccinsamordnare med ett väldigt brett mandat att titta på två vägar, nämligen EU-samordning och dessutom möjligheten att därutöver teckna avtal för lilla Sverige.

Man kom snabbt fram till att den enda framkomliga möjligheten till en början var just att tillsammans med övriga EU-länder teckna avtal. Det har gynnat Sverige. Vi har fått en väldigt stor tillgång på vaccin, även om det var leveransproblem till en början.

Det här utskottsinitiativet kom alltså i en tid då det var problem med leveranser. Jag kan förstå tidsandan då, med tanke på Österrikes kansler som åkte till Israel och skulle förhandla om vaccin där och med tanke på Orbán som började vaccinera med Sputnik och annat. Men jag kan inte begripa vad det är ytterligare som den svenska regeringen eller någon annan regering skulle ha gjort. Man har följt EU-spåret, och man har dessutom sonderat marknaden. Men, som vaccinsamordnaren sa i utskottet: Det är inte så att det finns en massa extra vaccin att köpa på marknaden.

Om det nu visar sig att andra EU-länder vill omfördela till Sverige är det klart att vi inte kommer att säga nej till, givet att vi har det behovet. Men det här initiativet är inget annat än ett kraftfullt slag i luften, fru talman. Det är att sparka in en öppen dörr.

Anf. 26 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Jag måste säga att jag förvånas över den här tillbakalutade inställningen. Jag är genuint förvånad över den.

Vi hade naturligtvis aldrig väckt det här initiativet om vi inte var bekymrade, på riktigt, över att regeringen tycker att man nu har gjort allting – att det inte finns någonting mer att göra och att man är färdig. Vi är inte alls färdiga. Vi är i början av ett långsiktigt arbete med att ge vår befolkning ett effektivt skydd mot

den sjukdom som coronaviruset orsakar. Vaccinet är vårt ljus i tunneln, och vi måste som land göra allt vi kan för att befolkningen här och nu ska vaccineras så fort som möjligt och för att vi långsiktigt ska kunna erbjuda påfyllnadsdoser och doser som tar hänsyn till att viruset sannolikt muterar och förändras.

Regeringen har dock inte tagit de initiativ som krävs, och när regeringen inte tar initiativ måste riksdagen göra det. Det var först när det blev uppenbart för regeringen att det fanns en majoritet som stöttade Moderaternas initiativ som man sa att man självklart tittar på andra möjligheter vid sidan av EU-upphandlingen. Innan dess hade man bara ryckt på axlarna och non-chalerat alla förslag och krav på att ta andra initiativ.

Denna passiviteten ger nu också ledamoten Jonsson uttryck för. Han säger att vi naturligtvis inte ska säga nej till ytterligare vaccin om vi får frågan. Men vi ska inte vänta tills någon ställer frågan; vi ska undersöka varje möjlighet. Vi ska proaktivt ta kontakt med andra länder för att efterhöra om Sverige kan få ta del av det vaccin som det landet inte behöver eller vill använda. Vi ska aktivt ta diskussioner med läkemedelsbolag som ännu inte ingår i den EU-gemensamma upphandlingen. Vi ska göra allt vi kan för att påskynda den svenska vaccineringen.

Anf. 27 PER RAMHORN (SD):

Fru talman! Vi befinner oss i en väldigt svår tid, och många har drabbats hårt av pandemin. Läget är fortfarande mycket allvarligt. Vi närmar oss alltså 14 000 döda i covid-19, och man känner naturligtvis en stor oro inför var detta ska sluta.

Fru talman! Sverige har för närvarande den högsta samhällssmittan i hela Europa. Av de 15 värst drabbade regionerna i Europa ligger 13 i Sverige. Antalet bekräftade fall av covid-19 har ökat i Sverige under elva veckor i följd, och den här vågen av smitta är högre och längre än i andra svårt drabbade länder. Samma sak var det faktiskt förra våren, med resultatet att det blev många fler långtidssjuka och avlidna än vad som troligtvis hade varit nödvändigt.

Tyvärr kommer det att dröja till efter sommaren innan antalet vaccinerade är tillräckligt stort för att smittspridningen ska dämpas ordentligt. Med dagens smittnivå kommer ytterligare uppemot en halv miljon svenskar att ha drabbats av covid-19, varav tiotusentals kommer att få långvariga eller svåra besvär. Frågan man ställer sig är, fru talman: Har regeringens verktygslåda av åtgärder för att trycka tillbaka smittspridningen i samhället tagit slut? Eller har regeringen valt att inte använda de verktyg som faktiskt finns och som kanske skulle kunna göra skillnad nu när vi har Europas högsta smittspridning?

Fru talman! Det finns dock ett ljus i mörkret, som vi alla har hoppats på, och det är vaccinet mot covid-19. Det är det den här debatten handlar om.

Sverige får i dag vaccin mot covid genom EU-ländernas gemensamma upphandling, vilket i grunden är ett bra och väldigt klokt beslut. Men tyvärr har vissa förfaranden inte fungerat så bra som man hade hoppats

på. En hel del leveranser har försenats eller helt uteblivit, vilket har inneburit att EU-länderna ligger efter en rad andra utvecklingsmässigt jämförbara länder i världen.

EU satte ju stort hopp till Astra Zenecas vaccin, och nu är det Astra Zeneca som har de största leveransproblemen medan Pfizer och Moderna har levererat ungefär som de sagt och lovat. Folkhälsomyndigheten lämnade den 8 december 2020 en prognos för leveranserna om 17 miljoner doser det första halvåret 2021, men nu visar den nya prognosen att leveranserna blir sammanlagt 11 miljoner doser under samma tidsperiod. Det är alltså 6 miljoner färre doser än man trodde från början, och det är naturligtvis inte bra.

Man ska komma ihåg att möjligheten till vaccination givetvis påverkar företagets verksamhet och arbetstillfällen men att det ytterst handlar om att rädda människors liv och hälsa. Därför är det lite beklagligt att regeringen inte har bevakat Sveriges tillgång på vaccin hårdare än man gjort och att man inte i ett tidigt läge har sett över ytterligare vägar för att säkra tillgången på vaccin. Vi anser att regeringen faktiskt måste göra mer och själv undersöka fler vägar för att få tag på godkänt vaccin till vår befolkning. Vi kan inte bara sitta och hoppas att EU kommer att lösa det här.

Vi vet ju inte hur situationen blir i höst – smittan kanske ökar, och mutationerna kanske blir fler. Det kanske blir fler leveransproblem. Därför måste regeringen agera och pröva alla möjligheter för att se att avtalade leveranser av vaccin genomförs. Det gäller naturligtvis också att ingå nya avtal där det är möjligt, och det kan man göra tillsammans med nordiska länder eller på egen hand. Som tidigare har sagts här måste vi vända på varje sten och se vad man kan göra framöver. Vi vet nämligen inte hur situationen blir i höst och om den kanske till och med blir värre. Det kanske blir en fjärde väg, och en femte – ingen vet.

Därmed ställer vi oss bakom utskottets förslag till beslut.

Anf. 28 LINA NORDQUIST (L):

Fru talman! En helt otrolig forskningsinsats har gjort att det nu finns inte bara ett utan flera vacciner mot covid-19 – mot det virus vi för ett och ett halvt år sedan inte ens visste fanns. Tack vare EU blev Sverige del av stora vaccinavtal, och det är jag väldigt tacksam och glad över. Sjukvården har hela våren stått redo med bemanning, lokaler och logistik. Detta är en jätteapparat som spelar stor roll för människor.

De avtal som EU har tecknat, fru talman, har gett Sverige tidig tillgång till vacciner. Det är inget snack om saken – det var helt rätt väg att gå. Men leveranser har både försenats och helt uteblivit. Prognosen som i december var 17 ½ miljon doser fram till i sommar ligger nu på 11 miljoner. Det är inte konstigt att det hackar, utan det är fullt begripligt. Samtidigt är ju tillgången till ett godkänt och säkert vaccin till var och en som behöver det vårt enda verkligt kraftfulla vapen för att bekämpa pandemin.

Möjligheten till vaccination, fru talman, påverkar ju vår hälsa på så många sätt; det handlar om isolering, sjukdom och rehabiliteringsbehov. Vaccinationen är också avgörande för att sjukvården ska orka. Den är avgörande för företag, för jobb och för skatteintäkter till välfärden på sikt. Och självklart handlar detta ytterst om människors liv.

Här måste vi vända på varje sten för att se till att varje dos som kan komma sköra människor till del också kommer till detta land. Är det så att det finns länder som tidigare har tecknat högriskavtal och som får ett överskott ska vi självklart proaktivt försöka att få del av detta. Är det så att man kan omfördela ska vi självklart snabbt vara där och säga: Vi vill gärna!

Alla måste hjälpas åt på denna planet, och vi får inte sitta och vänta. Vi måste vara en aktiv del – en mycket aktiv spelare – i att få vacciner till vår egen befolkning och naturligtvis i att hjälpa dem som inte själva kan runt om i världen.

Finns det fler vägar att gå? Det är helt enkelt detta som är grundfrågan.

Här säger regeringens egen strategi att den vilar på tre ben.

Det handlar om den nationella planen för hur vaccinationen ska genomföras i landet, där Folkhälsomyndigheten är en mycket viktig spelare.

Det handlar om vaccinsamordnaren, som internationellt ska göra ett stort arbete – och som har gjort ett fantastiskt arbete – för att säkra att vaccinet når Sverige.

Det handlar också om det regeringen själv kallar sitt eget fortsatta internationella arbete. Det är på denna punkt jag inte är övertygad, precis på samma sätt som jag inte blev alldeles övertygad när jag i januari förra året ställde en fråga om vår beredskap inför en eventuell pandemi – den som vi sedan dess har levt i – och fick svaret att det var regionerna som var ansvariga för sjukvården. Jag fick också till svar att man hade ett avtal om influensavacciner – vad nu detta hade med saken att göra – och att en utredning om beredskap för övrigt skulle bli färdig i september nästa år; den är alltså fortfarande inte färdig.

Sådana svar övertygar inte, och lite grann upplever jag att svaren är likadana nu. EU-avtalet är fantastiskt, företag växlar upp sin produktion runt om i världen och vaccinsamordnaren gör ett fantastiskt arbete. Men det är inte detta som är min fråga, utan min fråga är vad regeringen gör proaktivt. Vad gör regeringen med sin makt? Vad gör den regering som vi har gett förtroende? Majoriteten i detta land har sagt att dessa personer ska ta ansvar för vad som händer.

Det är tyvärr så enkelt att Nikita Chrusjtjov hade rätt när han sa att man inte kan koka halva hönan och sedan ta ägg från den andra halvan. Man kan inte ha makt utan att ta ansvar. Regeringen måste ta det fulla ansvaret för att dessa vacciner når Sverige. Detta går inte att lägga över på någon annan – inte på EU och inte på vaccinsamordnaren, även om de är viktiga spelare.

Därför yrkar jag bifall, fru talman, till förslaget i detta betänkande.

Vi måste alla hålla ut. Ingen av oss får släppa garden för tidigt. Regionerna måste få allt det stöd de behöver för att sjukvården ska klara detta hela vägen igenom. Det är helt avgörande att regeringen gör allt för att snabba på tillgången till vacciner, både under de månader som kommer och under åren framöver, och samtidigt naturligtvis förbereder för ett genomtänkt öppnande av vårt samhälle när vi väl nått så långt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 7 En ny straffbestämmelse som skyddar betalningsverktyg

Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU14
En ny straffbestämmelse som skyddar betalningsverktyg (prop. 2020/21:73)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 8 Ytterligare kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om elektronisk identifiering

Trafikutskottets betänkande 2020/21:TU10
Ytterligare kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om elektronisk identifiering (prop. 2020/21:81)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 9 Transportstyrelsens olycksdatabas

Trafikutskottets betänkande 2020/21:TU11
Transportstyrelsens olycksdatabas (prop. 2020/21:124)
föredrogs.

Anf. 29 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att Sverigedemokraterna står bakom sin reservation i betänkan-det.

Trafiksäkerhet angår oss alla, och de flesta av oss har anhöriga eller vänner som drabbats av en trafikolycka.

För några dagar sedan inträffade en olycka som tog tre unga människors liv. Det var en tragedi för deras anhöriga, vänner, lärare och klasskamrater.

Så här stod det i Expressen: ”Tre personer omkom – föraren till den omkörande bilen, en man i 35-årsåldern från ett annat nordiskt land, samt en 18-årig flicka och en 25-årig man. Ytterligare en 18-årig flicka fördes till sjukhus med ambulanshelikopter för att få vård för sina allvarliga skador. Om bara sju veckor skulle den omkomna flickan ha tagit studenten. Jennifer Olsson, bildlärare på Möckelngymnasiet, får stryka bort en tår när hon berättar att hon träffade sin elev så sent som i fredags.”

Jag har själv varit med och utrett drygt 300 allvarliga olyckor, och jag kan försäkra er att det är ett tungt jobb. Vår uppgift var att utreda om det var fordon, förare eller väg som orsakade olyckan. Det fanns perioder då man kände sig som en handelsresande i de sista två sekunderna i en människas liv. Varje olycka har sin speciella utveckling. Man försökte att förstå händelseförloppet, speciellt om det inte fanns några överlevande eller andra vittnen.

Fru talman! För en lekman kan det vara svårt att förstå hur ett demolerat fordon kan berätta hur olycksförloppet varit, men riktningen på deformationen visar med tydlighet vilka krafter fordonet varit utsatt för. Det går också att utläsa om föraren haft belysningen tänd under färd, om föraren använt sitt bilbälte och om föraren varseblivit vad som var på väg att hända – genom att studera glödlampor i stopplyktornas glödlampor kan man se om föraren bromsat strax före kollisionen. I dagens bilar kan man hämta relevant information i vagnstyrenheten.

Även om det var en del av jobbet påverkades man av tragiken, speciellt om det var fråga om unga människor. Jag minns speciellt när en ung förare omkom i en singelolycka. Bilen deformerades runt ett träd, och personen avled på plats. Föräldrarna bad oss att försöka få ut cd-skivan ur stereon, för de ville höra den musik som deras barn lyssnat på i slutet av sitt liv. Efter mycket ordnande lyckades vi få ut resterna av stereon ur bilen, och som tur var hade inte cd-skivan skadats. Det var en lättnad att kunna överlämna skivan, som var så viktig för föräldrarna.

Mitt arbete vid trafikpolisen har stärkt mig i uppfattningen om vikten av att målmedvetet arbeta för en säkrare trafik. Lagstiftning och övervakning i all ära, men kunskapen om olyckors uppkomst är en viktig beståndsdel både för bilindustrin och för alla de frivilliga som arbetar inom olika intresseorganisationer för att utbilda förarna.

Fru talman! Jag har under många år arbetat med utbildning och kunskapshöjande kurser inom bland annat FAK och Riksförbundet M. Det finns många organisationer som lägger ned stora resurser för att utbilda människor till att bli säkrare förare. I de allra flesta fall är det frivilliga insatser från medlemmarna som bidrar till att öka trafikanternas riskmedvetenhet.

SMC är en viktig organisation för att öka säkerheten för landets motorcyklister, och jag kan med säkerhet säga att deras arbete har inneburit en positiv utveckling för antalet mc-olyckor.

Alla dessa insatser från frivilla organisationer har varit en oerhört viktig del i Sveriges framgångsrika arbete med trafiksäkerhet. Låt oss verka för att fortsätta på den framgångsrika vägen. Den nu liggande propositionen blir en effektiv bromskloss i trafiksäkerhetsarbetet eftersom bilindustrin och frivilliga trafiksäkerhetsorganisationer stängs ute från relevant information.

Flera remissinstanser påpekar behovet av att tillåta direktåtkomst för andra än de myndigheter som nämnes i promemorians författningsförslag. I denna del uttalar Trafikverket, Lunds tekniska högskola och Chalmers tekniska högskola att forskare, bland annat vid universitet och högskolor, bör få direktåtkomst till Strada eftersom denna forskning ger viktiga bidrag till trafiksäkerhetsarbetet. Nationalföreningen för trafiksäkerhetsfrämjande, NTF, Riksförbundet M Sverige, tidigare Motormännens Riksförbund, Svensk Trafikmedicinsk Förening och Motorförarnas Hälso- och trafiksäkerhetsförbund betonar vikten av att även intresseorganisationer som arbetar med trafiksäkerhet medges direktåtkomst, då sådana organisationer har behov av uppgifter från databasen i sitt arbete med att uppnå nollvisionen. Aktiebolaget Volvo, Volvo Cars och aktiebolaget Nevs framhåller att en begränsning av direktåtkomsten för industrin innebär ett kraftigt bakslag för trafiksäkerhetsarbetet.

Anf. 30 ABRAHAM HALEF (S):

Fru talman! I dag debatterar vi trafikutskottets betänkande TU11 *Transportstyrelsens olycksdatabas*, proposition 2020/21:24 med ett motionsyrkande.

Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Under andra halvan av 1900-talet påbörjades arbetet med att skapa ett informationssystem med uppgifter om olyckor som uppstått i vägtransportssystemet. Denna olycksdatabas, Swedish Traffic Accident Data Acquisition som förkortas Strada, förs i dag av Transportstyrelsen.

Syftet med Strada är att den ska vara dels ett verktyg för trafiksäkerhetsarbetet på lokal, regional och nationell nivå, dels ett underlag för statistik och forskning inom trafiksäkerhetsområdet. Databasen Strada utgör ett viktigt verktyg i arbetet för nollvisionen.

I Strada sammanförs uppgifter från Polismyndigheten och sjukvården. Rapporteringen från Polismyndigheten avser uppgifter om själva olyckan och dess händelseförlopp. Uppgifterna kommer från den polis som kallas till olycksplatsen eller genom information som inkommit via en polisanmälan. Rapporteringen från sjukvården grundar sig på ett avtal som träffats mellan Transportstyrelsen och vårdinrättningar eller regioner, och den sker med samtycke från patienten och avser främst uppgifter om personskador som uppstått till följd av en olycka.

Fru talman! I propositionen föreslår regeringen att det ska införas en lag som reglerar personuppgiftsbehandlingen i Strada om olyckor och personskador i trafiken. Uppgifterna används i olika

trafiksäkerhetsrelaterade sammanhang. I den föreslagna lagen, som ska komplettera EU:s dataskyddsförordning, ska det bland annat finnas bestämmelser om för vilka ändamål personuppgifter får behandlas i databasen och även hur länge. Det ska även finnas bestämmelser om krav på pseudonymisering av personuppgifterna och direktåtkomst. Den nya lagen föreslås innehålla bestämmelser om skyldigheter från Polismyndigheten, Kustbevakningen och vissa vårdgivare att lämna uppgifter till databasen.

I dagsläget innehåller Strada i huvudsak uppgifter om olyckor som uppstått inom vägtransportsystemet. Men den nya lagen kommer även att innefatta olyckor som uppstått i fritidssjöfarten, detta då nollvisionen och de trafikpolitiska målen nu gäller alla trafikslag.

En annan ändring i förslaget är att vårdgivare som ger akutvård och vars verksamhet innefattar ortopedi ska lämna uppgifter till databasen som rör samtliga personer som sökt vård eller som avlidit till följd av en olycka. Detta ska göras oavsett om patienten samtycker eller inte.

Regeringen föreslår att den nya lagen ska träda i kraft den 1 juli 2021.

Fru talman! Regeringen gör bedömningen att olycksdatabasen inte innebär något betydande intrång i den personliga integriteten. Men databasen kan innehålla uppgifter av integritetskänslig natur som rör ett stort antal individer. Därför är det viktigt att behandlingen av personuppgifterna regleras i lag.

Lagen ska fastställa de rättsliga ramarna för personuppgiftsbehandlingen och innehålla bestämmelser som ger ett grundläggande skydd för den enskildes personliga integritet. Lagen ska även kompletteras med föreskrifter. Regeringen anser att Transportstyrelsen även i fortsättningen ska vara huvudman för Strada.

Fru talman! Åtkomsten till Strada kommer att vara sådan som den här i dag, det vill säga att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Polismyndigheten, Statens väg- och transportforskningsinstitut, Trafikanalys, Trafikverket, länsstyrelserna och kommunala myndigheter ska medges direktåtkomst till databasen. Enligt förslaget ska direktåtkomst medges endast till pseudonymiserade uppgifter. Likaså ska universitet och högskolor vid tillämpningen av offentlighets- och sekretesslagen jämföras med myndigheter och medges direktåtkomst.

Beträffande åtkomst för företag och intresseorganisationer blir det inte någon förändring jämfört med dagens situation. Dessa aktörer kommer att kunna vända sig till Transportstyrelsen och begära ut uppgifter, och då gör myndigheten en prövning av förutsättningarna att enligt sekretessregleringen lämna ut uppgifter.

Jag vill i detta sammanhang lyfta upp det viktiga arbete kring forskning som frivilligorganisationer och andra aktörer gör och deras stora betydelse för trafiksäkerheten.

Fru talman! Med detta vill jag återigen yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 31 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Man kan inte bortse från att det är tunga remissinstanser som har varit kritiska till utformningen av det här förslaget. Det har en menlig inverkan på frivilligorganisationer som Riksförbundet M, MHF, NTF och andra som jobbar med att utbilda trafikanter. Förslaget som ligger påverkar deras möjlighet menligt, och det påverkar också bilindustrin menligt.

Det är oerhört viktigt att man får ut information om hur en olycka uppstod, om det var förare, fordon eller väg som var orsaken. Det handlar inte om att man ska få reda på om Pelle Olsson körde för fort i samband med olyckan eller om Stina Persson var påverkad av alkohol, utan det handlar om att man måste kunna få en bild av olycksförloppet och utifrån den sedan kunna göra insatser för att andra trafikanter ska få utbildning och relevant kunskap om hur man undviker liknande situationer.

De frivilliga organisationerna – SMC, M, MHF och NTF – gör en oerhört stor insats för att öka trafiksäkerheten, minimera olyckorna och få bort dödsolyckorna. Då måste man hjälpa och bistå dessa organisationer så att de kan göra ett bra arbete, men det gör inte regeringen med det förslag som ligger i dag.

Man kan mycket väl släppa information som inte är knuten till en individ, men man stryker den möjligheten i förslaget som ligger i dag.

Anf. 32 ABRAHAM HALEF (S) replik:

Fru talman! Tack för frågorna, Thomas Morell!

Ledamoten Thomas Morell tar upp en intressant fråga. Direktåtkomsten är viktig och har diskuterats länge. Som ledamoten sa är det flera remissinstanser som har yttrat sig.

Jag håller också med ledamoten Thomas Morell om det viktiga arbete som dessa frivilligorganisationer gör. Tillsammans hjälps de åt, därav nollvisionen och det fina trafiksäkerhetsarbete som vi har i Sverige.

Återigen: Dessa kommer att kunna ta del av informationen. Även om dessa organisationer inte har direktåtkomst till Strada kommer de att kunna begära ut dessa uppgifter från Transportstyrelsen, som därefter gör en bedömning.

Anf. 33 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Förslaget är sådant att informationen kommer att bli väldigt beskuren. Jag får lite grann känslan av att man inte vill öppna för möjligheten att kritisera exempelvis Trafikverket för en dålig väghållning.

Det fanns tillfällen när vi gjorde tekniska undersökningar då vi kunde konstatera att det var vägförhållandena som var orsaken till olyckans uppkomst. Det var inte föraren och det var inte fordonet som var orsaken, utan det var vägmiljön som var problemet.

Det är detta som är så oerhört viktigt – att vi med gemensamma krafter kan angripa det som är ett bekymmer för säkerheten, att vi kan minimera att människor dör eller skadas svårt i vår trafikmiljö. Varje människoliv vi kan spara, varje människa som inte behöver

hamna i en rullstol, är en jättevinst – givetvis för individen, men också för samhället.

Därför blir det väldigt bakvänt när man kommer med ett sådant här förslag. Trafiken skördar någonstans runt 200 dödsfall om året. Därtill kommer alla som blir skadade. Vi har gjort enorma framsteg i trafiksäkerhetsarbetet. För det kan vi tacka bilindustrin, givetvis, som har tagit fram säkra fordon, men vi har också frivilligorganisationerna att tacka. De har gjort en oerhörd insats för att komma till rätta med problemen där människor skadas och omkommer i trafikmiljön.

Här får vi i stället en effekt där man går bakåt. Det har påtalats av flera tunga remissinstanser.

Anf. 34 ABRAHAM HALEF (S) replik:

Fru talman! Jag håller med om det fina arbete och den fina kultur vi har i Sverige med samarbete och samverkan. Därav kommer vi fram till bra lösningar, också på trafiksäkerhetsområdet. Men återigen vill jag poängtera att det inte kommer att vara någon skillnad. Dessa organisationer kommer att kunna begära ut uppgifter. Man kommer att kunna få ta del av dem.

Sedan kan jag förstå att frivilligorganisationer och andra aktörer kan tycka att det är lite krångligt jämfört med att ha direktåtkomst till Strada. Men vi får inte heller glömma att det inte är jättemånga myndigheter som har direktåtkomst till Strada. Det är begränsat, och det tycker jag är viktigt. I och med att det finns integritetskänsliga uppgifter där är det viktigt att de behålls inom en viss grupp av personer som har tillgång till Strada.

Men återigen: Dessa organisationer kommer att kunna begära ut uppgifter för det viktiga arbete som de gör.

Anf. 35 HELENA GELLERMAN (L):

Fru talman! I dag debatterar vi Transportstyrelsens olycksdatabas.

Förra året arrangerade Sverige den avslutande konferensen för FN:s tio år långa arbete för ökad trafiksäkerhet i världen. Det var ingen slump att den hölls i Sverige. Vi har varit främst inom trafiksäkerhet globalt under flera decennier.

Den viktigaste anledningen till Sveriges framskjutna position är den forskning som systematiskt bedrivits inom trafiksäkerhet. Den berör hela trafikmiljön, hur vi bygger och utvecklar våra vägar och hur fordonen behöver fungera med säkerhetssystem som undviker en krock och system som skyddar personer i och utanför fordonen när en krock är oundviklig.

Forskningen har samtidigt visat att den viktigaste orsaken till olyckor är den mänskliga faktorn. Hur kan trafikmiljön utvecklas för att stödja personer som färdas på olika sätt? Ett av svaren har varit utvecklingen av självkörande bilar.

Jag har själv jobbat med insamling av data för forskning. Med kameror följde vi förare under normal körning i sin vanliga miljö. En vecka efter att första projektet startades var jag och min familj med om en

allvarlig olycka där bilen skrotades efteråt. Tack vare bilens skydd och den effektivitet med vilken vi fick vård efter själva olyckan klarade sig hela min familj. Man är väldigt glad för att man bor i Norden.

Med detta som bakgrund vill jag säga att tillgängliga data är viktigt för forskningen. Det är forskningens guld. Genom beslut hos myndigheter och företag har data hittills samlats in systematiskt, vilket gett forskningen möjlighet att se påverkan av olika åtgärder över tid och vilka åtgärder och funktioner som verkligen minskar skaderisken och dödstaten, i Sverige och globalt.

Dagens proposition berör en sådan databas: den svenska olycksdatabasen Strada, som startade på 1990-talet. Olycksdatabasen innehåller uppgifter om olyckor från Polismyndigheten och sjukvården. Det innebär stora mängder personuppgifter – känsliga personuppgifter.

Liberalerna välkomnar denna proposition, som innehåller reglering av personuppgiftsbehandlingen specifikt för olycksdatabasen Strada då den innehåller data om personer i utsatta situationer och används av många olika organisationer. Jag anser att lagförslaget gör en god avvägning mellan individens rätt till personlig integritet och samhällets behov av data för att kunna utveckla transportsystemet så att vi kan undvika olyckor i framtiden.

Bestämmelserna reglerar vem som kan få tillgång till data och för vilka ändamål, tillsammans med hur direktåtkomst till data ska gå till. Det är positivt att de inbegriper både myndigheter och de organisationer som starkt kan påverka den framtida trafiksäkerheten. Det är en förutsättning för nära samverkan mellan exempelvis akademi och näringsliv så att forskningen lättare kan omsättas i trafiksäkerhetshöjande åtgärder och produkter.

Också skyldigheten för Polismyndigheten, Kustbevakningen och vårdgivare att lämna uppgifter regleras. Det kan på sikt ge ett mer komplett dataunderlag med högre kvalitet, vilket är positivt för den framtida forskningen och även för det övriga trafiksäkerhetsarbetet i Sverige.

Lagen reglerar också insamling av data vid olyckor i fritidssjöfarten, vilket på sikt kan leda till ökad personsäkerhet också inom denna.

Avslutningsvis, fru talman, anser Liberalerna att denna proposition på ett väl avvägt sätt skyddar den personliga integriteten samtidigt som den lägger grunden för en framtida databas som kan hjälpa myndigheter, universitet och företag att säkra en fortsatt hög trafiksäkerhet i Sverige och Sveriges position inom trafiksäkerhet globalt.

Anf. 36 NICKLAS ATTEFJORD (MP):

Fru talman! Jag börjar med att för Miljöpartiets räkning yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och därmed också till propositionen.

Jag ersätter här i dag min kollega Emma Berginger, som inte har möjlighet att delta i denna debatt på grund av förkylning. Hon hälsar till er alla och hoppas att ni

kan mötas i en annan debatt i framtiden. Jag hoppas att kunna göra henne rättvisa i den här debatten.

Varje år dödas och skadas människor allvarligt i trafiken. Sverige har ett framstående trafiksäkerhetsarbete där nollvisionen, visionen om att ingen ska dödas eller skadas allvarligt i trafiken, ligger som grund.

För att kunna arbeta effektivt med att minska riskerna i våra transportsystem är det viktigt att bygga en kunskap om var, hur och varför människor dör och skadas i trafiken. Där fyller olycksdatabasen Strada en viktig funktion.

Arbetet med att ta fram en olycksdatabas påbörjades under andra halvan av 90-talet och har sedan dess varit föremål för flera utredningar. Informationen i databasen kommer till nytta såväl i forskning som i praktisk och konkret trafikplanering.

Fru talman! Databasen har som sagt en väldigt viktig funktion för forskningen och arbetet med trafiksäkerhet. Det är dock alltid viktigt att behandla personuppgifter, inte minst känsliga uppgifter om liv, hälsa och död, med varsamhet. Därför är det bra att regeringen nu har tagit fram en proposition gällande en lag om Transportstyrelsens olycksdatabas.

Regeringen gör bedömningen att behandlingen i olycksdatabasen Strada sammantaget inte innebär något betydande intrång i den personliga integriteten men konstaterar att databasen innehåller uppgifter av integritetskänslig natur som rör ett stort antal individer. Därför anser regeringen att behandlingen av personuppgifter i databasen bör regleras i lag.

I den föreslagna lagen, som kompletterar EU:s dataskyddsförordning, finns bestämmelser om för vilka ändamål som personuppgifter får behandlas i databasen, om krav på anonymisering av personuppgifter och om direktåtkomst.

I dag finns det i Strada uppgifter om olycksfall från Polismyndigheten och sjukvården. Rapporteringen från Polismyndigheten avser uppgifter om själva olyckan och dess förlopp. Rapporteringen från vården görs med stöd av samtycke från patienten och omfattar uppgifter om de personskador som uppstått till följd av olyckan.

Det föreslås nu att vårdgivare ska bli skyldiga att lämna uppgifter till databasen, oavsett om patienten har samtyckt eller inte, vilket kommer underlätta när det gäller att säkerställa att databasen innehåller mer fullständiga uppgifter om de olyckor som inträffat.

Regeringens samlade bedömning är att allmänintresset av att säkerställa ett kunskapsunderlag med hög kvalitet som är ägnat att förbättra trafiksäkerheten väger tyngre än det intrång i den personliga integriteten som en obligatorisk rapportering innebär.

Fru talman! När det gäller trafikolyckor tänker vi främst på olyckor inom vägtrafiken, men den föreslagna lagen innebär att också uppgifter om olyckor i fritidssjöfart ska rapporteras till olycksdatabasen, vilket blir ett bra och viktigt tillskott av information. Nollvisionen, som vi alla har antagit, gäller även sjöfarten.

I lagen föreslås också att vissa myndigheter ska få direktåtkomst till databasen. Regeringen föreslår att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, alltså MSB, Polismyndigheten, Statens väg- och transportforskningsinstitut, alltså VTI, Trafikanalys, Trafikverket, länsstyrelserna och kommunala myndigheter ska få medges direktåtkomst till personuppgifter i olycksdatabasen som respektive myndighet behöver för trafiksäkerhetsändamål.

Regeringen föreslår vidare att universitet och högskolor som är myndigheter eller som vid tillämpningen av offentlighets- och sekretesslagen, 2009:400, ska jämföras med myndigheter och medges direktåtkomst till personuppgifter i databasen om uppgifterna behövs för forskning som avser trafiksäkerhet.

Fru talman! Sverigedemokraterna vill i sin motion att även företag och ideella organisationer ska tillåtas att komma åt anonymiserad information i Strada. Propositionen innebär dock ingen förändring när det gäller företags och intresseorganisationers tillgång till uppgifter i databasen. Det går fortsatt att vända sig till Transportstyrelsen för att begära ut uppgifter. Det är självklart viktigt att även civilsamhällesorganisationer som bedriver ett viktigt arbete inom trafiksäkerhet kan få ut uppgifter även om de inte har direktåtkomst till databasen.

Fru talman! Strada innehåller viktig information för att ett effektivt arbete med trafiksäkerheten ska kunna göras. Med förslaget i propositionen stärks databasens kvalitet, och olycksdrabbade individers integritet värnas.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 10 Väg- och fordonsfrågor

Trafikuskottets betänkande 2020/21:TU9
Väg- och fordonsfrågor
föredrogs.

Anf. 37 JENS HOLM (V):

Fru talman! Vi debatterar nu trafikuskottets betänkande TU9 som rör väg- och fordonsfrågor. Det är ett betänkande som innehåller 190 yrkanden som rör bland annat fossilfria transporter, parkeringsfrågor, bilpooler, bildelning, kontrollbesiktning av fordon och självkörande fordon.

Det här är ett område där det behöver hända väldigt mycket. Hela transportsektorn har ett mål om att utsläppen ska minska med 70 procent till senast 2030. Vi vet att den största delen av utsläppen från transportsektorn kommer från vägtrafiken, från biltrafiken i synnerhet, som står för en femtedel av Sveriges totala utsläpp med ungefär 10 miljoner ton växthusgaser varje år.

Vi behöver minska utsläppen från transportsektorn med ungefär 8 procent årligen. Gör vi då det? Nej, 2019 minskade utsläppen med endast 2 procent. Det är

med andra ord helt och hållet otillräckligt. Jag anser att regeringen inte gör tillräckligt på det här området. Regeringen har presenterat en klimatpolitisk handlingsplan, men den har dömts ut av Klimatpolitiska rådet med motiveringen att planen inte är en plan utan snarare en handlingsplan som innehåller fortsatta utredningar.

Förra veckan presenterade infrastrukturministern infrastrukturpropositionen, som är ett förslag om infrastruktuursatsningar för de kommande tolv åren och de vägledande principerna för detta arbete. Inte heller där kan vi se att vårt klimatmål för transportsektorn har fått fullt genomslag, utan det är en infrastrukturproposition som bygger på prognoser om ökat resande, bland annat ett ökat bilresande med 27 procent till 2040.

Vi borde i stället ha en politik som verkar för ett minskat bilresande och totalt sett också ett mer effektivt resande så att utsläppen kan minska fort. Med andra ord behöver vi arbeta för ett transporteffektivt samhälle där vårt klimatmål nås. Vi behöver planera och bygga våra städer och våra samhällen inte utifrån bilens behov utan utifrån människors behov. I synnerhet ska man i städer kunna gå och cykla enkelt och säkert. Vi behöver investera mer i kollektivtrafiken.

En fråga som tas upp i det här betänkandet är problemet med parkeringsnormer när man bygger nya bostäder och att man förhåller sig till hur många bilar som ska kunna parkeras för varje lägenhet som byggs. Vi borde snarare ha en gång-, cykel- och kollektivtrafiknorm när vi planerar nya städer.

Delade bilar är en annan viktig fråga som tas upp i det här betänkandet. Ska bilpooler och bildelnings-tjänster fullt ut kunna nå den potential som de har måste vi göra det lättare att parkera bilar från bilpooler och delade bilar på det kommunala utrymmet. Vi behöver kanske också se till att man kan ha en lägre parkeringsavgift för just de fordonen.

Det finns kort och gott väldigt mycket som behöver göras.

Fru talman! Jag nämnde att utsläppen från transportsektorn hade minskat med blott 2 procent under 2019. Men under 2020, i fjol, hände något. Då minskade utsläppen ungefär så mycket som det behövs. De minskade med 9 procentenheter under 2020. Bilresandet gick ned med hela 10 procent.

Det har förstås att göra med att det pågår en pandemi. Pandemin är förfärlig på många sätt och vis. Men den är också en möjlighet till ett förändrat beteende, till att omdana våra samhällen och bygga just det transporteffektiva och klimatsmarta samhället.

I den bok som jag håller min hand och som heter *Pandemin som möjlighet – Så blir återstarten hållbar och rättvis* radas mängder med exempel upp på hur man runt om i världen har använt de beteendeförändringar som har uppstått under pandemin för att bygga mer hållbara samhällen. Till exempel kommer man nu i Paris att ta bort 70 procent av parkeringsplatserna och konvertera dem till gång- och cykelbanor och grönområden. I London har man inrättat det man kallar

världens största bilfria zon. I Barcelona bygger man bostadskvarter som är helt och hållet fria från bilism.

10 miljarder kronor har satsats på utbyggd infrastruktur för cykel runt om i europeiska städer, konstateras det i boken. Det vet jag mycket väl, eftersom det är jag som har skrivit boken *Pandemin som möjlighet – Så blir återstarten hållbar och rättvis*. Den finns sedan i går att köpa i en bokhandel nära dig.

Fru talman! Dessvärre ser jag inte en aktiv politik från S-MP-regeringen för att dra nytta av det förändrade beteende som pandemin har medfört. Jag skulle vilja fråga ledamöterna från Socialdemokraterna och Miljöpartiet vilka åtgärder den här regeringen egentligen har vidtagit för att vi i ljuset av de förändrade beteendemönster som pandemin har medfört ska kunna bygga mer hållbara städer med minskade utsläpp som följd.

I betänkandet behandlas väldigt viktiga frågor om fordonsbesiktning. Jag börjar med att yrka bifall till reservation nummer 19.

Fordonsbesiktningen är viktig för att säkerställa att våra fordon är säkra men också att de inte släpper ut mer partiklar, avgaser och annat än de behöver göra. Vi vet att många av dessa problem kan fångas upp just vid fordonsbesiktningen. Därför oroar det mig, fru talman, att regeringen lät Transportstyrelsen släppa fram förändrade föreskrifter för fordonsbesiktning. Föreskrifterna som togs fram 2018 innebar en kraftig försämring ur ett miljöhänsesynpunkt, åtminstone utifrån tre områden.

För det första har nivåerna för kontrollerna avseende partikelutsläpp sänkts avsevärt vid fordonsbesiktningen. Numera mäts partikelutsläppen bara mot högre och generella gränsvärden, inte mot specifika värden för varje bilmodell, så kallade skyltvärden.

För det andra görs inte längre kontrollerna mot fordonets omborddiagnosystem, OBD-systemet.

För det tredje undantas dieslbilar som är äldre än 20 år från en detaljerad avgasmätning.

De nya föreskrifterna har lett till att Sverige har halkat längst ned bland EU-länderna vad gäller att ställa miljökrav vid fordonsbesiktningen. Vi kan också se att antalet bilar som underkänns av miljöskäl har minskat kraftigt sedan de nya föreskrifterna utfärdades. Det har lett till en halvering för bensinbilarna, och antalet dieslbilar som underkänns av miljöskäl har minskat med över 300 procent.

Jag undrar hur Socialdemokraterna och Miljöpartiet kan tycka att det är en god ordning. Hur kan ni tillåta detta?

Vänsterpartiet föreslår att Transportstyrelsen omgående måste få i uppdrag att ta fram nya föreskrifter för fordonsbesiktning med högre miljökrav än de som finns nu. Man skulle kunna titta på Tyskland och det arbete de har gjort. De har höjt sina miljökrav, inte sänkt dem.

Fru talman! Avslutningsvis – vad gäller bilbesiktningen görs inte heller någon särskild kontroll gällande laddbara fordon. Är det inte lite märkligt? En tredjedel av alla nya bilar som såldes i Sverige i fjol var just

laddbara fordon, rena elbilar eller laddhybrider. Men det görs inga särskilda kontroller avseende batteri, laddkabel, kontakter och annat som är specifikt för ett laddbart fordon.

Här skulle vi kunna titta på Norge. De införde för flera år sedan ett sådant regelverk. Självklart behöver vi göra något liknande här i Sverige. Därför vill vi i Vänsterpartiet att föreskrifterna för fordonsbesiktning också ska ta hänsyn till laddbara fordon.

Jag yrkar bifall till reservation 19.

Anf. 38 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Denna debatt handlar om vägar och fordonsfrågor. Den kommer till stor del att landa i de brister som finns, vad regeringen borde ha gjort åt dem och vilka krav riksdagen faktiskt har ställt på regeringen. Riksdagens tillkännagivanden har väl tyvärr bara placerats i någon skrivbordslåda på Rosenbad.

Sverige är beroende av lastbilar för att kunna fungera. Det är ingen tillfällighet att två av världens största lastbilstillverkare finns här i Sverige.

Det finns en tydlig majoritet i Sveriges riksdag för att skynda på utvecklingen med längre och tyngre lastbilar. Redan 2014/15 togs beslut om ett tillkännagivande om längre och tyngre lastbilar. Det togs 2016/17 beslut om ytterligare ett tillkännagivande om att underlätta för längre och tyngre lastbilar.

Vad har hänt? Jo, Finland har ökat sina fordons-tyngder till 76 ton, medan Sverige och denna regering fortsätter att utreda frågan. Och det går väldigt långsamt. Beslutet ligger väl tyvärr i någon låda på Rosenbad.

Fru talman! Att denna regering tar så lätt på riksdagens beslut och tillkännagivanden är allvarligt, riktigt allvarligt. Om regeringen vill att människor och företag i Sverige ska följa lagar och regler och riksdagsbeslut borde regeringen själv föregå med gott exempel och genomföra det som riksdagen har tagit beslut om.

Att det tar en viss tid att utreda och lägga fram förslag har nog de flesta förståelse för. Men vi står här år efter år, och den socialdemokratiska regeringen har fortfarande inte genomfört det som uttrycks i de tillkännagivanden som det togs beslut om för fem eller sju år sedan. Det är helt oacceptabelt. Att inte frågan om bärighet och vägar för tyngre och längre fordon har kommit längre är rent pinsamt för denna regering.

Fru talman! En annan fråga som lyfts upp i detta betänkande är elektrifieringen av fordonsparken och tillgängligheten när det gäller laddinfrastruktur. För att klara omställningen till fossilfritt måste alternativen fungera.

Sveriges socialdemokratiska regering har till uppgift att se till att vi har tillräckligt med el, att vi har ett fungerande elnät och att det i städer och utmed våra vägar finns laddstolpar som faktiskt kan leverera tillräckligt med el.

Men vad har hänt med denna påstådda miljövänliga regering och dess arbete med detta under dessa sju år? Man har stängt ned miljövänlig kärnkraftsel, vilket har skapat elbrist i södra Sverige. Man har fortfarande inte

gjort något åt de långa utredningstiderna på upp till tio år för att få fram nya ledningar med högre kapacitet. Man borde dessutom ha planerat för mer markkabel och minskat på antalet luftledningar. Man borde ha stärkt äganderätten och sett till att ha en planering för nya ledningar utan att köra över landets privata markägare. Det märkliga är dessutom att regeringen planerar att skydda sina egna reservat genom att inte dra ledningarna där utan i stället dra dem på privat mark.

Fru talman! Regeringens politik hindrar just nu en snabb elektrifiering av fordonsparken. Regeringens långsamma arbetstempo hör inte hemma i en värld med ett betydligt högre tempo. Att stänga kärnkraft i förtid när vi behöver den som bäst var inte speciellt smart. Regeringen borde ta fram en ny accepterad lagstiftning som gör att man kan dra ledningsgator bättre och snabbare och minska ned intrången hos markägare med mer jordledningar men också ge bättre ersättningar till dem som drabbas.

Sverige har stora statliga reservat och stora statliga skogar. De kan självklart vara en bra början när nya ledningar ska dras fram över Sverige. Men även jordledningar måste användas mer än luftledningar i dag. Sverige behöver mer el, ett bättre elnät och en regering som ser till att leverera detta.

Fru talman! Nu är det dags att regeringen slutar sitta på händerna och ser till att laddinfrastrukturen byggs ut och klarar av behoven, annars kommer regeringens svaga arbetstempo att vara det som bromsar utvecklingen för såväl tunga och längre fordon som elektrifieringen för nya elfordon.

Sverige behöver också omgående fler pilotprojekt för såväl elvägar som ny elinfrastruktur samt för självkörande fordon. Det är viktigt att svensk fordonsindustri kan testa, prova och vara med i utvecklingen. Sveriges regering har ett stort ansvar för detta, men också här går arbetet trögt. I stället ägnar sig regeringen åt att plåga landets fordonsägare med nya bränsleskatter och avgifter. Sverige är ett stort land och behöver både fungerande vägar och en fungerande fordonsflotta.

Fru talman! Regeringens nyss avlämnade infrastrukturproposition pekar dessutom tydligt på att man inte avser att ta tag i det stora underhållsbehov som finns på vägarna. Regeringen tänker fortsätta med för lite underhåll och i stället ägna sig åt att sänka hastigheten på landets vägar. Alla förstår ju att med denna regering kommer hela landets vägsystem att fortsätta försämras. Detta hotar jobb, företag, landsbygd och export, och därmed hotas vår gemensamma välfärd.

Fru talman! Höga skatter och dåliga vägar är ingen bra kombination om hela Sverige ska leva och om företaget ska klara av att växa i Sverige. Det är mycket dåligt för landets konkurrenskraft om transporter som måste fungera inte gör det. Här måste regeringen tänka om. Vägarna är dåliga nu, och med regeringens politik kommer de tyvärr att bli ännu sämre.

Sverige måste ha farbara vägar ända från skogen till pappersbruket eller sågverket. Vi måste kunna forsla våra varor på vägar till och från affärerna och företagen, och exportprodukterna måste kunna

levereras till närmaste järnväg eller hamn för vidare färd ut i världen. Om detta äventyras är Sverige illa ute. Vägarna måste helt enkelt fungera, och det löser man inte med att bygga dyra och olönsamma höghastighets-tåg.

Fru talman! En annan fråga som behöver lyftas upp är dispenserna och tillståndshanteringen för tunga fordon. Dispenshanteringen måste underlättas och förtydligas. I dag är det oerhört omständligt, och många aktörer är inblandade när en tung lyftkran ska kunna ta sig fram till sin arbetsplats. Denna seghet försvårar, fördröjar och försenar renoveringar och nybyggen. Om kranen som ska lyfta av godset från lastbilarna och lyfta in godset på arbetsplatsen inte finns på plats innebär detta onödigt långa avstängningar, försenade leveranser och ökade kostnader.

Det här utgör ett mycket onödigt regelkrångel. Regeringen måste aktivt se över detta för att underlätta för tunga lyftkranar och fordon att kunna utföra sitt arbete. Även i detta avseende lämnade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen förra året, men fortfarande har ingenting levererats.

Fru talman! Om man åker ned i Europa ser man att bilar får dra sina husvagnar fortare än i Sverige om ägarna har besiktigat sin husvagn och fått ett Tempo 100-intyg. Det innebär att man får köra i 100 kilometer i timmen med husvagnen, vilket gör att trafikrytmen blir bättre på vägarna. Dessutom kan dragbilen lättare välja rätt dragväxel, vilket sparar på miljön.

Sverige är ett land med långa avstånd, och många semestrar med husvagn, inte minst i dessa pandemitider. Våra grannländer Tyskland och Danmark har infört tempo 100. Även Sverige borde pröva detta för att underlätta för landets husvagnsägare och för att få bättre trafikrytm på våra vägar. Vi moderater vill att regeringen omgående ser över detta och inför Tempo 100 även här i Sverige. Tyvärr säger den S-ledda regeringen nej till det och avstyrker vårt förslag i betänkandet.

Fru talman! Ett annat problem som regeringen borde lägga större kraft på är vinterväghållningen. Den är bristfällig på många vägar, vilket riskerar att orsaka mycket allvarliga olyckor. Många fordon från utlandet kommer hit med för dåliga däck och med livsfarliga gummiblandningar i däcken. Det gör däcken mycket farliga i kallt och halt väglag. EU-trailrar kan vika sig på vägen på grund av viktfordelningen, dåliga och felaktiga däck och bristande förarkunskaper. Allt detta kan innebära att de lättare än andra fordon tappar greppet på våra vintervägar. Det kan till och med vara nödvändigt att förbjuda dessa EU-trailrar under vissa vinterförhållanden. Det här känner regeringen till, men ingenting händer. När kommer nästa olycka?

Fru talman! Tidpunkt för halkbekämpning måste ses över, och saltblandningarna måste vara av sådan kvalitet att de verkligen gör nytta på vägen. Här har både regeringen och Trafikverket en hel del kvar att göra.

Om vi vill att elektrifieringen ska fungera här i landet måste vi se till att ha el i laddstolparna och att vi har tillräckligt med el. Regeringen behöver se över att vi har en fungerande elproduktion i Sverige, att elnätet snarast byggs ut, att elladdstolparna fungerar och att elkapaciteten är tillräcklig. Laddningen måste fungera även när bilen står uppställd på natten, inte bara utmed vägarna.

Satsa på våra vägar och rusta upp dem så att de klarar både tyngre och längre lastbilar! Vägarna är landets blodomlopp, och äventyrar vi det förlorar vi både företag och jobb i Sverige. Regeringen måste dessutom se till att vidta de åtgärder som de tillkännagivanden som riksdagen gjort till regeringen anger. Det minsta man kan begära är att regeringen följer riksdagens beslut.

Till sist, fru talman, skulle jag önska att man omgående avslutar fantasiprojektet med höghastighetståg innan det börjar kosta pengar. Man borde i stället lägga mer pengar på underhåll och utbyggnad av våra vägar och järnvägar.

Avslutningsvis vill jag yrka bifall till Moderaternas reservation 11 som handlar om infrastruktur för laddning.

Anf. 39 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag uppskattar Sten Berghedens stora engagemang för elektrifiering och byggande av både elvägar och bättre laddinfrastruktur, men ibland låter det lite på honom som att det bara är motorvägar som kan elektrifieras. Jag vill påminna om att vi har 12 000 kilometer elektrifierat järnvägsnät i vårt land. Det vore tacknämligt med ett lite större engagemang från Moderaterna för just järnvägen vad gäller både utbyggnad av ny och underhåll av befintlig.

Det var dock inte detta utan laddinfrastruktur som jag ville diskutera. Sten Bergheden tar upp att det behövs ett statligt teknikneutralt stöd för utbyggd laddinfrastruktur. Vi har precis ett sådant i dag. Staten anslår pengar till andra aktörer för att de ska bygga upp laddstolpar. Det tycker jag överlag är bra.

Det som jag tycker är problemet med det stöd vi har i dag är att staten inte ställer några motkrav avseende funktionalitet och användbarhet för laddinfrastrukturen. För den som ska ladda en bil är det i dag till exempel så att det finns mängder med olika appar. Det finns små brickor och system som man måste vara ansluten till. Det finns ingen gemensam standard, för staten ställer inga sådana motkrav på dem som bygger upp laddinfrastrukturen.

När Sten Bergheden trycker så mycket på att det måste vara teknikneutralt blir jag lite orolig för att Moderaterna vill fortsätta att skyffla ut pengar utan att ställa motkrav på att de här laddstolparna verkligen ska fungera. Jag vill fråga Moderaterna: Är ni beredda att ställa motkrav när pengar betalas ut för laddinfrastruktur på att det verkligen ska fungera och på att det ska finnas ett enhetligt system?

Anf. 40 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Jens Holm för frågorna.

Först och främst vill jag rätta Jens Holm, med tanke på att jag faktiskt lyfte fram att vi skulle ta bort höghastighetståget och lägga medlen på underhåll och renovering av våra järnvägar och vägar. Det kan nog Jens Holm läsa sedan i protokollet. Jag tycker att det är oerhört viktigt att vi underhåller det vi har för att få en fungerande infrastruktur innan vi ger oss på projekt där vi inte har en aning om var de kommer att landa ekonomiskt.

Vad gäller den andra delen tycker jag att vi i stället borde ha en diskussion om hur vi ser till att laddstolparna faktiskt har el. Folk här i landet kommer självklart att köpa mer och mer elbilar. Då förväntar man sig att vi har en regering som ser till att de kan åka till laddstolpar som inte står tomma utan där det faktiskt finns elström.

Det är här det stora bekymret finns. Den här regeringen har först och främst stängt ned elproduktion, vilket har skapat elbrist i södra Sverige. Dessutom har man fortfarande inte gjort något åt de stora kablar och de ledningsdragningar som måste till för att vi ska klara den här omställningen. Det är detta som kommer att vara det stora problemet. Jag tror att svenska folket kommer att vara positiva till att byta till elbilar, men de är i dag rädda för att infrastrukturen inte ska hänga med.

När det sedan gäller om det ska finnas *ett* sätt att ladda eller inte har vi sagt att marknaden måste lösa detta på sina villkor. Jag tror att det viktigaste är att vi jobbar med de frågor som ligger på vårt bord: se till att vi har el, se till att vi har elledningar som fungerar ända fram till laddstolpen och se till att det finns el i laddstolpen, vilket är viktigast om man ska tanka sin bil.

Anf. 41 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag tror att vi är rörande överens om att vi behöver el och att vi behöver mer el i Sverige. Det är glädjande att utbyggnaden av förnybar el växer enormt fort i Sverige nu och kommer att fortsätta göra det. Kanske borde den växa ännu snabbare, åtminstone för att vi i Vänsterpartiet ska vara riktigt nöjda.

Men Sten Bergheden väljer att prata om andra saker. Jag ställde min fråga med anledning av att Moderaterna motionerat i frågan. Moderaterna vill, som jag förstår det, ha ett nytt subventionssystem för utbyggnad av laddinfrastruktur. Men där säger Sten Bergheden ingenting om att ställa krav på att de här laddstolparna ska fungera när staten väl går in med pengar. Sådana krav borde man väl rimligen kunna ställa. Elbilisten ska inte tvingas ha med sig fyra olika brickor och ladda ned åtta olika appar för att sedan se att det ändå inte fungerar därför att det visar sig finnas ännu en standard som något elbolag har kommit på att de vill använda sig av för just deras elstolpar i just deras kommun.

Min enkla fråga, fru talman, är om Moderaterna vill att det ska ställas motkrav gällande betalssystem och användbarhet när statliga medel betalas ut till

laddinfrastruktur. Ska staten ställa krav på att det ska finnas en gemensam standard för detta, så att bilisten inte ska tvingas åka omkring med åtta olika appar och fyra olika laddbrickor?

Anf. 42 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Fru talman! Jag tror att det viktigaste är att vi först och främst ser till att vi har ström i laddstolpen. Den andra delen är att regeringen och riksdagen inte behöver lägga sig i alla detaljer om hur det ska se ut i detta läge. Vi ser till att det finns ström och att det finns en infrastruktur som fungerar för laddningen. Om vi ska gå in och sätta olika standarder för detta får väl i så fall EU titta vidare på om man kan hitta gemensamma standarder. Det är ju önskvärt långsiktigt. Men i detta läge handlar det i första hand om att få ut laddstolpar, så att vi har laddning till de bilar som i dag finns där ute, innan vi börjar ställa krav på andra saker som gör att utvecklingen kan bromsas.

Vi är för att man satsar på mer el här i landet. Jag tror att vi kan ställa om en hel del av solenergin och få fram den till vätgas. Vi gör en sådan satsning i Mariestad, och den har fungerat väldigt bra. Jag tror också att det kan bli en vägledning för vidare satsningar i Sverige.

Men jag tror att vi måste börja där problemet och oron finns och inte skapa nya problem innan vi ens vet om vi har ström framme. Pratar man med bilindustrin och med fordonsfolk i dag får man höra just om oron för att vi inte ska ha kapacitet och inte ha el i ledningarna. Det är vårt ansvar här i riksdagen att se till det. Den här regeringen har inte gjort någonting för detta. Som jag sa i mitt huvudanförande är det detta jag ser som det största hotet: att vi får elbrist, att vi inte har nät som klarar av detta och att vi då inte får någon ström i våra laddstolpar. Den biten borde regeringen och riksdagen omgående lösa. Det är då det skapas trygghet i att det går att ställa om Sverige till en elektrifierad fordonspark.

Anf. 43 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Vi i Sverigedemokraterna står bakom alla våra reservationer i betänkandet, men för att spara tid vid voteringen yrkar jag bifall endast till reservation 41.

Fru talman! Under sommaren 2018 möjliggjordes för Trafikverket att öppna en begränsad del av vägnätet för en ny typ av bärighetsklass, som kallas BK4. Den tidigare gränsen var 64 ton. Nu tillåts fordonsekipage med bruttovikter upp mot 74 ton att köra på BK4-vägar. Med rätt fordonskombination och rätt axelkonfiguration kan man minska trycket på vägarna och därmed generera mer miljövänliga transporter än i dag. Det är inte alltid ett sådant ekipage blir bättre ur ett ekonomiskt perspektiv, eftersom fordonsbyggnationen blir dyrare. Däremot är ett 74-tonsekipage effektivt ur miljösynpunkt eftersom det bär mer nyttolast.

För Sverigedemokraterna är det viktigt att en så stor del som möjligt av det svenska vägnätet är öppet för BK4. Det finns naturligtvis begränsningar,

exempelvis att vissa broar inte klarar en fordonskombination på 74 ton, men i övrigt ska vägnätet vara öppet. Införandet av BK4 måste prioriteras för att man ska uppnå de fördelar som denna konfiguration ger.

Fru talman! I det betänkande vi nu debatterar finns några motioner som behandlar fossilfri tankning och elvägar. Dessa motioner har som utgångspunkt att förbättra vår gemensamma miljö – vackert så, men till vilken nytta? Det är måhända en provocerande fråga, men verkligheten går ju i rakt motsatt riktning. Under ett flertal år har vi sett hur gods flyttats från energieffektiva fullstora ekipage till mindre och mer energikrävande fordon.

De utländska aktörerna har byggt upp mobila verkstäder, mobila däckverkstäder och mobila tankstationer runt om i landet. Det är lite märkligt, eftersom cabotagereglerna tydligt säger att det ska vara en tillfällig inrikestransport i en värdmedlemsstat. Varför bygga upp mobila enheter i Sverige om transporterna ska vara tillfälliga? Fenomenet med mobila verkstäder och tankstationer visar med tydlighet att man etablerar sin verksamhet i Sverige. Det är alltså inte fråga om tillfälliga inrikestransporter i en värdmedlemsstat.

Även om vi i dessa coronatider har sett en viss uppgång av godstransporter på järnväg är trenden de senaste åren den motsatta. Järnvägsoperatörerna upplever samma situation som de seriösa åkerierna – man förlorar transportuppdrag till de oseriösa aktörerna inom transportnäringen.

Fru talman! Det vi ser är resultatet av de senaste årens nedmontering av trafikpolisen och en transportnäring som lämnats utan kontroll och skydd från våra myndigheter. Ansvar för utvecklingen av den oseriösa och osunda verksamheten vilar tungt på regeringen. Passiviteten har varit i det närmaste total, och man har inte vidtagit nödvändiga åtgärder för att stoppa den här utvecklingen.

Att flytta gods från järnväg eller från energieffektiva och miljövänliga lastbilstransporter till små och energikrävande enheter är fullständigt bakvänt.

Regelverket för cabotagetrafik och kombitransporter missbrukas å det grövsta från de oseriösa transportföretagen. De seriösa företagen med höga miljöambitioner får allt svårare att klara sig i den osunda konkurrensen.

Landets politiska ledning är, med förlov sagt, passiv i kampen mot den brottsliga verksamheten inom transportnäringen, och regeringen sitter bokstavligt talat på händerna. Notan får seriösa företag och miljön betala.

Fru talman! Ska vi återfå en fungerande transportmarknad där åkerier, järnväg och sjöfart kan utveckla en sund och hållbar transportnäring, måste politiken också leverera. Vi ledamöter i Sveriges riksdag kan och ska skapa förutsättningar för det seriösa företaget. Vi har ett ansvar att vidta åtgärder när vi ser att kriminell verksamhet slår undan benen för seriösa företag. Väljarna, oavsett om de är företagare eller lönstagare, kan med rätta förvänta sig att vi agerar. Det

duger inte att knuffa in problemen i en utredning, utan här krävs krafttag.

Någonting är riktigt sjukt med en transportnäring som flyttar gods från effektiva och miljövänliga fordon till små och energikrävande enheter. Får vi inte ordning och reda i transportbranschen lär alla ambitioner om fossilfri tankning och elvägar förbli just drömmar.

Fru talman! I början av det här året drabbades stora delar av Norrland av ett kraftigt snöoväder, och av förstaeliga skäl var snöröjningen hårt belastad vid det tillfället. Samtidigt var flera stora vägar i bland annat Västra Götaland mer eller mindre blockerade av fordon som inte tog sig fram. För egen del blev jag kontaktad av flera åkeriägare och förare som larmade om glashala vägar där det till och med var svårt att gå. På Facebook lades filmer upp där vägarna var så hala att man åkte på skorna på den isbelagda vägbanan.

I februari startades en grupp på Facebook under namnet Vägen är vår arbetsplats. Gruppen skapades på grund av det allt sämre underhållet av våra vintervägar. Yrkesförarna utför viktiga transporter där de ser till att industrier, sjukhus, apotek, livsmedelsbutiker, för att nämna några, får sina transporter utförda.

Att underhållet av vintervägarna kraftigt försämrats de senaste tio, femton åren har varit ett ständigt samtalsämne bland yrkesförare. I ett radioslag från P4 Gävleborg beskriver en yrkesförare situationen på E4 som en krigszon.

Det är inte rimligt att förare riskerar sina liv när de utför sitt arbete. Yrkesförarna ser till att transporter som är viktiga för industri och privatpersoner kommer fram.

Det är inte heller rimligt att stora transportleder som Europavägar, riksvägar och större länsvägar är blockerade i flera timmar på grund av bristfälligt underhåll. Gång på gång säger regeringsföreträdare att man ska stanna när väglaget är dåligt.

En rimlig följdfråga blir då: Hur ska leveranser till industrierna utföras om bristfälligt underhåll ständigt stoppar godsflöden? Lika viktigt som leveranser till industrin är leveranser av mediciner och medicinsk utrustning, livsmedel, kläder och andra förnödenheter.

Dessutom riskerar räddningstjänst, ambulans och polis att fördröjas i sina viktiga tjänsteutövningar när underhållet av våra vägar är bristfälligt. Dåligt underhåll av vägarna vägar riskerar liv, bokstavligt talat.

Trafikverket måste avsätta tillräckliga resurser för att säkerställa funktionen på landets vägar, oavsett års-tid.

Det är inte acceptabelt att våra vägar förfaller och dessutom har ett så bristfälligt underhåll vid vinterväglag som vi sett exempel på den här vintern. Sverigedemokraterna vill därför öka satsningarna på vägunderhållet, sommar som vinter.

Anf. 44 ANDERS ÅKESSON (C):

Fru talman! Det var ett lite oblygt reklamomnämnanande av en författare som inledning på debatten. Jag tror att boken i sig är intressant och att det finns skäl

att läsa den. Det var utskottets ordförande Jens Holm som nämnde en bok.

Fru talman! Även jag har författat i vår. Jag har varit medförfattare till den infrastrukturproposition som strax ska hanteras i riksdagen. Den är också läsvärd och välskriven.

Fru talman! Klimatfrågan är den allt överskuggande uppgiften i svensk och global politik och även för riksdagens trafikutskott här i dag när vi diskuterar väg- och fordonsfrågor.

Centerpartiet är av den uppfattningen att det går att förena en ökad mobilitet, tillgänglighet, för människor och gods med en kraftigt minskad klimatpåverkan. Man behöver inte ställa människors behov av tillgänglighet, mobilitet och Sverige som extremt beroende exportlands möjligheter att flytta varor och gods mot att ha en aktiv politik för klimatomställning. Det är förenbart.

Det är inte själva transporten som är klimatboven. Det är de utsläpp som transporten orsakar som är bekymret. Transportarbetet globalt och i vårt land är i dag en mycket stor källa till en negativ klimatpåverkan. Det finns heller inte en enda enkel lösning på hur vi ställer om och åtgärder detta.

Det handlar om hur vi som land och hur vi i världen klarar av de åtaganden vi har förbundit oss att klara av till 2030 och 2045. Det krävs många olika lösningar och olika tekniker för detta.

Behovet av effektiva och snabba transportlösningar ökar ständigt, inte minst i spåren av att det femte transportslaget, det digitala, har blivit en alltmer aktiv del bland de fyra traditionella. Vi ser en e-handel som växer som är ett uttryck för detta.

I grunden är det väldigt positivt. Teknikutvecklingen är snabb, ofta marknadsdriven och leder oftast, men inte alltid, till ökad effektivitet och därmed ökad effektivitet vad gäller att klara klimatnyttan, givet att man ger den rätt förutsättningar.

Jens Holm tog i sitt anförande upp frågan om fordonsbesiktning. Det är ett exempel på ett regelverk där vi de senaste åren sett regeringen, Socialdemokraterna och Miljöpartiet slappat av kraven på fordon i vårt land. Man har sänkt kraven.

Det är också en påverkan och ett styrmedel. Det är inte marknaden. Det var det regulatoriska systemet som medgav en slappare hållning till smutsiga fordon. Det var helt i onödan, helt mot marknaden och helt mot fordonstillverkare och fordonsägare.

Fru talman! Det vi kallar offentlig sektor i vårt land – staten själv, regionerna och kommunerna – är också den absolut största köparen och beställaren av person- och godstransporter. Ska vi få till en bra snurr på omställningen i vårt eget land krävs det att offentlig verksamhet i sin upphandling går före i att ställa om fordonsflottan och bränslena.

Centerpartiet anser att alla fordon, alla transporter och alla beställningar som staten, regionerna och kommunerna upphandlar, köper in i sin egen verksamhet eller leasar ska vara klimatsmarta. På så vis skapas en

marknad som är möjlig också för övriga att gå vidare på.

Elektrifieringen har varit uppe i diskussionen. Det är en av många vägar framåt i omställningen. Men för att det ska vara möjligt att anträda just den vägen fordras en utbyggd laddinfrastruktur. Det är inte elbrist i det här landet. Det är brist på laddpunkter. Det är problemet. Det är distributionsnätet som är för klen och dåligt.

Det är dessutom omhöljt av ett regelverk som gör att vi exempelvis inte kan använda den infrastruktur som finns för ljuspunkter, alltså vägbelysning, för att samtidigt ladda fordon. Vi har själva snärjt in oss i ett regelverk av tillämpningar som gör att till synes rätt logiska och enkla lösningar inte blir gångbara.

Centerpartiet tror både på marknad och på teknikutveckling. Vi vill se nya marknadsmodeller växa fram som ökar möjligheten att ladda sitt fordon på olika platser, vid olika laddpunkter och med hjälp av olika operatörer.

Varför är det då så krångligt, som nyss beskrevs här i debatten? Det beror på att vi har skaffat oss en juridik och ett regelverk kring just detta som sätter hinder för till exempel bostadsrättsföreningar och samfälligheter att agera logiskt gentemot sina bostadsrättsinnehavare att bygga ut en laddinfrastruktur på gemensamma parkeringsplatser. Onödiga och otydliga regler är det absolut sista som behövs om vi ska klara omställningen av svensk fordonsflotta och väg- och järnvägstrafik.

Framför man ett fordon är man också rätt snabbt i behov av en parkeringsplats. Även här sätter befintliga regler, juridik och tolkningar hinder i vägen. Det är i dag inte möjligt att till exempel differentiera en avgift för att parkera utifrån fordonets miljöegenskaper. Om vi ger kommunerna den möjligheten får vi ytterligare en kraft som driver på och styr i rätt riktning.

Denna och motsvarande ändringar i befintliga regelverk kommer att bana väg för Sverige att nå sina klimatmål, och då kan både landsbygd och stora och små städer vara med och vara miljöer för detta genom regelröjning.

Herr talman! En vanlig bil i Sverige står stilla 97 procent av tillgänglig tid. Den nyttjas alltså ungefär 3 procent av tillgänglig tid. Det är givetvis en bra affär för bilhandlarna men en väldigt dålig affär för den som äger en bil. Genom att dela bilen med andra kan var och en bidra till ett mer effektivt utnyttjande av resursen fordon.

Bilpooler är ytterligare ett exempel på ett resursutnyttjande som ökar både människors mobilitet och deras tillgänglighet till utbildning, arbetsmarknad och sociala kontakter. Bilpooler innebär mindre åtgång av mark och utrymme, och det är ett effektivt resursutnyttjande.

Men även på detta område släpar regelverket efter. Vi har ett regelverk som inte bejakar delningsekonomi. Om det då är definitionen bilpool som saknas klarar inte moms, skatteregler och annat att hänga med. Centerpartiet har därför konkret i en motion i betänkandet

lagt fram att även detta är ett område där man måste röja väg för en smartare omställning.

Herr talman! Mobila kranar lyftes fram tidigare i ett anförande av Sten Bergheden, som jag kan instämma i. Vad är då mobila lyftkranar? Det är ett vanligt förekommande fordon i vårt samhälle som vi sällan lägger märke till. De är dock en absolut förutsättning för att samhället ska fungera. Vi märker dem sällan därför att de inte gör så mycket väsen av sig, men de är tunga och skrymmande, och de behöver komma fram på ett vägnät – inte sällan i samband med snabba lyft kopplade till olyckor.

Problemet för dem i dag är just det som Bergheden beskrev: ett snårigt regelverk med olika väghållare som behöver ge sitt tillstånd för att man ska kunna komma fram och utföra det arbete som förväntas. Här finns ett tillkännagivande, och vi förväntar oss givetvis från riksdagen att regeringen så snabbt som möjligt röjer upp även när det gäller detta hinder.

Avslutningsvis, fru talman, handlar det om vinterväghållningen. Vi är på väg in i vår och sommar, även om det dröjer. Men i dag är vinterväghållningen på en del samfällt förvaltade enskilda vägar i vårt land under all kritik. Det beror inte på något vis på att de som är delägare i vägsamfälligheten och bor längs med vägen är snåla eller omoderna eller vill ha det på det här viset. Det beror på en dålig upphandling av det statliga Trafikverket historiskt, i synnerhet i norra Sverige. Det har trasslat till livet för människor som bor vid dessa vägar och som förväntar sig service av räddningstjänst, hemtjänst och annat. De kan inte delta i gemensamma upphandlingar. Även på det här området förväntar sig Centerpartiet en rask regelröjning från regeringens sida.

Centerpartiet står självklart bakom samtliga sina reservationer i men yrkar i detta sammanhang bifall till reservation 3, Möjlighet till fossilfri laddning.

Anf. 45 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Det är precis så som Anders Åkesson var inne på: It kan kallas för det femte transportslaget. Det är verkligen någonting vi borde satsa mer på. Av den anledningen har Anders Åkesson fått ett omnämnande i min senaste bok, *Pandemin som möjlighet*.

Vi är även överens om synen på de försämringar som gjordes gällande fordonsbesiktningen. Anders Åkesson har helt rätt; det här har inte med marknaden att göra, utan det här är slappt rätt igenom från regeringens sida. Man släpper alltså igenom försämrade krav på fordonsbesiktningen så att Sverige nu ligger längst ned bland EU-länderna avseende dieselfordon, partikelmätning och annat. Där är vi helt överens.

När det gäller det dokument som Anders Åkesson har varit medförfattare till är vi kanske inte helt överens. Det är infrastrukturpropositionen, som presenterades i förra veckan.

De 799 miljarder kronor som finns i propositionen kommer inte att räcka till för att både bygga nya stambanor för höghastighetståg, färdigställa Norrbotniabanan i tid, bygga dubbelspår längs Norrlandskusten och

fyrspår mellan Stockholm och Uppsala, upprätthålla och rusta upp våra regionspår, bygga extraspår utanför Alingsås och så vidare. Underhållsskulden, åtminstone inom järnvägssystemet, kommer inte att betalas av.

Propositionen har tagits fram nu, då vi har helt nya klimatkrav på transportsektorn. Med anledning av det skulle jag vilja fråga Anders Åkesson: På vilket sätt har klimatmålet för transportsektorn fått fullt genomslag i infrastrukturpropositionen?

Anf. 46 ANDERS ÅKESSON (C) replik:

Fru talman! Tack, Jens Holm, för omnämmandet i Holms bok! Det känns glädjande, och jag är glad att Jens Holm och därmed, som jag uppfattar det, också Vänsterpartiet numera omfattar uppfattningen att it är värt att betrakta som ett femte transportslag. Det är en utomordentligt stor problemlösare och möjliggörare för ett effektivare transportsystem.

Just transporteffektivitet, klimatlagstiftning med mera finns omnämnt på ett otal ställen i den infrastrukturproposition som strax ska hanteras i riksdagens trafikutskott.

Där lyfts också fram tydligt men inte konkret – för det gör det aldrig i en proposition, och det vet Jens Holm – en mycket stor tilltro till att transporteffektivitet också ska kunna uppstå för längre och tyngre fordon både på väg och på järnväg. Det gäller även bättre och mer effektivt fungerande omlastningar mellan väg, sjöfart och järnväg för att använda de tre huvudsakliga landtransportslagen på det mest effektiva sättet där de gör störst nytta.

Oavsett om det är en människa eller ett kolli – ibland är inte skillnaden så stor – är det en hel resa från dörr till dörr, och den omfattar i princip alltid en rad olika transportslag. Det är ett system som måste hänga ihop.

Är det tillräckligt mycket pengar med 799 ½ miljard? Det är alltså inte bara 799, utan en halv miljard till. Dessutom finns en rad tillkommande intäkter via vägavgifter och annat. Den dagen, fru talman, går solen aldrig upp när Jens Holm kommer att tycka att det är tillräckligt mycket pengar i en infrastrukturproposition.

Anf. 47 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jodå, den solen, Anders Åkesson, går upp varje dag i Norge, till exempel. Där har man avsatt 1 200 miljarder norska kronor i sin infrastrukturproposition. Och det är precis samma planperiod som vi har i Sverige.

Man skulle också kunna tänka sig att man lyfter ut planerna för nya stambanor för höghastighetståg ur den ordinarie planeringen och gör detta som ett separat lånefinansierat projekt. Då skulle medel frigöras för andra viktiga projekt inom den befintliga ramen, och man skulle också kunna bygga de nya stambanorna snabbare. Det föreslås inte i denna proposition.

Alla detaljer ska inte finnas i en infrastrukturproposition. Men när vi har ett klimatramverk på plats och detta är den första infrastrukturproposition som läggs

fram efter det kanske man ändå ska vara beredd att ompröva en del gamla projekt som ligger inom nuvarande planering. Jag tänker på stora motorvägsprojekt som kostar väldigt mycket pengar och som kommer att leda till ökade utsläpp och som avfärdas av vår expertmyndighet Naturvårdsverket. Ett exempel här i Stockholm är Tvärförbindelse Södertörn.

Jag tänker också att man kanske måste lyfta upp de hållbara trafikslagen mycket tydligare än vad man har gjort tidigare. Jag tänker faktiskt på en sådan sak som cykling – jag vet att både jag och Åkesson tycker att det borde vara ett trafikslag i sig. Men jag ser inte någon särskild prioritering av utbyggnad av cykelinfrastruktur. Jag ser inga aviseringar om att väglagen ska ändras så att man kan bygga cykelinfrastruktur oberoende av befintliga bilvägar etcetera. Jag ser ingen ny finansieringsmodell vid sidan av stadsmiljöavtalen, som är helt och hållet otillräckliga.

Infrastrukturpropositionen är inte tillräcklig – den saken är klar. Åkesson får gärna överbevisa mig.

Anf. 48 ANDERS ÅKESSON (C) replik:

Fru talman! Tids nog kommer vi att ha en väldigt intressant diskussion här i kammaren om just infrastrukturpropositionen. Den ska ju så sakta vandra genom utskott och riksdag för att vinna laga kraft, så att det finns ett mandat för regeringen att arbeta vidare inom ramen för anslagna medel och med de direktiv framåt som propositionen innebär. Det är så trafikplanering går till i vårt land, fru talman.

Vart fjärde år lyfts en tung proposition i Sveriges riksdag. Den ger ett mandat att arbeta vidare. Regeringen ger direktiv till Trafikverket att utifrån den ta fram ett konkret förslag till nationell plan.

I den proposition som strax ska hanteras finns väldigt mycket på klimatområdet tydligt angivet. Klimatmålen är inskrivna och står orubbligt fast. De ska styra och gälla. Frågan är sedan hur man gör detta på det mest effektiva sättet.

Vi ska gemensamt jobba med detta i Sveriges riksdag, i regeringen, i landets kommuner och regioner, som har att genomföra och förvalta mycket stora delar av detta, och även i Trafikverket.

Jag hörde för övrigt ett inlägg i dagens P1-sändning där en forskare vid Statens väg- och trafikforskningsinstitut faktiskt tyckte att intentionerna i propositionen var bra. Nu kommer jag inte på hennes namn, men hon väntade på konketionen. Ja, den kommer ju i nästa steg.

Är då 899,5 miljarder tillräckligt? Det är mindre än 1 200 norska. Men då ska man bära med sig att kostnadsläget är högre i Norge både av topografiska och av andra skäl. Man ska också bära med sig, fru talman, att under en planperiod brinner ungefär 50 miljarder av anslagna medel upp i okontrollerad kostnadsutveckling. Om vi får hejd på den har vi drygt 4 miljarder om året att bygga cykelvägar för, fru talman.

Anf. 49 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Jag vill inleda med att säga att vi står bakom alla våra reservationer men att vi för tids vinning yrkar bifall enbart till reservation 5.

Fru talman! Sverige har som mål att CO₂-utsläppen ska sjunka med 30 procent till 2030. EU har som mål att koldioxidutsläppen ska sjunka med 55 procent till 2030. Och våra grannländer har som mål att CO₂-utsläppen ska minska med 50–55 procent.

Låt mig vara tydlig! Det finns inget i regeringens politik som tyder på att vi kommer att leva upp till våra egna mål. Det finns inte heller något i regeringens politik som tyder på att vi kommer att leva upp till EU:s eller våra grannländers mål. Skälet till detta är att regeringen låter Miljöpartiet styra hela miljöpolitiken, och de utgår inte från verkligheten när de försöker lösa problemen.

Under en längre tid har man försvårat för flyget, försvårat för vägtrafikanter och talat gott om sjöfarten men inte underlättat för överföring av gods till sjöfart. Det enda område man i praktiken har satsat på är järnväg. Och trots att vi nu har haft en regering som satsar stort på järnväg ser vi inga större förändringar i balansen mellan järnväg och väg.

Fru talman! Det är inte så konstigt, då alla som jobbar med trafik vet att vägen är bassystemet i det svenska infrastrukturens system.

Nu hör vi hur företrädare för Miljöpartiet vill gå fram med mer straffande åtgärder i form av högre bränslepriser. Inte heller detta kommer att fungera då medborgarna inte kommer att acceptera ett bränslepris på 50 kronor per liter. Och oavsett pris är det alldeles för många som är beroende av bilen för att klara vardagen. Miljöpartiets politik är helt enkelt orealistisk.

Fru talman! Vägen är Sveriges viktigaste transportslag. Cirka 90 procent av alla transporter i vårt land sker på väg. Vål utvecklade vägar har gett alla delar av Sverige goda förutsättningar att utvecklas, och ett fungerande vägnät binder oss samman som nation. Det är därför viktigt att vi fortsätter att utveckla vårt vägnät.

Vi vet att Sveriges befolkning ökar, vilket leder till att fler använder våra vägar. Vi vet också att nya handelsmönster med mer näthandel leder till fler kortare godstransporter. Och vi ser hur stora investeringar längs med Norrlandskusten leder till behov av bättre infrastruktur. Vägen är och kommer att vara Sveriges viktigaste transportsystem för lång tid framöver.

Vi vet också att dagens transportsystem släpper ut stora mängder CO₂. Genom att ta fram en bra strategi för miljövänliga transporter kan vi fortsätta att dra nytta av vägens fördelar utan att vi försämrar vår miljö.

Fru talman! Elvägar, laddstolpar för bil, laddstolpar för lastbil, vägasstationer, biobränsle, överföringskapacitet i fråga om el och mer kapacitet i fråga om elproduktion, inklusive kärnkraft, är olika exempel på teknik som gör att vi kan utveckla våra vägar till ett miljövänligt transportsystem.

För att detta ska komma till stånd är det viktigt att regeringen fokuserar på ny teknik men också att man

ser över pumplagen så att fler bränslen samt el blir godkända bränslen inom denna lag.

Avseende elvägar är det viktigt att vi skyndsamt får till den nordiska triangeln samt ett fungerande stråk längs med Norrlandskusten. En sådan investering kan få stora effekter på fordonssektorns CO₂-utsläpp.

Fru talman! Vi tror att det behövs ekonomiska styrmedel som uppmuntrar människor att göra bra miljöval. Det är dock viktigt att denna typ av styrmedel varar över tid så att det inte blir etanolsatsningar.

Vi anser också att man behöver se över fordons- och bränslebeskattningen, så att vi får en ny form av beskattning som är miljöstyrande samtidigt som den fångar upp utländska chaufförer som i praktiken bedriver verksamhet i en illojal konkurrens gentemot våra svenska företagare.

Vi anser även att arbetet med att få fram BK4-vägar måste påskyndas. Svensk skogsindustri konkurrerar med den finska skogsindustrin. Om vi tillåter längre och tyngre fordon förbättrar vi förutsättningarna för vårt näringsliv. Sverige är ett väldigt stort land. Billiga och effektiva transporter är viktiga för att vi ska kunna fortsätta att utveckla vår välfärd.

Fru talman! Vi ser hur ny teknik håller på att förändra förutsättningar inom transportsektorn. Självstyrande fordon, mindre ellastbilar som transporterar gods i tätort, drönare som levererar medicin och paket samt fordonspooler kommer att förändra våra transportmönster.

Det finns dock lite som talar för att ny teknik innebär färre transporter. Tvärtom talar det mesta för att den nya tekniken snarare leder till mer transporter. Vi ser också hur nya handelsmönster, exempelvis näthandel, förändrar transportbehovet. Det är frågor som vi kommer att vara tvungna att följa över tid.

Det är också viktigt att dra nytta av teknik för att skapa respekt för regelverk. Digitaliserade hastighets skyltar gör att man kan ändra hastighet på enskilda vägsträckor utifrån tid på dygnet, väderlek och trafikintensitet, vilket i sig leder till större respekt för hastighetsgränserna.

Fru talman! Vi har fått information om att de nya reglerna för miljöutsläpp vid kontrollbesiktning har försämrats, vilket gör att vi i Sverige har lägre krav på våra utsläpp än övriga EU. Detta är inte bra, eftersom utsläppen skadar både miljön och enskilda.

Ett annat problem som vi önskar uppmärksamma är den kriminella användningen av fordonsmålvakter. De 100 mest skuldsatta målvakterna hade i februari 2018 en sammanlagd skuld om 367,6 miljoner kronor. Dessa 100 gäldenärer var samtidigt ägare till 25 000 fordon. Vi hoppas att regeringen återkommer med förslag som bromsar denna form av kriminalitet.

Fru talman! Om jag hade varit bättre på att sjunga hade jag sjungit vägens lov. Nu är jag inte så bra på att ta ton, så jag får nöja mig med att travestera Bibeln: En bra infrastruktur bygger på fungerande flyg, sjöfart, järnväg och väg, och störst av dem är vägen.

Anf. 50 HELENA GELLERMAN (L):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag står bakom alla våra reservationer, men för att vinna tid yrkar jag bifall endast till reservation 27.

Fru talman! I dag debatterar vi trafikutskottets betänkande 9 *Väg- och fordonsfrågor*. Sverige, EU och hela världen står inför sin kanske största utmaning i modern tid: klimatförändringar. Det är en gemensam utmaning som kräver samarbete för att lösas. Sverige som ett av de länder som har bäst förutsättningar att gå före och visa vägen i klimatomställningen måste i samverkan använda sig av sina samlade resurser för att driva på utvecklingen.

Riksdagen har satt upp klimatmål om nettonollutsläpp 2045. Utsläppen från våra transporter ska 2030 ha minskat med 70 procent jämfört med 2010. Det är verkligen utmanande mål, och vägtransporterna står i centrum. De står för drygt 90 procent av de koldioxidutsläpp som ingår i klimatmålet, så det är här vi måste fokusera om vi ska nå de krävande målen.

Samtidigt anser vi i Liberalerna att klimatomställningen måste ske i en växande ekonomi. Klimatomställningen kommer att kräva nya lösningar, ny teknik och innovationer. Det kräver en god ekonomi och ett näringsliv som har råd att ställa om. Vårt näringsliv måste vara konkurrenskraftigt, och våra transporter måste därför också ske på ett effektivt sätt. Ett av politikens viktigaste bidrag till klimatomställningen är att ge långsiktiga, stabila spelregler så att företag får randvillkor som de kan planera efter.

Hur när vi då en fossilfri fordonsflotta? Liberalerna anser att satsningar på forskning som till exempel Fordonsstrategisk Forskning och Innovation, FFI, och samarbete mellan universitet och näringsliv är viktiga pusselbitar. Vi tror också på att förorenaren ska betala och att staten vid snabba teknikomställningar kan behöva underlätta omställningen med tidsbegränsade insatser.

Den enskilt viktigaste åtgärden för att nå klimatmålen är att elektrifiera vägtransporterna. Globalt sker ett stort tekniskifte, och Sverige kan visa att det går att ställa om och samtidigt ha en växande ekonomi.

Vi har ungefär 5 miljoner personbilar i Sverige. Förra året, 2020, såldes det 100 000 laddbara bilar, vilket var rekordmånga. Med den takten tar det 50 år att byta ut fordonsparken. Klimatmålen ger oss tio år att sänka utsläppen med 70 procent till 2030, medan vi har 25 år på oss, till 2045, att ta bort dem.

Detta innebär att vi måste driva på utvecklingen för att snabbare kunna byta ut de fossildrivna fordonen. För att få en ökad försäljning av laddbara bilar står vi bakom bonus–malus-systemet. Vi vill också se ett ökat klimatfokus i förmånsvärdesystemet för tjänstebilar.

Liberalerna vill ytterligare öka antalet laddplatser vid flerbostadshus och parkeringsplatser av den enkla anledningen att bilägare måste kunna ladda sin bil där de bor – annars köper de inte en laddbar bil. Vi tror att antalet laddplatser riskerar att bli en begränsande faktor för elektrifieringen av fordonsflottan och därmed också för att nå klimatmålen.

Denna omställning kräver leveranssäkrad elektricitet. Det är inte en del av det här betänkandet men kanske den mest komplexa och viktigaste pusselbiten för att Sveriges klimatmål ska nås. Här spelar kärnkraften en avgörande roll.

En personbils livslängd är i snitt 17 år, och därför behövs fossilfria bränslen för att minska utsläppen från dagens bensin- och dieseldrivna bilar. Inblandningen av fossilfria drivmedel genom reduktionspliktssystemet spelar här en avgörande roll. Samtidigt är det viktigt att det sker i en takt som är tillräckligt hög och samtidigt inte chockhöjer bränslepriserna. Produktionen av fossilfria drivmedel måste gå i takt med behovet.

Liberalerna tog initiativet till elektrifieringskommissionen vars huvudsyfte är att elektrifiera de tunga transportererna på väg. Kommissionen ska till hösten föreslå en handlingsplan för hur elektrifieringen kan genomföras för tunga transporter. Parallellt görs bland annat en utredning om de lagliga möjligheterna att införa elvägar.

Det senaste året har vi glädjande nog sett flera eldrivna lastbilar komma ut på marknaden. Liberalerna vill underlätta utvecklingen av laddinfrastruktur vid depåer och omlastningscentraler samt längs våra vägar och följer därför noga de piloter som vi har initierat och som ska genomföras 2021 och 2022.

Genom att tillåta längre lastbilar på en större del av vårt vägnät skulle vi snabbt kunna få effektivare transporter, mindre utsläpp och högre trafiksäkerhet eftersom färre lastbilar då skulle trafikera våra vägar. Detta sker i Finland med goda resultat, och Liberalerna vill underlätta för längre lastbilar även i Sverige.

Stora delar av vårt vägnät byggdes för drygt 60 år sedan. Ett eftersatt underhåll gör att stora delar av vårt vägnät behöver rustas upp. Det gäller inte minst möjligheten att tillåta tyngre lastbilar på en större del av vårt vägnät. Transporterna måste fungera hela vägen från start till destination. Vägarnas bärighet har också stor betydelse för mobila lastkranar, en viktig funktion inte minst inom byggnation. Här bör Trafikverket också kunna erbjuda stöd till kommunerna med tillståndsprocesserna.

Jag vill i likhet med mina kollegor Jens Holm och Anders Åkesson lyfta upp hur regeringen har sänkt kraven vid utsläppskontrollen vid besiktningen. Vi behöver i stället öka utsläppskraven så att Sverige på ett trovärdigt vis kan visa att vi kontrollerar att fordonens utsläpp håller sig inom bilarnas utsläppsgränser.

Det är av vikt att staten fortsätter att ge betydande stöd till ägare av enskilda vägar så att vägstandarden kan upprätthållas. Det är viktigt att vägnätet fungerar i hela landet, ända ut på de mindre vägarna. Om en allmän väg omvandlas till enskild väg får det inte innebära att statens kostnader läggs över på ägarna av vägarna.

Alla ska kunna röra sig på allmänna platser oavsett funktionsvariation. Jag anser att regeringen måste se till att åtgärder vidtas för att säkra framkomligheten för personer med synnedsättning vid transporter.

Fru talman! För de flesta människor känns självkörande bilar som ren science fiction, till exempel att en förarlös bil hämtar dig på morgonen vid ditt hem och kör dig till kollektivtrafiken. Tekniken är inte färdigutvecklad än, men de flesta fordonstillverkare utvecklar tekniken i snabb takt. Och i USA görs redan tester med förarlösa taxibilar.

Självkörande bilar kan revolutionera hur varor och människor transporteras. Det innebär också att de kommer att förändra hur vi bygger och utformar vägar och tätorter. En successiv introduktion av självkörande bilar kräver politiska beslut som gör det möjligt att utföra storskaliga tester i verklig miljö genom en samverkan av olika samhällsaktörer.

År 2015 togs en allsidig rapport fram om införandet av självkörande fordon i Sverige. Men den som plattform anser jag att regeringen bör ta fram en strategi och en handlingsplan för hur självkörande bilar ska introduceras i samhället. Mot den bakgrunden yrkar jag bifall till reservation 27.

Anf. 51 ELIN GUSTAFSSON (S):

Fru talman! Vi debatterar i dag betänkande TU9 om väg- och fordonsfrågor med hela 190 yrkanden från den allmänna motionstiden. Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Betänkandet rör, som vi har hört tidigare, allt från automatisering, vinterväghållning, enskilda vägar, motorhobbyn, bilpooler och en fossilfri fordonsflotta till tyngre och längre fordon med mera.

Fru talman! Regeringen har ett tydligt mål om att Sverige ska bli det första fossilfria välfärdslandet. Det handlar om att bygga ett jämlikt och hållbart land från Haparanda i norr till Ystad i söder. En stor del av arbetet med att minska de totala utsläppen så att vi faktiskt når nettonoll 2045 måste göras inom trafikskottets område och inte minst inom det område vi debatterar i dag, nämligen väg och fordon. Transportsektorn står för nära en tredjedel av Sveriges utsläpp av växthusgas, och transportsystemets omställning är därför också central om de långsiktiga klimatmålen ska nås.

Genom 2020 års budgetproposition blev klimatmålet för inrikes transporter 2030 ett etappmål inom de transportpolitiska målen. Att vägtrafiken ställs om och blir hållbar är viktigt för att klara omställningen och bygga hela Sverige starkt för framtiden.

Vi måste ändra våra beteenden i hur vi förflyttar oss, och i stora delar av landet behöver mycket av vägtrafiken flyttas över till exempelvis järnväg och sjöfart. Men i andra delar av landet vet vi att vägarna är enda sättet att ta sig fram till jobb, skola och fritidsaktiviteter och inte minst för godset. Vi måste se dessa skillnader och planera infrastrukturen utifrån de olika förutsättningar som finns i vårt land. Så kan vi bo och leva både i stad och på landsbygd och samtidigt vara en del av omställningen.

Fru talman! Med anledning av att det måste vara möjligt med en klimatomställning i hela landet vill jag därför särskilt uppmärksamma arbetet med

elektrifiering och elvägar som är en del av betänkandet. Precis som vi hörde tidigare är elektrifieringskommissionens arbete nu i full gång. Kommissionen ska vara ett rådgivande organ för löpande utbyte av erfarenheter mellan regeringen och företrädare för exempelvis näringsliv, intresseorganisationer, forskningsinstitut, högskolor och universitet samt inte minst kommuner och regioner.

Vi socialdemokrater prioriterar en modern, rättvis och hållbar transportpolitik som bidrar både till klimatomställningen och till att stärka konkurrenskraften. Men för att klara det behöver vi i Sverige göra det vi är bäst på, nämligen samarbeta. Inte minst politik och näringsliv behöver kroka arm ännu mer för att omställningen ska gå snabbare.

Både Fossilfritt Sverige och elektrifieringskommissionens arbete är bra exempel på hur vi samarbetar i praktiken för att skynda på omställningen och ta till vara allas kompetenser. Hösten 2020 utsåg dessutom regeringen en särskild utredare som ska analysera och föreslå hur en reglering av elvägar kan utformas och hur drift och underhåll av elvägar kan finansieras.

Jag vill också nämna att de försöksverksamheter som redan bedrivs, och ska bedrivas, på olika platser i landet när det gäller elvägar är viktiga. I höstas kunde jag exempelvis välkomna infrastrukturministern till min egen hemstad Lund, där det just nu pågår ännu ett elvägsprojekt.

Nationellt har vi även igång ett arbete med en elektrifieringsstrategi, som beräknas vara klart i slutet av året. Strategin syftar till att ta ett helhetsgrepp om förutsättningarna i energisektorn för att möjliggöra en ökad elektrifiering. Det är tydligt att vi måste fortsätta att främja denna utveckling så att vi kan gå från försök till fullt utbyggd infrastruktur.

Fru talman! Regeringens fokus är tydligt. Vi jobbar på alla fronter för att säkerställa att arbetet med omställningen kan skyndas på. Elektrifieringen är en av flera viktiga delar.

När det gäller den del av betänkandet som rör en fossilfri fordonsflotta vill jag även nämna att det i Klimatpolitiska rådets rapport från mars i år framgår att transporterens utsläpp måste minska med minst 8 procent per år för att målet för inrikes transporter till 2030 ska uppfyllas. För att klara detta måste vi bygga en fungerande infrastruktur med el längs våra vägar, laddstationer samt tankstationer för bränslen som biogas och vätgas. Det handlar om infrastruktur för att fossilfria alternativ ska fungera och om hur tunga fordon transporteras i hela landet.

Fru talman! Ett annat viktigt perspektiv när det gäller klimatutmaningen och Sveriges konkurrenskraft är arbetet med den nationella godstransportstrategin som regeringen levererade under förra perioden och även beslutet om högre bärighetsklass med 74 ton. Just nu byggs vägnätet för bärighetsklassen BK4 ut steg för steg. Jag vill understryka att bärighet för 74 ton är bra för industrin, klimatet och miljön, men det bidrar även till att effektivisera transportsystemet. Jag vill också

nämna att arbetet med att förbättra förutsättningarna för de enskilda vägarna är viktigt i hela landet.

Fru talman! Utan att föregå debatten om infrastrukturpropositionen vill jag också säga hur glädjande det är att det inom ramen för den nya propositionen föreslås en ekonomisk ram som innebär utökade möjligheter att stärka vägunderhållet, vilket behövs för att möta de behov som finns på såväl högtrafikerade som lågtrafikerade vägar. Det kommer att skapa förutsättningar för en hög nivå på vägnätets standard och tillförlitlighet.

Fru talman! Jag vill också lyfta upp problemet med bilmålvakter som behandlas i betänkandet. Det handlar alltså om personer utan tillgångar som låter sig registreras som ägare av fordon i stället för fordonets verkliga ägare. Detta kostar staten miljardbelopp samtidigt som fordonen används i kriminell verksamhet. För att stävja förekomsten av bilmålvakter tillsatte regeringen hösten 2019 en utredning med uppdrag att se över befintliga regelverk och föreslå åtgärder. Jag konstaterar att utredningen nu har varit ute på remiss, och vi ser fram emot att det kan landa i åtgärder som stoppar denna illegala verksamhet.

Fru talman! Nu måste vi fortsätta att göra allt vi kan för att bekämpa pandemin, och vi måste skapa ett bättre samhälle efter corona. Vi socialdemokrater för en politik som tar ansvar för klimatet, industrin och konkurrenskraften. Men vi tar också ansvar för jobben, trafiksäkerheten och inte minst för att hela landet ska leva.

Anf. 52 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag väntade på att Elin Gustafsson skulle ta upp fordonsbesiktningen eftersom det är en viktig del i det här betänkandet.

Det är flera partier som har lyft upp det djupt problematiska i att regeringen i maj 2018 lät Transportstyrelsen sänka normerna för miljökontroll vid fordonsbesiktningen. Nu är det bara hälften så många bensinbilar som får underkänt vid en sådan kontroll, och bara en tredjedel så många dieslbilar får underkänt av miljöskäl vid fordonsbesiktningen.

Man mäter partikelutsläpp mycket sämre. Äldre dieslbilar är undantagna. Man förhåller sig inte längre till fordonets OBD-system. Det är tre konkreta exempel. Samtidigt ser vi att andra länder i Europa har höjt miljökraven vid fordonsbesiktning.

Jag vill fråga Elin Gustafsson följande: Hur kunde det bli så här? Hur kunde Sverige bli ett av de sämsta länderna avseende miljökontroll vid fordonsbesiktning, och när ger regeringen Transportstyrelsen ett uppdrag att ta fram nya regler så att vi får den bästa tänkbara miljökontrollen vid fordonsbesiktning? För det ska vi ha i Sverige.

Anf. 53 ELIN GUSTAFSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, Jens Holm, för frågan!

Jag försökte vara väldigt tydlig i mitt anförande om alla de olika åtgärder som regeringen gör för att vi ska bidra till en snabbare omställning.

Det råder inget tvivel om att regeringen har som tydlig inriktning att vi ska bli det första fossilfria välfärdslandet. Vi ska på område efter område röra oss mot att bidra till att omställningen går snabbare och att fler aktörer är med i den.

Självklart ska vi också ha regelverk som bidrar till att göra det enklare att vara en del av denna omställning. Det pågår ju ett arbete för att inte minst besiktningen ska bli mer träffsäker men också rättssäker. Vi ska självklart ha regelverk som inte gör det svårare för människor i vårt land att bidra till omställningen.

Jag nämnde en rad andra åtgärder som vi gör utöver besiktningen som är viktiga för att skynda på omställningen. Jag vill också understryka att Sverige inte minst internationellt – Jens Holm lyfte ju fram det internationella perspektivet – har tagit ledartröjan när det gäller den gröna omställningen, inte minst inom transportsektorn.

Men självklart måste vi se till att besiktningssidan hänger med. Där pågår som sagt ett arbete för att det ska bli mer träffsäkert och rättssäkert.

Anf. 54 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Det spelar liksom ingen roll hur många gånger socialdemokrater och miljöpartister upprepar att vi ska bli världens första fossilfria välfärdsland, att vi ska minska utsläppen och nå våra klimatmål och så vidare om man inte agerar i akt och mening att åstadkomma det. Jag tycker inte att man gör det.

Fordonsbesiktningen är en liten del av det stora miljö- och klimatarbete som behöver göras i Sverige. Då är det väldigt förvånande att en S-MP-regering tillåter sänkta miljökrav i stället för att höja miljökraven vid fordonsbesiktning. Jag får inte ihop det. Hur kan vi backa när vi ska avancera? Det förstår inte jag.

Då säger Elin Gustafsson att det pågår ett arbete. Vad jag förstår har regeringen uppdragit åt Naturvårdsverket och Transportstyrelsen att se över detta i vid mening. Men att höja miljökraven vid fordonsbesiktning behöver man ingen stor, generell utredning om. Man kan börja med att åtminstone se till att vi har de krav som vi hade tidigare, för de var bättre.

Sedan vill jag självklart att vi ska ha högre standarder än så, och det är inte bara vi i Vänsterpartiet som har tagit upp det. Flera andra partier i denna kammare har tagit upp det. Fordonsbesiktningens branschen har tagit upp det flera gånger och uppvaktat oss i trafikutskottet. Men det händer ju inget.

När kommer regeringen att ta initiativ till höjda miljökrav vid fordonsbesiktning? Det tycker jag att vi borde få ett svar på.

Anf. 55 ELIN GUSTAFSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, Jens Holm, för dessa ytterligare frågor!

Jag vill ändå understryka det jag sa i min första replik och även understryka att vi kanske får sansa tonen lite i den här debatten.

Jens Holm säger att den socialdemokratiska och miljöpartistiska regeringen inte verkar tillräckligt i akt

och mening att åstadkomma en omställning. Det är bra att Jens Holm vill mer. Det vill jag också. Vi måste gå snabbare fram, och vi måste ta klimathotet på allra största allvar här och nu. Men jag tycker att det är orättvist av Jens Holm att säga att vi inte agerar i akt och mening att bidra till omställningen när jag i mitt anförande har redogjort för och Jens Holm mycket väl känner till hur vi på område efter område bidrar till att Sverige ska ta ledartröjan och med konkret handling bidra till omställningen.

Jag var också tydlig med att när det gäller besiktningsspörsmålen måste vi självklart följa dem, och vi ska självklart ha regler – generellt, inte bara på besiktningssidan – som uppmuntrar människor att vilja och kunna vara en del av omställningen. Och det pågår som sagt ett arbete när det gäller den konkreta frågan om besiktning för att säkerställa att den blir mer träffsäker och rättssäker. Det har jag redan tidigare redogjort för.

Jag tycker som sagt att Jens Holm gärna får sansa tonen lite och erkänna att det inte är så att vi inte gör något och att vi inte rör oss framåt. Vi har redogjort för en rad åtgärder som vi gör, men jag hoppas att vi tillsammans och med gemensamma krafter ska kunna göra ännu mer och att Jens Holm vill vara med i det arbetet.

Anf. 56 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Jag får väl ta vid där Jens Holm slutade. Det händer inte särskilt mycket i någon fråga, särskilt inte i arbetet för att minska vägtrafikens utsläpp.

Det finns en väldigt enkel sak att göra för att nå framgång i det här. Flera stycken här i kammaren i dag har pratat om 74 ton. Man kan effektivisera transporterna genom att lägga mer gods på en och samma transportenhet, och då kan vi tillåta en bruttovikt på 74 ton. Det är ju jättebra. Men utvecklingen går åt precis det andra hållet.

Om ledamoten är ute på vägen och tittar på fordonen runt omkring har hon säkerligen sett mindre lastbilar med en liten hatt uppe på hytten. Det är en sovkabina som är där uppe. De kallas 3,5-tonnare, de här bilarna. De lastar någonstans mellan 800 och 1 000 kilo.

Väldigt mycket av transporterna som rimligen borde gå på järnväg eller på energieffektivare transporter läggs på de här, för här finns det inga krav på kör- och vilotider och inga krav på tillstånd för internationell trafik. Man flyger under lagens radar, och man nyttjar den här typen av transporter för att det är billigt.

Det här har jag tjuvat om i snart tre års tid: Vi måste komma åt den här olagliga verksamheten och se till att det seriösa företaget får möjlighet att verka. Då skapar vi också miljövänliga transporter som följer lagstiftningen.

Men regeringen är passiv, och det är en näst intill komalikhande passivitet.

Anf. 57 ELIN GUSTAFSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Morell, för frågorna! Begreppen duggar tätt här när det gäller att tala om hur regeringen arbetar. Vi hör att det är passivitet, att

vi sitter på händerna och att vi puttar in saker i utredningar.

Jag vill återigen understryka för Thomas Morell det jag sagt i tidigare debatter med ledamoten: Är det på något område den här regeringen verkligen levererar är det att säkerställa att vi har sjyst konkurrens när det gäller yrkestrafiken och främja de företag som vill vara med och göra rätt för sig, stå upp för sjysta villkor och inte minst bidra till den gröna omställningen.

Det jag tycker är mer intressant är att fråga Thomas Morell hur Sverigedemokraterna vill bekämpa de stora och reella miljö- och klimathoten. Att peka på regeringen och säga att den inte gör någonting på område efter område, särskilt när det gäller yrkestrafiken, är missvisande. Det stämmer ju inte. Den här regeringen prioriterar klimat och miljö och inte minst sjysta villkor på våra vägar.

Det som Sverigedemokraterna är skyldiga att ge ett svar på är hur ni som parti ser på de faktiska hoten här och nu. Då räcker det inte att bara säga att man ska gynna de svenska åkerierna. Det ska vi också göra, och det gör vi, men som parti är ni också skyldiga att ge en större bild av hur ni vill möta hoten. Detta ser vi inte i Sverigedemokraternas politik. På område efter område vill ni ju sänka ambitionerna.

Ni skriver i er reservation att ni vill se över målet om en fossiloberoende fordonsflotta till 2030. Det tycker jag att ledamoten i stället borde svara på.

Anf. 58 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Låt mig börja med en korrigerings. Jag har aldrig anklagat regeringen för att arbeta.

När det gäller överflyttning av gods är det viktigt att varje ton transporteras på ett energieffektivt sätt. Då minskar vi utsläppen. Men när godstransporter flyttas bort från järnväg och från energieffektiva tunga transportslag som 64-tonsekipage och i stället läggs på fordon med en bruttovikt på kanske 40 ton eller i värsta fall på fordon som har en totalvikt på 3,5 ton är det klart att man får en precis motsatt effekt om man ser till miljöarbetet.

Vi vill flytta över transporter till sjöfart där det är möjligt. Och där inte sjöfarten kan ta transporter vill vi ha upp dem på järnväg. Sedan finns lastbilstransporter, och dem måste vi effektivisera så mycket det bara går. Då talar vi om 74 tons bruttovikt.

Vi talar också om att möjliggöra en övergång till elektrifierade fordon. Men då måste det finnas laddstolpar, och det viktigaste av allt är att det finns strömanslutning till stolparna, för annars blir de bara dekorationer. Men inte när det gäller något av detta lyckas regeringen komma till skott.

Jag talar ofta med mina gamla kollegor ute på vägen. De stoppar bilar och sätter körförbud på dem – det handlar om bilar som är bromslösa eller har dåliga styrleder. Det är gamla sotlok som är utsålda från Sverige eller övriga nordiska länder som har tagits över av andra. De ligger i Euroklasserna 3, 4 och 5. Det är klart att det inte går i rätt riktning med miljöarbetet. Här har

regeringen ett stort ansvar. Man är för passiv i detta arbete.

Anf. 59 ELIN GUSTAFSSON (S) replik:

Fru talman! Jag vill bara understryka att det som ledamoten säger när det gäller frågan om 74-tonsekipage och det arbete som vi behöver göra på våra vägar är en sanning med modifikation. Vi bygger ju steg för steg ut BK4. Det redogjorde jag också för i mitt anförande. Vi har också tillfört mer resurser under perioden när det gäller vägunderhåll för att säkerställa att både det högtrafikerade och det lågtrafikerade vägnätet stärks, så att vi underlättar att effektivisera för dessa transporter. Detta behöver alltså Morell inte ens fundera något kring. Jag tycker att vi kan skingra den oklarheten, så att det inte blir någon otydlighet om vad regeringen faktiskt gör.

Här har vi bedrivit ett stort arbete, och det kommer vi att göra även framöver, precis som när det gäller kampen mot de oseriösa aktörerna inom yrkestrafiken. Nu är det inte yrkestrafik vi debatterar här, men Thomas Morell vet ju mycket väl om att regeringen har bedrivit ett hårt arbete på punkt efter punkt för att säkerställa att vi kommer åt de oseriösa aktörerna. Vi har också tagit strid mot detta på europeisk nivå när nu andra länder vänder sig emot mobilitetspaketet.

Thomas Morells parti och det regeringsalternativ som Thomas Morell och Sverigedemokraterna förordar vill ju absolut inte ha den utvecklingen och se till att det blir ordning och reda och att kontroller faktiskt ska bedrivas på ett bättre sätt. Därför blir Sverigedemokraterna återigen skyldiga att svara på hur detta ska ske i praktiken. Det är ju vi socialdemokrater i regeringsställning som har bidragit till att detta arbete har kommit till stånd. Det gynnar de svenska åkerierna, som står upp för ordning och reda och också vill bidra till omställningen.

Jag tycker att Sverigedemokraterna återigen är skyldiga att svara, både när det gäller hur man ser på miljöhoten och när det gäller ordning och reda.

Anf. 60 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Fru talman! Först och främst vill jag korrigera det som Elin Gustafsson sa när det gäller kontroller ute på våra vägar. Det handlar om yrkestrafiken, som hon nyss debatterade med Morell. Åk ut och tala med trafikpolisen! Fråga om kontrollerna är tillräckliga med tanke på den stora mängd transporter som sker in i och ut ur landet och med tanke på de dåliga lastbilar och annat som bedriver denna trafik.

Var är alkobommarna som vi beslutade om ett tillkännagivande om? De är fortfarande inte uppsatta i våra hamnar. Fortfarande åker det in onyktra chaufförer i detta land och kan orsaka stora olyckor med allt vad det innebär. Detta har vi haft ett tillkännagivande om, men ingenting händer.

Den här regeringen sitter verkligen på händerna. När det är så mycket att göra vore det väl bra att börja någonstans? Vi har ju faktiskt föreslagit att vi skulle bygga ut vårt vägnät så att vi klarar tyngre och längre

lastbilar. Fortfarande går det alldeles för långsamt. Det är både konkurrenshämmande och miljöförstörande att man inte kan lasta tillräckligt mycket på lastbilarna. Min fråga till Elin Gustafsson är därför: Tycker Elin att det går tillräckligt fort med utbyggnaden av vägsystemet för att få fram tyngre lastbilar?

Nästa fråga till Elin handlar om elnätsutbyggnaden: Vilken plan har regeringen för att vi ska kunna serva laddstationer och annat med tillräcklig kapacitet? När har vi ett utbyggt nät i landet som klarar av den omställning som krävs för den nya elfordonsflottan? I dag har vi utredningstider på uppemot tio år för att få fram nya elledningar. Vi sitter här och diskuterar hur vi ska kunna få fart på försäljningen av elbilar, och ni bromsar genom att inte bygga ut elnätet. När har vi planen och nätet färdiga och på plats?

Anf. 61 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill erinra ledamoten om att vi använder både för- och efternamn på våra ledamöter.

Anf. 62 ELIN GUSTAFSSON (S) replik:

Fru talman! Jag vill tacka ledamoten Bergheden för frågan, men jag vill börja med att konstatera att det under alliansregeringen inte hände särskilt mycket alls när det gäller tillåtande av tyngre och längre fordon på våra vägar. Man öppnade inte heller för mer väg för just tyngre fordon. Inte heller prioriterade man så mycket i sin budget som man nu i opposition plötsligt påstår sig göra. När det väl gäller är Moderaterna inte redo att prioritera. Det är tydligt. Det har historien visat oss.

Vad vår rödgröna regering ändå gör är att ta ansvar för vägnätet. Jag har precis redogjort för att utbyggnaden av BK4 sker steg för steg. Vi har lagt investeringar på underhåll under perioden, och vi har nu presenterat ytterligare i kommande infrastrukturproposition.

Men vad gör då Moderaterna? De vill sänka bensinskatten och bygga ut kärnkraften. Det rustar inte Sverige starkt för framtiden. Jag tycker ändå att ledamoten Bergheden ska svara på frågan när Moderaterna vill ta ett helhetsansvar för de klimatmål vi här i riksdagen faktiskt har satt upp.

Dessutom skulle jag vilja ha ett svar om var ni i Moderaterna står när det gäller vägslitageavgiften. Nyligen var ju Moderaternas trafikpolitiska talesperson i debatt med infrastrukturministern och gav ett väldigt otydligt besked om var Moderaterna står i den här frågan.

Åtminstone vi socialdemokrater tycker att det är rimligt att när utländska åkare kör på våra vägar ska de vara med och betala för det slitage som blir. Men eftersom bland annat Moderaterna hittills har vägrat att gå med på en sådan avgift har vi hittills inte kunnat få någon sådan ordning på plats. Tycker verkligen Sten Bergheden att det är rimligt? Vore det inte bra om vi kunde få in de avgifterna och på så sätt finansiera underhållet?

Anf. 63 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att jag inte fick något svar på när Sverige har ett elnät som är utbyggt för att klara av den omställning till elfordon vi alla vill ha. Regeringen sitter på sina händer och bromsar denna utveckling. Elin Gustafsson har en möjlighet till att svara på detta. När har vi ett utbyggt elnät?

Vi är emot lastbilsskatten, Elin Gustafsson. Vi är emot att höja skatterna för lastbilsnäringen eftersom det hämmar konkurrenskraften för våra företag. Ni har sagt nej till att utreda konkurrensvillkoren för svensk åkerinäring. Ni låter svenska åkerier betala 1–2 kronor mer för bränslet här i landet, vilket avsevärt försämrar konkurrenskraften.

Ni har ingen kontroll på våra vägar här i Sverige. Vem som helst kan köra in, köra olagligt och köra ut igen utan att riskera att åka dit. Ni påstår att ni har koll på läget. Men ni har noll koll på vägarna, och det är orsaken till den stora konkurrensen.

När är elnätet utbyggt, Elin Gustafsson?

Ni lägger inte heller tillräckligt med pengar i infrastrukturpropositionen till underhåll av våra vägar och järnvägar. Under er tid har ni sänkt hastigheten på 125 mil statlig väg, två och en halv gång fram och tillbaka Stockholm–Göteborg, för att ni inte klarar underhållet. När ni nu lägger fram den nya infrastrukturpropositionen underfinansierar ni igen med över 30 miljarder, vilket kommer att innebära att våra vägar blir ännu sämre och att hastigheten måste sänkas på ännu fler vägar.

Anf. 64 ELIN GUSTAFSSON (S) replik:

Fru talman! Återigen konstaterar jag att oavsett om Sverigedemokraterna eller Moderaterna ställer frågan blir det inte mer sant. Regeringen sitter inte på händerna vare sig i miljöarbetet eller när det gäller ordning och reda på våra vägar.

Detta är ingen yrkestrafikdebatt, men inom tio minuter kommer den utredning som regeringen har aviserat om just yrkestrafikinspektion att presenteras.

Sten Bergheden känner väl till att vi på punkt efter punkt har levererat när det gäller ordning och reda på våra vägar. Sten Bergheden känner också till att det är hans parti, Moderaterna, som har förhalat den process som möjliggör att vi kan få mer kontroll och ordning och reda på våra vägar. Det är inte Socialdemokraterna som är svaret skyldiga där, utan det är Moderaterna. Här talar besluten vi har tagit sitt tydliga språk.

Så till elnätet. Ledamoten känner mycket väl till att vi har en god elförsörjning i Sverige i dag. Men vi måste också inom ramen för elektrifieringsstrategin och elektrifieringskommissionen se till att den når ut till alla Sveriges delar, vilket jag redogjorde för i mitt huvudanförande.

Det är regeringens mest prioriterade arbete att bidra till att de olika pusselbitar som behövs för att klara omställningen kommer på plats. Det är därför vi har en särskild ordning för hur vi hanterar det, inte minst inom ramen för elektrifieringsstrategin, så att det just kommer ut till alla delar av vårt land. Överföringen

måste snabbas på, och ett sådant arbete har regeringen aviserat.

Återigen: Jag tycker att det oseriöst av Moderaterna att bara skrika på mer kärnkraft. Det är ett enkelt sätt men inte det som kommer att lösa de utmaningar vi står inför.

Anf. 65 NICKLAS ATTEFJORD (MP):

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Jag inleder som jag inledde föregående debatt. Jag står här i stället för min kollega Emma Berginger som är förkyld och på grund av coronarestriktioner därför inte är på plats. Men hon hälsar att hon gärna hade varit här i dag och deltagit i denna debatt.

Transportsystemet måste ställas om för att vi ska kunna nå våra klimatmål. Till 2045 ska Sverige ha uppnått netto-nollutsläpp, vilket innebär att utsläppen från i princip alla sektorer måste ha blivit noll. Enbart ett fåtal sektorer kommer att kunna tillgodogöra sig någon form av CCS-teknik. Transportsektorn är inte en av dem.

Dessförinnan ska vi ha uppnått etappmålet för 2030, som säger att vi ska minska utsläppen från transportsektorn med 70 procent jämfört med 2010.

Genom 2020 års budgetproposition blev klimatmålet för inrikes transporter 2030 också ett etappmål inom de transportpolitiska målen. För att klara det behöver transporternas utsläpp minska med 8 procent per år. Det är ett utmanande mål, och mer behöver göras. Men med beslutad och aviserad politik kommer vi att komma en bra bit på väg.

I det korta perspektivet är inblandning av hållbara biobränslen ett effektivt verktyg för att minska utsläppen av fossilbaserad koldioxid. Andelen biodrivmedel ökade från 22 till 23 procent under 2019. Ökningen beror på den reduktionsplikt som infördes under 2018 och som ställer krav på drivmedelstillverkare att blanda in biodrivmedel i sina produkter.

Regeringen har nu också lämnat en proposition till riksdagen som föreslår reduktionsnivåer fram till 2030, vilket kommer att vara ett viktigt bidrag för att uppnå målet om att minska utsläppen från inrikes transporter med 70 procent.

Till sommaren kommer också resultatet av den utredning som tillsatts av regeringen för att titta på utfasning av fossila drivmedel och förbud mot försäljning av nya bensin- och dieseldrivna bilar. Utredaren ska föreslå ett årtal för när fossila drivmedel ska vara helt utfasade i Sverige och vilka åtgärder som ska vidtas i ett långsiktigt perspektiv för att detta ska kunna genomföras på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt.

Utredaren ska även analysera förutsättningarna för att införa ett nationellt förbud mot försäljning av nya bensin- och dieseldrivna bilar och analysera hur man kan införa ett EU-förbud mot försäljning av nya bensin- och dieseldrivna bilar och hur man kan fasa ut fossila drivmedel i EU.

Parallellt med detta ser vi hur elektrifieringen verkligen tar fart. Antalet nya eldrivna personbilar

fördubblades under 2019 jämfört med föregående år, och på sikt kommer biobränslen att fokuseras till de delar av transporterna som har svårast att ställa om, exempelvis flyget och sjöfarten. Även när det gäller godstransporter på väg sker en snabb utveckling mot elektrifiering, vilket är positivt.

Regeringen arbetar med att ta fram en elektrifieringsstrategi, som väntas bli klar redan i höst. Regeringen arbetar också med både en klimatpremie till lastbilar som kör på hållbara bränslen och el eller bara el och en utbyggnad av laddinfrastrukturen.

Laddinfrastrukturen har en betydelsefull roll i att accelerera elektrifieringen av bland annat tunga lastbilar. Därför finns i budgetpropositionen ett stöd på 500 miljoner för 2021 för att påskynda elektrifieringen av tunga vägtransporter i de mest trafikerade områdena. I satsningen ingår även elektrifiering med vätgasdrift.

Stödet ska bland annat omfatta regionala elektrifieringspiloter där kommuner och företag etablerar piloter för att elektrifiera regionala transporter. En betydande del av lastbilstransporterna är nämligen just regionala. För 2022 beräknas 550 miljoner kronor tillföras ändamålet, men redan nu kan vi konstatera att stödet har varit väldigt efterfrågat.

Trafikverket menar att ett system för stationär laddning ger en större flexibilitet rörande investeringar av infrastruktur jämfört med en infrastruktur som är bunden till ett specifikt vägnät, det vill säga så kallade elvägar, detta då systemet kan byggas ut med laddstationer etappvis och i de geografiska områden där ett behov existerar. Sådana mer lokalt framväxna geografiska täckningsområden kan med tiden byggas samman och utvidgas.

Trafikverket framhåller också att den snabba batteriutvecklingen har bidragit till att man bedömer att den fordonsflotta som antas nyttja en elväg är betydligt mindre än vad man bedömde för bara något år sedan. Bedömningen är att den andel av den tunga trafiken som förväntas använda elvägen har gått från 60–80 procent till knappt 25 procent 2040 vid ett utbyggt elvägssystem.

Sverige har kommit långt när det gäller att ta fram piloter och tester gällande elvägar, men för att ett byggande av elvägar inte ska bli ett förgävesprojekt är det viktigt att det skapas en gemensam standard i EU och att man säkerställer att det finns såväl fordon på marknaden som fungerande affärsmodeller för de åkerier som väntas köra på vägarna.

Avslutningsvis, fru talman: Om vi ska nå klimatmålen krävs också en omfattande effektivisering av transportsektorn. För oss i Miljöpartiet innefattar det alltifrån att vi planerar samhället för minskat behov av transporter och säkerställer en infrastruktur för digitalisering genom bredband till att vi faktiskt måste flytta fler transporter till mer energieffektiva transportslag som järnväg och sjöfart.

I dessa sammanhang lyfts ibland längre och tyngre lastbilar upp som en lösning, men vi menar att det är ett spår som leder fel. Vi kan inte lägga våra knappa resurser för utbyggnad och underhåll av infrastruktur

på att bygga om redan fullt fungerande vägar för att klara tyngre lastbilar. Vi behöver i stället satsa på att bygga ut och underhålla Sveriges redan existerande elvägar, det vill säga järnvägen.

Anf. 66 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att konstatera att Nicklas Attefjord och jag har debatterat med varandra förut, men då framför allt i Västra Götalandsregionen, där vi samregerade under en period. Utifrån det vill jag hälsa ledamoten varmt välkommen. Det ska bli roligt att samtala i dag.

Fru talman! För en tid sedan, strax före jul, stod en ledamot från Miljöpartiet och förklarade att vägnätet i princip är färdigbyggt. Tyvärr kommer jag inte ihåg ledamotens namn – annars hade jag sagt det. Här kommer min fråga: Är det även ledamoten Nicklas Attefjords uppfattning att det svenska vägnätet i princip är färdigbyggt?

En annan sak jag vill fråga om, fru talman, är att anförandet landade i att Miljöpartiet säger nej till tyngre och längre lastbilar med hänvisning till att det skulle vara kostsamt för infrastrukturen. Det är helt korrekt att det skulle bli en kostnad för infrastrukturen. Problemet är bara att det alternativ man hänvisar till, nämligen järnvägen, går efter bestämda spår, vilket är själva konceptet.

Vi som förordar tyngre och längre fordon gör det framför allt därför att skogsindustrin har stora önskemål om att transportera ut skog från skogen. Just där finns inga spår, utan det är vägarna som gör att vi kan få fram skogen. Sedan är det fullt möjligt att lasta över den till järnväg och ta de långa distanserna där, men för att klara detta behöver vi investeringar i BK4-systemet så att vi får ett fungerande system som hänger ihop.

Jag undrar därför: Hur ser Miljöpartiet på det faktum att järnvägstrafiken går på spår? Vi också behöver få godset från skogen till spåren, och då behöver vi bättre vägar.

Anf. 67 NICKLAS ATTEFJORD (MP) replik:

Fru talman! Ledamoten Magnus Jacobsson frågade mig om en annan ledamot, oklart vem, som har sagt något om någonting, någon gång. Jag tänker att det är bättre att fråga den personen. Det måste vara rimligare och enklare att göra det.

Vad gäller om vägnätet är färdigbyggt eller inte har jag svårt att göra någon bedömning av det, men jag tror inte det. Det kommer väl att byggas diverse nya samhällen, och de behöver dockas in på något sätt. Så nej, jag delar inte den åsikten, vems det nu är.

När det gäller frågan om det är bra att tåg går på spår är det jättebra att de gör det. Och när det gäller behoven har jag svårt att göra en bedömning. Jag har inte varit med och berett dessa frågor över huvud taget. Som ledamoten vet och som jag sa i mitt anförande är jag här och vickar lite för Emma, som är den som sitter i utskottet och kan dessa frågor.

Men om jag ska spekulera eller fundera lite fritt kan jag säga att det just nu pågår en debatt om det svenska skogsbruket och hur det ska genomföras med till exempel stora, massiva kalhyggen. Sådana kalhyggen kommer att kräva många stora och tunga transporter, men en omläggning till ett mer hållbart svenskt skogsbruk kanske medför andra transportbehov.

Jag har svårt att ha någon uppfattning om detta här och nu i talarstolen, men det var en allmän fundering.

Anf. 68 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag har den största respekt för att Nicklas Attefjord vikarierar. Det har han sagt mycket tydligt. Men frågan var av principiell karaktär. Det var ju en ledamot som stod i talarstolen som representant för Miljöpartiet och sa att det svenska vägnätet i princip är färdigbyggt. Därför ställde jag frågan om Nicklas Attefjord delar den uppfattningen. Det är lite viktigt för oss i oppositionen att veta om ett av regeringspartierna på fullaste allvar anser att vägnätet är färdigbyggt.

Jag har en annan uppfattning, nämligen att vägnätet måste både utvecklas och byggas ut. Det kan handla om vägar ned till Norviks hamn, om kringleder i Stockholm eller om det stora, tunga systemet.

När det gäller skogsfrågan tackar jag för svaret. Jag ämnar inte ställa frågan igen, utan jag har respekt för att man är vikarie.

Anf. 69 NICKLAS ATTEFJORD (MP) replik:

Fru talman! Som sagt: Jag vet fortfarande inte vilken debatt eller vilket sammanhang det var. Jag kan inte ens fråga personen när jag träffar riksdagsgruppen vid ett senare tillfälle, så det blir väldigt svårt att ha någon synpunkt. Men jag kan säga så här: Jag har väldigt svårt att se att det finns något behov av nya massiva motorvägsprojekt i detta land.

Anf. 70 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Fru talman! Jag tänkte ställa en kontrollfråga till Nicklas Attefjord. Vi hade en representant uppe här alldeles nyligen – Elin Gustafsson från Socialdemokraterna – som sa att vägnätet för längre och tyngre lastbilar håller på att byggas ut. Samtidigt sa Nicklas Attefjord, om jag hörde rätt, att man är emot att fortsätta att bygga ut och att man inte tror på idén att ha längre och tyngre lastbilar.

Det är ändå två regeringspartier som står här och uttalar sina ståndpunkter. Vilken linje är det som gäller egentligen från Regeringskansliet? Är det Elin Gustafssons linje, eller är det Miljöpartiets linje som gäller när det handlar om att bygga ut vägnätet?

Det är rätt bra om man har samma linje i en regering när man har tagit på sig ansvaret att sköta ett land.

Jag har en annan allmänpolitisk fråga till Nicklas Attefjord när han ändå är vikarie här i dag. Ämnar man höja skatter ytterligare när det gäller lastbilsnärings- och lastbilstransporterna här i landet? Har man ytterligare planer på att höja avgifter och skatter för denna näring för att ytterligare försämra konkurrenskraften gentemot andra transportslag? Jag skulle vilja ha svar

på dessa frågor. Vilken linje är det som gäller från regeringen beträffande de tunga och längre lastbilarna i vårt vägsystem?

Anf. 71 NICKLAS ATTEFJORD (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Sten Bergheden för frågorna. Det är inte alltid lätt att komma in som vikarie med lite snabba ryck. Men jag kan säga att regeringspartierna självklart står bakom regeringens politik. Det innebär inte att vi som enskilda partier inte ibland kan ha olika åsikter, precis som jag förmodar att Sten Bergheden kanske inte gillar alla Jimmie Åkessons ståndpunkter – trots att ni verkar vilja bilda regering i framtiden och så vidare. I en parlamentarisk demokrati har olika partier olika ingångar och gör olika analyser.

När man sedan sitter och styr tillsammans är det delvis fråga om kompromisser och ett givande och ett tagande kring olika frågor. Så är det troligtvis också i denna fråga.

Anf. 72 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Fru talman! Det intressanta är om Miljöpartiet faktiskt sitter och bromsar utvecklingen av långa och tunga transporter i våra vägsystem. Jag får en känsla av att den diskussionen pågår i regeringen och att det kanske är anledningen till att regeringen inte får igång arbetet utan att det släpar sig fram helt enkelt. Man är inte överens i regeringen om detta heller, utan man låter Miljöpartiet styra att vi inte ska ha tunga och längre lastbilar.

Fru talman! Nicklas Attefjord är från Västsverige. Då kan vi diskutera en fråga som faktiskt är aktuell, och det handlar om utbyggnaden av två spår till från Alingsås ned till Göteborg. Det skulle öka kapaciteten på Västra stambanan med avsevärt många procent. Det skulle få ned godset i tid, och även persontransporterna skulle komma fram i tid. Man talar om att restiden mellan Stockholm och Göteborg skulle kunna sänkas från tre timmar till två och en halv timme om man byggde ut dessa fyra mil spår mellan Alingsås och Göteborg.

Samtidigt vet jag att Miljöpartiet är en förespråkare för att bygga höghastighetståg i stället, vilket skulle påverka denna utbyggnad. Enligt er infrastrukturproposition riskerar andra järnvägssystem och andra vägar att få stå tillbaka för att man ska bygga för olönsamma höghastighetståg.

Då vill jag ställa en fråga till Nicklas Attefjord: Vad anser Nicklas Attefjord är viktigast att bygga ut i Västsverige, är det höghastighetståg eller är det att se till att vi får upp kapaciteten på Västra stambanan enligt de önskemål som finns i Västsverige?

Anf. 73 NICKLAS ATTEFJORD (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågan. Svaret är egentligen jätteenkelt. Dessa saker står inte mot varandra. Det är jätteviktigt att vi får till en kapacitetsökning på Västra stambanan. Det är en fråga här och nu. Att vi ska bygga ett nytt och modernt järnvägssystem för högre hastigheter i Sverige är en framtidsfråga. Den är

lika viktig. För mig finns det inget motsatsförhållande i det.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 15.)

§ 11 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till direktiv om bindande åtgärder för transparens i lönesättningen

Arbetsmarknadsutskottets utlåtande 2020/21:AU15 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till direktiv om bindande åtgärder för transparens i lönesättningen (COM(2021) 93) föredrogs.

Anf. 74 ANN-SOFIE LIFVENHAGE (M):

Fru talman! Vi debatterar i dag på vilken nivå beslut ska fattas kring frågor rörande transparens i lönesättningen. Subsidiaritetsprincipen innebär att frågor ska avgöras av EU enbart om EU har en långtgående bättre möjlighet att uppnå målet än vad medlemsstaterna har var och en för sig. I fall som rör den svenska arbetsmarknaden, lönesättning, reglerade minimilöner och så vidare har vi en stark svensk hållning med arbetsmarknadens parter som gemensamt arbetar med dessa frågor. Det är en modell som vi anser att Sverige i alla delar ska vara stolta över och värna i dess helhet.

Parterna på den svenska arbetsmarknaden har under den senaste tiden med all tydlighet visat att de är djupt oroad över förslag som kommer från EU. De sluter sig samman och har gång efter annan uppmanat regeringen och riksdagen att med kraft mobilisera alla resurser som finns för att förhindra att nya direktiv antas på området.

Fru talman! Hela anledningen till att vi över huvud taget har denna fråga på bordet i dag och lägger tid på att minimera risken för skador på den svenska modellen är den sociala pelaren som antogs under EU-toppmötet i Göteborg 2017 på initiativ av bland andra Stefan Löfven. De farhågor och den kritik som då framfördes från Moderaterna om att detta skulle leda till att EU började bestämma över medlemsstaterna när det gäller sociala frågor och frågor som rör den inhemska arbetsmarknaden avfärdades av Stefan Löfven rakt av. Tyvärr är det inte många gånger som det känns gott att i efterhand komma och säga: Vad var det jag sa? Men i just detta fall önskar jag verkligen att Löfven hade haft rätt – att beslutet om den sociala pelaren och nu konsekvenserna en efter en med minimilöner, plattformarbete och lönetransparens aldrig hade skett.

Fru talman! Ärendet i dag handlar egentligen inte om ett ja eller ett nej till lönetransparens. Nej, det handlar om huruvida vi i Sveriges parlament anser att det finns någon annan på en annan nivå långt borta från Sverige som är bättre lämpad och som kan uppnå bättre resultat än parterna på den svenska arbetsmarknaden

när det kommer till att fatta beslut som påverkar vår svenska modell.

Jag och Moderaterna anser inte det. Vi menar att vi i Sverige har kompetens inom området och att vi med hjälp av parterna, lönekartläggningar med mera redan gör ett arbete på området och att ett direktiv inte gagnar de svenska medborgarna. Därmed borde det ligga i vårt intresse – vi som faktiskt har fått medborgarnas förtroende att fatta besluten – att göra vårt yttersta för att se till att frågor på det arbetsmarknadspolitiska området, såsom minimilöner och dagens lönetransparens, inte ska höra hemma i EU utan ska höra hemma här i Sverige nära dem det berör.

Fru talman! Målet med kommissionens föreslagna direktiv är att säkerställa rätten till lika lön i hela EU. Vi anser naturligtvis att det är angeläget att arbeta med jämställdhet i stort och att motverka osakliga löneskillnader. Däremot är vi helt övertygade om att medlemsstaterna själva mest effektivt känner sitt land och dess villkor och själva uppnår dessa mål med precisa åtgärder som passar just dem. Tvingande åtgärder som ska vara desamma för alla 27 medlemsländer är trubbigt och definitivt inte vad vi tror löser eventuella löneskillnader. Vi anser i stället att direktiv på området hotar möjligheten till en individuell lönesättning som utgår från prestation och att det hotar relationen mellan parterna. Det hotar även konkurrenskraften då ännu mer byråkrati åläggs våra företag. Allt detta sker utan att vi når bättre resultat.

Fru talman! I Sverige har vi relativt små och dessutom stadigt minskande löneskillnader mellan män och kvinnor, och vi genomför redan lönekartläggningar. Riksrevisionen genomförde en granskning på området och visade att liknande beslut har haft en begränsad påverkan på löneskillnaderna. Att i det läget låta hela EU göra samma sak utan att uppnå målet är inget annat än vansinne. I stället borde vi fokusera på det som gör skillnad på riktigt.

I det svenska systemet har vi äldreomsorg och barnomsorg för att öka kvinnors deltagande på arbetsmarknaden, och det har gett rejäla skutt i statistiken. Erfarenhetsutbyte är av godo. Tvingande regelverk på områden som vi kan och bör hantera själva är av ondo.

Fru talman! Svenskt Näringsliv varnar för att direktivförslaget skulle leda till fler konflikter på arbetsmarknaden. Samtidigt menar de att direktiv som försöker tvinga in hela EU i en och samma form är lönlösa, då arbetsmarknaden bygger på att vi är olika. Vi har olika historia, olika traditioner och olika kulturer. Svaret kan därför helt omöjligt vara en enhetlig lösning för alla. Jag och Moderaterna delar Svenskt Näringslivs bedömning.

Sverige har redan ett väl fungerande pågående arbete på ett område där EU vill lägga bindande direktiv och där vi av erfarenhet ser att det inte är rätt väg att gå för att nå målet. Jag bävar för den onödiga administrativa börda som företag som Gamiva, PTT och Inpart Trading i Sörmland kommer att åläggas i ett läge där de gör allt de kan för att bygga sin verksamhet, skapa jobb och sätta Sverige på kartan.

Förslaget om bindande lönetransparens är ytterligare ett exempel på förslag från kommissionen som hotar vår svenska modell med arbetsmarknadens parter och individuell lönesättning. Det innebär mer byråkrati för våra företag. Allt detta sker om inte vi i Sveriges riksdag, dess partier, står upp för den svenska modellen, står upp för svenska företag och står upp för att vi har kompetens på området och därmed inte vill ha bindande direktiv från EU. Vad vi i Sverige och EU behöver just nu är absolut inte fler modeller eller inskränkningar, utan vi behöver full fart framåt med beprövade metoder för att lindra effekterna av pandemin och skapa fler jobb, inte färre.

Med det yrkar jag bifall till vår reservation.

Anf. 75 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Det vi diskuterar i dag är alltså subsidiaritetsprövningen av förslaget till direktiv om lönetransparens. I den här frågan tycker jag att det är viktigt att komma ihåg ett par saker.

För det första är det viktigt att förstå förslaget faktiska innehåll och de risker som de medför och inte stirra sig blind på värdeord som många med all rätt uppfattar som positivt laddade, till exempel ”lika lön för likvärdigt arbete”, ”transparens” och så vidare.

För det andra är det viktigt att vi i riksdagen faktiskt markerar mot ett förslag som på ett ganska klart sätt träder över vad subsidiaritetsprincipen borde tillåta på det här området.

Det uttalade syftet med rättsakten är att säkerställa rätten till lika lön för lika eller likvärdigt arbete mellan män och kvinnor i hela EU. Det är naturligtvis ingen i den här kammaren som motsätter sig den ambitionen, men bara det faktum att ett syfte är lovvärt i och för sig innebär inte att det är vare sig smart eller särskilt ändamålsenligt att överlåta lagstiftningen till Europeiska unionen. Ofta kan det vara precis tvärtom.

Först och främst har medlemsländerna kommit väldigt olika långt när det gäller jämställdhet mellan män och kvinnor, och när vi diskuterar skälen till att vi i Sverige kanske har kommit lite längre än många andra medlemsstater i EU brukar vi lyfta upp saker som föräldrapenning och barnomsorg – ganska enkla, vardagsnära frågor. Det är ingen som påstår att lönetransparens i sig skulle vara orsaken till att just vi i Sverige har kommit längre än andra. I de fall övriga medlemsländer vill komma ikapp Sverige kan de titta på det vi har gjort som faktiskt har fungerat och börja i den änden.

Faktum är att inte ens kommissionen själv säger att det är belagt att det är just bristande lönetransparens som är skälet till att vi har en skillnad i lön mellan män och kvinnor just nu. De säger att det *kan* förhålla sig så, men att det *kan* förhålla sig så räcker ju inte som skäl – man måste också kunna belägga att det faktiskt förhåller sig på det sättet innan man drar igång den stora europeiska lagstiftningsapparaten. Vi ska dessutom komma ihåg att det redan finns en rättsakt på det här området, och i tillägg till det finns det en hel del

juridiskt icke bindande material, så man har faktiskt redan lagstiftat om detta.

Om man sedan tittar på förslaget materiella innehåll ser man att det finns en risk dels för den svenska modellen för lönesättning, dels för en ökad administrativ börda för företag, vilket kommer att påverka konkurrenskraften negativt. Vidare innebär subsidiaritetsprincipen att unionen i frågor där EU har delad kompetens, vilket innebär att både medlemsstaterna och EU har rätt att lagstifta på området, endast får vidta åtgärder om målen för åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna själva.

Med tanke på att de åtgärder som vi vet faktiskt gör skillnad i frågan – till exempel barnomsorg, som jag nämnde – ligger helt och hållet inom den nationella kompetensen borde man ju börja där, tycker jag. Att å ena sidan framhålla svensk jämställdhet som ett gott exempel i EU och säga ”Titta på oss! Titta hur bra vi hanterar frågan!” och å andra sidan säga att medlemsländerna inte kan hantera frågan och att EU därför måste kliva in är helt enkelt inte logiskt. Man kan ju inte argumentera för att ett visst syfte inte kan nås på nationell nivå bara för att medlemsstaterna inte använder de verktyg som vi vet faktiskt fungerar.

Vidare kan man som sagt konstatera att kommissionen själv inte säger att det är just lönetransparens som med säkerhet är det huvudsakliga problemet. Vi har ju erfarenhet av det här i Sverige; Riksrevisionen har i en granskning visat att den svenska diskrimineringslagstiftningens krav på lönekartläggning har begränsad möjlighet att påverka löneskillnaderna mellan män och kvinnor. Detta framgår av granskning nummer 16 från år 2019. Kraven på dokumenterad lönekartläggning har enligt granskningen liten eller ingen effekt på de löneskillnader som finns.

Bara på den grund jag har anfört nu borde subsidiaritetskravet anses vara inte uppfyllt. Förslaget borde alltså falla redan här. På den politiska sidan finns det sedan flera risker med förslaget. Det följedokumentet som vi har läst säger öppet att det inte finns någon garanti för att den svenska modellen respekteras. Jag läser innantill:

”Enligt förslaget ges medlemsstaterna uttryckligen möjlighet att låta arbetsmarknadens parter genomföra direktivet, förutsatt att man alltid kan säkerställa att det får önskad verkan. De dubbla möjligheterna att genomföra de olika materiella rättigheter och skyldigheter som följer av direktivet genom kollektivavtal tar hänsyn till medlemsstaternas olika typer av dialog mellan arbetsmarknadens parter, kollektivavtalssystem och handlingsfriheten för arbetsmarknadens parter.”

Frågan är ju om det verkligen är så. I Sverige har vi inte kollektivavtalsförhandlingar som respekteras av staten förutsatt att de får ”önskad verkan”. Det är inte så det funkar här, och jag tycker det är ganska uppenbart att Bryssel inte riktigt förstår vad partsautonomin betyder i en svensk kontext.

Förslaget innebär också en ökad administrativ börda som kan vara svår att överblicka. Att till

exempel totalförbjuda arbetsgivare att fråga om en sökandes nuvarande lön är att gå väldigt långt. Då är man nere och pillar i detaljer.

Flera viktiga begrepp får dessutom en EU-rättslig definition som sedan helt kommer att köra över eventuella beslut som vi fattar i den här kammaren. Dessa begrepp kommer också att få sin faktiska innebörd när de tolkas av EU-domstolen, och det finns naturligtvis en betydande osäkerhet när det gäller vad som kommer att hända där.

Fru talman! För att sammanfatta: Vi har varit i den här situationen förut. Alla här kommer ihåg fallet Laval un Partneri mot Byggnads, hur förvånade många blev över resultatet och vilka problem som kom i kölvattnet av den domen. Det finns en uppenbar risk att denna rättsakt leder till liknande effekter.

Subsidiaritetskravet är inte uppfyllt, och förslaget medför ett antal risker till väldigt tveksam nytta. Jag yrkar därför bifall till reservationen i betänkandet.

Anf. 76 SOFIA DAMM (KD):

Fru talman! Graden av EU-vänlighet mäts inte i hur mycket eller lite av makten som ska flyttas till Bryssel. Vi kristdemokrater är varma EU-anhängare, men det innebär inte att vi tycker att EU är rätt instans för att lösa alla problem. EU-politiken ska, liksom all politik, byggas på respekt för subsidiaritetsprincip om att beslut ska fattas på den mest ändamålsenliga nivån, så nära medborgarna som möjligt.

För att EU ska kunna utvecklas i positiv riktning och ha en hög legitimitet hos medborgarna måste subsidiaritetsprincipen tillämpas. Många frågor hanteras bäst av medlemsstaterna, kommunerna eller medborgarna själva.

Kärnan i en så kallad subsidiaritetsprövning, som vi debatterar här i dag, är att EU ska vidta åtgärder bara när målsättningen inte kan uppnås av medlemsstaterna själva. Anledningen är förstås att medlemsstaterna, när det inte finns något mervärde av lagstiftning på unionsnivå, själva är bäst lämpade att lösa en rad olika utmaningar, inte minst eftersom de bästa lösningarna skiljer sig från land till land.

Detta direktiv om en större lönetransparens är ett exempel på en fråga där ytterligare EU-lagstiftning inte skapar något mervärde. Kristdemokraterna anser att direktivet strider mot subsidiaritetsprincipen.

Fru talman! För det första ser vi en rad skäl till att direktivet inte kommer att förbättra jämställdheten eller stärka rätten till lika lön för lika arbete. Att vi har kommit långt i arbetet för jämställda löner och att löneskillnaderna mellan kvinnor och män fortsätter att minska handlar bland annat om att vi har en väl byggd barn- och äldreomsorg och att vi har företag som konkurrerar om att vara attraktiva arbetsplatser för både kvinnor och män. Med den grunden har vi sett en minskad könsuppdelning på arbetsmarknaden och en växande jämställdhet.

Det direktiv vi nu diskuterar saknar potential att, som kommissionen hävdar, råda bot på de osakliga löneskillnader som fortfarande finns kvar. Vår

diskrimineringslag kräver redan att arbetsgivare genomför årliga lönekartläggningar, och Riksrevisionen kom i sin granskning 2019 fram till detta krav hade en begränsad möjlighet att påverka löneskillnaderna mellan kvinnor och män.

För det andra, fru talman, har vi skäl att befara att det här direktivet inte bara saknar potential att förbättra jämställdheten utan faktiskt kan tänkas leda till att vi tar ett steg tillbaka i arbetet för jämställda löner.

Direktivet om lönetransparens saknar, precis som direktivet om minimilöner, en grundläggande förståelse och respekt för vår svenska arbetsmarknadsmodell och lönebildning. Direktivets detaljerade krav i kombination med den osäkerhet som följer av att den slutliga tolkningen ligger hos EU-domstolen innebär ett tydligt hot mot vår utbredda individuella lönesättning. Drygt 90 procent av arbetstagarna har i dag mer eller mindre individuella löner, och ett ökat fokus i lönesättningen på faktorer som skicklighet och prestation har varit en bidragande orsak till minskade löneskillnader mellan kvinnor och män.

Detaljregleringen, den minskade förutsebarheten och det faktum att direktivet ger arbetsgivarna en mycket svag ställning i de domstolvister som kommissionen vill se fler av hotar också våra svenska företags konkurrenskraft och i förlängningen löneutvecklingen.

Riksrevisionen kom i granskningen 2019 också fram till att diskrimineringslagens krav är betungande för arbetsgivarna. Ytterligare krav från Bryssel, utan synbara vinningar men med desto större osäkerhet, kommer förstås att kosta än mer.

För det tredje är det högst oklart om direktivet faktiskt kommer att leda till förbättringar i andra medlemsstater, som vi såklart också ska ha i åtanke.

De stora skillnaderna mellan medlemsstaterna när det gäller ekonomiska och sociala förutsättningar liksom när det gäller arbetsmarknadsmodeller och system för lönesättning är en av orsakerna till att den här typen av direktiv med minimikrav sällan är rätt väg att gå. Skillnaderna innebär också att många medlemsstater har kvar att göra vad Sverige framgångsrikt har bevisat faktiskt minskar löneskillnaderna. Det handlar om investeringar i föräldraförsäkring och barnomsorg, om stimulerande av företag och arbetsplatsklimat som passar både kvinnor och män och där man konkurrerar om att behålla både kvinnor och män som anställda samt om möjliggörande av en utbredd individuell lönesättning där faktorer som skicklighet och flit premieras.

Detta är varje enskild medlemsstats ansvar, och det här direktivet gör inget för att underlätta sådana åtgärder. Tvärtom omöjliggör direktivet delvis för andra länder att använda de verktyg vi har haft stor nytta av i det svenska jämställdhetsarbetet. Erfarenhetsutbyte kring vilka åtgärder som faktiskt ger tydliga effekter bör i stället, fru talman, vara kärnan i jämställdhetsarbetet på EU-nivå.

Slutligen, fru talman: Direktivet om lönetransparens är en central del i en större och mer problematisk trend där EU alltmer strävar efter att detaljreglera

medlemsländernas arbetsmarknader. Jag kan bara beklaga att partier som säger sig värna den svenska modellen inte delar vår åsikt att det här direktivförslaget bryter mot subsidiaritetsprincipen.

Kristdemokraterna kommer att fortsätta säga nej till EU-förslag som hotar den svenska modellen. Mot bakgrund av att detta direktivförslag därtill är direkt kontraproduktivt för arbetet för mer jämställda löner i Sverige finns ingen annan rimlig väg framåt än att riksdagen lämnar ett motiverat yttrande till EU:s institutioner. Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 77 ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag att inte lämna ett motiverat yttrande och att lägga utlåtandet till handlingarna.

Dagens debatt handlar alltså om att riksdagen ska ta ställning till om EU-kommissionens direktivförslag om bindande åtgärder för transparens i lönesättningen är förenligt med subsidiaritetsprincipen eller inte. Det vi då först behöver ta ställning till är om jämställda löner är ett område där både medlemsstaterna och EU har befogenheter att vidta åtgärder.

Principerna om jämställdhet och icke-diskriminering slås fast i artikel 2 i fördraget om Europeiska unionen. Fördraget om Europeiska unionens funktions sätt säger i artikel 157 att varje medlemsstat ska säkerställa att principen om lika lön för kvinnor och män för lika arbete eller likvärdigt arbete tillämpas.

Även Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna anger i artikel 23 att jämställdhet mellan kvinnor och män ska säkerställas på alla områden, inbegripet i fråga om anställning, arbete och lön.

Svaret på frågan om det finns delad kompetens här är alltså utan tvivel ja.

Fru talman! Det andra vi behöver ta ställning till är om lagstiftning på EU-nivå innebär ett mervärde, alltså om målen bättre kan uppnås med ett direktiv.

Här kan vi konstatera att EU år 2006 antog ett direktiv om genomförandet av principen om lika möjligheter och likabehandling av kvinnor och män i arbetslivet och att kommissionen 2014 lade fram en rekommendation om insyn i lönesättningen. Det finns trots detta fortfarande stora löneskillnader mellan kvinnor och män. Kommissionen har 2017–2019 arbetat enligt en handlingsplan för att åtgärda löneklyftan mellan kvinnor och män men har efter utvärdering av arbetet konstaterat att detta inte fått avsedd effekt.

Enligt Eurostat och Europeiska jämställdhetsinstitutet, EIGE, var löneskillnaderna mellan kvinnor och män i EU under 2018 ungefär 14 procent. Av dessa är cirka två tredjedelar oförklarliga, det vill säga att de kvarstår när andra faktorer räknats bort. I en del medlemsstater ökar löneskillnaderna.

Kommissionens utvärderingar har visat att rätten till lika lön för lika arbete inte tillämpas eller efterlevs i praktiken och att en delförklaring är att många medlemsstater inte har insyn i lönesättningen. Det finns med andra ord skäl att anse att det arbete som

medlemsstaterna gör inte är tillräckligt och att en EU-gemensam lagstiftning kan ha ett mervärde.

Slutligen ska vi ta ställning till om förslaget är proportionerligt, vilket vi anser att det är under förutsättning att det håller sig inom de rāmärken som den aktuella principen och rättsliga grunden aktualiserar och inte går utöver vad som krävs för att upprätthålla unionens grundläggande värden i fråga om jämställdhet och icke-diskriminering

Den ojämsställda arbetsmarknaden i EU är ett stort problem, både på individnivå och för EU:s tillväxt. Det kanske största problemet är att ansvaret för familjen och hemmet är ojämsställt fördelat och att detta tillsammans med otillräckligt utbyggd barn- och äldreomsorg hindrar kvinnor från att förvärsaarbete i samma utsträckning som män.

Detta faktum kan dock inte vara ett argument för att det är oproblematiskt om en arbetsgivare betalar lägre lön till kvinnor än till män för lika eller likvärdigt arbete eller ett argument för att det inte behövs åtgärder för att upptäcka och åtgärda sådana skillnader.

Här har medlemsstaterna självklart huvudansvaret. Men erfarenheterna visar att det arbetet inte är tillräckligt, utan att ytterligare åtgärder krävs för att mäns och kvinnors löner ska vara lika för lika eller likvärdigt arbete – en självklar utgångspunkt för ett jämställt arbetsliv.

Avslutningsvis vill jag framhålla att det för oss socialdemokrater och för regeringen är oerhört viktigt att direktivet inte får en utformning som innebär att den svenska modellen på arbetsmarknaden eller parternas autonomi påverkas negativt. Vi kommer självklart att bevaka och verka med full kraft för att så inte sker.

Utformningen av detaljerna i direktivet är dock inte det som riksdagen i dag ska ta ställning till. I den delen kommer utskottet att överlägga med regeringen om ståndpunkter i de fortsatta förhandlingarna. I dag handlar det enbart om en subsidiaritetsprövning av ärendet, och vi menar att ärendet inte strider mot subsidiaritetsprincipen.

Anf. 78 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! I livet i allmänhet, och i politiken i synnerhet, är det sällan svart eller vitt, trots att det lätt kan uppfattas så när man lyssnar på debatterna i den här kammaren men för all del även utanför det här huset, bland annat på Svenska Dagbladets ledarsida. Tvärtom finns det många färger att välja på men framför allt en lång rad nyanser av grått.

Fru talman! Låt mig börja med att slå fast att Centerpartiet inte tycker att det här EU-direktivet behövs i en svensk kontext. Mycket av det förmodade innehållet i direktivet finns redan i svensk lagstiftning. Därmed är direktivet inte omedelbart lika betungande för oss.

Vi tycker dock att det är beklagligt att medlemsländer för upp frågor som de har problem med att få igenom i sina länder för att den vägen få gehör för dem på hemmaplan. Det europeiska samarbete får inte reduceras till ett sådant förfarande. Men det var precis det

som vi varnade för när Socialdemokraterna och Stefan Löfven med buller och bång presenterade idén om EU:s sociala pelare. Vi varnade med emfas för att det kunde öppna upp för ingrepp i den svenska arbetsmarknadsmodellen. Resultatet är nu tydligt: EU-kommissionen arbetar fram direktiv efter direktiv, bland annat om detta men också i frågan om minimilöner. Det är en utveckling som borde skrämja varje socialdemokrat djupt in i själen.

Fru talman! Hade jag varit färgblind eller enkelspårigt lagd hade jag mot bakgrund av det som jag precis har redogjort för satt mig på tvären, som vissa andra partier här, och sagt blankt nej till direktivet genom en markering med subsidiaritetsprövningen som verktyg. Men jag är varken färgblind eller enkelspårig, för det är enbart själva prövningen som debatten handlar om, inte om innehållet i själva direktivet. Låt oss komma ihåg det.

Varför har då jag och Centerpartiet ställt oss bakom något som vi i grunden inte tycker om? Det är en rätt befogad fråga, måste jag erkänna, men svaret är enkelt. Det finns ingen blockerande minoritet i Europa för att vi ska kunna stoppa direktivet. Tvärtom driver ett flertal länder aktivt på för att direktivet ska komma på plats så fort som möjligt. Det vet jag eftersom vi har avsatt tid för att undersöka det på djupet. Vi har pratat med regeringen, med våra europaparlamentariker och med sakkunniga i svenskt näringsliv och SKR.

Det här direktivet kommer, vare sig vi vill eller inte. EU-kommissionen har en tydlig kompetens i fördraget inom det här området, framför allt för att de angriper frågan ur ett diskriminerings- och jämställdhetsperspektiv. Allt detta framgår också av betänkandet, trots att vissa partier väljer att blunda för det och trycka huvudet mot väggen.

Fru talman! Om man vill leverera resultat får man ibland ge upp bekvämligheten att sitta på läktaren och skrika och i stället ge sig ut på plan och se till att man gör mål. I det här fallet skulle vi ha hamnat på läktaren och inte fått en möjlighet att påverka innehållet i direktivet om vi skulle säga nej redan nu. Därför accepterar vi det faktum att direktivet kommer och ska göra vårt yttersta i den fortsatta i processen för att det blir så bra som det bara kan.

Det som Centerpartiet kommer att vara extra uppmärksam på är dels att förslaget till direktiv håller sig inom de rāmärken som den aktuella principen och den rättsliga grunden aktualiserar, dels att det inte går utöver vad som krävs för att upprätthålla unionens grundläggande värden i fråga om jämställdhet och icke-diskriminering. Vi ska också vara uppmärksamma på att vi inte ska fortsätta traditionen med gold-plating, alltså överimplementering, av direktivet när det väl finns på plats. Det är nämligen så vi brukar göra med det mesta som EU hittar på.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag också säga något om själva sakfrågan.

Jag blir alltid lika upprörd när vi diskuterar löneskillnader mellan könen. Det är trots allt 2020, och vi borde ha löst ut den här frågan för länge sedan. Men

nyckeln är inte mer byråkrati utan att vi börjar värdera kvinnodominerade yrken lika högt som vi värderar mansdominerade yrken. Det löser man inte med lönekartläggningar eller diverse andra EU-direktiv. Här behöver vi ta lead för att ta itu med frågorna i en svensk kontext med respekt för hur vår arbetsmarknadsmodell ser ut. Det kommer jag och Centerpartiet att jobba vidare för.

Anf. 79 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Vi ska i dag formellt ta ställning till om Sveriges riksdag ska anse det vara oförenligt med EU-rätten att ta fram ett direktiv om transparens i lönesättningen i syfte att motverka diskriminering och närma oss målet om lika lön för män och kvinnor inom unionen. I den frågan har vi i Vänsterpartiet landat i samma slutsats som regeringen, alltså att det inte strider mot subsidiaritetsprincipen.

Vi har en i grunden kritisk hållning till EU:s institutioner. Utifrån den hållningen har vi olika syn på de förslag och initiativ som tas fram. Vi vet att på jämställdhets- och icke-diskrimineringsområdet har EU en långtgående rätt att ta fram förslag, och vi ser inte att det som skisseras här ligger utanför den kompetensen, även om det finns frågetecken och orosmoln innehållsfullt. Men som också påpekas i betänkandet är det något som vi och andra i utskottet har gett uttryck för i överläggningar med regeringen. Vi vill också understryka att det som står i betänkandet är viktigt, nämligen att direktivet ska respektera autonomi för arbetsmarknadens parter och att definitionen av centrala begrepp ska fortsätta att ligga hos medlemsstaterna.

Det är inte några jätteentusiasmerande eller revolutionerande förslag som kommissionen luftar, får man säga. Det handlar om en del individuella rättigheter att ta del av viss information och därmed krav på arbetsgivare att ta fram den informationen. Det finns också en del skrivningar som ska bidra till att göra det möjligt att få kompensation i de fall där det har förekommit diskriminering.

Vi kan från svensk sida konstatera att det individuella och juridiska perspektivet absolut inte är det enda och inte heller det viktigaste sättet att adressera det stora samhällsproblem som bristande jämställdhet i arbetslivet utgör. Dock kan det vara viktigt i vissa situationer för att få igång processer som kan avtäckas diskriminerande praxis, alltså vara ett bland många verktyg.

Jag skulle kunna stanna där, men det finns en del formuleringar i reservationen från Moderaterna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna – och det är resonemang som också har återkommit i debatten – som jag tycker behöver kommenteras.

Till en början är det viktigt att slå fast att det finns betydande strukturella skillnader på arbetsmarknaden mellan män och kvinnor också i Sverige, på ett sådant sätt att kvinnor som grupp missgynnas. Lönen är förstås en del av detta. Vi kan se att det finns en glädjande minskning av lönegapet men att det går långsamt.

Vi behöver också vara väldigt noga i diskussionen med att lika lön för lika arbete är *en* nivå att beakta men att det också behöver finnas en förståelse för att det finns andra nivåer. Vi har lika lön för liknande eller likvärdigt arbete, som ju direkt blir en mer strukturell fråga om arbetsvärdering och lönebildning. Vi kan också se på skillnader i inkomst, vi kan se på skillnader i pension och vi kan se på skillnader i arbetsvillkor.

Det är absolut inte så att man måste ta upp allt det här i en reservation, men i den reservation som finns från M, SD och KD berörs implicit flera av de här problemställningarna på ett inte särskilt förtroendeingivande sätt.

Jag konstaterar också att reservationen får stöd på Svenska Dagbladets ledarsida i dag med den något överraskande ingången att EU-kommissionen skulle genomsyras av genusideologi, vilket ju hade varit en lite skojig nyhet att få så här på en onsdag men tyvärr inte är helt överensstämmande med verkligheten.

I reservationen kan vi läsa: ”Det är ... framför allt individuell lönesättning som gynnar kvinnors löneutveckling.” Det är ett ganska problematiskt påstående. Det är visserligen så att ökningen av så kallad individuell lönesättning sammanfaller i tid med ett visst närmande av kvinnors och mäns löner, men det finns flera andra aspekter här. Det finns många branscher i dag där individuell lönesättning är norm, som en del av de kollektivavtalade villkoren. Många av just de branscherna, som då ligger lite högre upp på löneskalan, har haft en starkare löneutveckling än genomsnittet. Men det är ju inte enskilda personers lyckade löneförhandlingar som har grundlagt den utvecklingen. I bästa fall kan man alltså säga att det här påståendet är grovt förenklat, men jag skulle vilja hävda att det är direkt missvisande.

I reservationen kan man också läsa en känga mot den svenska lagstiftningen om lönekartläggning. Vi har också hört det i debatten här. Det står: ”Riksrevisionen har i en granskning visat att den svenska diskrimineringslagens krav på lönekartläggning har en begränsad möjlighet att påverka löneskillnaderna mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden.” Detta är lite märkligt. Syftet med lönekartläggningen har ju aldrig varit att gå på skillnaderna mellan olika sektorer och branscher utan att ge ett verktyg i arbetet mot lönediskriminering av individer ur ett rättighetsperspektiv. Sedan finns det övergripande effekter, men de är av ett slag som Riksrevisionens rapport inte mäter och inte heller har föresatt sig att mäta.

Jag kan citera den tidigare jämställdhetsombudsmannen Lena Svenaeus: ”I grunden syftar lönekartläggning till att ändra cementerade normer som undervärderar kvinnors arbete och nedvärderar typiskt kvinnligt arbete. Det handlar om makt och pengar och då får man enligt forskning och beprövad erfarenhet räkna med motstånd.”

Jag tror att det är viktigt att se verkligheten som den ser ut, så att en sådan här diskussion inte ger en missvisande bild i flera avseenden. Vi vet att den viktigaste förklaringsfaktorn när det gäller löneskillnaderna

mellan män och kvinnor är att män och kvinnor helt enkelt har olika yrken. Detta är inte en slutpunkt för en jämställdhetsanalys utan en utgångspunkt, alltså att män och kvinnor på ett strukturellt plan har olika yrken. Att de yrkena medför olika lönenivåer är ju inte någon naturkonstant utan just ett av många uttryck för den könsmaktsordning som präglar vårt samhälle och därmed även arbetsmarknaden.

Vi kan se att det finns ett starkt samband mellan hög andel kvinnor i ett yrke och låg lön i det yrket. Till det kan läggas ett mycket starkt samband mellan kön och deltidsarbete, alltså att kvinnor betydligt oftare arbetar deltid än män och då får lägre inkomster. Vi kan även se att timlöneutvecklingen är sämre där man har mer av deltidsarbete. Då vet vi samtidigt att särskilt för LO-grupperna är rent ofrivilligt deltid, alltså helt enkelt att man inte får högre sysselsättningsgrad, den vanligaste orsaken till deltidsarbete. Men även det som kallas för frivilligt deltid, som handlar om att kvinnor i högre utsträckning går ned i arbetstid för att erbjuda obetalt omsorgsarbete, är förstås en strukturell fråga att beakta.

När det är så kan man exempelvis göra som Kristdemokraternas partiledare Ebba Busch och säga: "Låg pension efter föräldraledighet, deltid och ett låglöneyrke. Är det ojämsställdhet? Gör andra val, få annat resultat." Eller så kan man välja alternativet att i stället förstå hur samhället fungerar och därmed inse att detta är mycket bra exempel på strukturell brist på jämställdhet.

Jag kan inte heller låta bli att konstatera att de partier som nu råkar vara reservanter i det här subsidiaritetsärendet, och då har en hel del legitima skäl till sitt ställningstagande, också råkar vara partier som verkligen inte har något särskilt vackert track record gällande förslag på nationella jämställdhetsskapande åtgärder. Det mesta har man varit emot från det hållet och är så fortfarande. Det gäller välfärdssektorn och de privatiseringar som har lett till sämre villkor för kvinnor som jobbar där. Det gäller arbetsrättsligt, där man försvagar fackföreningsrörelsen som är den viktigaste drivkraften för högre löner och bättre villkor. Det gäller också en mängd andra förslag som skulle leda till att vi i praktiken får ett sämre jämställdhetsarbete.

Det går att fortsätta på det här spåret, men jag kommer här tillbaka till de formella aspekterna på ärendet och konstaterar att vi, även om vi har många synpunkter på EU-systemet i allmänhet och på vad som är bästa sättet att angripa bristande jämställdhet på arbetsmarknaden, i bedömningen av den aktuella subsidiaritetsfrågan står bakom utskottets utlåtande.

Anf. 80 MALIN DANIELSSON (L):

Fru talman! I Sverige har vi sedan lång tid tillbaka insyn i lönesättningen, och lönegapet mellan män och kvinnor har stadigt minskat. Trots det visar Medlingsinstitutets senaste undersökning att löneskillnaden mellan kvinnor och män är nästan 10 procent. Fastän kvinnor har högre utbildning än män tjänar de i genomsnitt 3 700 kronor mindre i månaden.

Sverige är duktiga på transparens i lönesättningen, men långt ifrån alla EU-länder är det. 14 procent – så stor är löneskillnaden mellan kvinnor och män i snitt i EU, enligt Eurostat och EIGE, det europeiska jämställdhetsinstitutet. Skillnaderna mellan länderna är också stora. Cirka två tredjedelar av löneskillnaderna på europeisk nivå går dessutom inte att förklara, och i en del medlemsstater ökar löneskillnaderna.

Vissa EU-länders åtgärder för insyn i lönesättningen har visat sig vara fragmentariska och sällsynta, trots att frågan under en lång tid har varit på agendan och frivilliga insatser har uppmuntrats. När skillnaderna är stora mellan länderna inom den inre marknaden finns det en risk att företagen tvingas konkurrera på ojämförbara villkor. Detta skulle kunna hindra den inre marknaden från att fungera väl, vilket motiverar åtgärder på EU-nivå.

Fru talman! I detta fall finns redan mycket av det som kommissionen väntas föreslå i Sverige, antingen i befintlig lag eller alternativt i överenskommelse mellan arbetsmarknadens parter. Exempelvis måste arbetsgivare enligt svensk diskrimineringslag årligen göra en lönekartläggning för att upptäcka, åtgärda och förhindra osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män. Tack vare detta och andra åtgärder har vi kunnat stoltsera med minskade löneskillnader på den svenska arbetsmarknaden. Fler medlemsstater behöver gå samma väg för att jämställdheten inom unionen ska öka.

Vi anser att det direktiv som förväntas komma behövs. Samtidigt ser vi en del problem med det. Det bör vara flexibelt och mindre detaljerat. Exempelvis är det viktigt att säkerställa möjligheten till individuell lönesättning, att definitioner av arbetsrättsliga begrepp lämnas åt medlemsstaterna och att företagens konkurrenskraft och tillväxtförmåga värnas. Den svenska partsmodellen ska också respekteras vid ett eventuellt införande. Det här är viktigt i förhandlingarna som kommer att ske inför att direktivet ska antas.

Vi har i debatten, både här i salen och utanför, hört framföras att löneskillnaderna är relativt små i Sverige och att direktivet därmed inte är motiverat. Men jag vill påminna om att om vi ställer kvinnors lön i relation till mäns jobbar kvinnor gratis från klockan 16.12 varje dag medan männen får lön fram till klockan 17. Det är fortfarande 48 minuter obetalt arbete per dag i snitt. Och då har vi inte ens räknat in det obetalda hemarbetet som kvinnor även fortsatt gör merparten av. Även om vi kan glädjas åt att lönegapet minskar ligger skillnaden i Sverige mellan mäns och kvinnors livsinkomster oförändrade sedan mitten av 90-talet.

Det vi mäter och kartlägger synliggörs. Det är först när vi har synliggjort ett problem som vi faktiskt kan åtgärda det. Och även om vi ligger bra till inom EU har Sverige saker kvar att göra för ekonomisk jämställdhet och därigenom ekonomisk frihet för kvinnor. Det behövs mer av detta även på europeisk nivå.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 81 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Nästan var tredje kvinna i Europa står utanför arbetsmarknaden för att hon i stället har ansvaret för att på heltid ta hand om sin familj och sköta omsorgen. Nästan lika många kvinnor arbetar deltid. Bland män är de här siffrorna bara 4,2 procent respektive 8,3 procent.

De kvinnor som arbetar gör det i större utsträckning i yrken som är lägre värderade, och kvinnor som arbetar med samma eller ett likvärdigt jobb som en man betalas sämre.

Det finns flera jämställdhetsutmaningar i Europa och i Sverige. Det direktivförslag om bindande åtgärder för transparens i lönesättningen tar sikte på det sista av problemen jag nämnde, alltså problemet att när kvinnor arbetar med samma jobb som män, eller när de utför ett likvärdigt arbete, får de mindre betalt.

Fru talman! Frågan i dag är då: Är detta en fråga som Europeiska unionen bör engagera sig i? Tre partier, de högerkonservativa Moderaterna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna, säger nej. Det är inte första gången som just de här tre partierna svarar nej på frågan: Ska vi arbeta för jämställdhet, och ska vi vidta bindande åtgärder mot diskriminering av kvinnor?

Det är uppenbart när man läser de här partiernas motivering att de inte har en djupare förståelse för de problem med lönediskriminering på arbetsmarknaden som vi har i Sverige och i resten av EU. Till exempel skriver de på sidan 15 i betänkandet att den starkaste förklaringen till de minskade löneskillnaderna är att könsuppdelningen på arbetsmarknaden minskar och menar då, får jag ändå utgå från, att det är ett argument emot ökad lönetransparens.

Men, fru talman, skillnaden vad gäller könsuppdelningen på arbetsmarknaden påverkar inte könsdiskrimineringen i samma yrke. Det är det problemet som vi nu diskuterar. Det är uppenbart att Moderaterna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna blandar ihop äpplen och päron i jämställdhetspolitiken och väljer att säga nej utan att komma med några egna förslag. Jo, förlåt – de föreslår erfarenhetsutbyte där man delar goda exempel.

Fru talman! Jag skulle vilja fråga den enda av de här partiernas representanter som faktiskt är kvar i kammaren, Sofia Damm från Kristdemokraterna, vilka länders goda erfarenheter på det här området som man ska prata om. Är det Rumänien som har minst skillnad mellan yrken som vi ska lära oss av? Eller är det Estland som har löneskillnader på 22,7 procent?

Mycket framgångsrikt arbete har gjorts i flera EU-länder mot lönediskriminering på arbetsmarknaden, men det är uppenbart, fru talman, att det inte görs tillräckligt i någon av EU:s medlemsstater.

Vi i Miljöpartiet har flera synpunkter på innehållet i ett sådant här direktiv. Men i grunden är det mycket välkommet att den här kommissionen prioriterar jämställdhetsfrågorna mycket högre än den tidigare och att vi tillsammans är överens om att jämställda löner är en rättighet för alla kvinnor i Europeiska unionen.

Fru talman! Att få svart på vitt hur det ser ut – att få statistik – är bottenplattan för de framgångar som vi har haft i Sverige för jämställdhet. Att över huvud taget ha rätten att få reda på om du har blivit diskriminerad eller inte är också grunden för dig som individ att kunna kräva dina rättigheter.

Trots att det inte ännu är färdigförhandlat om innehållet i direktivet och trots att det finns vissa berättigade farhågor och många önskemål menar vi från Miljöpartiets sida att det är på sin plats att Europeiska unionen engagerar sig i detta och skriver bindande direktiv som handlar om jämställda löner i hela EU.

Med det yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 12 Ersättningsrätt och insolvensrätt

Civilutskottets betänkande 2020/21:CU10
Ersättningsrätt och insolvensrätt
föredrogs.

Anf. 82 SANNE LENNSTRÖM (S):

Fru talman! I dag debatterar civilutskottet betänkande CU10 *Ersättningsrätt och insolvensrätt*. Betänkandet berör framför allt olika vägar för att minska överskuldssättningen i vårt land. Det är ett faktum att i princip alla människor kan bli svårt skuldsatta. Det kan bero på sjukdom, skilsmässa eller arbetslöshet, eller så beror det helt enkelt på bristande kunskap och frånvaron av redskap för att kunna skapa sig en god ekonomi.

Vi ser också att antalet skuldsatta hos Kronofogden minskar. Det är positivt, men vi ser också en oroande utveckling när det gäller att allt fler personer som är under 35 år ansöker om skuldsanering.

För att motarbeta överskuldssättning har regeringen infört en ny skuldsaneringslag. Genom den har Kronofogdemyndigheten arbetat mer uppsökande för att informera människor om möjligheten att få skuldsanering. Lagen har tillsammans med Kronofogdemyndighetens nya e-tjänst gjort det lättare att ansöka om skuldsanering.

Statistik visar att allt fler skuldsatta ansöker om och beviljas skuldsanering. Tiden för en skuldsanering ligger i dag på fem år med två betalningsfria månader per år. Det är ett starkt barnperspektiv som ligger bakom de två betalningsfria månaderna. De är viktiga, kanske framför allt när familjen vill göra några extra. Man vill kanske kunna köpa julklappar i december eller göra utflykter på sommaren.

Regeringen har tidigare skapat lägre trösklar för att kunna korta ned skuldsaneringstiden, vilket kan bli aktuellt vid särskilda omständigheter. I propositionen *Löneutmätning och digitala ansökningar i utsköningsförfarandet* föreslog regeringen nyligen att det belopp som skuldsatta får behålla ska vara större om man är just en del av en barnfamilj.

En annan oroande utveckling är att konsumtionslånen ökar. Det kan antyda att det finns problem med bristande kreditupplysningar. På Regeringskansliet pågår med anledning av detta ett arbete för att se över hushållens skuldsättning. I budgetpropositionen för 2020 aviserade regeringen att man avser att följa upp genomslaget av de åtgärder som regeringen har vidtagit för att bromsa just överskuldsättningen. Arbetet för att minska antalet skuldsatta i Sverige pågår alltså kontinuerligt.

Fru talman! I betänkandet finns ett förslag om ett tillkännagivande till regeringen med anledning av motioner om utökade möjligheter till distansutmätning för Kronofogdemyndigheten. Det handlar om att distansutmätning bör vara möjligt i större utsträckning än i dag. Regeringen uppmanas att överväga hur en reglering med utökade möjligheter till distansutmätning skulle kunna utformas. Man kan även tänka sig en utredning för att se över detta.

Fru talman! Faktum är att det redan finns en utredning. Den heter *Ett modernare utsökningsförfarande*. Det kan nog vara den mest omfattande utredning jag har bläddrat i. Den är på över 1 000 sidor och innehåller massor med förslag. I denna utredning bemöts bland annat förslaget om utökade möjligheter till just distansutmätning.

Man analyserar också kravet på att egendom som påträffats av en annan myndighet måste vara omhändertagen med stöd av myndighetens regelverk för att man ska kunna distansutmäta. Utredningen är tveksam till det, då det kan uppfattas som en otillåten utredningsåtgärd. Det skulle i slutänden kunna riskera att skada allmänhetens förtroende för statliga myndigheter. Men med detta sagt har flera tunga remissinstanser gett uttryck för en annan uppfattning. Det är därför något som regeringen ser över mycket noga. Jag kan meddela att det är ett intensivt arbete som just nu pågår i Regeringskansliet.

Den största fördelen med utökad möjlighet till distansutmätning är att man kan beslagta det så kallade blinget och därmed minska lönsamheten för kriminella. Kanske kan detta också leda till att minska rekryteringen till de kriminella gängen. Arbetet som regeringen just nu genomför bör inte föregripas. Vi ser därmed inte att det finns skäl för att göra ett tillkännagivande i dag. Jag tror att alla som lyssnar på denna debatt kan se fram emot åtgärder och förslag från regeringen inom en snar framtid. Därför har vi lagt fram reservation 3, som vi yrkar bifall till.

Fru talman! Alla kan hamna i skuld. Men det är också något vi som samhälle måste förebygga. Jag har nämnt några åtgärder för att minska överskuldsättningen i landet, exempelvis att strama upp kreditgivningen så att man inte ger lån som människor inte kan betala tillbaka. Konsumentombudsmannen har i dag möjlighet att stoppa vilseledande reklam för snabblån. Det finns också ett rättsstopp för dessa snabblån.

Avslutningsvis vill jag ta tillfället i akt och tipsa alla som lyssnar på denna debatt och är intresserade av dessa frågor att stanna kvar och lyssna även på nästa

debatt, om konsumenträtten. Konsumentvägledningen är en väldigt viktig parhäst till budget- och skuldrådgivningen när det gäller att bromsa överskuldsättningen i vårt land.

Med det yrkar jag bifall till reservation 3.

Anf. 83 DAVID JOSEFSSON (M):

Fru talman! *Ersättnings- och insolvensrätt* – titeln på betänkandet som vi debatterar är torr som fnöske. Men bakom en torr titel döljer sig faktiskt något vackert: det regelverk som gör att vi vågar låna pengar av och låna ut pengar till varandra. Det gör att en gäldenär kan våga ta ett lån utan att vara rädd för att borgenären ska ta allt man äger om betalningen blir sen eller helt uteblir. Och borgenären vågar låna ut pengar utan att behöva vara orolig för att gäldenären ska strunta i att betala eller göra rätt för sig.

Utän det här regelverket skulle nog få våga sätta in sina pengar på banken. Och banken skulle våga låna ut till ännu färre. Utan insolvensrätt skulle leverantörer inte våga ge kredit. Och få, utom de riktigt rika, skulle våga starta företag. Det skulle vara den starkes ord som blev lag. Jag tror också att det är därför många uppgörelser inom den kriminella världen handlar om just obetalda eller påstådda skulder.

Det är torrt som fnöske, men också vackert som en vårdag.

Fru talman! Låt mig övergå till de konkreta förslag som vi debatterar i dag. Civilutskottet föreslår att riksdagen ska rikta ett tillkännagivande till regeringen om distansutmätning. Distansutmätning innebär att Kronofogden kan göra utmätning av egendom på distans och är i dag tillåtet endast i väldigt specifika fall.

I dag kan Kronofogden inte göra distansutmätning om polisen till exempel gör en husrannsakan eller stannar en känd gängkriminell som har stora skulder, bär en dyr klocka och dyra smycken eller kör en exklusiv bil. Den egendomen kan endast utmätas om Kronofogden själv är på plats. Det är man ibland, vid särskilt riktade insatser. Men det faller på sin egen orimlighet att det ska sitta en kronofogde i varje patrullbil.

Både polisen och Kronofogden har därför lyft upp att lagstiftningen måste ändras, av flera skäl. Det handlar bland annat om effektiviteten hos Kronofogden när det gäller att göra utmätningar. Myndigheten själv uppskattar att distansutmätningar skulle kunna tredubblas med en sådan här lagändring. Men det handlar framför allt om rättsstatens legitimitet. Det är provocerande att kända brottslingar kan uppträda med dyra föremål, trots att de har stora skulder. Med en sådan här lagändring prioriteras brottsoffren. Det är oftast från skadestånd till brottsoffer som kriminellas skulder härör.

Det skulle också ha förebyggande verkan. Om kriminella drar sig för att visa upp exklusiva klockor, bilar, kläder eller smycken kan de inte heller skryta med sin kriminella livsstil. Och kan de inte skryta med sin kriminella livsstil blir det svårare att rekrytera nya personer till organiserad brottslighet.

Fru talman! Jag vill också nämna Moderaternas andra yrkanden, som vi tyvärr inte får majoritet för i utskottet. Det första handlar om utmätning av skadestånd till förmån för brottsoffer. I dag finns endast begränsade möjligheter att göra en utmätning av skadestånd som någon har fått från staten, exempelvis för ett frihetsberövande. Det gäller även utmätning för att betala skadestånd till brottsoffer. Det innebär i praktiken att samhället med nuvarande ordning anser att det är prioriterat att en dömd brottsling har rätt till sitt skadestånd framför brottsoffrets rätt till sitt skadestånd. Vi menar att det inte är en rimlig ordning.

Vår andra reservation handlar om budget- och skuldrådgivningen i våra kommuner. Att erbjuda budget- och skuldrådgivning är en skyldighet för kommunerna. Men vi ser att kötiden oftast är väldigt lång. Samtidigt vet vi att tidiga insatser är viktiga för att förhindra överskuldssättning. Under den tid som någon som hamnat i en skuldfälla får vänta på hjälp tickar räntorna bokstavligt talat på. Vi tror att en lagstadgad maximal kötid skulle innebära att rådgivningen blir mer likvärdig i hela landet.

I dag ligger tillsynsansvaret för budget- och skuldrådgivning på Inspektionen för vård och omsorg, eftersom frågan regleras i socialtjänstlagen. Vi menar att det skulle vara mer ändamålsenligt om tillsynsansvaret överförs till Konsumentverket.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga några ord om företagsrekonstruktioner. En företagsrekonstruktion är en åtgärd som syftar till att rekonstruera en affärsrörelse så att den kan fortleva hellre än att gå i konkurs. Det är ett viktigt verktyg för att kunna både rädda arbetstillfällena och öka möjligheterna för borgenärer att få tillbaka mer på sina fordringar.

Samtidigt är det i dag betydligt vanligare med konkurser än företagsrekonstruktioner. Bara i mars 2020 genomfördes 574 konkurser, vilket kan jämföras med 53 företagsrekonstruktioner. Trots att frågan i flera omgångar är utredd har regeringen valt att ännu inte agera. Vi kan anta att många företag som har gått i konkurs under det senaste året i grunden hade varit livskraftiga, men de har på grund av pandemin fått tillfälliga betalningssvårigheter. Om regeringen inte hade varit så senfärdig med att se över rekonstruktionslagstiftningen hade kanske många av de företag som nu har gått i konkurs i stället kunnat rekonstrueras. Då hade fler arbetstillfällena kunnat räddas och större värden bevaras.

Fru talman! Vi i Moderaterna står givetvis bakom samtliga våra reservationer men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 2 samt på utskottets förslag i övrigt.

Anf. 84 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 11.

Överskuldssättning är ett stort problem, och rekordmånga personer ansöker om att få hjälp med skuldhantering. Under första halvan av 2020 ansökte drygt 15 000 personer om skuldsanering, vilket är en ökning

med över 40 procent jämfört med samma period året innan.

Överskuldssättning är inte bara ett problem för den enskilde och dennes familj utan också för samhället. Kostnaderna för överskuldssättningen är hög, men vi ser också att psykisk ohälsa och självmordsförsök förekommer i mycket högre utsträckning hos personer med svår skuldsättning. Det är av flera skäl därför viktigt att kraftfulla åtgärder införs på området.

Samtidigt som många ansöker om skuldsanering är det många som får avslag. För att bli beviljad skuldsanering måste den som ansöker ha så stora skulder att han eller hon inte kan betala tillbaka pengarna inom en överskådlig tid. Av de unga som ansöker om skuldsanering får 80 procent avslag. Enligt Kronofogden har många unga missuppfattat vad en skuldsanering innebär, och det råder generellt stor okunskap om vad man ska göra när man drar på sig skulder.

Attityden till skuldsättning är i dag oroande. Många ser skuldsanering som någon form av enkel utväg, och det är lätt att skoja lite om de personer som hamnar i tv-programmet *Lyxfällan*. Men faktum är att det krävs en lång rad felaktiga beslut under ganska lång tid för att komma så långt som till skuldsanering.

Utgångsläget bör alltid vara att den som har en skuld ska göra rätt för sig. För vi ska komma ihåg att bakom varje löneutmätning eller skuldsanering sitter ett antal företag eller privatpersoner och väntar på pengar som de lagligen har rätt till. Kanske är det ett brottsoffer som väntar på skadestånd. Ofta är det myndigheter som vill driva in skulder, och då är pengarna allas våra gemensamma.

När en skuldsanering är över har man många gånger bara betalat tillbaka en bråkdel av det man var skyldig från början eftersom större delen av skulderna avskrivs och återbetalas aldrig helt. Därför ska skuldsanering användas restriktivt. I stället behövs förbättringar, bland annat på konsumtionslånemarknaden, för att förhindra att människor från början försätter sig i osund skuldsättning.

Hur gör vi då för att arbeta preventivt med skulder? Det finns så klart inte en enda lösning på detta allvarliga problem, och Sverigedemokraterna har för avsikt att inom en snar framtid återkomma till kammaren med ett samlat förslag på vilka åtgärder vi ser behöver komma till för att vända trenden och förändra attityderna till skuldsättning.

Ett steg på vägen är att bättre utnyttja den kommunala budget- och skuldrådgivningen som kommunerna har skyldighet att erbjuda. Rådgivningen skiljer sig dock mycket åt mellan kommunerna, och kötiden kan vara lång. Endast en av fyra invånare känner dessutom till att möjligheten ens finns. Därför måste regeringen ta fram åtgärder för ökad information till kommuner och invånare om vikten av och möjligheterna till konsument- och skuldrådgivning samtidigt som en maximal kötid för hur länge någon ska behöva vänta på att få hjälp införs.

Det är av yttersta vikt att alla som har behov av rådgivning får det så att vi kan förhindra effekterna av

osund skuldsättning redan innan de uppkommer. Den som har en skuld ska inte kunna komma undan genom att skriva över tillgångar på någon annan. Kronofogden utmäter i dag inte tillgångar som de anser har ett för lågt värde i förhållande till kostnaderna.

Vad gäller bilar är praxis att inga bilar med ett värde under 30 000 kronor utmäts. Det innebär att en skuldsatt person kan äga hur många bilar som helst med ett värde under 30 000 kronor utan att någonting händer. Så här får det inte gå till. Det sticker självklart i ögonen på den som väntar på pengar att se att gäldenären trots stora skulder äger massvis med bilar.

Sverigedemokraterna har föreslagit ett nyägandeförbud för att komma till rätta med problemen med bil-målvakter men också för att förhindra att den som är skuldsatt enkelt kan skriva nya bilar på sig. På så vis försvåras läget för den som vill utnyttja systemet.

Inte heller är det rimligt att en skuldsatt person som blir stoppad av polisen ska få behålla bilar, kontanter eller dyra smycken. Därför är det bra att utskottet nu riktar ett tillkännagivande till regeringen om att möjliggöra för distansutmätning i fler fall.

Man ska inte kunna färdas lugnt i en bil med obetalda skulder eller använda den för kriminella ändamål, utan man ska veta att polisen och myndigheterna hela tiden är en på spåren. Polisen ska ha befogenheter att ingripa mot dem som inte har ärliga avsikter, och det är dags att regeringen också gör det möjligt. Man ska inte kunna bli ägare till flera bilar eller fritt gå omkring med klockor och dyra smycken innan man har betalat av sina skulder.

Att göra rätt för sig är en grundläggande värdering i vårt svenska samhälle och något vi måste värna.

Anf. 85 CATARINA DEREMAR (C):

Fru talman! Jag står bakom Centerpartiets samtliga reservationer, men jag vill här yrka bifall endast till reservation 8 som handlar om åtgärder mot överskuldsättning.

Det här betänkandet behandlar en rad olika områden, och jag kommer kort att uppehålla mig vid tre av dem: åtgärder mot överskuldsättning, betalningsplanens längd vid skuldsanering och övertagandet av fordonsrelaterade skulder.

Om vi ska vara fria och göra genomtänkta val är det en förutsättning att vi inte står i skuld. Men om jag av någon anledning har hamnat inte bara i skuldsättning utan även i överskuldsättning snävas min frihet i ganska rejält. Det kan finnas många olika orsaker till överskuldsättning, och det finns oftast en alldeles unik historia bakom varje enskilt fall. Det kan naturligtvis handla om ren överkonsumtion, att jag har ett liv och leverne som jag egentligen inte har råd med. Men det kan också bero på omständigheter av mer ofrivillig karaktär, såsom sjukdom, skilsmässa, att mitt företag har gått i konkurs eller att jag har blivit arbetslös.

Väldigt ofta drabbar överskuldsättningen inte bara mig själv utan även dem som finns runt omkring mig, min familj och mina barn. Finns barn med i bilden får överskuldsättningen ytterligare en dimension.

Barn som växer upp i familjer som är överskuldsatta präglas starkt av det på både kort och lång sikt. Socialstyrelsen beskriver det som att dessa familjers livsvillkor sannolikt hör till de sämre i samhället. Det var väl fint uttryckt av myndigheten.

Fru talman! Vi i Centerpartiet vill att regeringen tillsätter en utredning med uppdrag att ta fram förslag på stödåtgärder för barn till överskuldsatta föräldrar.

Detta till trots anser vi att betalningsplanens längd vid skuldsanering bör förkortas till tre år från dagens fem år. Talare före mig har beskrivit väl hur man hamnar i det läge där man får skuldsanering och att det tar ganska lång tid. Då menar vi att man har lidit länge nog. Vi har svårt att se att man ska dra ut på det här till fem år i stället för tre. Här skulle vi vilja ha en förändring.

Här finns också en tanke att se till barnens bästa. I ett barns liv är fem år under de här premisserna en oerhörd lång tid. Då är det bättre att man tar fram viktiga stödåtgärder för att de så gott det går ska få en draglig tillvaro.

Fru talman! Till sist vill jag beröra ämnet övertagande av fordonsrelaterade skulder. Försäljningen av begagnade bilar är ett område som tyvärr nyttjas för bedrägerier av olika slag. Man kan kontrollera ett fordons skulder via Transportstyrelsens webbplats, men det finns en viss eftersläpning. Varken Transportstyrelsen eller Kronofogdemyndigheten kan därför lämna en fullständig bild just vid köptillfället. Det finns alltså en viss fördröjning som gör att köparen av en begagnad bil riskerar att få överta skulder. I värsta fall kan Kronofogden ta bilen i anspråk för att reglera skulderna.

Det är inte rimligt att en köpare som har en ärlig avsikt och har försökt kolla upp uppgifter med hjälp av de kanaler som finns sedan kanske både blir snuvad på bilen och får ta ansvar för skulder som denne inte känner till. Därför, fru talman, anser vi i Centerpartiet att regeringen bör ta initiativ till en översyn av gällande regelverk för att öka tryggheten vid köp av begagnade bilar.

Anf. 86 JON THORBJÖRNSSON (V):

Fru talman! Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets reservation 9.

Vi har ett växande problem med överskuldsättning. Det är ett problem som drabbar både individer och samhället. I början av förra året publicerade Svenska Dagbladet en artikelserie, *Kreditkriget*, om bolag som har som affärsidé att få sina kunder att handla på kredit och leva på lånade pengar, något som för en del slutar i total katastrof när man inte ser någon utväg längre. Skuldbelåningen växer sig högre och högre och orken tar slut. Ett liv ska inte behöva sluta vid 26 års ålder på grund av låneskulder.

Överskuldsättningen är ett stort problem. Den är ett problem för de skuldsatta som får dras med konsekvenserna och ett problem för samhället. Det är höga kostnader och risker, men vilka är det som står för de kostnaderna och riskerna? När kunderna har fastnat i

skuldfällan garanterar staten att lånebolagen får tillbaka pengarna. Det kan till och med vara en affärsidé för kreditgivarna, enligt Kronofogden. Kan man få någon att bli långvarigt skuldsatt för ett mindre belopp kan man få in räntepengar under många år.

Fru talman! Det är positivt att riksdagen 2018 beslutade att skärpa lagstiftningen kring snabbblån och bland annat införa räntetak och kostnadstak. Då försvann de värsta avarterna. Tyvärr är dessa åtgärder inte tillräckliga, utan mer måste göras för att skydda de allra mest utsatta konsumenterna. De som tar snabbblån är oftast familjer och personer med svag ekonomi och lägre återbetalningsförmåga, något som i förlängningen kan leda till att man hamnar i en skuldfälla och riskerar att fastna i överskuldssättning.

Överskuldssättningen har ett högt pris. Överskuldssatta personer har till exempel sämre hälsa och kortare livslängd. Förutom konsekvenserna för enskilda har undersökningar visat att samhällets kostnader för överskuldssättningen kan vara så stora som 30 till 50 miljarder.

Dessutom finns det ett klassperspektiv i frågan. Bland dem som drabbas av överskuldssättning är bland annat låginkomsttagare, ensamstående, sjukskrivna och arbetslösa överrepresenterade. Människor som redan har det svårt på grund av neddragningar i välfärden, bostadsbrist och osäkra anställningar får det ännu svårare.

Fru talman! I dag kan även hårt skuldsatta låna pengar eftersom många långgivare slarvar med kreditprövningen. Konsumentverket har granskat ett fyrtiotal bolag sedan 2012. I många fall struntar låneföretagen i att ta in uppgifter om kundernas inkomster och utgifter innan de lånar ut.

Men trots att det saknas grundliga kreditprövningar löper dessa bolag liten risk, eftersom Kronofogden fungerar som en garant för att lånebolagen ska få tillbaka sina pengar även vid en slarvig kreditprövning. Vänsterpartiet vill att långgivare som inte gjort tillräckliga kreditprövningar ska tvingas ta ett eget ekonomiskt ansvar vid indrivningen av skulderna.

År 2019 var över 95 000 personer registrerade som evighetsgäldenärer – det vill säga skuldsatta i mer än 20 år – hos Kronofogden. En fjärdedel av dem är människor som fortfarande dras med skulder från 90-talets kris. Skuldsättningen riskerar att bli en livstidsdom.

Långvarig skuldsättning drabbar främst dem som redan har ont om pengar – människor med små marginaler. Orsaken är ofta missbruk, arbetslöshet, skilsmässa eller sjukdom. Det kan vara plötsliga och oväntade händelser. Det kan också vara kriser i samhället, som den finansiella krisen på 90-talet. Då räddades de stora bankerna, men många människor dras fortfarande med skulder efter detta. Nu har vi en ny kris på grund av coronaviruset. Vi vill inte se en ny generation av skuldsatta som om 30 år ännu inte blivit av med sina gamla skulder.

Fru talman! I utredningen *Överskuldssättning i kreditssamhället?* föreslås att det ska införas en slutlig preskriptionstid som den som finns i Finland. Det skulle

innebära en slutlig preskriptionstid på 15–20 år beroende på omständigheterna och att den som är satt i skuld ska kunna se ett slut – skulderna kommer inte att vara i evigheter.

När man till exempel läser om Kjell som varit skuldsatt sedan början av 90-talet inser man att det var en lång dom han fick. Huset såldes på exekutiv auktion, och inget fanns kvar förutom skulderna. När räntorna läggs på den ursprungliga skulden finns risken att man aldrig blir fri och att man i slutänden har betalat sin ursprungliga skuld men ändå fortfarande måste fortsätta att betala och betala.

Jag har hört röster från bland annat inkassobranschen om att detta skulle leda till sämre betalningsmoral. Men att leva på existensminimum i decennier är ingen dans på rosor. Är problemet kanske att vi har en för dålig utlåningsmoral, när lån delas ut till människor som inte har möjlighet att betala tillbaka dem?

Det handlar inte om att människor plötsligt kan köpa allt de vill och sedan bara strunta i att betala. Det handlar om att få en andra chans att komma tillbaka till samhället och vara en del av det igen. En slutlig preskriptionstid syftar till att säkerställa att den som under lång tid har levt med statliga tvångsåtgärder åtminstone ska garanteras att situationen kan få en lösning så småningom och att allting faktiskt kan gå åt rätt håll.

Fru talman! En grupp som drabbas hårt av överskuldssättningen är barn. Barnombudsmannen har tidigare framfört kritik mot att barnens rättigheter inte blivit tillräckligt belysta. Närmare 40 procent av dem med skuldsanering har enligt den statliga utredningen *Ut ur skuldfällan* hemmavarande barn. Många av dessa barn förvägras en normal uppväxt. De har inte råd med fotbollsskor till träningen. De har inte råd med avgiften till musikskolan. Att fika med kompisar eller vara med på andra fritidsaktiviteter som kostar några kronor kan bli ett stort problem. Det handlar inte om Thailandresor eller moppebilar. Det handlar om små vardagssaker som för de flesta av oss andra är självklarheter.

Överskuldssättning ökar också risken för psykiska och fysiska besvär och ger kortare livslängd. Det i sin tur riskerar att spilla över på barnen som är i den här situationen. Barnen oroar sig och försöker ta ansvar för den ekonomiska situationen. Forskning har visat att barn som växer upp under de här omständigheterna löper större risk jämfört med andra barn att hamna i samma situation i vuxen ålder.

Det är nödvändigt att belysa barnperspektivet på ett bättre och tydligare sätt när det gäller överskuldssättning, bland annat för att leva upp till barnkonventionen. Det bör göras en ordentlig analys och förbättringar för barn som lever med överskuldssättningen. Låt barn få bara barn oavsett föräldrar eller skulder.

Anf. 87 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Den som är satt i skuld är inte fri. Det är en mening som etsat sig fast i mitt minne. Jag tror att det är ganska många medborgare som också har den i sitt minne. Det är ett filosofiskt men även jordnära

statement som jag vill hävda att vi alltför sällan tar på största allvar. Både kommuner, regioner och staten har alltför ofta spenderbyxorna på, och lån är något man tar ganska lättvindigt.

Det smittar givetvis av sig på oss medborgare som tar efter samma beteende. Varför skulle det inte göra det? För de allra flesta går det alldeles utmärkt. Men för en liten del av befolkningen kraschar tillvaron med alltför stora skulder, och skulderna hopar sig så mycket att skuldsanering är den enda möjliga vägen framåt.

Den skuldsaneringslag som infördes 2016 innebär att det har blivit enklare att ansöka om skuldsanering, och antalet personer som ansöker om skuldsanering har också ökat. Detta är givetvis ett resultat av att konsumtionslånen ökar i omfattning hos privatpersoner. I många fall går en allt större del av inkomster till ränta och amortering på lån.

Utvecklingen med allt fler konsumtionslån är oroande, och allt oftare är det kanske inte helt genomtänkta lån. Det är positivt att fler skuldsatta ges en möjlighet att ta sig ur överskuldssättning och utanförskap. Man ska veta att få skuldsanering är inte för vem som helst, utan man har under lång tid haft ekonomiska bekymmer innan man blir beviljad skuldsanering.

Skuldsanering kan ofta få en livsavgörande vändning för den enskilda personen som lever i en överskuldssättning. När man väl är inne i skuldsaneringen menar vi att tiden för betalningsplanen under skuldsaneringen borde vara så kort som möjligt för att personen ska kunna återgå till ett normalt samhällsliv.

Konsumentverket och Kronofogden har framhållit att det är bättre med en kortare period om tre år, vilket jag anser är ganska rimligt att ta fasta på. I betänkandet *Vägen tillbaka för överskuldssatta* föreslogs en treårig betalningsplan som huvudregel. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett lagförslag som innebär att betalningsplanen vid skuldsanering för privatpersoner som huvudregel ska bestämmas till tre år, och enligt mig utan några betalningsfria månader.

Jag utgår ifrån att vi alla inte är tillfreds med den utbredning av brottslig verksamhet som vi har i vårt avlånga land. Brottslig verksamhet fortsätter tidsmässigt och fördjupas i många fall av ekonomiska skäl. Det är rätt och slätt så att så länge de ser det som en lukrativ verksamhet och risken för att verksamheten störs eller stängs ned är ganska liten så fortsätter verksamheten obehindrat.

Vi kristdemokrater anser att brottslig verksamhet bör störas på alla de sätt som det är möjligt. Vi inom civilutskottet har en möjlighet att störa denna verksamhet genom att tillåta distansutmätning vid fler tillfällen än i dag. Med utökade möjligheter till distansutmätning skulle myndigheterna få ett verktyg mot skuldsatta kriminella personer som saknar tillgångar på papperet men som har tillgångar i praktiken.

Utskottet delar i samband med tillkännagivandet i dag expertmyndigheternas uppfattning att distansutmätning bör vara möjligt i en större utsträckning än i dag. Att man som regeringsparti i dag kan säga nej till att öka dessa möjligheter är för mig ganska otroligt.

Det finns en allt större grupp som lever under svåra ekonomiska förhållanden men som inte går till ytterligheten med skuldsanering. De lever med större skulder som de inte ser en möjlighet att betala av. Enligt preskriptionslagen preskriberas en fordran tio år efter dess tillkomst, om inte preskriptionen avbryts dessförinnan.

Preskriptionstiden är dock tre år för en fordran mot en konsument. Preskription avbryts till exempel genom att gäldenären får ett skriftligt krav eller en skriftlig påminnelse om fordran från borgenären. När preskriptionen avbryts påbörjas en ny preskriptionstid. Som ni förstår kan en fordran på en privatperson leva hur länge som helst om borgenären är alert och påminner med jämna mellanrum. Detta skapar en situation för många och deras nära och kära som är helt ohållbar.

Vi menar att om man sätter en preskriptionstid utifrån när den är fastställd och med 15 år i normalfallet skulle det vara en rimlig situation för både gäldenär och borgenär där man går så långt det är möjligt för indrivning. Men man kan även se ett slut, och rådande situation måste förändras för båda parter, både gäldenären och borgenären.

I betänkandet *Överskuldssättning i kreditsamhället?* föreslog utredningen att det införs en slutlig preskriptionstid för skulder. Enligt förslaget ska preskriptionstiden börja löpa tre månader efter att betalningsskyldigheten fastställts och föreslås i normalfallet vara 15 år. Detta menar jag är ett ganska rimligt sätt att hantera den situationen för många människor. Med det yrkar jag bifall till reservation nummer 6.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 13 Konsumenträtt

Civilutskottets betänkande 2020/21:CU12
Konsumenträtt
föredrogs.

Anf. 88 SANNE LENNSTRÖM (S):

Fru talman! I dag debatterar vi civilutskottets betänkande CU12 *Konsumenträtt*. Men jag skulle vilja vrida tillbaka klockan till året 2006. Då var jag 17 år gammal, och min skola hade besök av konsumentvägledaren May Strandberg. May skulle senare komma att vinna priset Årets konsumentvägledare.

Jag ska erkänna att jag och mina klasskamrater inte var överentusiastiska inför besöket av en konsumentvägledare. Men det dröjde inte länge förrän May hade fångat allas intresse. Någon var lite orolig för att bli fast med höga CSN-lån. May förklarade hur CSN-lån fungerade och hur räntan såg ut. Hon berättade också att man kan ta delar av CSN-lån så att det inte blir samma summa i slutändan.

Hon berättade också om hur man kan göra upp en budget, och kamraterna började vakna lite grann till liv. Några killar frågade vad man skulle tänka på när

man skulle köpa sin första bil. May berättade hårresande berättelser om hur människor hade trott att de hade köpt en bil men egentligen bara köpt en kaross. Hon berättade hur man kunde undvika att bli lurad.

Hon hade också tips på alltifrån billiga matlådor till studentekonomiska tips. Jag vet att de i varje fall gjorde min ekonomi när jag var student mycket enklare. Vi fick lära oss väldigt mycket den där dagen av vår konsumentvägledare May Strandberg.

Sedan den där dagen på Bruksgymnasiet har vi tyvärr sett en nedåtgående trend i konsumentvägledningen. Denna konsumentvägledning är avgörande för att ungdomar ska få skolinformation och inte tidigt hamna i skuldfällor.

Det är en konsumentvägledning som kan hjälpa människor som inte behärskar det svenska språket att kunna tolka ett avtal. Det är en konsumentvägledning som kan visa en pensionär hur man kan bestrida ett avtal som ingåtts med en oseriös telefonförsäljare.

Konsumentvägledningen förebygger överskuld-sättning, som vi precis har talat om, men den för nu en tynande tillvaro. Det är viktigt att skydda utsatta konsumenter. Det inkluderar just ungdomar, pensionärer, personer som inte behärskar svenska så bra och även personer med funktionsvariationer.

I Sverige måste vi ha en god lagstiftning som skyddar våra konsumenter. Men vi måste också ha ett stöd så att konsumenterna kan navigera i det svåra konsumtionslandskap vi lever i.

Konsumentvägledningen är dessutom ett ovärderligt stöd för budget- och skuldrådgivningen i kampen mot just överskuld-sättningen.

Med anledning av detta ställer sig Socialdemokraterna bakom tillkännagivandet i dag om att regeringen bör se över hur den kommunala konsumentvägledningen kan stärkas och utvecklas.

Fru talman! Det är viktigt att regeringen ständigt följer teknikens och samhällets utveckling – detta för att skydda konsumenterna på bästa sätt. I syfte att uppnå detta finns en hel del olika utredningar under beredning. En sådan är ett uppdrag att analysera frågor gällande skriftlighetskravet vid telefonförsäljning. Frågan gäller om detta krav ska utvidgas till att omfatta fler varor och tjänster, exempelvis, och utredaren ska föreslå nödvändig lagstiftning och redovisa detta i ett slutbetänkande senast den 13 augusti i år.

Med anledning av detta arbete och att vi vill in-vänta denna utredning yrkar jag bifall till vår reservation 2.

Något annat som har påverkat oss konsumenter är naturligtvis pandemin. Det har rapporterats om alltifrån ökande spelmissbruk till problem vid köp av hundvalpar. Coronapandemin ledde nämligen till att 57 076 personer blev hundägare under 2020. I Sverige köper man ju inte en hund i en djurbutik, utan man köper den av en privatperson, en uppfödare. Samma sak gäller hästar. Men att få hem människans bästa vän är inte detsamma som att köpa en brödrost eller en tv-apparat. Ett djur är en levande varelse som kan komma i kläm när det uppstår tvister mellan köpare och säljare.

Det kan vara tvister om djurets hälsotillstånd eller förmågor hos djuret.

Regeringen har tillsatt ett utredning som har presenterat betänkandet *En ny lag om konsumentskydd vid köp och vissa andra avtal*. Utredningen presenterar förslag för att komma till rätta med detta problem, och regeringen har därför aviserat en proposition i ämnet i maj.

Fru talman! Konsumenträtten är viktig. Den är viktig för att vi ska nå målen om en hållbar konsumtion. Konsumtionen ska vara ekonomiskt hållbar för konsumenten. Vi ska motverka överskuld-sättning i samhället. Det här gör också att vi får en klimatomfattig hållbarhet. Företagen måste ha regler och incitament som gör att man skapar produkter som är hållbara, säkra och miljövänliga.

Jag tror personligen att det viktigaste vi kan göra för att uppnå detta är att förlänga den omvända bevisbördan vid reklamation. Den är i dag sex månader. Efter det måste konsumenten bevisa att man inte har hanterat varan på ett felaktigt eller oäktsamt sätt. Genom en implementering av ett EU-direktiv utreds just nu en förlängning av denna omvända bevisbörda, som förhoppningsvis kommer senare denna vår.

Vi ska inte slita och slänga. Vi ska köpa hållbara produkter som är snälla mot både plånboken och miljön. Om produkten går sönder på grund av bristande kvalitet ska det vara lätt att göra rätt och att reklamera.

En stor del av konsumentlagstiftningen blir till via EU. Det är positivt, eftersom vi i allt större utsträckning handlar från andra länder. Handlar du från EU kan du vara trygg med att ditt barns nya badanka inte innehåller skadliga kemikalier.

Med anledning av det jag har anfört yrkar jag alltså bifall till reservation 2.

Anf. 89 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Vad roligt med årets konsumentpolitiska debatt! Tyvärr verkar det inte som att ministern tycker att den är lika rolig, eftersom hon är frånvarande. Men hon kanske har andra saker att göra. Det kan väl vara någon som lyssnar på den här debatten som kan fundera över vad Sveriges konsumentminister heter. Det kan vara intressant.

Fru talman! Vi är ju alla konsumenter, så konsumentpolitiken är väldigt viktig. Den berör alla. Vi kommer alltid att köpa någonting vare sig det är en vara eller en tjänst. I tidigare konsumentdebatter har jag lyft det faktum att om du köper en brödrost har du ett starkare konsumentskydd än om du köper offentliga tjänster. Det kan man tycka är lite märkligt. Hur kommer det sig att politiken har lagstiftat bort konsumenträtten när du väljer skola, äldreomsorg eller någon annan offentligt producerad tjänst? Det kan man reflektera över.

Jag tycker att det är väldigt positivt att Högsta förvaltningsdomstolen nyligen kom med en dom om att dricksvatten ska ses som en produkt. Det är ganska unikt. Domen ökar möjligheterna för dem som drabbas av undermåligt dricksvatten att få skadestånd. I den

nyhetsartikel som handlar om detta säger Svenskt Vatten, förmodligen helt korrekt, att det här kommer att leda till dyrare vatten eftersom de måste underhålla vattennäten bättre.

Så är det naturligtvis även när privata företag ska budgetera sina varor och tjänster. Varje gång vi får till exempel längre garantier, starkare reklamationsrätt eller någonting annat kommer det att göra produkten eller tjänsten dyrare.

Fru talman! I grund och botten har vi näringsfrihet i Sverige, och vi har avtalsfrihet. Det betyder alltså att vi som konsument har ett stort ansvar för att sätta oss in i olika saker när vi ska köpa någonting. Vi moderater tycker att pålästa konsumenter är det bästa som finns – upplysta konsumenter som tar reda på vad de har för rättigheter och skyldigheter.

Därför är det, precis som min socialdemokratiska riksdagskollega Sanne Lennström sa, viktigt med den kommunala konsumentvägledningen. Den hjälper konsumenter. Jag skulle vilja rekommendera alla som lyssnar på den här debatten och som till exempel ska upphandla hantverkare eller göra någon större renovering hemma att kontakta konsumentvägledningen – och att göra det före hellre än efter. Det är alltså bättre att kontakta den före än efter.

Den kommunala konsumentvägledningen har stor betydelse för många i och med att man kan få hjälp på plats. Om man dessutom har språksvårigheter eller någonting annat som gör att man har särskilda behov är konsumentvägledningen ännu viktigare.

Sedan har jag full respekt för att kommunerna, som har haft en ansträngd situation under många år, måste prioritera det som är lagstadgat för att klara av sina kommunala budgetar. Men jag skulle ändå vilja skicka en tydlig signal till Sveriges kommuner: Det innebär en alternativkostnad att dra ned på den kommunala konsumentvägledningen. Det finns många utredningar som har visat att kommunerna tjänar på att ha den kommunala konsumentvägledningen.

Fru talman! Jag är förvånad, för vi har sett att Socialdemokraterna inte vill ha skriftliga avtal just vid telefonförsäljning av lotter. Man undrar vad det beror på. När lagstiftningen kom till om skriftliga avtal vid telefonförsäljning – som kan ha gynnat konsumenterna men som också kan ha skapat vissa problem – undantog man just lotteriförsäljning. Samtidigt driver en minister, Shekarabi, ett korståg mot spelföretag. Men just frågan om lotteriförsäljning och skriftlighetskravet vid telefonförsäljning har han inte engagerat sig i.

Det kan naturligtvis bero på att det finns politiska partier som mer eller mindre finansierar hela sin verksamhet med intäkter från lotteriförsäljning. Jag tycker att det är bra med det tillkännagivande som riksdagen i dag kommer att fatta beslut om och som innebär en tydlig signal till regeringen: Ta fram krav på skriftliga avtal även vid telefonförsäljning av lotter!

Jag besökte själv Konsumentverket för några år sedan och lyssnade på några av de samtal som de hade uppmärksammat. Det var förskräckligt att höra, och

jag tycker att det är väldigt tråkigt att regeringen inte har agerat i frågan.

Jag yrkar bifall till vår reservation 3. Den handlar om att små och medelstora företag i dag har svårigheter att hävda sin rätt mot oseriösa aktörer, då företag saknar rätten att upphäva avtal även i handel med andra näringsidkare. Det kan till exempel handla om mindre skogsägare som blir uppringda om telefonabonnemang eller andra saker. Där kan vi konstatera att mindre företag har blivit mer eller mindre rättslösa. Vi måste titta på det, och det vill vi moderater göra.

En annan viktig fråga gäller kedjornas egna märkesvaror, de så kallade EMV-produkterna. Vi tycker att det är rimligt att konsumenterna är upplysta. Om det luktar nygräddat bröd när man går in i en livsmedelsbutik kanske man tänker: Ja, jag köper dessa nygräddade frallor. Och man kanske gör det i tron att man stärker det svenska jordbrukslandskapet. Men i själva verket är det kanske frysta bröd som kommer från ett helt annat land. Det är väldigt svårt att se det som konsument. Vi vill alltså att det ska bli en tydligare ursprungsmärkning.

På samma sätt är det med restauranger och köttvaror. Vi tycker att det ska vara väldigt tydligt varifrån produkterna kommer just för att konsumenterna ska kunna göra aktiva val.

Fru talman! Jag ska avsluta med att säga att för 50 år sedan föddes konsumentombudsmanämbetet. Det var många saker som skedde på 70-talet. Konsumentverket har naturligtvis en viktig roll inte bara för att stärka konsumenten utan också för att skapa en sund konkurrens mellan seriösa företag. Där tycker jag att Konsumentverket har en viktig roll.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till reservation nummer 3.

Anf. 90 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservation nummer 5.

Konsumentpolitiken är ett viktigt politiskt område som berör alla människor i deras vardag. Det är grundläggande att vi kan känna oss trygga med det vi väljer att konsumera och att vi vet vilka regler som gäller både före och efter ett köp. För att vi konsumenter ska kunna handla hållbart och välja produkter som minskar påfrestningarna på miljön är det avgörande att information finns lättillgänglig så att vi kan göra medvetna val. Vi måste få vetskap om vad varor innehåller och varifrån de kommer men också om mer abstrakta värden, som lönevillkor och arbetsvillkor för dem som producerar varorna. Detta är centralt för att vi ska kunna använda vår viktiga konsumentmakt.

Förra året när jag stod här i kammaren och debaterade konsumentpolitik pratade jag en del om de undantag som finns för politiska partiers försäljning av lotter och spel vad gäller skriftlighetskravet men också försäljning på kredit. När skriftlighetskravet vid telefonförsäljning infördes i september 2018 gjordes ett undantag för lotterier och andra speltjänster. Redan då lämnade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen

om att man skulle påbörja arbetet med att utreda om skriftlighetskravet även ska omfatta försäljning av lotter. Tyvärr har ingenting hänt.

Socialdemokraterna säljer lotter. Partiet tjänar årligen stora pengar på försäljningen av sina A-lotter, som utgörs av bland annat Kombilotteriet och Drömmeslotteriet samt olika skraplotter. År 2019 var försäljning av lotter Socialdemokraternas största inkomstkälla. Partiet sålde lotter för hela 180 miljoner kronor. Man kan därför förstå varför den socialdemokratiska regeringen har valt att ha ett undantag från skriftlighetskravet när det gäller lottförsäljningen och att de inte velat göra någonting åt detta trots riksdagens påtryckningar.

Telefonförsäljning av spel och lotter är ofta påträngande och aggressiv. Med tanke på de problem som finns med spelberoende i dagens samhälle och med tanke på det faktum att det kan vara svårt för många att säga nej till en aggressiv och påstridig försäljare bör självklart även försäljning av lotter minst omfattas av ett skriftlighetskrav. De lagar som finns för att skydda konsumenter ska givetvis gälla även för politiska partier. Därför är jag glad att utskottet nu tillstyrker Sverigedemokraternas motion och riktar ytterligare ett tillkännagivande till regeringen i frågan. Jag hoppas att regeringen nu lyssnar på riksdagen och tar tag i detta oaktat de negativa konsekvenser det kan komma att ha för deras egna inkomster. Konsumenttrygghet ska inte vara ett hasardspel.

Fru talman! Att vara konsument i dag är inte lätt. Marknaden har förändrats. Antalet ärenden ökar konstant. Här spelar den lokala konsumentvägledningen en viktig roll. Den nationella upplysningstjänsten Hallå konsument är en bra första instans, men många gånger behövs personlig kontakt. Det kan röra sig om komplicerade ärenden där man ska gå igenom långa avtal, men det kan också handla om utsatta grupper i behov av extra stöd. Konsumentvägledarna uppger att cirka 70 procent av dem som söker personlig hjälp lokalt är äldre personer.

Det finns stora skillnader mellan kommunerna, och vilket kommunalt stöd du som konsument kan få beror på vilken sida av kommungränsen du bor. Dessutom har den statliga tjänsten lett till att allt färre kommuner erbjuder konsumentvägledning.

Lokal konsumentvägledning kan ses som ett förfilter till skuldrådgivning. För dem som får hjälp tidigt med konsumtion och köp minskar risken att hamna i överskuldssättning. Men samtidigt som stödet behövs mer än någonsin är alltså trenden att den frivilliga kommunala konsumentvägledningen minskar till följd av kommunernas försämrade ekonomi. 112 kommuner, alltså nästan 40 procent, saknar i dag kommunal konsumentvägledning. Och siffran stiger konstant.

Vi i Sverigedemokraterna har drivit på i frågan, och vi är glada över att utskottet nu riktar ett tillkännagivande till regeringen om att man ska se över hur den kommunala konsumentvägledningen kan stärkas. Vi måste se till att alla konsumenter har möjlighet till ett likvärdigt stöd, oavsett var de bor.

Slutligen, fru talman, måste reglerna för reklam riktad till barn bli skarpare än i dag. Vi ska skydda utsatta konsumentgrupper och ta extra hänsyn när produkter och tjänster är avsedda för barn. Det krävs åtgärder för att kontrollera lagstiftningen och sanktioner mot de företag som bryter mot lagen.

Barn spenderar mer och mer tid i den digitala världen. En lagskärpning behövs för att säkerställa konsumentskyddet. Här är det viktigt att Sverige inte enbart försvarar sin rätt till hårdare lagar mot marknadsföring riktad till barn utan att man även inom EU verkar för att kraven i denna lagstiftning ska utgöra en miniminivå i hela Europa, då marknaderna numera är internationella. När det gäller barns rättigheter får vi aldrig kompromissa.

Anf. 91 CATARINA DEREMAR (C):

Fru talman! Jag står bakom samtliga Centerpartiets reservationer i betänkandet, men jag vill yrka bifall till reservation 24, som handlar om en bred översyn av konsumentlagstiftningen.

Konsumenträtt och konsumentpolitik är ett ämne som berör oss alla. I olika former får vi förhålla oss till och rätta oss efter lagar och regler på det konsumentpolitiska området – som konsument, producent och säljare.

Vi har väl alla någon gång gjort ett köp som vi inte har varit helt nöjda med. Antingen har vi helt enkelt ångrat oss, eller så har vi fått ett dåligt exemplar av någonting. Vi har kanske förväntat oss att det skulle hålla flera år utan att vi skulle behöva göra dyra reparationer.

Att vara en medveten konsument är inte enkelt i alla lägen. Men om vi ska vara lite positiva kan vi ändå se att det finns en ökad vilja att göra medvetna val och väl avvägda köp. Och många av oss anser väl att vi vet vad vi gör när vi gör köp utifrån den ekonomiska förståelsen vi har och de behov vi har. Och vi förstår i stort de avtal vi går in i. Men konsumentpolitik är också viktigt för att skydda våra svaga grupper.

Ett starkt konsumentskydd skapar incitament för tillverkare att producera varor som håller längre. Centerpartiet vill därför utöka den lagstadgade konsumenträtten så att företag har bevisbördan i ett år i stället för dagens sex månader för att visa att ett fel inte är ett ursprungligt fel.

För att stödja återanvändning och vidareförsäljning av produkter som den enskilde inte längre behöver vill vi att reklamationsrätten följer varan i stället för att stanna vid den ursprungliga köparen.

Produktinformation är ibland så omfattande att den faktiskt blir svårtillgänglig för de allra flesta av oss. Det kan bero på olika saker. Ibland handlar det förmodligen om att vi inte tar oss tiden att läsa igenom all den information som finns. Här skulle jag önska att vi kunde hitta några enkla märkningar som visar det som är väsentligt för just denna varugrupp när det gäller exempelvis förväntad livslängd eller miljöpåverkan, bara för att det ska vara enkelt att göra rätt. Givetvis ska det

alltid uppges var det finns mer djupgående information om jag av någon anledning behöver söka efter den.

Fru talman! Vi känner nog alla någon, eller känner till någon, som har blivit pålurad en vara eller ett abonnemang. Inte alltför sällan kommer erbjudandet från en vältalig telefonförsäljare. Det finns dock två grupper som, när de drabbas, gör mig extra illa berörd. Det är när man ger sig på äldre personer eller personer som behöver hjälp att fatta de här vardagliga besluten som du och jag kan göra i vanliga fall. Om man råkar ut för detta behöver man få hjälp. De använder sig av lite olika tillvägagångssätt. Det kan vara att man säljer säkerhetstjänster, om jag får kalla det för det, där man vänder sig till personer och kanske målar upp en bild av någonting som egentligen inte är ett reellt problem. En närstående till mig blev uppvaktad med att hennes personnummer var ute på nätet och fladdrade. Javisst – hon har inte skyddad identitet, så vem som helst kan hitta hennes personnummer. Då försökte man alltså sälja på henne ett abonnemang som ska skydda henne i detta.

Jag blir väldigt upprörd när någon faktiskt försöker lura in människor i någon falsk fara eller falsk trygghet.

Ett annan viktig fråga är hur vi skyddar våra olika betalningsverktyg. Vi har ju i dag fler sätt att betala varor och tjänster än just kontanter. Med den digitalisering som i många stycken är väldigt positiv ökar också risken för bedrägerier på olika sätt, och om någon kommer åt ens e-legitimation på ett obehörigt sätt kan det få förödande konsekvenser.

Jag tycker därför att det är mycket positivt att justitietskottet i dag har behandlat en följdmotion från Centerpartiet där motionärerna Helena Vilhelmsson och Hannes Hervieu pekar på brott som i huvudsak drabbar just äldre och som ofta bygger på ett mycket förslaget tillvägagångssätt som särskilt tar sikte på att utnyttja brottsoffrets bristande kunskap om it och andra betalningsmedel än kontanter. Ett enigt utskott har i dag ställt sig bakom deras yrkande, så det är ju mycket positivt.

Enligt Centerpartiet finns det ett behov av att göra en bredare översyn av det konsumenträttsliga regelverket i syfte att åstadkomma en mer sammanhållen konsumentlagstiftning. Vid en sådan översyn är det också möjligt att ta ett helhetsgrepp i frågan om företagens information till konsumenten. Det är angeläget att informationen fyller sitt syfte, att den är tillgänglig och att den inte är så omfattande så att man bara trycker och godkänner vid exempelvis konsumentavtal på nätet.

Anf. 92 JON THORBJÖRNSSON (V):

Fru talman! Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets reservation 27 i betänkandet.

Det blir allt svårare och mer komplicerat att vara konsument. Mer tekniskt avancerade produkter, fler komplicerade finansiella tjänster och en global marknad innebär många möjligheter men ställer också

konsumenterna inför större utmaningar när varor köps från andra sidan gränsen och ibland från andra sidan jorden.

Trots att det finns ett omfattande konsumentskydd är konsumenterna ständigt i underläge. Det gäller både vid val av produkter och vid tvister. Avancerade metoder används för att få oss människor att konsumera så mycket som möjligt. Dagligen översköjs vi av reklam, där vi uppmanas att konsumera mer av varor och tjänster. Marknadsföringen är ofta aggressiv och vänder sig inte sällan till grupper av konsumenter som redan är ekonomiskt utsatta.

Då är det viktigt att alla konsumenter i hela Sverige har tillgång till bra stöd. Den lokala konsumentvägledningen är ett exempel på ett alldeles utmärkt stöd, och alla partier i riksdagen tycks vara överens om det. Den lokala konsumentvägledningen är viktig och behöver utvecklas.

Fru talman! Det blir dock allt glesare mellan de lokala konsumentvägledningarna ute i landet. Sedan Hallå konsument startades 2015 har det lokala stödet minskat för varje år. Då fanns det lokal vägledning i 270 av kommunerna. I dag är den siffran nere på runt 200. Det är en nedgång på 25 procent på fem år. Bara 116 kommuner driver detta i egen regi. Många kommuner upphandlar av andra kommuner, vilket för en del konsumenter innebär väldigt långa resor om man skulle vilja ha ett fysiskt möte med en vägledare.

Det var inte meningen att Konsumentverkets nationella tjänst Hallå konsument skulle ersätta den lokalt förankrade servicen, utan det skulle vara ett komplement. Alla de arbetstimmar med konsumentservice som försvunnit ute i kommunerna har inte ersatts med lika mycket hos Hallå konsument.

Nu är det 87 kommuner, nästan var tredje kommun, som inte ger denna vägledningsservice till sina invånare. Det innebär att 1,7 miljoner invånare över 18 år saknar lokal tillgång till konsumentvägledning. Det är en dålig utveckling som vi måste bryta.

Fru talman! Vänsterpartiet avsåg som enda parti extra pengar i höstbudgeten till kommunerna för att ge Sveriges befolkning ökad tillgång till lokal konsumentvägledning. Den behövs. Att vara konsument är inte lätt. Tre av fyra får årligen problem med något de köpt. Det kan handla om trasiga varor eller bristfälliga tjänster, och misslyckade köp kostar svenska konsumenter 50 miljarder årligen enligt Konsumentverket.

Man kan också på ett helt annat sätt jobba förebyggande. Med en lokal förankring kan man nå ut till till exempel skolor och hjälpa till att forma och stärka de konsumenter som i framtiden kommer att komma ut på marknaden och ge dem trygghet och kunskap om vilka rättigheter och skyldigheter man har.

Jobbar man på plats i en kommun har man också större kunskaper om de lokala förhållandena och kontakter med det lokala näringslivet. Man får möjlighet att följa upp ärenden och ha återkommande möten med dem som behöver stöd och hjälp. Allt detta arbete hjälper till att motverka att människor hamnar i juridiska konflikter eller skuldsättning, och det bidrar i det långa

loppet till en bättre ekonomi, både för individerna och för kommunerna.

Fru talman! Utskottets tillkännagivande om den lokala konsumentvägledningen är vällovt men inte tillräckligt. Att utveckla samverkan mellan lokala aktörer och konsumentvägledning på kommunal nivå är bra. Men om det inte finns någon kommunal konsumentvägledning på plats blir det svårt. Därför missar man målet när det viktigaste inte är att det finns en lokal konsumentvägledning för alla.

I Statskontorets rapport från 2019 slås det fast att stödet i delar av landet har försämrats för konsumenterna. De menar att lagstiftning om kommunal vägledning är en väg att gå för att komma till rätta med problemet.

Precis som när det gäller budget- och skuldrådgivning anser Vänsterpartiet att det stöd man kan få i konsumentfrågor ska vara likvärdigt i hela Sverige. Det ska finnas lokal konsumentvägledning i alla kommuner.

Anf. 93 LARS BECKMAN (M) replik:

Fru talman! Låt mig läsa en nyhet från Sveriges Radio Ekots hemsida, nämligen att Socialdemokraternas spelbolag säljer lotter på kredit till skuldsatta. DN rapporterar att Socialdemokraterna har sålt lotter på kredit till personer som är skuldsatta. Lotterna har sålts genom partiets spelbolag Kombilotteriet.

Att sälja spel och lotter på kredit är förbjudet i Sverige för att skydda utsatta grupper mot skuldsättning. Socialdemokraterna har tillsammans med en handfull andra aktörer gjort undantag från just den lagen. Det finns hur många tidningsartiklar som helst på samma tema.

Fru talman! Jag betvivlar inte Vänsterpartiets engagemang för de överskuldsatta eller för konsumenter, men jag blir oerhört förvånad över att Vänsterpartiet inte ansluter till majoriteten i utskottet, till majoriteten i Sveriges riksdag, som vill skydda människor från telefonförsäljning av just lotter – eller i varje fall se till att det blir ett skriftlighetskrav. Det vore intressant att få veta varför Vänsterpartiet inte vill hjälpa till att få ordning på just den situationen.

Är Vänsterpartiet nöjt med att regeringen inte gör någonting på området? Man sitter på händerna, man tillsätter utredningar och man låter tiden gå så mycket som möjligt. Varför vill inte Vänsterpartiet bidra till att det blir ett skriftlighetskrav vid telefonförsäljning av lotter och spel till konsumenter?

Anf. 94 JON THORBJÖRNSSON (V) replik:

Fru talman! Om Lars Beckman hade läst reservationen hade han sett att en utredning ska redovisas den 13 augusti 2021. Jag tror inte att tillkännagivandet kommer att snabba på den utredningen eller att en ny utredning skulle spurta förbi den och redovisa ett resultat innan sommaren.

Naturligtvis vill vi skydda konsumenter och se till att konsumenter har det bra och får ett likvärdigt stöd överallt i hela världen. Då kan jag passa på att ställa en

fråga till Lars Beckman. Om Lars Beckman värnar den lokala konsumentvägledningen, varför vill han inte se till att vägledningen finns överallt i Sverige så att alla konsumenter får ett bra stöd var de än bor – likvärdigt för alla människor? Det finns inte med.

Vi var ensamma i höstens budget om att satsa pengar på att utveckla och se till att det finns mer vägledning för konsumenter runt om i hela landet, och Moderaterna satsade 0 kronor på det. Det var likadant med förra höstbudgeten. Då var Moderaterna inte heller intresserade av att satsa pengar, utan då var det 0 kronor. Då var vi återigen ensamma om att satsa pengarna.

Om Moderaterna menar allvar med att satsa på konsumenterna så att de får bra stöd och hjälp var de än bor i hela landet är de välkomna att hänga på Vänsterpartiets budget. Är det bara plakatpolitik man är ute efter, så hoppa på Socialdemokraterna. Be my guest! Gör det.

Anf. 95 LARS BECKMAN (M) replik:

Fru talman! Nej, jag vill inte ha kommunism i Sverige, så jag kommer inte att rösta på Vänsterpartiets budget.

Socialdemokraterna och deras ungdomsförbund har sålt lotter sedan 50-talet. Gemensamt äger de den ekonomiska föreningen A-lotterierna, vars intäkter tillfaller Socialdemokraterna och bedöms vara oerhört viktiga för partiets verksamhet. Under de senaste tio åren har Socialdemokraterna fått in 500 miljoner – en halv miljard – från sin spelverksamhet.

Kan man tänka sig, fru talman, att det finns 500 miljoner anledningar för Socialdemokraterna att inte vilja riskera att minska intäkterna? Det är fullt möjligt.

Men det finns saker jag inte förstår, fru talman. Jag hoppas att Jon Thorbjörnsson tittar in i kameran och förklarar för svenska folket varför Vänsterpartiet inte vill ha ordning och reda. Varför vill Vänsterpartiet inte ha ordning och reda? Naturligtvis förstår alla i kammaren att Socialdemokraterna förhalar, försenar och försinkar frågan beroende på intäkterna. Jag har sett statsrådet Ardalan Shekarabi kalla till presskonferenser och tillsätta akututredningar om spelfrågor och om privata spelbolag. Men just i frågan om telefonförsäljning av lotter har han inte agerat alls. Kan det ha att göra med 500 miljoner anledningar för Socialdemokraterna och SSU att inte vilja reglera marknaden? Jag är helt övertygad om att det beror på att Socialdemokraterna är så fullkomligt livrädda om sina intäkter. Det ska inte utslutas att det är därför Shekarabi kallar till presskonferens om spelbolag, det vill säga för att man tappar intäkter från sin lotteriförsäljning.

Men detta kan inte vara Vänsterpartiets intresse. Vänsterpartiets intresse borde vara ett bra konsumentskydd. Jag förstår inte Vänsterpartiets motiv.

Anf. 96 JON THORBJÖRNSSON (V) replik:

Fru talman! Om Lars Beckman hade röstat på Vänsterpartiets budget hade han fått en mycket bra

budget som är villig att satsa på konsumenterna och ge dem ett ökat stöd. Men Lars Beckman är mer intresserad av kålsuperi, antar jag.

Lars Beckman pratar om en halv miljard. De pengarna som lånebolagen tjänar är långt mer än en halv miljard. Det är mängder av miljarder som försvinner, bland annat på grund av att de inte gör ordentliga kreditkontroller innan de lånar ut pengar. Men är Moderaterna intresserade av att göra något där? Nej, där lyser de med sin frånvaro. Vad kan det bero på? Är det för att det är bolag som stöttar Moderaterna? Är det därifrån man får partistöd? Vad är det för sak som gör att man inte vill agera där? Det kallar jag för kålsuperi.

Visst! Hoppa på Socialdemokraterna och deras halva miljard. Be my guest! Jag ska inte stoppa dig. Vi väntar på utredningen för att se vad den kan bidra med. Under tiden kommer diverse lånebolag att med hjälp av dålig kreditkontroll låna ut pengar till folk som inte ska ha pengar utan att Moderaterna bryr sig en sekund.

Anf. 97 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Konsumentmakt och valfrihet är mål som bara kan tillgodoses inom ramen för marknadsekonomi. En väl fungerande marknad är den bästa förutsättningen för att tillgodose konsumenternas önskemål om bra produkter till låga priser med god service. Men en fungerande marknad innebär samtidigt bra rammar för såväl säljaren som konsumenten.

I dagens betänkande finns två tillkännagivanden. Det har tidigare talare också sagt.

- Regeringen bör i arbetet med frågan om en utvidgning av skriftlighetskravet vid telefonförsäljning särskilt uppmärksamma hur telefonförsäljning av lotter och andra spel till konsumenterna omfattas av ett skriftlighetskrav.
- Regeringen bör se över hur den kommunala konsumentvägledningen kan stärkas och utvecklas.

Det här är två viktiga tillkännagivanden som regeringen bör ta på största allvar och återkomma skyndsamt. Jag är också medveten om att vi tidigare har haft tillkännagivanden och att regeringen har negligerat dessa. Men jag hoppas ändå att regeringen tar dessa tillkännagivanden på allvar.

Jag går över till frågan om konsumtionslån. Konsumtionslånen har varit omdebatterade i många år, samtidigt som hushållens skulder successivt ökar. En bidragande orsak till den kraftiga ökningen som har skett de senaste åren är tillgängligheten. I dag finns inte bara fler långgivare än någonsin, utan lånen är även mer lättillgängliga än någonsin tidigare. Finansinspektionen har meddelat att små konto- och kortkrediter samt fakturaköp har ökat ännu snabbare, från runt 4 miljarder kronor till mer än 50 miljarder under de senaste tio åren. Det är en jättestor ökning.

Hushåll med nya konsumtionslån och lån sedan tidigare betalar i dagsläget i genomsnitt en fjärdedel av sin inkomst i ränta och amorteringar. Om räntan ökar blir de tvungna att betala en ännu större del av inkomsten, vilket självklart är ett stort problem.

Långgivarna kan eller vill inte göra tillräckligt bra bedömningar av den sökandes ekonomi innan de beviljar ett lån. Även om de är skyldiga att göra en kreditprövning saknas ofta en helhetsbild, eftersom det inte finns något tvång för samtliga långgivare att rapportera in sin utlåning till kreditupplysningsföretagen. Konsekvensen blir att personer som redan är högt skuldsatta lånar för mycket och till och med bearbetas aktivt för att skuldsätta sig ytterligare.

Resultatet blir den dystra läsning som går att finna i Kronofogdens senaste statistikuppdatering från den 2 februari. Kraven som skickas till myndigheten har sedan samma tid förra året ökat med 18 procent till cirka 21,7 miljarder kronor. Det är givetvis den högsta års-siffran någonsin. Myndigheten uttrycker oro för att de som redan har betalningsproblem drar på sig fler och större skulder och för att antalet ärenden ökar bland unga.

Tyvärr drabbas även barn av skuldökningen. År 2019 berördes 467 barn av verkställda avhysningar från bostäder, en siffra som ökat tre år i rad. Barnombudsmannen har i en analys uttryckt oro för att coronapandemin och dess effekter på samhällsekonomi riskerar att förvärra situationen ännu mer för dessa barn.

Kristdemokraterna vill se skärpta regler för att hejda den negativa utveckling som jag nu har redovisat. Våra grannländer har kommit längre i att stävja riskfyllt spel och negativa skuldspiraler och borde kunna tjäna som inspiration.

För att stoppa den ökade skuldsättningen har Kristdemokraterna kommit med ett förslag om att förbjuda utbetalning av snabb lån på natten. Det är en modell som Finland har använt sig av sedan 2010. I tio års tid har Kronofogden påpekat att lån som betalas ut på natten ofta används för internetköp och spel. Detta tillsammans med andra förslag borde vi kunna enas om framgent för att vända den negativa trenden. Att ta lån för hus, bostadsrätt eller bil är en sak. Att ta lån för enbart konsumtion är mer riskfyllt, och kanske kan ett förslag liknande vårt ge konsumenten mer tid att fundera igenom. På natten fattar i alla fall inte jag mina ekonomiskt bästa beslut.

Vi är nog många konsumenterna som tittar på märkningarna av produkter vi ämnar köpa. En skog av märkningar möts man av, och allt som oftast är kunskapen, både hos mig och hos andra, om de olika märkningarna alldeles för låg och för oss som konsumenter kanske inte ens till hjälp utan bara förvirrande.

Miljömärkning och allergimärkning är viktiga verktyg för att konsumenterna ska kunna göra kloka val av produkter. I dag finns det dock en fragmentering bland märkningarna som kan leda till förvirring och en brist på samstämmighet när det gäller kriterierna för märkningarna. Därför vill vi se en ökad standardisering i fråga om märkning av produkter. Jag vill se en öppnare dialog mellan företag och konsumenterna och ett bättre samarbete mellan intressenter. Enligt min mening är det särskilt viktigt att det sker en standardisering av allergimärkningen. Det är regeringens uppgift

att ta tag i denna fråga och låta skogen bli bara några få trån.

Jag yrkar bifall till reservation 31.

Anf. 98 AMANDA PALMSTIERNA (MP):

Fru talman, ledamöter och åhörare! Jag tror att vi alla har råkat göra köp som vi ångrar av olika anledningar och som gröper ur kassan helt i onödan. Detta är särskilt allvarligt för människor som helt enkelt inte har råd med det. Egentligen är det förstås allvarligt för oss alla.

Jag tänker särskilt på de sårbara konsumenterna. Det kan vara äldre, unga, människor som har det trassligt med språket eller små ekonomiska marginaler eller människor med funktionsvariationer.

Vi ser att nästan 400 000 personer har skulder hos Kronofogden. Därutöver finns förstås många människor som kämpar med ekonomin.

Konsumentverket arbetar nu på uppdrag av regeringen med att stödja olika samhällsaktörer som har förutsättningar att hjälpa sårbara konsumenter som har särskilt behov av stöd. Som vi har hört här tidigare är det väldigt viktigt med konsumentvägledning. Kommunerna har en obligatorisk budget- och skuldrådgivning, och där är konsumentvägledningen så att säga ett kommunicerande kär. Det är bättre att nå konsumenter tidigt, redan innan de hamnar i skuld. Det personliga möte som kan erbjudas i konsumentvägledningen är väldigt viktigt.

Som vi har hört här i dag har antalet kommuner som erbjuder konsumentvägledning tyvärr minskat stadigt, så det är mycket glädjande att det finns en bred uppslutning i riksdagen kring frågan om att stärka och utveckla den kommunala konsumentvägledningen.

Utöver allt som jag nu har anfört ställer sig Miljöpartiet också bakom det tillkännagivande som finns.

Konsumentkrediter och snabba sms-lån är ett ständigt problem. Konsumtionslånen utgör en femtedel av hushållens skulder och har ökat mycket det senaste decenniet. Under åren har man försökt lägga fram flera olika lagförslag, men aktörerna hittar hela tiden olika sätt att komma förbi dem. Här har regeringen gett Finansinspektionen i uppdrag att i samverkan med Konsumentverket följa upp och utvärdera lagstiftningen för att se hur man på sikt kan förbättra detta. Det är en viktig fråga.

Som miljöpartist vill jag förstås ta upp den gröna konsumtionen. Det är viktigt för oss människor att vara del av något större, något meningsfullt. Jag tror inte att vi vill att det vi köper ska påverka planeten negativt, men i många fall gör det tyvärr det. Här är det förstås viktigt med miljöinformation. Sverige driver på för en ambitiös linje i EU när det gäller miljömärkningar och produktpass, och Konsumentverket har fått i uppdrag att sprida miljöinformation på olika sätt.

Greenwashing är ett stort problem. När EU gjorde ett svep såg man att ungefär hälften av miljöpåståendena var vaga eller rent av felaktiga. Detta är problematiskt.

Konsumentverket arbetar jättebra med tillsyn och har kontakt med företagen. I majoriteten av fallen rättar sig företagen. Det kan hända att de inte riktigt vet hur de ska uttrycka sig och vara tydliga. Men sedan finns det de som gång på gång utnyttjar möjligheten att ha falska miljöpåståenden. Det finns till och med ett upprop om att stoppa greenwashing. Ett stort gäng med influencers, företag och organisationer står bakom det.

Det ska löna sig för företag att göra rätt och att jobba för att förbättra planeten. Konsumenten ska inte bli lurad. Tyvärr saknas domstolspraxis på detta område i Sverige. Konsumentverket har därför tagit fram ett pm där man ger sin syn på rättsläget vad gäller klimatpåståenden.

Det finns ett allt större intresse för att handla hållbart i dag. Allt fler företag utnyttjar detta, och då måste vi möta det genom att hela tiden öka volymerna av tillsyn på detta område.

Vad gäller hållbarhet måste vi komma bort från slit-och-släng-samhället och hålla oss inom planetens gränser. Där är konsumenträtten oerhört viktig, och jag tänker särskilt på reklamationsrätten, som vi har hört om här i dag. Man har rätt att klaga på fel hos en vara eller tjänst som man har köpt.

Normalt sett har konsumenten bevisbördan för att visa att det är fel på produkten, men under ett halvår är det upp till företaget att bevisa om felet är ursprungligt eller inte. EU ger nu en möjlighet att förlänga detta till två år i stället för dagens ett halvår. Konsumentverket menar att två år är en möjlighet som vi bör ta och att det är ett balanserat förslag av den anledningen att säljaren har bäst kunskap om produkten och störst möjlighet att visa om felet är ursprungligt eller inte. Företaget har också större möjligheter att fackmässigt undersöka och felsöka varan. Det är väldigt svårt för konsumenten att bevisa ett ursprungligt fel, och detta gäller särskilt tekniskt avancerade produkter, som finns i stor utsträckning i dag.

Ur hållbarhetssynpunkt är det värdefullt att företag får incitament att göra hållbara produkter. Om produkterna blir mer hållbara blir det mindre behov av att reklamera. Många partier driver på för att produkter ska ha en lång livslängd. Också i andra utskott är detta en omdiskuterad fråga som man välkomnar. Mycket är kopplat till EU:s produktpolicyramverk. Det ligger ganska långt fram i tiden innan det landar i Sverige, men det här är något som vi kan påverka redan i dag i Sverige.

Till sist vill jag också nämna tillkännagivandet kring skriftlighetskrav vid telefonförsäljning. Detta är en väldigt viktig fråga; det tycker såväl Socialdemokraterna som Miljöpartiet. Men det pågår redan en utredning på området, som ska presenteras den 13 augusti i år. Så detta är helt enkelt att slå in öppna dörrar, tycker vi. I direktivet står det att man ska utvidga med fler varor.

Därmed yrkar jag bifall till vår reservation 2.

Anf. 99 LARS BECKMAN (M) replik:

Fru talman! Jag är genuint nyfiken på om Miljöpartiet är nöjt med regeringens hantering av lotteriförsäljningen. Jag tidigare berättat här att Socialdemokraterna har ungefär 500 miljoner anledningar – en halv miljard har partiet tjänat på lottförsäljning på tio år. Så man kan misstänka att det är de 500 miljonerna som gör att regeringen sitter på händerna och inte agerar.

Det är inte bara att man har sålt lotter på kredit till överskudsatta, utan i DN, Sveriges Radio och SVT framgår också att Socialdemokraterna har fuskat med att tala om vem som ligger bakom lotteriet. När Lotteriinspektionen granskade Socialdemokraternas lotteri fick de en varning för att ha allvarligt brutit mot reglerna. Endast i en av alla granskade annonser framgick att det var just Socialdemokraterna som stod bakom, och då endast med finstilt text längst ned.

Fru talman! Ibland går det fort för Miljöpartiet. När man vill lägga ned en flygplats kör man ut ett regeringsuppdrag i dag, och så ska det vara klart till augusti hur Bromma ska läggas ned. Då går det fort! Men i den här frågan har man, precis som mina riksdagskollegor i utskottet har sagt, inte gjort någonting på flera år. Det kan vara så att det beror på de 500 miljoner som Socialdemokraterna har gjort i vinst.

Men varför, fru talman, vill inte Miljöpartiet förbättra konsumentskyddet? Varför vill inte Miljöpartiet skydda utsatta konsumenter genom den rimliga åtgärden att ta bort undantaget för skriftlighetskrav för telefonförsäljning av lotter? Är Miljöpartiet nöjt med regeringens hantering av frågan?

Anf. 100 AMANDA PALMSTIERNA (MP)
replik:

Fru talman! Tack för frågan, riksdagsledamot Lars Beckman! Vi tycker att det är väldigt viktigt att man ser över detta. När man stiftat lagar inrättar man dem, och sedan följer man upp dem och utvärderar dem. Sedan gör man en utredning för att se vad som behöver förbättras. Nu är det april, och vi har en utredning på gång som kommer att presentera sitt resultat redan i augusti. Jag har därför mycket svårt att se att ett sådant tillkännagivande skulle göra att det går snabbare än denna utredning kan göra. I direktivet ingår också att se på fler kategorier av produkter och varor som ska omfattas av skriftlighetskravet.

Jag tycker alltså att det är en utmärkt hantering. Man tillsätter en utredning, och den ska snart leverera sitt resultat. I direktiven ingår att se över detta. Det är svar på frågan.

Anf. 101 LARS BECKMAN (M) replik:

Fru talman! Det klingar mer än falskt från Miljöpartiets företrädare här i talarstolen. Socialdemokraterna har, egentligen ända sedan 50-talet, haft ett undantag och en särlagstiftning för sitt lotteri.

Politik är att vilja, fru talman, och att skicka signaler. Politik är naturligtvis, i den här församlingen, att lagstifta. Men när Vänsterpartiet och Miljöpartiet sviker Sveriges konsumenter är det också en signal.

Det finns 500 miljoner anledningar till att Socialdemokraterna gör det. Det finns en anledning till att statsrådet Shekarabi har haft otaliga presskonferenser men alltid ”glömt bort” just sitt eget lotteri. Det är ren cash för Socialdemokraterna och SSU.

Men vi som är lagstiftare har ett ansvar för alla konsumenter. Vi har ett ansvar att se till att det blir ordning och reda och att vi faktiskt värnar de konsumenter som riskerar att råka illa ut på grund av detta. Då är det rimligt, fru talman, att man har ett skriftlighetskrav vid telefonförsäljning även av lotter – den särlagstiftning som Socialdemokraterna har skapat för sig själva.

Men jag noterar att Miljöpartiet och Vänsterpartiet är lojala med Socialdemokraterna. Jag förstår inte varför ni är det, för mig veterligt har ni inga intäkter från deras lotterier. Jag tycker att det är beklagligt, tråkigt och synd att inte Miljöpartiet i den här frågan ansluter till majoriteten i utskottet. Jag hoppas att Miljöpartiet i regeringen driver på Socialdemokraterna så att det verkligen kommer ett skarpt förslag i närtid som hjälper till att skydda konsumenterna.

Anf. 102 AMANDA PALMSTIERNA (MP)
replik:

Fru talman! Tack för repliken, Lars Beckman! Vad gäller att klinga falskt – riksdagsledamoten efterfrågar ett svar i närtid, och utredningen ska presenteras i augusti. Så ja, jag skulle kalla det för ”närtid”.

Det är väldigt viktigt med ett skriftlighetskrav vid telefonförsäljning. Utredningen ska titta på flera kategorier av produkter och varor. Allt detta arbetar man med just nu, och vi kommer säkert att stå här snart igen och debattera denna fråga.

Apropå falskt vill jag också verkligen lyfta att det på Moderaternas hemsida står att Moderaterna i september 2020 startade ett eget lotteri. Detta med lotter och vinster från dem är alltså en fråga lika mycket för Moderaterna. Det blir mycket märkligt att anklaga vissa partier för detta men inte andra.

Att slå in öppna dörrar verkar verkligen vara temat för den här mandatperioden. Det finns en gedigen utredning. I direktivet står att man ska titta på detta. Självklart är det en viktig fråga som vi driver på för.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.46 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 22 april

SfU21 Socialförsäkringsfrågor

Punkt 7 (Sjukpenning och ersättnings- och förmånsnivåer)

1. utskottet
2. res. 15 (M)
Votering:
27 för utskottet
11 för res. 15
18 avstod
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 5 C, 3 L, 3 MP
För res. 15: 11 M
Avstod: 10 SD, 4 V, 3 KD, 1 -
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 8 (De fasta stegen i sjukpenningen)

1. utskottet
2. res. 19 (SD, C, KD)
Votering:
38 för utskottet
18 för res. 19
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -
För res. 19: 10 SD, 5 C, 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 9 (Rehabiliteringskedjan)

1. utskottet
2. res. 20 (SD, V)
Votering:
41 för utskottet
15 för res. 20
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP
För res. 20: 10 SD, 4 V, 1 -
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 10 (Försäkringskassans rehabiliteringsarbete)

1. utskottet
2. res. 23 (C)
3. res. 26 (L)
Förberedande votering:
5 för res. 23
3 för res. 26
48 avstod
293 frånvarande
Kammaren biträdde res. 23.
Huvudvotering:

19 för utskottet
5 för res. 23
32 avstod
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 3 MP
För res. 23: 5 C
Avstod: 11 M, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 L, 1 -
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU15 Skogspolitik

Punkt 1 (Miljöanpassning av skogsbruket)

1. utskottet
2. res. 1 (V)
Votering:
51 för utskottet
5 för res. 1
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L,
3 MP
För res. 1: 4 V, 1 -
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 2 (Skogen och klimatet)

1. utskottet
2. res. 2 (M)
Votering:
45 för utskottet
11 för res. 2
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L,
3 MP, 1 -
För res. 2: 11 M
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 7 (Skogsbrukets bidrag till bioekonomin)

1. utskottet
2. res. 7 (L)
Votering:
31 för utskottet
3 för res. 7
22 avstod
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 MP
För res. 7: 3 L
Avstod: 11 M, 10 SD, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 10 (Nyckelbiotopsregistrering i övrigt)

1. utskottet
2. res. 10 (M, SD, KD)
Votering:
28 för utskottet
23 för res. 10
5 avstod
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 1 M, 5 C, 3 L, 3 MP
För res. 10: 10 M, 10 SD, 3 KD
Avstod: 4 V, 1 -
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -
David Josefsson (M) anmälde att han avsett att rösta
nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 19 (Åtgärder mot almsjuka och askskottsjuka)

1. utskottet
2. res. 26 (S, V, L, MP)
Votering:
29 för utskottet
26 för res. 26
1 avstod
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD
För res. 26: 16 S, 4 V, 3 L, 3 MP
Avstod: 1 -
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU16 Naturvård och biologisk mångfald

Punkt 1 (Arbetet för biologisk mångfald inom EU)

1. utskottet
2. res. 1 (M, KD)
Votering:
38 för utskottet
14 för res. 1
4 avstod
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 MP
För res. 1: 11 M, 3 KD
Avstod: 3 L, 1 -
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 2 (Biologisk mångfald i vattendrag och våtmarker)

1. utskottet

2. res. 3 (L)
Votering:
52 för utskottet
4 för res. 3
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 15 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 KD,
3 MP, 1 -
För res. 3: 1 S, 3 L
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 11 (Jaktfrågor)

1. utskottet
2. res. 17 (C)
3. res. 18 (KD)
Förberedande votering:
5 för res. 17
3 för res. 18
48 avstod
293 frånvarande
Kammaren biträdde res. 17.
Huvudvotering:
47 för utskottet
5 för res. 17
4 avstod
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 10 M, 10 SD, 4 V, 3 L, 3 MP,
1 -
För res. 17: 5 C
Avstod: 1 M, 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -
Arin Karapet (M) anmälde att han avsett att rösta ja
men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 12 (Skyddad skog och mark)

1. utskottet
2. res. 19 (M, SD, KD)
Votering:
32 för utskottet
24 för res. 19
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -
För res. 19: 11 M, 10 SD, 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU23 Fri- och rättigheter m.m.

Punkt 3 (Förstärkningar av rättighetsskyddet i rege-
ringsformen)

1. utskottet

2. res. 3 (M)
Votering:
45 för utskottet
11 för res. 3
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L,
3 MP, 1 -
För res. 3: 11 M
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 9 (Förbud mot vissa muslimska kulturyttringar i offentligt finansierad verksamhet)

1. utskottet
2. res. 6 (SD)
Votering:
46 för utskottet
10 för res. 6
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP,
1 -
För res. 6: 10 SD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 10 (Mänskliga rättigheter i Europa)

1. utskottet
2. res. 7 (C)
3. res. 8 (V)
Förberedande votering:
5 för res. 7
4 för res. 8
47 avstod
293 frånvarande
Kammaren biträdde res. 7.
Huvudvotering:
43 för utskottet
5 för res. 7
8 avstod
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 3 KD, 3 MP
För res. 7: 5 C
Avstod: 4 V, 3 L, 1 -
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU24 Författningsfrågor

Punkt 5 (Regeringsbildning)

1. utskottet
2. res. 2 (SD)
Votering:

46 för utskottet
10 för res. 2
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP,
1 -
För res. 2: 10 SD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 9 (Utredning av formerna för grundlagsändringar och domstolarnas oberoende)

1. utskottet
2. res. 4 (M)
Votering:
45 för utskottet
11 för res. 4
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L,
3 MP, 1 -
För res. 4: 11 M
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 15 (En krislagstiftning)

1. utskottet
2. res. 6 (C)
Votering:
51 för utskottet
5 för res. 6
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 L,
3 MP, 1 -
För res. 6: 5 C
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 16 (Den offentliga äganderätten)

1. utskottet
2. res. 7 (V)
Votering:
51 för utskottet
5 för res. 7
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L,
3 MP
För res. 7: 4 V, 1 -
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU15 Mellanöstern

Punkt 1 (Minoriteter och frågor om Irak, Iran, Syrien och Turkiet)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

27 för utskottet

10 för res. 2

19 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 3 L, 3 MP

För res. 2: 10 SD

Avstod: 11 M, 4 V, 3 KD, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 2 (Fredsprocessen i Mellanöstern, Israel och Palestina)

1. utskottet

2. res. 5 (M)

3. res. 7 (V)

4. res. 8 (KD)

Förberedande votering 1:

4 för res. 7

3 för res. 8

49 avstod

293 frånvarande

Kammaren biträdde res. 7.

Förberedande votering 2:

11 för res. 5

4 för res. 7

41 avstod

293 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Huvudvotering:

27 för utskottet

11 för res. 5

18 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 3 L, 3 MP

För res. 5: 11 M

Avstod: 10 SD, 4 V, 3 KD, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 15 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SoU37 Vaccininköp och vaccinleveranser

1. utskottet

2. res. 1 (S, C, MP)

3. res. 2 (V)

Förberedande votering:

23 för res. 1

4 för res. 2

29 avstod

293 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

27 för utskottet

24 för res. 1

5 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 3 KD, 3 L

För res. 1: 16 S, 5 C, 3 MP

Avstod: 4 V, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

JuU14 En ny straffbestämmelse som skyddar betalningsverktyg

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU10 Ytterligare kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om elektronisk identifiering

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU11 Transportstyrelsens olycksdatabas

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Möjlighet att lämna ut uppgifter till andra än myndigheter)

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

46 för utskottet

10 för res.

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP,
1 -

För res.: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

TU9 Väg- och fordonsfrågor

Punkt 2 (Fossilfri tankning)

1. utskottet

2. res. 3 (C)

3. res. 5 (KD)

Förberedande votering:

5 för res. 3

3 för res. 5

48 avstod

293 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

33 för utskottet

5 för res. 3
18 avstod
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 3 L, 3 MP
För res. 3: 5 C
Avstod: 10 SD, 4 V, 3 KD, 1 -
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 5 (Infrastruktur för laddning)

1. utskottet
2. res. 11 (M)
Votering:
26 för utskottet
11 för res. 11
19 avstod
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 4 V, 3 L, 3 MP
För res. 11: 11 M
Avstod: 10 SD, 5 C, 3 KD, 1 -
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 7 (Miljökontroll i fordonsbesiktningen)

1. utskottet
2. res. 19 (V)
Votering:
43 för utskottet
4 för res. 19
9 avstod
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 3 L, 3 MP
För res. 19: 4 V
Avstod: 5 C, 3 KD, 1 -
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 11 (Självkörande fordon)

1. utskottet
2. res. 27 (L)
Votering:
28 för utskottet
3 för res. 27
25 avstod
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP
För res. 27: 3 L
Avstod: 11 M, 10 SD, 3 KD, 1 -
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 20 (Vinterväghållning)

1. utskottet
2. res. 41 (M, SD, C)
Votering:
30 för utskottet
26 för res. 41
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -
För res. 41: 11 M, 10 SD, 5 C
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU15 Subsidiaritetprövning av kommissionens förslag till direktiv om bindande åtgärder för transparens i lönesättningen

1. utskottet
2. res. (M, SD, KD)
Votering:
32 för utskottet
24 för res.
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -
För res.: 11 M, 10 SD, 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

CU10 Ersättningsrätt och insolvensrätt

Punkt 12 (Utmätning till förmån för brottsoffer)

1. utskottet
2. res. 2 (M)
Votering:
45 för utskottet
11 för res. 2
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L,
3 MP, 1 -
För res. 2: 11 M
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 13 (Distansutmätning)

1. utskottet
2. res. 3 (S, MP)
Votering:
38 för utskottet
18 för res. 3
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 1 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 KD,
3 L, 1 -
För res. 3: 15 S, 3 MP

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 15 (Betalningsplanens längd vid skuldsanering)

1. utskottet
2. res. 6 (C, KD, L)
Votering:
40 för utskottet
11 för res. 6
5 avstod
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 3 MP
För res. 6: 5 C, 3 KD, 3 L
Avstod: 4 V, 1 -
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 16 (Åtgärder mot överskudsättning m.m.)

1. utskottet
2. res. 8 (C)
3. res. 9 (V)
Förberedande votering:
5 för res. 8
4 för res. 9
47 avstod
293 frånvarande
Kammaren biträdde res. 8.
Huvudvotering:
43 för utskottet
5 för res. 8
8 avstod
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 3 KD, 3 MP
För res. 8: 5 C
Avstod: 4 V, 3 L, 1 -
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 17 (Kötid för budget- och skuldrådgivning)

1. utskottet
2. res. 11 (M, SD)
Votering:
35 för utskottet
21 för res. 11
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -
För res. 11: 11 M, 10 SD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU12 Konsumenträtt

Punkt 2 (Telefonförsäljning av lotter och andra spel)

1. utskottet
2. res. 2 (S, V, MP)
Votering:
32 för utskottet
24 för res. 2
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L
För res. 2: 16 S, 4 V, 3 MP, 1 -
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 3 (Telefonförsäljning till näringsidkare)

1. utskottet
2. res. 3 (M, SD)
Votering:
35 för utskottet
21 för res. 3
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -
För res. 3: 11 M, 10 SD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 5 (Reklam riktad till barn)

1. utskottet
2. res. 5 (SD, C)
Votering:
41 för utskottet
15 för res. 5
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -
För res. 5: 10 SD, 5 C
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 22 (En bred översyn av konsumentlagstiftningen m.m.)

1. utskottet
2. res. 24 (C)
Votering:
48 för utskottet
5 för res. 24
3 avstod
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 MP,
1 -
För res. 24: 5 C
Avstod: 3 L
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 25 (Konsumentvägledning)

1. utskottet
2. res. 27 (V)
Votering:
48 för utskottet
5 för res. 27
3 avstod
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 MP
För res. 27: 4 V, 1 -
Avstod: 3 L
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 31 (Märkningsfrågor)

1. utskottet
2. res. 31 (KD)
Votering:
48 för utskottet
3 för res. 31
5 avstod
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 4 V, 3 L, 3 MP,
1 -
För res. 31: 3 KD
Avstod: 5 C
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 16 Planering och byggande

Civilutskottets betänkande 2020/21:CU13
Planering och byggande
föredrogs.

Anf. 103 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Innan jag påbörjar mitt anförande ska jag säga att vi moderater naturligtvis står bakom alla våra reservationer men att jag för tids vinning yrkar bifall enbart till reservation nummer 19.

Fru talman! Det är inte sällan man ser tidningsrubriker eller synpunkter från upprörda medborgare, kommunföreträdare eller myndighetsföreträdare om att det tyvärr inte finns någon tillgänglig mark att bygga på. Uttalanden i den stilen är ju väldigt märkliga i ett land som Sverige, för när de görs kan man ju närmast få bilden att det är Manhattan vi talar om. Men det är konungariket Sverige, där 97 procent av all mark inte är bebyggd.

Ändå hamnar vi allt som oftast i den situationen att det inte finns någon mark att bygga på, av ett eller annat skäl. Det kan handla om att en detaljplan inte

medger en viss förändring som man vill åstadkomma. Det kan handla om ett områdesskydd eller ett riksintresse, och det kan handla om strandskydd. Det kan handla om prickad mark. Det kan vara en lång rad saker som gör att det av en eller annan anledning inte går att bygga. Detta är en hämsko för Sverige, fru talman.

I det här betänkandet, där ett antal motioner behandlas, finns det drygt 50 reservationer – 50 reservationer, men inte majoritet i en enda fråga för att slå regeringen på fingrarna. Det tycker jag är ett underbetyg åt den här kammaren, fru talman. Min bild är nämligen att det finns en gemenskap av partier som är mer frihetligt sinnade än den nu sittande regeringen – den regering som drar benen efter sig med utredningen och inte får särskilt mycket ur händerna när det kommer till att skapa bättre förutsättningar för att enklare och snabbare kunna bygga i det här landet. Jag tror tyvärr att januariavtalet är en besvikelse för Sverige även i denna del, fru talman, för det levererar inte i ett tillräckligt högt tempo det vi skulle behöva se.

Jag skulle vilja lyfta några saker som vi moderater särskilt trycker på i det här betänkandet och skulle vilja se. Det är naturligtvis inte svaret på alla frågor om varför det är svårt, krångligt eller tidskrävande att bygga, men det är några pusselbitar.

Först och främst behöver vi göra om detaljplaneinstitutet, som har blivit alltför detaljreglerat många gånger. Det medger inte den typen av snabbfotade förändringar man ibland behöver se i kommuner. Man sitter ibland fast med gamla detaljplaner som det tar mycket resurser och mycket tid att göra om för att skapa förutsättningar för ny byggnation. Vi vill byta ut detta mot någonting vi kallar byggplaner, som ger en större frihet att förändra och utforma nya projekt inom en befintlig plan.

Vi vill ta bort utformningskraven som i dag gäller när man ska bygga om en bostad för att den ska bli två bostäder varav den ena ska hyras ut. Detta utgör i dag ett hinder för att få en mer välfungerande bostadsmarknad på ett snabbt och konkret sätt.

Vi vill ta bort bygglovskravet vid inredande av ytterligare en bostad för uthyrning.

Vi vill röja upp i snåriga och krångliga bullerregler, fru talman. Detta har den här kammaren uttalat flera gånger, men regeringen förmår inte att komma till skott i den här frågan och göra varaktiga förändringar som faktiskt gör det enklare att bygga.

Det är orimligt, fru talman, att vi mäter bullret på utsidan av fasaden när våra förutsättningar att isolera bort skadligt buller med teknikens landvinningar och nya isoleringsmetoder har förbättrats väsentligt. Man kan bygga en bullerfri inomhusmiljö även i miljöer där det finns ett omfattande utomhusbuller. Detta borde vi naturligtvis bättre värdera i det kravställande vi i dag har.

Vi vill bygglovsbefria fler typer av näringsbyggnader utanför detaljplanelagt område; det kan handla om gårdsbutiker eller ridhus, för den delen. Vi vet att januariavtalet har lovat detta, men var är det? Vi väntar.

Vi vill begränsa rätten att överklaga till dem som faktiskt berörs av en fråga. Talerätten har blivit allt vidare, och detta i kombination med att det är gratis att överklaga gör att många byggprojekt fastnar i överklagandeprocesser som är helt onödiga och som kostar samhället enorma summor pengar. Det borde vara förenat med en symbolisk avgift att överklaga. Avgiften ska naturligtvis inte vara så hög att det blir otillgängligt för den breda allmänheten, men det bör införas en symbolisk avgift för att man inte ska överklaga för överklagandets skull.

Det borde vidare vara så att man inte kan överklaga samma sak i flera delar av planprocessen. Har man klagat på någonting i ett detaljplaneförfarande och fått nej är det orimligt att man ska kunna klaga på samma sak när det kommer till bygglovsansökan.

Detta, fru talman, är några av de konkreta förslag som vi moderater har lagt på bordet. Min bild är att det borde finnas ett ganska stort stöd – kanske till och med en majoritet – för de här sakerna i denna kammare.

Jag hoppas, fru talman, att vi får ett mer dynamiskt politiskt landskap framöver, så att vi de facto kan göra att det går enklare och snabbare att planera och bygga i det här landet.

Anf. 104 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! Bostadspolitiken i Sverige är djupt eftersatt. Anledningen till detta är att vi har en regering som är väldigt oförmögen att driva framåt med nya förslag på det bostadspolitiska området.

Vi har i dag en omfattande bostadsbrist i Sverige för i stort sett alla grupper i samhället. Vi har hamnat i ett moment 22 där de bostäder som byggs inte kan efterfrågas av de grupper som behöver dem och där de som har en bostad inte har möjlighet att byta till en annan bostad på grund av att det råder en stor bostadsbrist i Sverige.

Den bostadspolitik som regeringen bedriver går verkligen till historien. Aldrig någonsin i modern tid har det sett så illa ut som det gör i dag.

Vad som behövs i dag är en omfattande samling av genomarbetade och remitterade åtgärder som kan sjösättas för att på sikt skapa förutsättningar och få en samlad plan för hur vi får tillgång till fler bostäder som folk har råd att bo i.

I samtliga dessa planer behöver det ingå såväl ekonomiska aspekter som strukturella och entreprenöriella områden. Vi behöver fler förslag från regeringen för att kunna åstadkomma bättre förutsättningar för att bygga bostäder i Sverige.

Vi behöver bättre förutsättningar för att mindre byggbolag ska kunna agera på bostadsmarknaden. Vi behöver ha ett standardiserat byggande tillsammans med en nordisk byggstandard för att öppna upp marknaden och för att få ned kostnaderna för byggandet.

Att bygga samhällen och att bygga bostäder tar tid. Det är ingenting som man kan göra i en handvändning, utan det krävs lång planering. Här behöver vi dra lärdom av miljonprogrammets problematik och allt som vi ser i dag och får tampas med när det gäller dessa

områden. Det handlar om alltifrån trygghetsaspekter till bostädernas kvalitet.

Vi behöver värna det estetiska och boendemiljön och motverka framtida miljonprogramsområdets frambyggnad i Sverige.

Vi behöver ha ett planerat byggande där vi redan från början väger in trygghetsaspekten när vi bygger bostäder och inkluderar fler i den processen för att få in alla tankar, idéer och vinklar och för att skapa ett tryggt boende i Sverige.

Vi behöver en nationell handlingsplan för de bostäder som finns i dag för att skapa trygga områden. Här finns det mycket att göra från regeringens sida. Tyvärr har vi sett väldigt lite av reformer från regeringen på detta område.

Folk ska ha råd att bo i de bostäder som byggs. När vi ser befolkningstillväxten i Sverige och ställer den mot bostadsbyggandet ser vi att detta behöver harmoniseras. Den utopiska migrationspolitiken behöver stramas upp för att det åter ska skapas en balans på bostadsmarknaden. Tillsammans med en rad andra omfattande och nödvändiga insatser behöver vi få till en förändring inom bostadspolitiken som åter gör det möjligt för människor att faktiskt efterfråga och få en bostad som passar det egna hushållet.

Amorteringskravet behöver ses över. Bolån för unga och ett bosparande bör införas för att på sikt skapa förutsättningar för fler att komma över tröskeln och komma in på bostadsmarknaden.

Fler och mer utvecklade boendeformer som anpassas för olika grupper behöver utvecklas och tas fram.

Vi kan konstatera, fru talman, att vi har en reformtrött regering, och det är absolut det sista Sverige behöver i dag.

Med de orden, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation 59.

Anf. 105 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Trots eller tack vare att många av Centerpartiets förslag för fler bostäder och ett ökat byggande i hela landet kan komma att genomföras med januariavtalet återstår mycket.

Inte mindre än 15 av 59 reservationer kommer från oss, och trots att min talartid är lång är det omöjligt för mig att gå in på var och en av dem.

För att byggandet ska kunna öka måste också friheten göra det, friheten att prova nya sätt att bygga och nya platser att bebygga. Andra former för att upplåta bostäder behövs. Men stigberoendet är starkt, och byggsektorn har fram till nu varit en av de mest konservativa branscherna. Detta håller på att ändra sig. Många företag skapar nu industriella processer där hus tillverkas i fabrik i långa serier och sätts upp på några timmar upp till inflyttningsbara hem.

Trots debatten om särkrav och att det inte längre är tillåtet för kommuner att gå utöver nationella krav på energiförbrukning upplever företag som är verksamma i hela landet att kommuner gör olika och ställer skilda krav på vilka handlingar de måste se för att kunna bevilja bygglov. Det måste givetvis upphöra. Om ett hus

är tillåtet att bygga i en kommun måste det också vara tillåtet i en annan, fru talman.

Klimatdeklarationer är bra. Det är en fördel, speciellt för dem som producerar trähus industriellt, att ha ett enhetligt sätt att klassificera efter miljöpåverkan.

Lägre byggkostnader borde leda till att fler platser i landet blir möjliga att bebygga och att fler har råd att flytta in i dessa bostäder.

Fru talman! Det är inte i dag som vi ska prata om allt som skulle behövas för att reformera bostadsmarknaden. Vi ska hålla oss till plan- och bygglagen och de möjligheter som den borde ge människor, företag och kommuner att vara kreativa och långsiktiga med sina planer när det gäller att bygga och bo.

Bygglov, detaljplaner och översiktsplaner är viktiga verktyg, och för Centerpartiet är det kommunala självstyret en helig ko. Men möjligheten att under ordnade former göra avsteg och gå utöver gränser kan vara ett sätt att förnya och förändra. Dessutom kan det vara en dellösning på allvarliga samhällskriser. Den vi just nu genomlider med en pandemi är ett exempel på sådant som kan drabba samhället. Det kan visa sig nödvändigt att efter en tid ändra lokalers verksamhets syfte, eftersom det helt enkelt inte finns något behov av vad de avsågs för och annan användning har blivit mer angelägen. Ett exempel är akutsjukvården som behöver större lokaler, fältsjukhus som har behövts och många människor som ska provtas och vaccineras. Ett annat kan vara följden av att fler kommer att fortsätta jobba hemifrån, så att kontorslokaler kan omvandlas till bostäder.

Fru talman! Samhället kan drabbas på andra sätt, inte bara av pandemier. Det kan drabbas av ofred, cyberattacker, el- och vattenbrist, störningar i telenätet, sabotage och terror. Klimatförändringar och stigande havsvattennivåer vet vi redan har gjort att tätorter invid vatten måste tänka annorlunda och bygga barriärer mot översvämningar. Vi behöver system som gör oss mindre sårbara. Att inte alla hushåll är kopplade till samma kommunala vatten- och avloppstjänster borde av beredskapsskal vara självklart.

Kommuner borde också få lov att prova lokalt anpassade modeller för att möjliggöra kortare ledtider från att en byggherre för fram en idé, har ett stycke mark som den vill planlägga tills ett beslut om detaljplan och bygglov kan fattas av berörd nämnd. Vi föreslår en kommunal försöksverksamhet för att förkorta och förenkla beslutsprocessen, och vi vill skapa möjligheter att peka ut innovationsytor där avsteg från gällande regler kan tillåtas.

Det är nu, fru talman, många år sedan Centerpartiet först förde fram idén om privat initiativrätt som ger möjlighet för byggföretaget att begära av kommunen att den ger ett planbesked och sedan överlåter åt den sökande att genomföra arbetet. Nu är ett sådant förslag på väg och kommer att behandlas här strax före mid-sommar.

Att förenkla, snabba på och öka friheten är ett ständigt pågående arbete som Centerpartiet kommer att fortsätta gå i bränschen för. Det är vårt löfte till er som

planerar samhällen och bygger bostäder att vi ska göra så.

För Centerpartiet är hela landets utveckling viktigast. Varje kommun och varje region ska utifrån sina förutsättningar känna att de har regeringens och riksdagens stöd för att planera för en befolkningstillväxt. Riksintressenas utbredning och omfattning är ett problem, strandskyddet är ett annat liksom långt större hinder för små kommuner att skapa attraktiva boplatser.

Vi förväntar oss av regeringen att den tar intentionerna i januariavtalet på allvar, reformerar strandskyddet i grunden och verkligen ser till att det blir enklare att bygga strandnära i landsbygdsområden och att det lokala inflytandet att bestämma om upphävande av skyddet ökar. Då behöver de lyssna in remissvar från alla som nu oroas över att länsstyrelserna kanske ges alltför stora befogenheter att upphäva tidigare kommunala beslut.

Fru talman! Centerpartiet var tillskyndare av att Stockholm och Skåne blev så kallade regionplaneorgan. Vi vill att fler regioner ska ges denna möjlighet och att arbetet med regionplanering utvärderas innan det utökas.

Det har väckts frågor och varit farhågor från Sveriges kommuner och regioner om att den nuvarande lagen inskränker det kommunala självstyret och att kommuner i efterhand ska tvingas anpassa sig till en antagen regionplan sedan länsstyrelserna har gripit in.

Det var aldrig vår avsikt att begränsa det kommunala självstyret, och jag menar att SKR:s farhågor kan vara överdrivna. Men för att undvika tveksamheter hos de instanser som nu har att yttra sig över Region Hallands och Hallands kommuners framställan till Finansdepartementet om att bilda regionplaneorgan måste regeringen ta initiativ, både till att förtydliga lagen och till att öppna för mer än bara försök. Här finns det stora skillnader mellan de partier som har reservationer i denna fråga. Vi vill, till skillnad från Vänsterpartiet, varken ha statlig eller regional inblandning i var, hur många eller vilken typ av bostäder kommuner ska bygga.

Mångas förhoppning om att själv bygga sig ett hus på en naturskön tomt på landsbygden stannar ofta vid just bara en dröm. Tyvärr är kostnaderna höga och möjligheten att finansiera bygget liten. Det förblir en dröm förbehållen dem med god inkomst och sparat kapital. Vi hoppas att det kan ändras. Men vi inser också att många i stället väljer att bosätta sig centralt och nära service, kollektivtrafik och kulturutbud. För en del är detta faktiskt viktigare än tystnad, lugn och ro.

Förtätning av stadskärnor är lösningen när kommuner vill bygga men inte har tillgång till mark. Att exempelvis bygga på en våning ovanpå ett äldre hus och samtidigt utrusta det med hiss skulle vara möjligt om det inte vore för att detta hus råkade finnas i anslutning till en väg, ett järnvägsspår eller en industri. Svårigheter att finna sådana lägen centralt och att i dessa lägen åstadkomma en tyst sida gör att många bra och eftertraktade lägen inte bebyggs.

Fru talman! En reservation om detta, som de borgerliga partierna varit ense om tidigare, skulle jag ha kunnat yrka bifall till om det inte vore för att spara tid vid voteringen. Därför, fru talman, meddelar jag att Centerpartiet står bakom samtliga våra 15 reservationer, men jag yrkar bifall endast till reservation nummer 24 om regionplanering.

Anf. 106 MOMODOU MALCOLM
JALLOW (V):

Fru talman! Bostadspolitiken i Sverige präglas av avsaknaden av bostäder och politik. Men när vi i dag har den nya bostadsministern här i kammaren hoppas jag att vi kan få svar på vad bostadsministern tänker göra åt den enorma bostadsbristen, trångboddheten, hemlösheten, pensionärer som riskerar att bli hemlösa och allt fler barnfamiljer som blir hemlösa. I min egen hemkommun Malmö, som bostadsministern också kommer från, lever kvinnor i destruktiva förhållanden och som inte kan flytta på grund av brist på bostäder, unga som inte kan flytta hemifrån, människor som inte kan flytta dit där utbildningen finns eller människor som inte kan flytta dit där jobben finns. Listan kan göras lång. Men jag hoppas verkligen att vi får svar i dag från den nya bostadsministern, som finns med för första gången i den här debatten.

Fru talman! Rätten till bostad är en grundläggande mänsklig rättighet. Samhället har ett uttalat ansvar för bostadsförsörjningen. I regeringsformen 1 kap. 2 § framgår det att det allmänna ska trygga allas rätt till en bostad. Verkligheten ser dock annorlunda ut. Allt fler förvägras rätten till ett eget hem, trots regeringsformens tydliga formulering.

Fru talman! Vänsterpartiet menar att alla människor ska ha möjlighet att leva i bra bostäder till rimliga kostnader i en trygg miljö. Så är det inte i dag. Jag menar att bostadsbristen måste mötas med ökat politiskt ansvarstagande. Vi måste återskapa en statlig bostadspolitik värd namnet, som är aktiv, omfattande och enligt principen om generell välfärd. En politik med olika typer av särlösningar för stora grupper står helt i motsättning till detta.

Enligt Boverkets prognos kommer antalet påbörjade bostäder i år att minska. Hur stor minskningen faktiskt blir är förstås svårt att säga på grund av coronapandemin. För Vänsterpartiet är det dock uppenbart att det oavsett coronapandemin krävs ytterligare bostadspolitiska satsningar – dels för att de bostäder som främst behövs, det vill säga hyresrätter med rimliga hyror, faktiskt ska bli byggda, dels för att vi behöver energieffektivisera och renovera det befintliga beståndet.

Fru talman! Genom att utöka de bostadspolitiska satsningarna kan vi minska bostadsbristen. Vi kan genomföra nödvändiga renoveringar i framför allt miljonprogrammet, och vi kan samtidigt ge en nödvändig injektion i svensk ekonomi under coronakrisen.

Fru talman! I Danmark görs nu en stor satsning på renovering av allmännyttan och hyresrätter. Satsningen är även tänkt att bidra till en omstart av ekonomin efter

coronakrisen. Med tanke på de renoveringsbehov som finns i det svenska hyresbeståndet skulle ett liknande initiativ vara välkommet här i Sverige. Det kanske inte går att översätta den danska modellen för renovering direkt till svenska förhållanden, men vi kan hämta inspiration från det danska exemplet.

Genom att satsa stort på en större upprustning och energieffektivisering av det befintliga hyresbeståndet kan vi ge den svenska ekonomin en extra skjuts. En ordentlig klimatsatsning som denna skulle ge grönare och friskare hus, men också många arbetstillfällen som kan bidra till att ta Sverige vidare från den ekonomiska kris som pandemin har orsakat.

Fru talman! Alltför ofta ser vi exempel på hur oseriösa fastighetsägare tillåts köpa mer mark för att bygga nya hus. Plan- och bygglagen, PBL, behöver ses över så att fastighetsägare som inte sköter sin förvaltning inte heller ska kunna få mark, bygglov, detaljplaneändring eller möjlighet att köpa fastigheter av kommunen. Jag anser därför att regeringen ska återkomma med förslag på skarpare referenstagning inför försäljning och marktilldelning.

Fru talman! Vi kan inte prata om bostäder, planering och byggande utan att prata om klimatfrågan. I dag står bygg- och fastighetssektorn för drygt 20 procent av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser. Om vi ska nå de nationella miljö kvalitetsmålen måste den byggda miljöns energianvändning minska. Jag anser därför att det redan i detaljplanen ska gå att ställa krav på energieffektivitet, typ av uppvärmning, konstruktion med mera. Plan- och bygglagen behöver därför ändras så att detta blir möjligt. Det skulle öka förutsättningarna för ett mer hållbart byggande.

Fru talman! I Vänsterpartiets motion *Bostadspolitik, planering och byggande* redogör vi för vår bostadspolitik och vad vi anser bör göras för att skapa bra bostäder, bostäder som är bra både för miljön och klimatet och för alla invånare.

Fru talman! Kommunerna har en viktig roll när det gäller att öka bostadsbyggandet, men deras nuvarande markpolitiska verktyg räcker inte till för att nå ett högt bostadsbyggande. Dagens bostadsbrist driver upp priserna på mark. Detta har lett till att byggherrar som har fått tillgång till planlagd mark av kommunen i syfte att bygga på den låter bli att bygga eftersom de hoppas på fortsatt stigande markpriser och högre avkastning på sin investering längre fram. Detta är inte acceptabelt, och problemet måste åtgärdas.

Byggrättsutredningens betänkande *Ett snabbare bostadsbyggande* innehåller flera konkreta förslag som syftar till att kommunerna i högre utsträckning ska kunna säkerställa att byggrätter tas i anspråk utan onödiga dröjsmål. Men trots att betänkandet har remitterats har inte regeringen återkommit med några förslag till riksdagen.

Fru talman! Att ha ett regionalt perspektiv i planeringen är i många delar av landet viktigt för att kunna skapa balans i bostadsbyggandet. Regionernas näringsliv och infrastruktur hänger ofta ihop, och i takt med att arbetsmarknadsregioner utökas och

kommunikationer förbättras följer inte heller bostadsmarknaden alltid kommungränserna.

Det är inte bara i storstadsregionerna som det är viktigt att ta hänsyn till ett regionalt perspektiv i bostadsförsörjningen. Behoven kan finnas även i kommuner med vikande befolkningsunderlag. Men trots detta har Sverige ett mycket decentraliserat planeringssystem som bygger på kommunernas självstyre.

Jag är positiv till de lagändringar som genomfördes genom propositionen *En ny regional planering*. Redan då framförde dock mitt parti att den regionala planeringen bör ges större möjlighet att påverka kommunernas bostadsbyggande. Vi framhöll redan då att regional fysisk planering bör införas i fler län än Stockholm och Skåne.

Bostadsförsörjningen är en regional fråga, och alla kommuner i ett län måste bidra till att bygga bort bostadsbristen. Men om flera kommuner ska ta ett sådant ansvar krävs enligt min mening en tydligare statlig och regional styrning.

Fru talman! Jag anser därför att det behövs en regional fysisk planeringsnivå som har en mer styrande och bindande påverkan på den kommunala planläggningen. Den regionala nivån bör kunna styra hur många bostäder varje kommun ska uppföra, antingen själv eller genom annan markägare eller bostadsexploator. Jag anser därför att regeringen bör se till att regional fysisk planering införs i fler län än Stockholm och Skåne.

Slutligen, fru talman: De regler som styr planering och byggande måste vara förutsägbara och enhetliga och fylla sitt syfte. Kommunerna måste genom en aktiv roll och aktiv politik bidra till ett varierat utbud av bostäder och upplåtelseformer så att alla invånare kan få ett bra och ändamålsenligt boende. Reglerna som styr planering och byggande finns till för att skydda människor från dåliga bostadsförhållanden, samtidigt som utveckling, kvalitet och långsiktig hållbarhet ska stimuleras.

Med det sagt vill jag yrka bifall till Vänsterpartiets reservation 25.

Anf. 107 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Vi i Sverige bygger alldeles för lite bostäder. Det tror jag att vi alla i denna kammare är överens om. Framför allt bygger vi alldeles för lite småhus. Vi bygger i genomsnitt under 10 000 småhus per år, och det är alldeles för lite i förhållande till det behov som finns.

Boverket gör prognosen att det under 2020–2029 behöver byggas runt 600 000 bostäder. För att vara lite mer tydlig är det alltså 60 000 bostäder varje år. Vi kan konstatera att vi inte kom upp till den siffran förra året. Prognoserna för 2021 visar att vi nog inte gör det detta år eller. Det betyder att vi nästkommande år alltså behöver bygga betydligt fler bostäder än 60 000 för att klara av målet om 600 000 bostäder mellan 2020 och 2029.

Denna bild ska man ha med sig samtidigt som man ser att priserna på bostäder nu skenar i höjden. Det

påvisar att varken vi som riksdag eller regeringen har mäktat med att göra de förändringar som behövs för att möta de behov som finns.

Vilka behov finns då? Att få ned handläggningstiderna är ett av de behov som finns. Att minska sakägarkretsen skulle behövas. Att bygglovsbefria fler åtgärder skulle behövas. Ingen av dessa åtgärder orkar vi göra tillräckligt mycket av för att kunna bygga de bostäder som behövs.

Skenande priser och långa köer till hyresrätter är klara och tydliga bevis på vårt misslyckande. Jag kan tycka att det är anmärkningsvärt att vi som nation inte kommer upp i de nivåer av bostadsbyggande som behövs utan att vi år efter år ligger efter. Men man kan ställa sig frågan: Vem är det som tar ut riktningen för antalet bostäder per år? Jag kan konstatera att det inte är riksdagen, för vi sätter inte upp något nationellt mål för antalet bostäder som ska byggas i Sverige. Inte heller är det regeringen, för den sätter inte heller upp ett nationellt mål för antalet bostäder som byggs på ett år.

Att inte ha ett mål innebär bekvämlighet, det vill säga man behöver inte utvärdera något mål. Inte heller behöver man göra insatser för att möta målet eftersom man faktiskt inte har satt något sådant. Det är ganska vanligt i kommunerna att man sätter upp ett mål, jobbar mot det målet och utvärderar och gör åtgärder för att nå det. Men på nationell nivå finns inte uppfattningen att mål är bra att styra mot.

Min uppfattning är att även om kommunerna har planmonopol måste man på nationell nivå sätta upp ett mål och stimulera kommunerna att göra åtgärder som styr mot målet.

Något av det viktigaste för att kunna öka bostadsbyggandet är att vidta åtgärder som ökar utbudet av byggbar mark. Som bieffekt av ett utökat utbud av sådan mark reducerar man kostnaderna för byggandet och främjar mångfald av bostäder med olika typer av upplåtelseformer.

Det skulle alltså inte behöva bli så att småhusbyggandet alltid kommer sist i prioriteringsordningen när kommuner gör planer under ett år. Man skulle kunna klara av att planera mer och också kunna bygga mer och bygga en mångfald av bostäder. En åtgärd för att åstadkomma detta skulle kunna vara att införa en möjlighet för kommunerna att överplanera för bostäder.

Det behövs åtgärder som tydliggör behoven inom kommunernas planberedskap. Detta skulle låta sig göras genom att länsstyrelsen får i uppdrag att kartlägga kommunernas planberedskap för antalet lägenheter och upplåtelseformer. En sådan kartläggning kan synliggöra hur väl beredskapen står sig i relation till det planerade bostadsbyggandet i kommunen och till, i så fall, ett nationellt mål för antalet bostäder som behövs i den regionen.

Kartläggningen av den byggbara marken bör enligt min mening redovisas i ett register som är tillgängligt för allmänheten. Detta kombinerat med en planeringsstimulans till kommunerna ger kommunerna ett incitament att överplanera, och möjligheten att öka bostadsbyggandet ökar radikalt. Vi vet av erfarenhet att

småhusområden ofta står längst ned på prioriteringslistan när kommunerna planerar. Med en planeringsstimulans skulle möjligheten till planläggning av småhusområden öka radikalt.

Trädgårdsstäder var ett koncept som växte fram i städer under 1900-talets början för att bekämpa den svåra bostadsbrist som rådde. Målgruppen var arbetarklassen, som för en överkomlig kostnad kunde bygga sig en bostad och äga den bostaden. De småhus som uppfördes kom sedan att associeras med social hållbarhet och goda uppväxtvillkor för barn. Så kan det fortfarande vara, och jag kan lägga till att med rätt metoder kan man bygga trädgårdsstäder till rimliga priser så att en vanlig barnfamilj på 2000-talet kan få samma möjligheter som en barnfamilj vid 1900-talets början.

Det är väl en rimlig önskan att barnfamiljers möjlighet till eget ägande, trygghet och frihet inte ska ha minskat de senaste 100 åren?

Vi anser att staten bör vara en aktiv part för att främja framväxten av nya trädgårdsstäder på platser som rimligen kan knytas till fungerande infrastrukturstråk. Ett första steg är en översyn av PBL för att möjliggöra tidsbegränsade undantag eller andra avvikelser från bestämmelser som står i vägen för bostadsbyggande. Det kan exempelvis handla om undantag från kraven om allmänna intressen, utformnings- och egen-skapskrav för byggnadsverk, detaljplanekravet och reglerna för bygglov.

Jag menar att vi måste våga för att vinna. Våga måste vi göra i riksdagen, och våga måste även regeringen göra. Vi måste börja försöka planera trädgårdsstäder, aktivera en planbonus och låta kommuner göra fler undantag för att bostadsbyggandet ska öka.

Därmed yrkar jag bifall till reservation nummer 10.

Anf. 108 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Det var givetvis inte min avsikt att begära replik på Larry Söder, men jag blev lite förvirrad, för jag såg Larry Söder stå där i talarstolen, men jag hörde Momodou Malcolm Jallow tala. Det Larry Söder sa var en blåkopia av det Momodou Malcolm Jallow sa när han talade om regionplanering. Han ville se en styrning från regionerna som talar om för kommunerna hur många bostäder de ska bygga, var de ska byggas och vilken typ de ska vara.

Vi kan ha önskemål om och driva på för en bostadspolitik där vi får fram 60 000 bostäder eller fler för att möta behovet. Men att sätta ett nationellt mål kräver att staten tar till styrmedel för att detta mål ska uppfyllas. Jag har ärligt talat svårt att se hur det kan förenas med en borgerlig politik.

Det Larry Söder föreslår är ju en planekonomi i någon form, fru talman, och det är ytterst förvånande att det kommer från Kristdemokraterna. Då blir man nyfiken på att höra vilka andra partier som har talat ihop sig om en sådan politik, för det är i alla fall inte Centerpartiet.

Med ett sådant mål måste man fråga sig: Hur ska en statlig bostadspolitik då se ut? Vilka morötter ska finnas? Byggsubventioner är någonting som vi dras

med, och vi kan utforma dem på ett sådant sätt att de styr mot vissa typer av bostäder. Men det innebär inget krav på kommunerna eller byggföretagen att de ska använda sig av de här subventionerna, utan det finns faktiskt en frivillighet.

Hur känns piskorna som ska vina över kommunpolitikernas ryggar när detta statliga mål från Larry Söder ska uppfyllas?

Anf. 109 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Piskor vet jag inte om jag vill använda över huvud taget, utan jag tror på morötter. Jag tror att människor vill väl, och jag tror även att kommuner vill väl. Men jag tror att i bostadspolitiken, och med den historik som vi har, kan man påvisa att staten, det vill säga riksdagen och regeringen, har dragit sig alltför långt tillbaka när det gäller den morot och den injektion som behövs för att bygga det antal bostäder som behövs i Sverige.

Numera finns det några regioner som går ihop och hjälps åt, men man lämnar egentligen kommuner att själva bestämma hur många bostäder som byggs i just de kommunerna utan en tanke på hur många bostäder som behövs nationellt.

Ola Johansson och jag kommer från en kommun som heter Kungsbacka kommun. Där funderar man aldrig på hur många bostäder som behövs för att klara av behovet av nya bostäder i Sverige nationellt, utan man tänker bara på hur många bostäder man klarar av att bygga för att möta behovet av förskola och skola. Man tänker tvärtom mot vad man behöver göra, det vill säga vi behöver se hur många bostäder vi behöver bygga nationellt och utefter det skapa en möjlighet att bygga bostäder, förskolor och skolor som anpassas efter detta.

Jag tror på att använda sig av morötter. Jag pratar om en planeringsbonus som skulle gå ut till kommuner som faktiskt planerar för fler bostäder än vad de har som mål. Vi sätter faktiskt i varje kommun ett mål för hur många bostäder som ska byggas, men vi sätter inte ett sådant mål på statlig nivå. Jag tycker att det vore ganska rimligt att staten ger de incitament som behövs för att vi ska klara av att bygga fler bostäder.

Jag tror att det är ganska dåligt att sätta piskor på kommuner. Jag tror att kommuner fortfarande ska ha planmonopol, men morötter måste vi ändå kunna ge från statlig nivå.

Anf. 110 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Det är roligt att Larry Söder nämner Kungsbacka. Det är nog inte många som vet det, men det finns nog ingen politiker som har byggt så många förskolor som Larry Söder har gjort. Det gjorde vi tillsammans, eftersom vi insåg att det var en begränsande faktor för hur många bostäder man kunde bygga. Men inte ens Kungsbacka klarar av att bygga så många bostäder som skulle behövas, trots att man är välsignad med både mycket kapital och goda planeringsresurser.

Om det finns det ett mål som riksdag och regering har fastställt och ställt sig bakom måste det finnas

medel. Och det medel som Larry talar om är inte pengar, utan det är pengar. Det är skattebetalarnas pengar som ska skickas ut till kommunerna för att de ska planera för dem.

I själva verket är det inte kommuner som bygger bostäder. Det är företag som bygger bostäder. Det är privatpersoner, företag och ibland kommuner som äger mark som de vill exploatera och bygga på. Då är inte pengar i kommunen den begränsande faktorn. Det är regler och krav som hindrar bostadsbyggandet.

Det handlar också om frågor som har att göra med drivkrafterna på marknaden för att bygga dessa bostäder, till exempel hyressättningssystemet och möjligheten för ett ungt hushåll att låna för att kunna köpa en bostadsrätt. Där är vi säkert överens på många sätt. Och vi är säkert överens om att det behövs omfattande regelförenklingar för att åstadkomma ett bostadsbyggande.

Men att sätta statliga mål för bostadspolitiken är sovjetisk planekonomi, och det har jag svårt att acceptera, fru talman.

Anf. 111 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Vi är överens om relativt mycket. Regelförenklingar behövs. Jag tror också att vi är överens om att se till att man kan aktivera kommunerna att bygga mer.

Den springande punkten för många företag som vill bygga bostäder är dock inte pengar, utan att man inte får bygglov från kommunerna för att bygga. Hur löser vi det? Jo, vi stimulerar kommunerna att kunna göra färdigt planerna för att man ska få bygglov. Annars kan det inte komma några nya bostäder. Vilka kan göra denna stimulering? Jo, den kan göras på statlig nivå.

Jag tror, i mitt hjärta, att investeringsstödet som vi slänger ut 4, 5 eller 6 miljarder på varje år inte leder till en enda ny bostad. Jag säger det igen: inte en enda ny bostad. Om vi hade kunnat lägga ut de pengarna till kommunerna, så att de hade kunnat planera mer, planlägga mer och ge fler bygglov hade det byggts betydligt fler bostäder. Jag är fullständigt övertygad om det. Där gör pengarna nytta.

Se till att kommunerna kan jobba med pengarna, i stället för att de hamnar i företagarnas fickor där de inte gör någon nytta. Företagarna hade byggt bostäderna ändå. Det är jag övertygad om.

Om du kallar det planekonomi, Ola Johansson, kallar jag det sunt förnuft.

Anf. 112 MALIN DANIELSSON (L):

Fru talman! Liberalernas vision är att det ska bli enklare, gå snabbare och vara mindre krångligt att bygga bostäder. Bostadsområden ska vara trevliga, trygga och varierade. Och städerna ska vara gröna och resilienta. För att förverkliga denna vision krävs reformer inom planering och byggande.

Det händer en del på området. Kommittén för modernare byggregler har presenterat en lång rad regelförenklingar. Tack vare januariavtalet pågår bland annat en översyn av lovplikten och en översyn av

riksintressen i syfte att frigöra mer byggbar mark. Genom avtalet möjliggörs även privat initiativrätt. Men mer behövs.

Fru talman! För att det ska bli enklare, gå snabbare och vara mindre krångligt har vi i Liberalerna ett antal förslag. Till exempel borde hus kunna typgodkännas. Samma hus kan i dag bedömas olika i olika kommuner. Om byggherren kan få ett förhandsgodkännande kan byggkostnaderna pressas ned på ett effektivt sätt. Det kan även få positiva effekter för handläggningen av bygglovsärenden genom att bidra till kortare handläggningstider.

För att påskynda och underlätta byggprocessen vill vi också att sakägarkresten, det vill säga de som har rätt att överklaga ett beslut, begränsas. En annan åtgärd som kan påskynda byggprocessen skulle kunna vara att införa en låg avgift för att få överklaga.

En annan regelförenkling som skulle kunna leda till fler bostäder är om det i större utsträckning skulle bli möjligt att bygga så kallade mikrobostäder, det vill säga mycket små bostäder med kompakt planlösning där det inte längre blir nödvändigt att bygga till exempel förrådsutrymmen. Då kan ungas efterfrågan på en första bostad mötas i större utsträckning.

Vissa bostadstyper som det råder särskild brist på bör även kunna snabbhanteras. Ett snabbspår för studentbostäder och bostäder för årsrika bör införas.

Bullerkraven är ytterligare något som bör justeras för att både möjliggöra fler bostäder och göra det enklare att bygga i tätbebyggda miljöer. Kraven för ljudmiljön bör vara höga inne i bostaden men flexibla utanför bostaden mot fasad.

Även till synes mindre frågor kan leda till krångel och byråkrati. Till exempel kan kommunerna inte medge att friggebodar och attefallshus placeras närmare tomtgränsen än dagens regler tillåter om tomtens angränsar till kommunal mark. Den typen av krångel borde lätt kunna tas bort.

Fru talman! Våra bostadsområden behöver också bli trevligare, tryggare och mer varierade. I ivern att bygga nya bostadsområden, förtäta de växande städerna och effektivisera markanvändandet är det lätt att idrottsytor prioriteras ned och att utrymmet för lek och rörelse minskar. När bostadsområden och infrastruktur planeras måste det ske med människan i centrum. Idrottsytor och grönområden har på många sätt en positiv effekt på samhället och miljön. Boverket borde därför få i uppdrag att ta fram en vägledning till kommunerna om hur de ska arbeta mer aktivt med att få in idrottsytor för både spontan och organiserad idrott. SKR och även Riksidrottsförbundet skulle kunna vara bra intressenter att ha med i det samarbetet.

Det brottsförebyggande arbetet behöver långsiktighet och förankring i den lokala miljön där arbetet bedrivs. Kommunerna har en nyckelroll i det arbetet, och en del av arbetet bör bedrivas genom stadsplanering.

Vi anser att det finns behov av att ge trygghetsfrågorna en starkare ställning i stadsplaneringen för att på ett tydligare sätt signalera att dessa frågor är prioriterade. Ett sätt att göra detta är att ändra PBL så att lagen

uttryckligen reglerar att all fysisk planering ska ha ett brottsförebyggande perspektiv. I städer och större samhällen kan det till exempel handla om att motverka kvällsstängda butikscentrum, som kan upplevas som otrygga när man passerar dem på vägen hem från bussen. Det kan också handla om att skapa en genomtänkt förläggning av gångvägar och andra åtgärder som kan öka tryggheten.

För att skapa större variation av bostäder tycker vi att det behövs en ny egnahemsrörelse, särskilt i våra utsatta områden. Kommunerna behöver planera för mer radhus och villor i områden som domineras av hyresrätter, så att den som vill kan köpa färdigplanerad mark av kommunerna och bygga ett eget boende. Därtill måste detaljplanerna vara så flexibla att varje egnahemsbyggare ges möjlighet att sätta sin egen prägel på bostaden.

Fru talman! Slutligen vill vi liberaler se gröna och resilienta städer. Den stora inflyttningen till städer och tätorter i Sverige ställer krav på god planering i fråga om miljö och hållbar utveckling, kollektivtrafik, bostadsbyggande samt kommunal och kommersiell service. Städer med grön struktur har bättre lokalklimat än städer utan grönska. En grön stad klarar häftiga skyfall bättre och har större biologisk mångfald. I en stad med parker och trädgårdar integrerade i bebyggelsen finns naturliga mötesplatser utomhus för invånarna. Då får de också närbildkontakt med det biologiska kretsloppet i sitt vardagsliv.

Fritidsodling har blivit en av de vanligaste fritidssysselsättningarna. Jag misstänker att det kan ha ökat en del under pandemin. Det är en värdefull del av människors liv. Det är därför viktigt att se och inkludera de miljöerna, till exempel villaträdgårdar och kolonilotter, i stadsplaneringen. I framtida stadsplanering tycker vi att man bör väga in värdet av de kvaliteterna. Man ska också räkna med att faktorer som utebliven fysisk aktivitet kan ha en hög samhällsekonomisk kostnad.

Fru talman! Vi står bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nummer 7.

Anf. 113 LEIF NYSMED (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets betänkande CU13. Vi ska i dag behandla de motioner som berör planering och byggande. Förslagen berör allt från regelförenklingar till fler krav i detaljplanerna. Åsikterna spretar åt olika håll, inte bara mellan partier utan även inom partier.

Frågan hur vi bygger våra samhällen hållbara, ekologiskt, ekonomiskt och socialt, är frågor som är avgörande för vilket slags samhälle vi lämnar över till kommande generationer. Det märks i en del av motionerna som behandlas i detta betänkande. Det ställs krav på åtgärder inom samhällsplaneringen, exempelvis sådant som gäller energieffektivitet, stärkt biologisk mångfald, behov av grönytor och plats för lek och sportanidrott, samtidigt som markägare och byggare kan vilja exploatera så mycket som möjligt, vilket återsepglas i en del andra motionsförslag.

För oss socialdemokrater är det viktigt att reglerna i plan- och bygglovsprocessen är tydliga så att motstridiga intressen kan mötas och diskuteras för att bästa resultat ska nås. En viktig grundförutsättning för att plan- och bygglovsarbetet ska vara effektivt är att det råder långsiktighet i förutsättningarna. Ständiga förändringar skapar osäkerhet hos alla parter som försöker att planera och komma igång med olika projekt. Därför krävs det ett regelverk som håller över tid.

Regeringen bjöd under den förra mandatperioden in till byggsamtal med oppositionen, och trots att det inte blev en blocköverskridande överenskommelse då gick regeringen vidare med ett 22-punktsprogram som det rådde stor enighet om här i riksdagen.

Denna mandatperiod finns det även i januariavtalet med ett antal viktiga punkter om planering och byggande med långsiktig uthållighet, såsom en förenklad och förkortad planprocess och översyn av riksintressena, för att nämna ett par. Regeringen har också denna mandatperiod haft byggsamtal med olika parter på byggmarknaden för att planering och byggande inte enbart är en fråga för politiken.

Jag tror att många av oss i utskottet har sett översiktskartan som Stockholms Byggmästareförening tagit fram över processen från idé till nyckel i dörren och förstår hur komplicerad processen är. Den beskriver processen utifrån en byggares perspektiv och ger en bra inblick i detta arbete.

Samtidigt har kommunerna ett planmonopol. Det innebär ett mer omfattande ansvar att planera för det behov av bostäder som man beräknar kommer att behövas i kommunen samt planera för verksamhet som behövs, exempelvis skolor, äldreomsorg och infrastruktur i form av vägar, vatten och avlopp men också för att samhället ska vara hållbart i alla avseenden och vara tryggt. För att kommunerna ska kunna ta ansvar för exempelvis bostadsförsörjningen och för de byggare som vill vara med och skapa det som efterfrågas behövs en långsiktig och tydlig planering och samverkan.

Plan- och bygglagens syfte är just att de olika aktörerna och berörda parterna planerar och samverkar tillsammans. När detta inte fungerar som det är tänkt blir också konsekvenserna att resultatet blir sämre. En aktör i branschen har sagt: "Tänker man inte efter i början så blir det dyrare i efterhand." Vad kostar inte ombyggnationer för saker som borde ha lösts innan eller för att för få förskolor och skolor har planerats och i efterhand måste ordnas med tillfälliga åtgärder?

Jag tror att jag vid alla debatter om planering och byggande har sagt: "Vi bygger inte enbart hus; vi bygger samhällen." Har man den ingången och förståelsen för planerandet och byggandet förstår man också att det krävs en lång rad processer för att få samhället vi bygger att också fungera som helhet.

Här har kommunerna i sin planering en avgörande roll för att kunna balansera alla intressen och skapa förutsättningar för att goda samhällen i slutändan byggs. Dessutom är behovet stort av samplanering med angränsande kommuner i de olika regionerna.

Regeringen tog fram en bestämmelse om regional planering där Skåne län och Stockholms län i ett första skede ska ta fram en regionplan, vilket andra redan har tagit upp här. Jag tror att regional planering får allt större betydelse. Vad jag har förstått förs det samtal om att fler regioner önskar ta fram regionplaner.

Även staten har en viktig roll i planerandet genom att våra länsstyrelser ska vara aktiva i planeringsprocessen. Kommunerna kan sedan några år tillbaka begära ett planeringsbesked av länsstyrelsen i de frågor som staten råder över, såsom riksintressena. En översyn av riksintressena initierades i januari förra året. Boverket, som samordnande myndighet, ska tillsammans med fem andra myndigheter göra en översyn av deras respektive anspråk på områden av riksintresse. Sammantaget ska översynen leda till en kraftig minskning av såväl antalet anspråk på områden av riksintresse som dessa områdens samlade areella utbredning.

Vi socialdemokrater anser att planeringen av våra samhällen har en stor betydelse för hur vi ska kunna bygga det hållbara samhället och klara de klimatmål som Sverige har åtagit sig att göra. I januariavtalet har vi kommit överens om att det klimatpolitiska ramverket står fast och att relevant lagstiftning ska ses över så att det anpassas för detta.

Även om inte finansiering av byggandet är en del av detta betänkande är vi socialdemokrater ändå stolta över att investeringsstödet till hyreslägenheter, studentlägenheter och äldreboenden samt det nya renoveringsstödet finns med. Regler och planering är egentligen ingenting utan ekonomiska muskler bakom. Över 30 000 bostäder har beviljats investeringsstöd. Jag tror för övrigt att det är en gammal siffra; den har nog höjts ytterligare. Några säger att det inte har byggts något eller att dessa bostäder skulle ha byggts ändå, men det skulle inte skett till den hyresnivå som vi talar om. Det viktiga är inte regelförenklningar, utan det är att få fram nya bostäder eftersom det finns en efterfrågan på dessa bostäder. Med investeringsstödet skapar vi bostäder som normalinkomsttagare kan efterfråga.

Vi är också överens om att stadsmiljöavtalen ska utvecklas och effektiviseras, vilket är viktigt för att minska bilberoendet i våra städer, och från januari i år kan kommuner, fastighetsägare med flera söka stöd för att utveckla stadsgrönska och ekosystemtjänster samt öka tryggheten i områden med socioekonomiska utmaningar. Vidare har vi kommit överens om att förenkla och förkorta planprocesserna. Här är Boverkets och Lantmäteriets arbete med digitaliseringen av plan-, lov- och byggprocessen viktigt, anser jag, för att effektivisera arbetet.

Förra mandatperioden togs länsstyrelsen bort som första instans för överklagande av detaljplaner, vilket har lett till att den totala överklagandetiden har kortats ned. Många av oss satt med när Mark- och miljööverdomstolen fick en föredragning om detta. Jag har för mig att det i redovisningen framgick att överklagandetiden har kortats ned med i snitt åtta veckor, vilket är ganska mycket. Det är nästan två månader. Mer kan dessutom göras.

Nu i maj kommer den bygglovsutredning som tidigare nämnts. Där har man bland annat tittat över sakägarkretsen vid ansökan om lov eller förhandsbesked. Vi får se vad den levererar. Det ska bli spännande.

Det märks i motionerna att dessa frågor berör många. Samtidigt som regelförenklningar, förkortande av överklagandeprocessen och minskning av sakägarkretsen föreslås för att man snabbare ska komma igång med projekt föreslås också regelskärpningar i form av att fler saker ska beaktas vid framtagandet av detaljplaner.

Vi socialdemokrater vill forma ett samhälle grundat på demokratins ideal och alla människors lika värde och lika rätt. Fria och jämlika människor i ett solidariskt samhälle är socialdemokratins mål. Mot denna bakgrund vill vi inte att det ska vara huruvida du äger mark eller fastigheter eller hur stor din inkomst är som ger dig rätten eller möjligheten till att vara med och forma vårt gemensamma samhälle. Det är uppenbart att det krävs en balans mellan olika parter och aktörer och ett tydligt ansvarstagande i planerandet av vårt framtida Sverige.

Fru talman! Jag vill nämna ytterligare ett par saker. Trots den plan- och bygglag vi har – och med dess brister – vill jag ändå lyfta fram att en hel del bostäder har byggts under de senaste åren. Bara mellan 2015 och 2020 har det med dagens regler byggts 340 000 bostäder.

Det låter ibland i debatten som att det inte byggs någonting, men det byggs rekordmycket. Det är dock inte tillräckligt. Larry Söder från Kristdemokraterna nämnde att vi behöver komma över 60 000 bostäder om året för att komma i kapp till 2029. Jag delar den uppfattningen. En glädjande nyhet fick jag i min mejl i ett nyhetsbrev från Sveriges Byggindustrier. Den här nyheten publicerades för en månad sedan. Deras prognos är att bostadsbyggandet kommer att öka till 57 000 år 2021 och till 59 000 år 2022. Det är steg i rätt riktning. Jag tror att vi kan göra mer tillsammans – marknad och politik.

Fru talman! Jag yrkar återigen bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 114 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Jag tackar för möjligheten att delta i debatten här i dag. Det har varit intressant och på många sätt mycket upplyftande att lyssna på era inlägg. Frågor om planering, byggande och stadsutveckling ligger mig varmt om hjärtat. Att få axla de här frågorna i rollen som bostadsminister har känts både viktigt och roligt.

Vi har nu äntligen i Sverige ett bostadsbyggande som är högre än befolkningstillväxten. Sedan 2017 betar vi – om än långsamt – av den skuld som 90- och 00-talen lämnade efter sig. Vi har fortfarande en bit kvar till att bygga i den omfattning som Boverkets byggbehovsprognos pekar på, men det har trots den rådande pandemin påbörjats en bra bit över 50 000 bostäder per år. Förra året påbörjades 51 550 bostäder,

enligt SCB:s preliminära siffror. Vi väntar med spänning på de definitiva siffrorna.

Jag vill börja där, eftersom det fortsätter att vara en väldigt viktig fråga. Vi har fortfarande en bostadsskuld i Sverige. Något som är glädjande är att det byggs mycket hyresrätter, inte minst på grund av det utvecklade investeringsstödet för hyresrätter och studentbostäder som regeringen infört. Stödet har visat sig centralt för att upprätthålla en hög byggtakt, särskilt när konjunkturen varit vikande. Hittills är 21 000 bostäder byggda med investeringsstöd, och ytterligare 24 000 har fått stöd beviljat. Det här innebär mer prisrimliga hyresrätter i hela landet, inte minst i de regioner där bostadsbristen är som störst. Nu behöver vi successivt beta av underskottet – för unga som behöver en första bostad, för människor som behöver flytta till ett nytt arbete, för dem som behöver separera.

Ett konkret sätt att arbeta för ett ökat byggande är att koppla statliga investeringar i infrastruktur till bostadsbyggande. Här vill jag särskilt nämna utredningen Samordning för bostadsbyggande, som genom sina avtal stimulerat och underlättat för 66 000 bostäder. Det har gjorts både genom att underlätta dialog med statliga sektorsmyndigheter och genom att matcha lokala planer för bostäder med nödvändiga infrastruktursatsningar.

Även Sverigeförhandlingen har på det här sättet spelat en viktig roll. Där gjordes överenskommelser med kommuner, regioner och andra aktörer om åtgärder för bland annat bostadsbyggandet. Drygt 190 000 olika bostäder förhandlades fram där.

Ett annat viktigt sätt att möjliggöra en ökad byggtakt är regelförenklingar. Det är ett område som regeringen har jobbat och jobbar intensivt med. Jag vill i detta sammanhang nämna förslaget till privat initiativrätt och uppdraget till Boverket som resulterat i förslaget till Möjligheternas byggregler, som just har varit ute på remiss. De syftar till att göra planprocessen effektivare och snabbare.

Samtidigt vill jag vara tydlig med att regelförenklingar inte kan bli ett självändamål. Det är resultatet som räknas. Sedan den nya plan- och bygglagen beslutades 2010 under Alliansens tid vid makten har det gjorts en lång rad försök till förenklingar. Problemet är att effekterna inte alltid blivit de som önskades.

Kapitel 9 i PBL är ett exempel på att goda ansatser lett till ett lapptäcke av undantag, vilket gjort bygglovsreglerna svårbegripliga. Man ska inte behöva ta in en PBL-expert för att begripa om en åtgärd kräver bygglov eller inte. För närvarande arbetar Bygglovsutredningen med en genomgripande översyn av reglerna för bygglov, och förslag kommer att lämnas till regeringen i början av sommaren. Därefter är det min förhoppning och ambition att vi skyndsamt ska kunna återkomma med förslag.

En hög byggtakt är jätteviktig, men det behöver också bli bra. När vi gör stora investeringar i fler bostäder, samhällsservice och infrastruktur är det avgörande att också utveckla livet mellan husen. Det är där många av de utmaningar vi står inför kommer att

behöva lösas, och det är där människor möts och rör sig. Att se till att människor känner trygghet och trivsel i våra offentliga rum är en viktig uppgift. Regeringen har avsatt stöd för gröna och trygga samhällen, ett stöd som just skapar förutsättningar för att investera i livet mellan husen i städer och tätorter runt om i vårt land.

Vad är då gröna och trygga samhällen? En viktig uppgift som vi har framför oss är att säkra att våra städer tål det extremväder som redan har börjat bli en realitet. Stora regnmängder men också extrema värmeböljor är en effekt av klimatförändringarna, och städerna behöver rusta sig bättre. Vi behöver bygga bort de asfalts- och stenöknar som skapar värmeöar. Att anlägga fler grönytor, miniparker, gröna tak och gröna väggar är något av det mest effektiva som finns för att lindra hettan i städer.

En studie från Göteborg visar att temperaturen i en park var sex grader lägre än vid en hårdgjord yta och att sänkningen spreds över en kilometer ut från parken. Växtlighet och mindre stora kala ytor minskar också risken för att stora värden sköljs bort vid skyfall. Det bästa med allt detta är att den här typen av klimatanpassningar motverkar både klimatförändringar och effekterna av dem. Dessutom får vi en trevligare och människovänligare stad.

När det gäller trygga samhällen vill jag i det här sammanhanget också lyfta fram samverkan som metod. Jag har sett många exempel på när fastighetsägare, både allmännyttiga och privata, företagare, lokalpolis och civilsamhälle samverkar i så kallad platssamverkan. Då kan vi vända utvecklingen långsiktigt.

Ett exempel från min hemstad Malmö är Seved, där man har gått från en situation med stor social oro, hög kriminalitet och utanförskap för något decennium sedan till ett lugnare och mer välskött område med en högre andel seriösa fastighetsägare och boende som trivs mycket bättre. Det här är något som vi kan göra mycket mer av. För att sprida den här metoden till fler områden har Boverket tidigare i år fått i uppdrag att undersöka hur arbetet med platssamverkan kan stärkas.

Jag pratar, som ni kanske har märkt, gärna om barn och barnperspektiv, så även i den här debatten. Att barnkonventionen blivit till svensk lag förpliktar även inom PBL-området. Barns behov behöver finnas med i den fysiska planeringen. I dag hamnar sociala värden generellt långt ned på prioriteringslistan vid fysisk planering och stadsutveckling. Det här vill jag och regeringen ändra på.

Vi har därför vidtagit ett antal åtgärder som alla syftar till ett större genomslag för barns rättigheter. Boverket har fått i uppdrag att ta fram en vägledning om hur FN:s barnkonvention kan tillämpas vid fysisk planering. Regeringen har också remitterat ett förslag från Boverket som handlar om att ändra lagstiftningen inom ramen för plan- och bygglagen, så att kommuner ska kunna ställa bindande krav på kvalitet, placering och storlek på friytor för lek och utevistelse.

Det här är viktigt, eftersom det handlar om vad vi väljer att prioritera. Vi vet att barn mår bra av att röra

på sig, kunna utforska världen och få känna frihet. Vi vet att levande gröna utemiljöer och frisk luft är bra för deras hälsa. Vi vet också att barn i dag rör på sig alldeles för lite och att deras utrymme alltför ofta prioriteras ned. Det håller inte. En stad som är bra för såväl 8-åringar som 80-åringar är en stad som är bra för alla.

En hög byggtakt är viktig. Men det måste vara hållbart också. Bygg- och anläggningssektorn står i dag för nära 20 procent av de inhemska klimatutsläppen. Det är en påverkan som i snabb takt måste minska. Inom sektorn finns goda insikter i utmaningen, och det finns en efterfrågan på tydliga och styrande regler för att kunna växla upp takten i omställningen. För att svara upp mot det här behovet har regeringen nyligen lagt fram en proposition om krav på klimatdeklarationer för nya byggnader. Det syftar initialt till att redovisa och på det sättet synliggöra byggskedets klimatpåverkan.

Redan att mäta kan bidra till att minska klimatpåverkan från byggandet. Men framför allt skapar deklarerade förutsättningar för att ta nästa steg. Det handlar bland annat om att sätta upp gränsvärden för klimatpåverkan utifrån en mer fullständig livscykelanalys. Ett sådant förslag är just nu ute på remiss. Avsikten är givetvis att styra mot kraftigt minskade utsläpp.

Lika viktigt som enskilda byggprojekt och med en påverkan som ofta sker över ännu längre tid är planering och utformning av hela områden och stadsdelar. Här påverkas allt från resmönster till grönytor och utemiljöer. Målet är att nyttja marken effektivt och samtidigt skapa attraktiva gestaltade livsmiljöer som möjliggör och underlättar för ett fossilfritt samhälle.

På det här området har jag nyligen tagit emot ett förslag till förändringar av PBL för en ökad transporteffektivitet. Även detta handlar om prioriteringar. Den kommer att remitteras inom kort.

Fru talman! Sammanfattningsvis är det helt avgörande att hålla uppe byggtakten. När vi bygger för framtiden gör vi det både socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart.

Anf. 115 ROGER HEDLUND (SD) replik:

Fru talman! Regeringens utopiska migrationspolitik som helt saknar förankring i verkligheten har skapat en ohållbar situation på bostadsmarknaden. I den här situationen ställer jag en fråga till bostadsminister Märta Stenevi.

Med tanke på den migrationspolitik som regeringen står bakom är frågan hur man har tänkt att lösa den akuta bostadsbrist som finns i dag bland hemlösa, nyanlända, framför allt barnfamiljer och framtida nya migranter som regeringen bäddar för ska komma till Sverige.

Dessa personer står efter flera år i Sverige fortfarande mycket långt från bostadsmarknaden. I städer som Malmö och Göteborg erbjuds man inte boende mer än en vecka i taget. Dessa grupper kan inte förväntas efterfråga någon av alla de nya hyresrätter som byggs med investeringsstödet som regeringen gillar att framhäva.

Sverigedemokraterna vill strama upp migrationspolitiken och skapa förutsättningar för återvandring. Det går inte att fortsätta att bedriva regeringens migrationspolitik i Sverige under de förutsättningar som vi ser på bostadsmarknaden och arbetsmarknaden och sett till integrationsmöjligheter.

Fru talman! Hur ska bostadsministern få ihop bostadspolitik med regeringens migrationspolitik?

Anf. 116 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP) replik:

Fru talman! Vi kan till att börja med konstatera att den främsta orsaken till den bostadsbrist vi har är att vi byggde alldeles för lite bostäder på 90-talet och 00-talet och har en enorm skuld att bygga i kapp för det.

Det andra vi kan konstatera är att vi har stora grupper i samhället som har väldigt svårt att efterfråga bostad på den ordinarie marknaden. Vi kanske delar ett bekymmer över den situationen, gissningsvis med väldigt olika utgångspunkt. Jag är mer orolig för de barn som drabbas av bostadsbristen.

Vi har en generell bostadspolitik i Sverige. Det innebär att vi bygger bostäder som alla ska vilja och kunna efterfråga. Där efterfrågekraften brister hjälper vi individen. Vi har däremot glapp i den politiken i dag. Det är därför vi har tillsatt utredningen om en socialt hållbar bostadspolitik.

Det handlar om att till exempel se över hur man kan fördela ansvaret mellan stat och kommun och hur vi kan hitta fler verktyg för att överbygga glappen mellan våra olika verktyg. Jag ser mycket fram emot att ta emot den utredningens förslag för att fler ska kunna efterfråga en bostad och även dem som har en svagare etablering på bostadsmarknaden i dag.

Anf. 117 ROGER HEDLUND (SD) replik:

Fru talman! År 2003 rådde det en balans på bostadsmarknaden i Sverige i stort sett. Jag håller inte med om den beskrivning som Märta Stenevi gör gällande när bristen i byggandet av bostäder påbörjades.

Det handlar främst om att regeringen, både den tidigare regeringen och nuvarande regering, inte har kunnat följa de ganska tydliga siffrorna när det gäller befolkningstillväxt kontra bostadsbyggande. Om man bara hade följt de siffrorna och de graferna hade man kanske enkelt sett den situation vi i dag hamnat i, fru talman.

Det är ganska tydligt med det svar vi nu får höra från Märta Stenevi att det inte finns några förslag från regeringen för att lösa integrationspolitiken i Sverige. Det gäller framför allt behovet av en bostad för att kunna komma ut på arbetsmarknaden och i samhället, där förslag helt saknas.

Hon hänvisar till en utredning som har påbörjats nu. Det är en utredning som jag har svårt att se ska komma med svaren på den fråga som jag ställde bostadsminister Märta Stenevi, fru talman.

Min fråga var: Hur ska de nyanlända som regeringen planerar för få en bostad? Var ska alla de migranter som kommit till Sverige – som i dag står långt

ifrån bostadsmarknaden och som ingår i Socialstyrelsens utredning gällande personer som står långt ifrån bostadsmarknaden – bo någonstans?

Det var min fråga. Jag fick ett svar om en kommande utredning som jag har svårt att se ska komma med svaren för den här gruppen. Regeringen har skapat en akut bostadsbrist inte bara för de migranter som man har skapat förutsättningar för att komma till Sverige utan även för en stor del svenskar som står utanför bostadsmarknaden. För det kräver jag nu ett svar från regeringen.

Anf. 118 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)
replik:

Fru talman! Det är i och för sig ingen överraskning att den sverigedemokratiska ledamoten lyckas börja diskutera migrationspolitik även när det gäller bostäder och planering.

Jag tror faktiskt att utredningen kommer att leverera ganska mycket svar på hur vi kan stärka efterfrågan även för den som har en svag etablering på bostadsmarknaden. Jag ser också att vi har många svar på hur vi ska hålla uppe den byggtakt som nu är historiskt hög, som vi har hört tidigare.

År 2003 hade vi rivit en massa bostäder. År 2003 byggdes det i princip inga bostäder alls. Nu bygger vi mer än vad vi har gjort på väldigt länge i Sverige. Ett av svaren på varför vi gör det är investeringsstödet som har hållit uppe byggtakten även under pandemin. Där kan en del av bostäderna gå till sociala kontrakt just för den grupp som ledamoten uppenbarligen ömmar så mycket för.

När det gäller etablering och integration vill jag peka på några saker. Jag kan börja med vad vi inte behöver göra för att förstärka integrationen. Det är att ekonomiskt diskriminera barn med föräldrar födda i andra länder, som Sverigedemokraterna föreslog i sin skuggbudget häromdagen. Vad vi däremot behöver är en likvärdig skola med stärkta resurser till de barn som behöver mer resurser för att de ska klara sin skola och därefter komma i arbete.

Vi behöver en stärkt etablering där människor snabbare kommer in i arbete och snabbare lär sig svenska. Det gör de inte för att de har svårt att klara hyran, svårt att betala sina barns fritidsaktiviteter eller svårt att betala för maten i slutet av månaden. Det gör de till exempel genom ett intensivår där de kan lära sig svenska, ha praktik och samtidigt ha mentorskap.

Slutligen behöver vi motverka diskrimineringen på bostadsmarknaden. Boverket har fått i uppdrag att se över om det finns en sådan och vad man i så fall kan göra åt det.

Anf. 119 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag påminner om ämnet för överläggningen som är planering och byggande.

Anf. 120 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru talman! Tack, statsrådet, för deltagandet i debatten!

Jag får börja med att säga det är fint att statsrådet finner anledning att framhålla propositionen om privat initiativrätt, för den har hennes eget parti varit emot.

Den har kommit fram på grund av ett tillkännagivande från riksdagen, och mig veterligt har aldrig Miljöpartiet varit förespråkare för privat initiativrätt. Men det är jättebra att statsrådet ändå välkomnar reformen – gott så.

Min erfarenhet av debatter med miljöpartistiska statsråd är att man inte får svar på frågorna om man ställer för många, så jag tänkte bara ställa en fråga: Vad avser statsrådet att göra konkret för att öka tillgången på byggbar mark i Sverige?

Anf. 121 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)
replik:

Fru talman! Jag vill börja med att understryka att jag i den här debatten företräder regeringen. Jag är här i mitt uppdrag som statsråd och inte för att föra fram Miljöpartiets politik. Den kan jag gärna debattera med ledamoten vid ett annat tillfälle.

När det gäller att öka tillgången till byggbar mark vill jag verkligen peka på de samordnade planeringsprocesser som har skett till exempel inom ramen för Sverigeförhandlingen och även kring den utredning som jag nämnde tidigare i dag – och vars namn jag just nu har tappat. Jag får hitta det senare.

Detta är ett arbete som vi kommer att utvärdera, och det har skapat en stor mängd bostäder på planerad och byggbar mark. Jag tror att det finns en stor potential i det här.

Det handlar om en ökad planering och en vidareutveckling av den regionala planeringen. Nu har vi en hemställan från Halland som Finansdepartementet har att ta ställning till. Min och regeringens förhoppning är att fler regioner ska visa intresse för regional planering, som kommer att kunna stötta kommunerna i planeringen av byggbar mark i regionerna eftersom man också får en tydligare koppling till infrastruktursatsningar.

Anf. 122 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru talman! Det där får väl ändå betecknas som vad man brukar kalla för ett ickesvar. Sverigeförhandlingen hade väl framför allt att göra med finansieringsfrågor.

Det jag undrar över är: Hur ska vi kunna få tillgång till mer mark att bygga på i det här landet? Som jag nämnde i mitt anförande är 97 procent av Sverige inte bebyggt. Men väldigt stora delar av Sverige går inte att bygga på, på grund av riksintressen, områdesbestämmelser och områdesskydd av olika slag.

Min fråga, om jag ska göra den ännu tydligare för att leda statsrådet rätt i diskussionen, är: Vilka riksintressen vill statsrådet begränsa? Och hur vill statsrådet göra det enklare att till exempel bygga i strandnära lägen? Den typen av frågor är det jag vill ha svar på när jag undrar hur regeringen avser att öka tillgången på byggbar mark i det här landet.

Anf. 123 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)
replik:

Fru talman! Det är oerhört vänligt av ledamoten att vilja leda mig rätt i debatten. Jag vill bara börja med att säga att Sverigeförhandlingen genererade 190 000 nya planerade bostäder, så nog gav den nya planerade bostäder alltid. Det rekommenderar jag ledamoten att läsa på lite om; det är väldigt intressant, och det här gav mycket utveckling i städerna.

Både riksintressen och strandskydd har, som ledamoten naturligtvis är mycket väl medveten om, utretts och remitterats. Vad förslagen landar i tänker jag återkomma till vid ett senare tillfälle.

Anf. 124 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Tack, Märta Stenevi, för att du är med i vår debatt!

Det är fortfarande så att trångboddhet är ett mycket stort problem i många områden. Vi har en boendesegregation. Vi har social oro i många områden som leder till illegal andrahandsuthyrning och andra upplåtelser som gör att människor hamnar i oerhört otrygga bostadssituationer.

Vi har långa köer till hyresrätter i många städer, kanske upp mot 10–20 år långa köer. Men många hushåll har inte råd att efterfråga de bostäder som byggs, och därför ställer man sig inte heller i kön.

Vi har också behovet av exempelvis skyddade boenden för kvinnor som är våldsutsatta och behöver komma bort ifrån sin misshandlande make, kanske i en annan kommun.

Men det var inte detta jag tänkte tala om!

Leif Nysmed nämnde att vi ska bygga samhällen. Vi ska bygga samhällen som är robusta, hållbara, klimatsmarta och allt det här. Vi ska ha transporter som fungerar så att människor kan ta sig till arbetet och så att vi kan exportera våra produkter utomlands och förflytta dem inom landet.

Sverigeförhandlingen nämndes, och den är såklart möjliggörande. Men när det kommer till det här är kommunerna en alltför liten nivå att planera på. I ett globalt perspektiv med megaregioner behöver vi öka perspektivet, och då har vi nämnt regionplanering. Många har talat om det, och jag tänkte att vi skulle uppehålla oss vid detta.

Centerpartiet vill helst utvärdera reformen med regionplanering innan den rullas ut i övriga regioner, som vi också föreslår att vi ska göra. Nu finns farhågor från vissa kommuner, som jag kommer att återkomma till i nästa replikskifte, om att det kommunala självstyret inskränks med den lagstiftning som vi antog och som vi alla ställde oss bakom här tidigare.

Jag undrar vad Märta Stenevi har för planer när det gäller att utvärdera och klargöra detta.

Anf. 125 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)
replik:

Fru talman! Även om det inte var det ledamoten ville tala om ska jag passa på att bemöta detta.

Trångboddheten och de långa köerna är naturligtvis ett väldigt stort problem för vårt samhälle.

Jag vill återigen peka på att vi hoppas på att få ett förslag om bostadskö och förturssystem från den utredning som pågår om en socialt hållbar bostadsförsörjning. Jag tror att det är väldigt viktigt att vi tittar över vilka system vi har och vilka möjligheter vi har att tillgå för att fler till exempel ska kunna hitta ett permanent boende efter att ha lämnat ett skyddat boende.

När det gäller den regionala planeringen har vi som bekant två regioner som har det regionala planuppdraget och ytterligare en som har gjort en hemställan till Finansdepartementet. Den håller på att beredas just nu, och jag har ingen möjlighet att kommentera denna hemställan i det här läget annat än att beredning kommer att genomföras.

Min uppfattning i det här läget är inte att det behöver göras en utvärdering, men om vi skulle få starka andra sådana signaler ska vi naturligtvis överväga det.

Min bild från Stockholm och från Skåne är att den regionala planeringen har varit ett starkt stöd för kommunerna när det gäller att kunna planera på ett effektivare och bättre sätt. Jag tror att det finns stora möjligheter i denna lagstiftning även framåt.

Anf. 126 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Det är klart att vi välkomnar Karolina Skogs bostadssociala utredning. Men enligt Centerpartiet behövs det mer omfattande bostadssociala reformer, och då är inte denna utredning tillräcklig. Det är vår uppfattning.

För att återgå till regionplanering: Ja, det stämmer att Halland är en region som har hemställt till regeringen om att få bilda ett regionplaneorgan. Det är bra. Jag tror att Västra Götaland har liknande planer. För inte så länge sedan bestämdes det också att region- och kommunalförbund och arbetsmarknadsregioner inte får lov att vara regionplaneorgan. Delar av Halland har ju ingått i den planeringsnivån tidigare.

Nu har det kommit till min kännedom att det trots att Region Halland har gått in med denna framställan finns en tveksamhet hos några av Hallandskommunerna kring detta. Tveksamheten härrör sig just från SKR:s varningar för att regionplaneringslagstiftningen inom PBL så som den är formulerad kan riskera att inkräkta på det kommunala självstyret. För Centerpartiet är det kommunala självstyret, som jag sa i mitt anförande, näst intill en helig ko. Och jag vet att det är det för kommunerna också.

Däremot är jag ganska övertygad om att samtliga kommuner i Halland och på andra håll skulle ha stor nytta av att göra en samordnad planering just för att uppnå de här effekterna och kunna hävda sig i en megaregion som exempelvis den mellan Hamburg och Oslo, som Halland befinner sig mitt i.

Därför är det bekymmersamt om regeringen inte lyckas klargöra för de kommuner som känner en tveksamhet hur regionplanering ställer sig i förhållande till det kommunala självstyret. Jag skulle önska att regeringen tog initiativ i detta och att man i samband med

det tog vara på de erfarenheter som finns från de kommuner som redan regionplanerar, nämligen Skåne och Stockholm.

Anf. 127 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)

replik:

Fru talman! Jag delar ledamotens positiva syn på regional planering. Mina erfarenheter från Skåne är att det har underlättat mycket för inte minst mindre kommuner att ha en större planeringshorisont. Därmed kan de planera bostadsbyggandet på ett effektivare sätt. Det ger också en samordning som inte minst näringslivet har stor nytta av när man ska planera inom en region.

Vi ska givetvis alltid ta farhågor på allvar, men jag ser inte i detta läge anledning att göra en formell utredning om detta. Däremot ska vi givetvis föra dialog med dem som söker och behandla den hemställan som just nu ligger hos Finansdepartementet.

Anf. 128 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar ministern för deltagande i debatten; det är jättebra.

Vi verkar vara eniga om att det byggs för lite och att detta behöver åtgärdas. Vi verkar också vara överens om att det behövs regelförenklningar, och jag håller med ministern när det gäller privat initiativrätt.

Jag ställer mig också bakom det ministern sa om att asfaltsöknar ska byggas bort. Det är inget vi vill ha på fler ställen än nödvändigt. Jag vill dock lägga till att jag vill ha bostadsområden som är trygga ur både socialt och ekonomiskt perspektiv.

Ministern säger att det byggs rätt mycket bostäder, även om det byggs för lite, och det som byggs är nästan uteslutande hyresrätter. Det byggs nästan inga småhus. Från 2010-talet och framåt har bostadsbyggandet ökat, men antalet småhus ligger i princip på samma nivå hela tiden, vilket är lite anmärkningsvärt. När det nu byggs fler hyresrätter borde det också kunna byggas fler småhus.

Sju av tio vill bo i ett eget ägt boende, och jag menar att eget ägt boende är både socialt och ekonomiskt mer hållbart och tryggt. Det finns heller oftast inga asfaltsöknar i dessa områden. Med andra ord borde det ligga i ministerns intresse att det byggs fler småhus.

Vi har talat om detta förut och att det då behövs tillgång på byggbar mark. Min fråga till ministern är därför: Hur tänker ministern öka bostadsbyggandet av småhus i Sverige eftersom det ligger helt still jämfört med andra typer av bostadsbyggande?

Anf. 129 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)

replik:

Fru talman! Min absoluta uppfattning är att blandad bebyggelse i våra städer ger de bästa möjligheterna för människor att leva på ett bra sätt. Då kan man bo i lägenhet i början av sin bostadskarriär för att sedan flytta till villa när man har fått mer stabil inkomst och kanske bildat familj. När barnen har flugit ut och man kanske inte längre är intresserad av stor bostadsyta och

trädgård kan man växla tillbaka till lägenhet och sedan så småningom till ett anpassat boende i takt med att kroppen blir tröttare. För att människor inte ska behöva lämna sina trygga områden där de har sina vänner, bekanta och grannar behöver vi blandad bebyggelse.

Hur kommunerna väljer att planera sin mark är en fråga för dels bostadsmarknaden, dels kommunernas självbestämmande över hur man vill använda den mark som kommunerna har att förfoga över och planera.

Man kan fundera på vilken effekt utredningen om att underlätta för förstagångsköpare att ta sig in på bostadsmarknaden skulle kunna få för efterfrågan på småhus på marknaden och om det kan vara ett sätt att underlätta.

Planeringen av kommunernas är fortfarande en kommunal angelägenhet, och även om jag inte skulle kalla det en helig ko, som den centerpartistiske ledamoten gjorde, skulle jag nog ändå säga att det är en viktig parameter i den svenska förvaltningsmodellen att kommunen planerar den fysiska bebyggelsen inom kommunens gränser.

Anf. 130 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Jag vet inte hur jag ska tolka svaret. Är ministern är nöjd med att vi bara bygger 10 000 småhus i Sverige? Tycker inte ministern att vi ska stimulera kommunerna att skapa fler småhusområden?

Jag har i tidigare debatter sagt att man ska reformera tomträtten för att göra den mer attraktiv och förutsägbar och på det sättet ge möjlighet att bygga fler småhus.

I denna debatt pratade jag om att man skulle ge en stimulansbonus till de kommuner som planerar byggbar mark för småhus och på det sättet kunna öka småhusbyggandet.

När kommuner planerar bostäder gör de en prioriteringsordning, och hyresrätter och bostadsrätter kommer först. Småhusplanerna kommer längst ned. Om vi ska öka småhusbyggandet måste vi alltså öka planeringen i kommunerna.

Jag tycker inte att det bara är upp till kommunerna. Det är också upp till oss på nationell nivå att försöka stimulera detta. Jag håller med om att planmonopolet ska ligga på kommunal nivå, men vi måste på något sätt stimulera kommunerna.

Om man inte på nationell nivå sätter ett mål i siffror för bostadsbyggandet kan man heller inte ha aktiviteter som jobbar mot detta mål. Jag tycker inte att det räcker att Boverket har en ungefärlig prognos för bostadsbyggandet. Det måste tas ett visst ansvar på statlig nivå, även om planmonopolet ligger på kommunal nivå. Jag kallar det inte heller en helig ko, men det är viktigt för kommunerna. Jag tror dock att de också vill vara med och skapa fler småhusområden som är trygga både socialt och ekonomiskt, vilket Sverige behöver.

Anf. 131 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)
replik:

Fru talman! Jag delar uppfattningen att staten ska vara med och ta ett ansvar för bostadsbyggandet. Genom investeringsstödet tar vi ett tydligt sådant, och även med de lagändringar vi utreder och går fram med. Det faktum att vi har ett högre byggande än vi har haft på många, många år är också en effekt av att vi har tagit detta ansvar och fortsätter att ta det.

Att vi skulle ge ekonomiska stimulanser till planering av småhus är jag dock inte lika övertygad om. Jag tror att det är mycket viktigt att fortsätta med investeringsstödet till hyresrätter till rimliga hyror eftersom vi har grupper som står långt från bostadsmarknaden och har svårt att ta sig in på den. Det är en viktig nyckel för att lösa den problematiken.

Förra mandatperioden hade vi en kommunbonus för kommuner som planerade och stimulerade byggande. Den var kopplad till flyktningmottagande, och jag gissar att det inte är det ledamoten är ute efter i detta läge. Jag ser inte att det är aktuellt att införa en sådan i dagsläget.

Jag vill dock understryka hur viktigt investeringsstödet har varit och hur viktigt ett fortsatt stöd är för att vi ska kunna hålla uppe takten på bostadsbyggandet. Nu bygger vi nämligen mer än vad befolkningen ökar. Även om jag skulle vilja beta av bostadsskulden mycket snabbare och hoppas kunna fortsätta se en ökning är vi ändå där vi är nu, och där är har vi inte varit på väldigt lång tid. Det behöver vi hålla i.

Anf. 132 MOMODOU MALCOLM
JALLOW (V) replik:

Fru talman! Det är glädjande att höra ministern tala varmt om hyresrätter. Men det är en sak att prata, en annan att göra.

I dagens läge har vi bostadsbrist i hela landet. Det tror jag att ministern håller med mig om. Trångboddheten har fått enorma konsekvenser under pandemin. Enligt Boverket är det 462 000 hushåll som är trångbodda, och 56 000 av dessa har ansträngd boendeekonomi.

Vi ser barnperspektivet, som är viktigt och som ministern lyfte upp, vilket är glädjande att höra. Men flera barnfamiljer är hemlösa i ministerns hemstad Malmö och får bostad en vecka i taget. Det är en sak att prata och en annan att visa med handlingskraft vad man gör för att stoppa detta.

Vi ser kvinnor som är utsatta, som lever i destruktiva förhållanden och som inte kan flytta.

Vi ser pensionärer som har jobbat i hela sitt liv och som inte har någonstans att bo eller som inte kan betala hyran och riskerar att bli hemlösa.

Vi ser unga och arbetare som inte kan flytta dit där utbildningarna och jobben finns.

Detta är fakta, oavsett vad man tycker eller säger. Det är ministerns regering som styr detta land. Frågan är: Vad gör man? Vi pratar om planering och byggande, men det som planeras är att bygga nya bostäder vars hyror i vissa fall kommer att vara 50 procent högre

än nuvarande hyror. Man ska bygga nya bostäder med fri hyressättning, det vill säga marknadshyror, vilket gör det omöjligt för alla dessa människor och grupper att få någonstans att bo.

Jag vill därför fråga: Hur kommer det planerade byggandet av nya bostäder med marknadshyror att bidra till att fler låginkomsttagare får en egen bostad?

Anf. 133 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)
replik:

Fru talman! Det är regeringen som styr landet och som har gjort det under snart två mandatperioder. Under denna tid har bostadsbyggandet ökat väldigt mycket, mer än på mycket länge dessförinnan. Vi bygger nu också bostäder med rimliga hyror med hjälp av investeringsstödet.

Men: Det är inte i nyproduktionen som de billigaste bostäderna finns. Det kommer de aldrig att göra, utan de finns i de befintliga bestånden. Det som däremot kan åstadkommas när vi tillför bostäder med rimliga hyror är att vi får en förflyttning och att vi frigör fler bostäder i det befintliga beståndet, som har lägre hyror.

Som ledamoten var inne på i sitt anförande är det viktigt att vi renoverar på ett bra sätt och att vi kan använda det energieffektiviseringsstöd som nu har aviseras och som jag hoppas ska träda i kraft efter sommaren, för att genomföra renoveringar i flerfamiljshus så att vi får bra bostäder.

Men de billigaste bostäder som vi har i Sverige kommer att finnas i det befintliga beståndet. Därför är det viktigt att vi får tillfört fler bostäder och fler hyresrätter så att vi kan få en bostadsmarknad i balans.

Anf. 134 MOMODOU MALCOLM
JALLOW (V) replik:

Fru talman! Jag sa i mitt anförande att bostadspolitiken i Sverige präglas av avsaknaden av bostäder och avsaknaden av politik.

Ministern säger att det byggs många hyresrätter och att fler ska byggas, men om de hyresrätter som byggs har hyror som i vissa fall är 50 procent högre än nuvarande hyror kommer de inte att hjälpa de människor som jag nämnde. De kommer inte att hjälpa de låginkomsttagare eller pensionärer som räknar kronor och ören för att kunna klara sitt liv. De hjälper alltså inte.

Frågan är vad ministern kan göra konkret för att de människor som jag nämnde – pensionärer, nyanlända och kvinnor som lever i destruktiva förhållanden – ska få någonstans att bo, med den reform som man hotar med att genomföra? Detta är något som jag vet att Miljöpartiet har varit emot. Inför det förra valet gick man ut och sa att man inte skulle genomföra det.

Jag vill gärna veta: Vad är det som har ändrats? Vad är det som gör att man vill genomföra en politik som man vet, utan tvekan, kommer att få förödande konsekvenser? Hemlösheten kommer att öka, och fler kvinnor kommer att hamna i situationer där de inte kan flytta, bli självständiga eller bo i en egen lägenhet

därför att de inte kommer att ha råd med de nya lägenheter som ska byggas.

Frågan är, med tanke på att ministern också är ansvarig för jämställdhet och integrationsfrågor: Vi ser att segregationen ökar. I takt med de ökande klassklyftorna ser vi att också bostadssegregationen har ökat mycket. Olika grupper lever åtskilda i olika bostadsområden. Skillnaderna mellan områdena är ofta mycket stora vad gäller både inkomst, utbildningsnivå, hälsa och förväntad livslängd. Hur kommer reformen med marknadshyror att hjälpa oss att bli av med den segregation som vi ser i dag?

Anf. 135 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)
replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga att det inte finns någon reform där marknadshyror föreslås. Jag antar att det som ledamoten syftar på är den fria hyresättningen vid nyproduktion. Det är en utredning som har i uppgift att föreslå en modell för fri hyressättning för nybyggda lägenheter. Den nya modellen syftar till att bidra till en långsiktigt välfungerande hyresmarknad och ett effektivt utnyttjande av nybyggda lägenheter.

Det ska finnas ett välavvägt skydd för hyresgäster enligt direktivet, och i det ingår att det ska finnas en trygghet i boendet. Det ska också föreslås hur uppgifter om hyresnivåer kan göras mer lättillgängliga, vilket ökar transparensen på hyresmarknaden.

Befintliga lägenheter påverkas över huvud taget inte av modellen. Detta ska vi vara väldigt tydliga med. Befintliga lägenheter påverkas inte av den reform som föreslås, oavsett vad man kommer fram till. Nu bereds detta på Justitiedepartementet. Det ligger inte under min portfölj, så jag får be att få återkomma när vi vet vad som kommer ut av det hela. Men jag tycker att detta ska vara väldigt tydligt.

Vad som däremot ger rimliga och lägre hyror är investeringsstöden och de möjligheter vi har genom detta stöd att avsätta bostäder för sociala kontrakt. Dessa kan kommuner välja att vika för till exempel kvinnor som behöver lämna ett destruktivt förhållande, nyanlända med svag etablering på bostadsmarknaden eller studenter.

Vad vi mer behöver är att se vad som kommer ut av den utredning som handlar om bostadsbidraget, för det är ett viktigt verktyg för oss i den generella bostadspolitikerna och i den generella välfärdspolitikerna. Vad vi också behöver se på är fördelningen av ansvar mellan stat och kommun och vilka verktyg man kan hitta, till exempel inom bostadsförmedlingarna och förturssystemen, för att lösa just de problem som ledamoten pekar på.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 17 Hushållningen med mark- och vattenområden

Civilutskottets betänkande 2020/21:CU14
Hushållningen med mark- och vattenområden
föredrogs.

Anf. 136 JOAKIM JÄRREBRING (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation 16 och till utskottets förslag i civilutskottets betänkande CU14 i övrigt.

Under rubriken Hushållningen med mark- och vattenområden diskuterar vi de motioner som berör allt från riksintressen, behovet av bostäder, skyddet av brukningsvärd jordbruksmark, va-frågor och skyddet av vattenområden till förutsättningarna för att bedriva vattenverksamhet.

Under denna mandatperiod har vi redan haft debatt om de flesta av de frågor som vi även i dag debatterar. Jag kommer därför att fokusera på det förslag till tillkännagivande som finns i betänkandet. Men låt mig börja med att sätta in frågan i ett viktigt politiskt sammanhang, nämligen maktfördelningen i vårt samhälle.

Den socialdemokratiska samhällsmodellen handlar om att forma ett samhälle grundat på demokratins ideal och alla människors lika värde och lika rätt. I detta ligger en självklar uppgift att åstadkomma en maktbalans mellan olika intressen.

Ägande av kapital är en oerhörd maktfaktor i alla sammanhang. Det är också så att utvecklingen i världen och inte minst i Sverige innebär att ägandet blir allt mer koncentrerat till några få individer och att det därmed blir en ökad maktkoncentration.

Det demokratiska samhället är den enda kraft som kan utgöra en verklig motvikt till den ekonomiska eliten. Med demokratiska beslut kan politiken förändra maktförhållandena och utjämna de ekonomiska klyftorna. Varför poängterar jag då detta, fru talman? Jo, i dag ska vi nämligen diskutera ett förslag om tillkännagivande från de partier som politiskt står till höger om Socialdemokraterna. De 60 procent av ledamöterna i denna kammare som förväntas stödja tillkännagivandet vill att en enskild individ ska ha rätt att vägra att ansluta sig till kommunalt vatten och avloppssystem. Det kan vid första anblicken låta sympatiskt, att man får bestämma själv – jag vet. Men låt mig återkomma till varför detta är problematiskt.

Först vill jag påpeka att kraven på kommunal utbyggnad av vatten och avlopp vid byggnation på landsbygden är ett stort och kostsamt hinder för att vi ska kunna låta hela landet leva. Det finns en målkonflikt i nuvarande lagstiftning mellan kommunens ansvar att skydda människors hälsa och miljö och behovet av fler bostäder.

Regeringen har meddelat riksdagen att det kommer ett lagförslag baserat på förslagen i utredningen *Vägar till hållbara vattentjänster* redan nu under våren. Förslagen i utredningen handlar om att ge kommunerna möjlighet att göra en bedömning av behoven av allmänna vattentjänster och om det finns möjligheter att på annat sätt uppnå ett motsvarande skydd för människors hälsa och miljö.

Vi socialdemokrater ser mycket positivt på förslaget om ökad flexibilitet för kommunerna när man planerar förtätning och bebyggelse på landsbygden.

Fru talman! Jag ska nu gå över till högermajoritetens förslag. Deras förslag innebär att även när kommunen konstaterar att det inte finns möjligheter att på annat sätt uppnå motsvarande skydd för människors hälsa och miljö, och en utbyggnad av allmänna vattentjänster därmed är det enda möjliga, ska en enskild fastighetsägare kunna vägra att ansluta sig till det kommunala va-systemet.

Vad blir då konsekvenserna av en sådan rättsordning? Dels kommer det att negativt påverka Sveriges möjligheter att klara kraven i vattendirektivet, dels blir de ekonomiska stordriftsfördelarna med kommunalt va negativt påverkade då färre är med och delar på kostnaderna. Men framför allt kommer skyddet för människors hälsa och miljö otvetydigt att försämrats.

Jag ska gå tillbaka till maktfrågan, eftersom det är där konflikten mellan vänster och höger i politiken blir så tydlig. Där partierna till vänster vill stärka demokratin för att utgöra en relevant maktfaktor till den makt ägande av kapital för med sig sätter högerpartierna alltid kapitalägandets makt i första rummet. Att göra som högermajoriteten vill, alltså genomföra lagförändringar som minskar den demokratiska makten och stärker makten för den enskilde när vi så tydligt under de senaste 30 åren sett en kraftig maktförskjutning till ägandets fördel på demokratins bekostnad, tycker jag är problematiskt.

I en rättsstat ska den enskilde självklart ha ett starkt skydd mot staten för att en totalitär utveckling ska förhindras. Det är lika centralt för en demokratisk maktbalans. Men i denna fråga handlar det så tydligt om en målkonflikt mellan den enskildes intresse av att själv få bestämma och det allmännas intresse att skydda alla människors hälsa och miljö.

Detta är ett tydligt exempel på när ideologiska skyggglappar får politiker att fatta irrationella beslut som sätter den enskildes rätt att bestämma före alla andra människors hälsa och miljö. Det är en oroväckande utveckling, och jag beklagar verkligen detta.

Anf. 137 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Man märker att det börja närma sig första maj – klasskampen sjuder i kammaren. Och man undrar i vilken familj Centerpartiet egentligen har hamnat. Men det får vi väl höra så småningom.

Fru talman! Vattenfrågor är väldigt viktiga. Den 27 april var det faktiskt ett litet jubileum. Då var det 160 år sedan som Stockholm fick sin första vattenförsörjningsledning. Stockholm Vatten har en väldigt bra beskrivning av hur detta gick till i Stockholm.

Man ville ha en allmän vattenledning. Man utredde frågan. I juni 1853 överlämnade man ett förslag med ritningar på hela systemet omfattande rörnät, pumpar, filter, bassänger och reservoar. Och så hittade man en bra plats för det.

Då kan vi tänka oss att alla skulle ha jublat, fru talman. Tänk att få färskvatten. Men så var det inte. Utredningen presenterades av en kommitté.

Stockholm Vatten skriver: När detta var gjort fattades under 1855 beslutet att ledningen skulle byggas. Men motståndet i staden mot en vattenledning var fortfarande starkt, och protesterna lät inte dröja. Beslutet överklagades ända upp till kungen. Men klagomålet avslogs.

Tre år senare var det kunglig invigning, och på den vägen är det.

Ibland känns det som att vatten- och avloppsfrågor är tidlösa, fru talman.

Det stämmer som Joakim Järrebring sa, att det finns ett tillkännagivande. En majoritet i Sveriges riksdag värnar fastighetsägarna som inte ska behöva ansluta sig till ett kommunalt va-nät om de har ett fungerande enskilt avlopp.

Jag noterar att ledamoten från Socialdemokraterna sannolikt aldrig har sett *Kalla fakta* på TV4. Det var program som handlade just om personer och fastighetsägare som tvingades att ansluta sig.

Det är väldigt dyrt att ansluta sig. Man har ett fungerande va-nät, och man har ett system som man är nöjd med. Då blev det en väldigt hög kostnad. Majoriteten här i Sveriges riksdag värnar demokratin och äganderätten och att den enskilde ska skyddas från dessa delar.

Vatten är väldigt viktigt, fru talman. Tyvärr är det väldigt få politiker som går till val på att man ska renovera va-nätet. Ganska ofta är det tvärtom att man säger att man ska bygga nya ishallar, nya idrottsarenor eller göra någonting annat som väljarna tycker är viktigt.

Men det betyder, fru talman, att det finns en underhållsskuld på va-näten i Sverige som enligt vissa beräkningar rör sig om 800 miljarder kronor. Vi ser hur det oftare och oftare blir allvarliga vattenläckor.

Därför tycker vi moderater att kommunerna ska kunna säkerställa tillgången till dricksvatten och ha en planering för det. Man ska inventera och säkerställa reservvattentäkter, och man ska ha planer. Kommunerna behöver planera för en prioritering av dricksvattenförsörjningen utifrån geografiska och faktiska förhållanden i den egna kommunen. Detta tror jag är mycket viktigt – faktiskt extremt viktigt.

Fru talman! En annan viktig fråga här handlar om de småskaliga vattenkraftverken som finns runt om i Sverige. De är viktiga av många olika anledningar. Men låt oss leka med tanken att det blir en ofreds situation. Vad händer om det blir problem med strömförsörjningen i Sverige? Vad händer om vi inte har stamnät som fungerar? Då kan det betyda att de småskaliga vattenkraftverken har en väldigt stor betydelse. Det är också en äganderätt, fru talman. Den som äger de småskaliga vattenkraftverken utsätts nu i många fall för, som de själva upplever det, övergrepp från staten. Kraven blir så orimliga att det bara slutar med att man helt enkelt måste riva dem. Det är inte bra.

Som sagt var: Vatten- och avloppsfrågor är tidlösa. Det är mycket viktigt att kommunerna planerar för detta. Och detta tillkännagivande stärker fastighetsägarna, vilket vi tycker är bra.

Anf. 138 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! När det gäller utbyggnad av det kommunala vatten- och avloppsnätet är det oerhört viktigt att det finns en framförhållning i planeringen. Fastighetsägare ska på lång sikt kunna veta vad som planeras för deras område och vilka framtida kostnader som eventuellt kan dyka upp. En investering i egen vatten- och avloppsanläggning handlar om stora pengar, och därför är det viktigt med framförhållningen.

Lagen om allmänna vattentjänster är i dag väldigt stelbent. Den innebär långtgående skyldigheter för kommunen att tillhandahålla utbyggda kommunala vatten- och avloppsnät. Samtidigt innebär det en stor kostnad för kommuner att bygga ut de kommunala vattennäten, vilket innebär att vissa kommuner ibland hämmas i sin bostadsutveckling eftersom man avstår från att planera nya byggheter. Ny planerad bebyggelse innebär ju stora kostnader för kommunen, men det kan också drabba dem som redan i dag har bostäder i dessa områden. Att boende ordnar egna godkända småskaliga vatten- och avloppsnät, i stället för att man bygger ut det kommunala vattennätet, skulle vara en mycket billigare modell för både kommunen och de enskilda.

Därför välkomnar vi förslagen i det betänkande som heter just *Vägar till hållbara vattentjänster*. Det är förslag som innebär en ökad flexibilitet i lagstiftningen för kommunerna. De ger kommunerna en flexibilitet i bedömningen av när man ska bygga ut de kommunala vattennäten. De skapar också möjligheten till frivilliga gemensamhetsanläggningar i stället för att man bygger ut kommunala vatten- och avloppsnät. Ett annat förslag som läggs fram är att en majoritet av en befolkning i mindre samlad bebyggelse bör ges möjlighet att själva bestämma om de ska ansluta sig till det kommunala va-nätet eller inte. Sverigedemokraterna ser väldigt positivt på de förslag som läggs fram i det här betänkandet.

Dessutom behöver enskilda hushåll i dag ett bättre skydd mot tvångsinlösningar av redan godkända vatten- och avloppsnät. Med dagens lagstiftning har kommunerna rätt att lösa in befintliga vatten- och avloppsanordningar – avloppsanordningar som det har kostat väldigt mycket att införskaffa – vid en utbyggnad av det kommunala vatten- och avloppsnätet. Vi motsätter oss den stelbenta lagstiftningen.

Det som också är tragiskt i situationen är att regeringen nu har skjutit upp de aviserade propositionerna på det här området två gånger. Det är därför oerhört viktigt att regeringen snarast återkommer till riksdagen med en proposition på området, för att de enskilda fastigheterna i Sverige i dag ska ges ett bättre skydd. Det är därför bra att utskottet nu vill uppmana regeringen att skyndsamt vidta åtgärder för att enskilda avlopp som uppfyller gällande miljö- och hälsokrav inte ska tvingas anslutas till det kommunala vattennätet.

Fru talman! Med de orden yrkar jag bifall till reservation 17.

Anf. 139 LARS BECKMAN (M) replik:

Fru talman! Först skulle jag vilja yrka bifall till reservation 1. Det borde jag ha gjort redan i mitt anförande, men nu har jag gjort det.

Jag skulle vilja veta Sverigedemokraternas syn på småskalig vattenkraft. Tidigare har ni varit med oss i den frågan, Roger Hedlund, men jag noterar nu att ni inte är det längre. Vi har i alla fall ingen gemensam reservation. Jag skulle alltså vilja veta hur Sverigedemokraterna ser på småskalig vattenkraft i Sverige och på vikten av att värna den.

Anf. 140 ROGER HEDLUND (SD) replik:

Fru talman! Tack för din fråga, Lars Beckman!

Jag vet inte riktigt hur du har kommit fram till uppfattningen att vi inte längre står bakom det vi tidigare har ställt oss bakom. Den småskaliga vattenkraften är någonting som Sverigedemokraterna har argumenterat för, debatterat för och stridit för under en längre tid, och det är inget vi har ändrat åsikt kring. Vi anser fortfarande att den småskaliga vattenkraften är någonting som ska värnas och att man ska skapa fortsatta förutsättningar för att den ska kunna bedrivas i Sverige i dag. De hinder som i dag finns för den småskaliga vattenkraften ska tas bort för att den ska kunna fortsätta att bedrivas i mindre skala.

Anf. 141 LARS BECKMAN (M) replik:

Fru talman! Anledningen till att jag ställer frågan är naturligtvis att ni inte slöt upp bakom den gemensamma reservation som Moderaterna, Centern och Kristdemokraterna har, Roger Hedlund. Det är klart att man av det kan få uppfattningen att ni har bytt position, för hade ni anslutit er till vår reservation hade vi haft större möjligheter att här i riksdagen skicka en viktig signal till regeringen om småskalig vattenkrafts betydelse.

Anf. 142 ROGER HEDLUND (SD) replik:

Fru talman! Precis som ledamoten nämnde i sitt anförande har vi ju tidigare föreslagit tillkännagivanden som har varit väldigt tydliga i den här frågan. Vi har också sett att det har gett stor effekt att vi har haft gemensamma uttalanden. Vårt ställningstagande har inte förändrats över huvud taget, utan man kan se Sverigedemokraterna som ett fortsatt starkt stöd i den här frågan. Vi är såklart villiga att på alla sätt och vis samverka med andra partier för att fortsatt driva den här viktiga frågan framåt.

Anf. 143 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Dricksvattnet i Sverige håller alltså hög kvalitet på de flesta håll. Under några veckor på sommaren kan bevattningsförbud behöva påkallas, och för några somrar sedan fanns det en oro över låga grundvattennivåer och att en del vattenmagasin riskerade att sina. Men utöver att få gula gräsmattor är det

få svenskar som ännu har påverkats av den vattenbrist som nu hotar oss.

Det betyder inte att vi kan slösa på vatten – tvärtom måste detta vårt viktigaste livsmedel värnas för kommande generationer. På hushållsnivå kan relativt enkla åtgärder vidtas som bidrar till en mer effektiv vattenförbrukning. Centerpartiet vill att det sätts högre standarder för utformningen av produkter redan i tillverkningsfasen genom skarpare ekodesignkrav. Vi vill se krav på att bland annat toaletter, duschar och blandarska vara vattensnåla. Toaletter som är snålspolande eller använder så kallat gråvatten, det vill säga vatten från bad, disk och tvätt, är redan vanligt förekommande, och studier visar att vattenförbrukningen i ett hushåll kan minska med upp till 50 procent med hjälp av rätt åtgärder.

Fru talman! De svenska va-systemen är föråldrade och behöver klimatanpassas till extremt väder i framtiden och till grundvattennivåer som har minskat. Spår av kemikalier, läkemedel och mikroplaster är också mer vanligt förekommande i dricksvattnet nu än tidigare.

Branschorganisationen Svenskt Vatten anger att vi i dagsläget investerar cirka 16 miljarder kronor årligen i va-systemen, men man menar att den summan kommer att behöva ökas till 23 miljarder per år under en tjugooårsperiod för att täcka alla framtida investeringsbehov. Utbyggnaden av va i form av nya ledningar och rör till bland annat nya bostadsområden och stadsdelar utgör nästan en tredjedel av de här investeringsbehoven. Därutöver står klimatanpassningsåtgärder och åtgärder för att utrusta reningsverken med den senaste tekniken för en mindre, men viktig, del av de nödvändiga framtida investeringarna.

Särskilt påverkade av ekonomin, fru talman, blir kommuner i glesbygdsområden som har låg befolkningstäthet och stora avstånd då det blir färre betalande per meter ledning och högre kostnader per hushåll som ansluts till reningsverken.

I dagsläget får kommuner inte ta ut en högre vattentaxa än vad som behövs för att täcka löpande underhåll, och de får heller inte fondera medel för framtida investeringar. Det innebär att många kommuner har kraftigt begränsade resurser att uppgradera sitt va-system med.

Det behövs således ytterligare resurser för framtida investeringar och klimatanpassningsåtgärder. Det finns olika varianter på hur dessa medel kan gå till investeringar, och detta är något som vi vill se utrett. Priset på vatten skulle som styrmedel också kunna leda till ett ökat incitament att välja vattensnåla produkter vid renoveringar och ombyggnationer, som jag nämnt tidigare.

Det finns också anledning att se över möjligheten att tillåta extern finansiering av va-infrastrukturen för att råda bot på bristen på investeringskapital. Såväl pensionskapital som privata investerare som söker långsiktiga investeringar med lång och trygg avkastning skulle kunna utgöra lämpliga samarbetspartner,

men detta kräver lagändringar och en förändrad syn på offentlig-privat samverkan i Sverige.

Många va-organisationer runt om i landet är dessutom alldeles för små för att kunna locka och utveckla personal med modern kunskap och spetskompetens. Jag talar här om de mindre kommunerna, fru talman. Det kan vara särskilt angeläget att se hur flera små och glesbefolkade kommuner kan gå samman kring en gemensam va-organisation eller samfinansiering. Byråkratiska hinder som försvårar detta bör ses över och undanröjas.

Fru talman! I tider av kris behövs en god och hög beredskap, inte minst i jordbruket, som är beroende av säker tillgång till rent vatten. Grundvattennivåerna, som på senare år har varit mycket låga sommartid, måste långsiktigt höjas.

I landskapet finns det också stora möjligheter att använda vattnet effektivare. Vi ser ett behov av översyn av dagens vattenlagstiftning så att den inte bara anpassas till att leda bort vatten utan även till att samla upp vatten. Det kan till exempel handla om att anlägga bevattningsdammar och kombidammar av olika slag.

En ofta omtalad källa till övergödning är enskilda avlopp som är gamla, inte minst i kust- och sjönära områden. Det är viktigt att näringsläckaget från dessa minskar. I dagsläget menar vi från Centerpartiet dock att styrmedlen inte är optimalt utformade för detta syfte, eftersom de leder till orimligt dyra och höga krav på enskilda fastighetsägare. I stället för tvångsanslutningar till det kommunala va-systemet, som har varit det dominerande tillvägagångssättet, förespråkar vi fler kostnadseffektiva och flexibla åtgärder där miljönyttan är det vägledande kriteriet – därav vårt bifall till utskottets förslag i den delen och vårt avslag på reservationerna från Socialdemokraterna med flera.

Det finns inget motsatsförhållande mellan miljövänliga åtgärder och enskilda lösningar för va. En tänkbar lösning är att oppmuntra till samfälligheter där flera fastighetsägare går ihop om en lokalt utformad kollektiv lösning.

För Centerpartiet är det viktigt att den svenska vattenlagstiftningen ses över. Jag yrkar därför bifall till reservation 13, om vattenförsörjning och vattenförvaltning.

Utöver detta finns det ytterligare fem reservationer som vi givetvis ställer oss bakom. Bland dem vill jag avslutningsvis särskilt nämna skyddet av värdefull åkermark samt prövning av småskalig vattenkraft.

I kristider är det förutom dricksvatten två saker som är livsavgörande: tillgången på livsmedel från en inhemsk odling och vår elförsörjning. De småskaliga vattenkraftverken står visserligen för en försumbar del av detta, men om flera av dessa tas ur bruk riskerar vi både att mista den el som produceras och att åtgärder som ska vidtas för att återskapa vandringsvägar för fisk aldrig vidtas. Centerpartiet anser fortfarande att prövningen av vattenverksamheten behöver förenklas, och här finns det som sagt en gemensam reservation.

Åkermark som bebyggt kommer aldrig att kunna återskapas. Därför behöver ytterligare skydd av

brukningsvärd åkermark utredas. I en sådan utredning kan det tydliggöras hur kommuner ska definiera ett väsentligt samhällsintresse och vilka förtydliganden som behöver göras för att ett skydd mot exploatering av åkermark ska kunna tillämpas.

Anf. 144 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Det finns ju saker som vi förväntar oss bara fungerar. Vi förväntar oss att vi kan gå till affären och handla mat. Vi förväntar oss att vi får elektricitet när vi trycker på knappen. Vi förväntar oss också att dricksvatten finns i kranen. Detta är någonting som inte fungerar helt automatiskt, utan man måste ha va-ledningar och andra delar som fungerar för att det faktiskt ska vara så.

Flera ledamöter har tidigare varit inne på den va-skuld som vi har och som vi på något sätt måste hantera. På nationell nivå kan man väl säga att det sammanlagt handlar om flera miljarder. Vi måste hitta någon typ av finansiering för detta framöver. Jag tycker att Ola Johansson var föredömlig i sin beskrivning av att detta kan göras på lite olika sätt.

Man kan också vara lite innovativ, men vi kan konstatera att de regler som vi har i dag för kommunalt va betyder att man inte kan lägga pengar på hög särskilt länge för att reinvestera i verksamheten. Kommunernas förutsättningar måste i så fall på något sätt förändras så att man kan investera i va för att kunna reinvestera i de ledningar som finns.

Jag tror att det finns många olika sätt att göra detta på. Jag tror också att andra intressenter kan vara med och ta en del av investeringskostnaden. Jag tror dock att det viktigaste är att vi börjar diskutera detta. Gör vi inte det kommer den här skulden att öka alltmer, och vi kommer att få större problem med att lösa den framgent. En kostnad försvinner inte, utan den ökar hela tiden om man inte gör någonting åt den.

Hittills har jag talat om kommunala va-verksamheter. Vi har också ett betänkande, och där har vi ett tillkännagivande med anledning av motionsyrkanden om anslutning till kommunalt vatten och avlopp. Det är synd att regeringspartierna inte är kvar; jag tycker att det skulle ha varit ganska intressant att diskutera äganderätten och den demokratiska möjligheten att säga nej till någonting när man faktiskt uppfyller miljö- och hälsokraven, när man faktiskt äger marken och när det faktiskt är den enskilde som står för kostnaden. Tycker regeringspartierna att det demokratiskt är rätt att man helt plötsligt blir tvingad att betala någonting som man uppenbarligen inte behöver om man klarar av miljö- och hälsokraven?

Men för regeringspartierna, eller för Socialdemokraterna, som tyvärr har lämnat kammaren, är det tydligen viktigare att kunna pådyvla människor en kostnad på flera hundra tusen än att människor som har en markbit har möjlighet att klara av de krav som finns på annat sätt än genom att lägga ut en stor summa för kommunalt va.

Det är väldigt synd att man inte tar en debatt kring äganderätten, för jag tror att den är viktig i sammanhanget.

Regeringen har ju lämnat in en propositionsförteckning för 2020/21 där man aviserat att det ska komma en proposition om vägar till hållbara vattentjänster. Man har även tidigare talat om att den ska komma, men likt tidigare har den försenats. Detta betyder att den inte kommer under denna vår, men förhoppningsvis kommer den under hösten.

Jag tycker att det är beklagligt för oss som partier och politiker att vi inte kan få den till stånd och diskutera den. Jag tror dock att det är ännu viktigare för de kommuner som faktiskt går och väntar på en sådan proposition och för de enskilda människor som går och väntar på den. Vi kan tycka att det är lite tråkigt, men för människor och kommuner handlar det om ganska mycket pengar.

I den föreslår man en ändring i vattentjänstlagen som innebär att kommuner ska lägga ett större fokus på att bedöma behovet av vattentjänster. Det föreslås att kommuner ska utreda om det finns en möjlighet att på ett annat sätt än med en allmän va-anläggning uppnå ett motsvarande skydd för människors hälsa och miljö, vilket skulle öppna en möjlighet att i befintlig bebyggelse åtgärda bristfälliga enskilda anläggningar i stället för att bygga ut allmänt va.

Detta tycker jag är ganska bra. Det finns många olika delar i kommuner där det faktiskt skulle vara behjälpligt, om man också vill bygga nytt, att man kan ha enskilda va-lösningar i stället för att bygga ut kommunalt va, som kanske blir mycket dyrare utan att vara bättre för miljön.

Jag tycker att det är oerhört frustrerande att regeringen inte mäktar med att lägga fram ett förslag till riksdagen. Det skulle göra många småhusägare glada och ta problemet dit där det ska vara – klarar man miljökraven eller inte? Man ska inte tvingas in i kommunalt va. Kostnaderna är betydande. Man kan klara det på andra sätt, som i många fall är betydligt bättre för miljön.

Jag anser även att en fastighetsägare som måste ansluta sitt enskilda avlopp – det kan finnas sådana som faktiskt vill ansluta sitt enskilda avlopp till det kommunala nätet – inte ska behöva betala anslutningsavgiften till kommunen förrän avloppet verkligen har kopplats upp mot nätet. Det finns faktiskt sådana som inte klarar miljökraven, och då ska de kopplas in till det kommunala va-nätet. Men man ska inte betala en tjänst innan man använder den. Det tycker jag är ganska rimligt. Detta skulle skapa större trygghet för den enskilde. Om en fastighetsägare vill ansluta vid en senare tidpunkt borde anslutningsavgiften även kunna justeras utifrån KPI-utvecklingen, så att kommunen inte förlorar en värdeutveckling.

Dessutom borde kommunerna bli bättre på att informera fastighetsägarna om att de har rätt att dela upp betalningarna på en tioårsperiod. Man behöver faktiskt inte betala anslutningsavgiften direkt, utan man kan dela upp den.

Det är en tung investering för den enskilde att investera i ett nytt enskilt avlopp, och det är få som tror att en sådan tung investering bara har en livslängd på 10 år. 20 år är mer praktiskt rimligt och bör även användas så att fastighetsägarnas investering inte slängs i sjön. Jag tror nämligen att vår regering har ett perspektiv på detta, och det är att det ska vara ett kommunalt sätt eller inget sätt. Jag tror att fastighetsägarna måste ha ett större ansvar och större möjlighet, och det är de som tar kostnaden.

Jag yrkar bifall till reservation 20.

Anf. 145 MALIN DANIELSSON (L):

Fru talman! Förutom det tillkännagivande som utskottet riktar till regeringen angående att fastighetsägare som har ett enskilt avlopp som uppfyller gällande miljö- och hälsokrav inte ska tvingas att ansluta sig till kommunalt va, som vi i Liberalerna står bakom, finns det ett par förslag från oss som jag vill lyfta fram när det gäller hushållning med mark- och vattenområden.

Det första handlar om att säkra dricksvattenförsörjningen. Ingen har nog missat de senaste årens nyhetsflöden varje vår och sommar om låg grundvattennivå och hur man i olika delar av landet uppmanas att spara vatten genom att inte fylla poolen eller vattna gräsmattan. Åtgärder som bevattningsförbud har blivit allt vanligare.

De låga grundvattennivåerna och vattenbristen har under flera år ökat medvetenheten om grundvatten som en viktig resurs. Klimatförändringarna förväntas medföra att perioder med försämrade vattentillgång blir ett växande problem i delar av Sverige.

För att säkra dricksvattenförsörjningen behöver till att börja med fler yt- och grundvattentäkter ges skydd. För att jordbruket ska klara växtproduktionen och djurhållningen krävs en reservvattenförsörjning. För att mer vatten ska kunna magasineras och hållas kvar i markerna bör vi i större utsträckning restaurera och anlägga våtmarker eller anlägga bevattningsdammar. Våtmarkerna kan bidra till att bromsa upp och hålla kvar vatten i landskapet och förhindra vattenavrinning. Regelverket för bevattningsdammar och våtmarker måste ändras så att uttag av vatten medges för att kunna fungera som reservvattenförsörjning vid torka. Dessa åtgärder är viktiga för att skapa en ökad resiliens.

Det andra förslaget, fru talman, handlar om stranderosion. Världshaven har stigit med mellan 21 och 24 centimeter sedan 1880. Bara under 2019 steg haven med 6,1 millimeter, vilket är ett rekord. För närvarande ger Grönlandsisen det största smältvattenbidraget till havsnivåhöjningen. Mycket tyder på att avsmältningen på Grönland har gått så långt att den kommer att fortsätta även om temperaturen slutar att stiga.

Stigande havsnivåer är globalt ett mycket allvarligt bekymmer, eftersom majoriteten av världens befolkning bor i låglänta områden. Städer och infrastruktur kommer att kunna skyddas i viss mån. Nederländerna är ett exempel på att det är praktiskt möjligt. Havsnivåhöjningarna kommer dock att innebära att många

människor behöver bosätta sig på andra platser. En ny studie som nyligen publicerades i Nature visar att ungefär 200 miljoner människor kommer att behöva flytta på grund av att de delar av jorden där de bor i dag kommer att ligga under vatten i framtiden. Samma studie visar också att 1 miljard människor beräknas drabbas av vattenbrist inom 30 år.

Fru talman! I Sverige leder de stigande havsnivåerna bland annat till ökande problem med stranderosion. Den strandnära bebyggelsen är ofta utsatt. Falsterbonäset är särskilt utsatt för effekterna av havsnivåhöjningen, och på vissa ställen längs de sydsvenska kusterna är situationen kritisk. Allt tyder på att situationen längs våra kuster kommer att förvärras, bland annat på grund av den hårdare väderlek som följer med klimatförändringarna. Risken för allvarliga översvämningar kommer att öka eftersom förekomsten av kraftiga stormar med tillhörande temporärt höga vattenstånd ökar.

Detta innebär att viktiga naturvärden samt turistintressen och rekreationsområden riskerar att gå förlorade. För människor som bor i riskområden kan erosion innebära en personlig tragedi då hus och egendom försvinner ut i havet. Därför behöver staten ta ett ökat ansvar för att bekämpa stranderosionen. Sverige behöver ha en aktiv kustpolitik som bygger på forskning och kunskap och på samverkan mellan de berörda kommunerna och statliga aktörer.

Det sista jag vill lyfta, fru talman, handlar om att återställa tidigare utdikade och igenväxta våtmarker. Det kan ge stora positiva effekter för både klimatet och miljön. Nyanlagda och restaurerade våtmarker kan bidra till att minska övergödningen i vattendrag. En våtmark som anläggs i eller nära ett tätbebyggt område kan även bidra till rekreationsmöjligheter och friluftsliv för allmänheten.

Klimatförändringarna för med sig utmaningar för tätbebyggda städer med stora arealer hårdgjord yta. Vid kraftiga regn kan till exempel belastningen på avlopps- och dagvattensystemen bli betydande. I det sammanhanget skulle våtmarker och dammar kunna vara en lösning. Genom att anlägga våtmarker och dammar i tätorter kan belastningen på va-nätet minskas. Vidare kan risken för utsläpp av föroreningar i hav, sjöar och vattendrag minskas.

Sammanfattningsvis har våtmarkerna många positiva effekter. Därför anser vi att det stödsystem som finns i dag för anläggande av våtmarker även bör omfatta åtgärder i tätbebyggda områden.

Vi står bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinning yrkar jag bifall endast till reservation nummer 10 som handlar om våtmarker och dammar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 29 april.)

§ 18 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

EU-dokument

COM(2021) 181 Förslag till rådets direktiv om ändring av direktiv 2006/112/EG vad gäller undantag från mervärdesskatteplikt för import och vissa leveranser, med avseende på unionsåtgärder som vidtas av hänsyn till allmänintresset

Motioner

med anledning av prop. 2020/21:165 Utvidgade möjligheter att utreda förlisningen av passagerarfartyget Estonia
2020/21:3979 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V)
2020/21:3995 av Andreas Carlson m.fl. (KD)

§ 19 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 27 april

2020/21:681 Kostnaden för LAS-överenskommelsen

av *Lars Beckman* (M)
till arbetsmarknadsminister *Eva Nordmark* (S)
2020/21:682 Sveriges erkännande av folkmordet 1915

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2020/21:683 Samhalls grunduppdrag

av *Alexander Christiansson* (SD)
till arbetsmarknadsminister *Eva Nordmark* (S)

2020/21:684 Trängselskatt och smittspridning i kollektivtrafiken

av *Charlotte Quensel* (SD)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 27 april

2020/21:2651 Valet i Armenien

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2020/21:2652 Svenskt erkännande av folkmordet 1915

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2020/21:2653 Fängslandet av Ahmadreza Djalali

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2020/21:2654 Uteblivna resultat av åtgärder mot den grova kriminaliteten

av *Björn Söder* (SD)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2020/21:2655 Finansiering av Muslimska brödraskapets Islamic Relief Sverige

av *Björn Söder* (SD)
till statsrådet *Per Olsson Fridh* (MP)

2020/21:2656 Våld i nära relationer

av *Ann-Sofie Alm* (M)
till statsrådet *Märta Stenevi* (MP)

2020/21:2657 Åtgärder för att motverka skadefåglar

av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)
till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

2020/21:2658 Åtgärder för att rädda svenska företag undan konkurs

av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)
till näringsminister *Ibrahim Baylan* (S)

2020/21:2659 Vaccinpass för inresande i EU

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2020/21:2660 Resurstilldelningen till vägunderhåll

av *Thomas Morell* (SD)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2020/21:2661 Den ryska regimens agerande mot oppositionen

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2020/21:2662 Sveriges ambassadbyggnad i Tokyo

av *Pål Jonson* (M)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2020/21:2663 Bättre koordinering mellan svenska och norska trafikmyndigheter

av *Pål Jonson* (M)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2020/21:2664 E18 i infrastrukturpropositionen

av *Pål Jonson* (M)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2020/21:2665 Handlingsplan gällande sexualbrott mot barn

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till utbildningsminister *Anna Ekström* (S)

2020/21:2666 Adekvat hjälp i skolan för våldsut-satta barn

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till utbildningsminister *Anna Ekström* (S)

2020/21:2667 Prioritering av transportinfrastruktur

av *Jimmy Ståhl* (SD)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

§ 21 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 27 april

2020/21:2557 Försvarshögskolans nedläggning av Cats

av *Allan Widman* (L)
till försvarsminister *Peter Hultqvist* (S)

**2020/21:2576 Tilläggsbidrag för barn inom studie-
medelssystemet**

av *Fredrik Christensson* (C)
till statsrådet *Matilda Ernkrans* (S)

den 28 april

**2020/21:2568 Fördrivning av palestinier från östra
al-Quds (Jerusalem)**

av *Jamal El-Haj* (S)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

§ 22 Kammaren åtskildes kl. 19.07.

Sammanträdet leddes
av tredje vice talmannen från dess början till och med
§ 6 anf. 23 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 10
anf. 38 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 10
anf. 50 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 10
anf. 73 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 12
anf. 87 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen
kl. 15.46,
av tredje vice talmannen därefter till och med § 16
anf. 120 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 3 Anmälan om granskningsrapport	1
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 5 Ärenden för bordläggning	1
§ 6 Vaccininköp och vaccinleveranser	2
Socialutskottets betänkande 2020/21:SoU37	2
Anf. 1 MIKAEL DAHLQVIST (S)	2
Anf. 2 ANDERS W JONSSON (C).....	2
Anf. 3 KARIN RÅGSJÖ (V)	4
Anf. 4 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik.....	5
Anf. 5 KARIN RÅGSJÖ (V) replik.....	5
Anf. 6 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik.....	5
Anf. 7 KARIN RÅGSJÖ (V) replik.....	5
Anf. 8 NICKLAS ATTEFJORD (MP)	6
Anf. 9 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	6
Anf. 10 ANDERS W JONSSON (C) replik	7
Anf. 11 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik	7
Anf. 12 ANDERS W JONSSON (C) replik	8
Anf. 13 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik	8
Anf. 14 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik.....	8
Anf. 15 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik	8
Anf. 16 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik.....	9
Anf. 17 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik	9
Anf. 18 JOHAN HULTBERG (M).....	9
Anf. 19 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik.....	10
Anf. 20 JOHAN HULTBERG (M) replik	10
Anf. 21 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik.....	11
Anf. 22 JOHAN HULTBERG (M) replik	11
Anf. 23 ANDERS W JONSSON (C) replik	11
Anf. 24 JOHAN HULTBERG (M) replik	12
Anf. 25 ANDERS W JONSSON (C) replik	12
Anf. 26 JOHAN HULTBERG (M) replik	12
Anf. 27 PER RAMHORN (SD).....	13
Anf. 28 LINA NORDQUIST (L).....	13
(Beslut fattades under § 15.)	14
§ 7 En ny straffbestämmelse som skyddar betalningsverktyg	14
Justitiekammarens betänkande 2020/21:JuU14	14
(Beslut fattades under § 15.)	14
§ 8 Ytterligare kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om elektronisk identifiering	14
Trafikutskottets betänkande 2020/21:TU10.....	14
(Beslut fattades under § 15.)	14
§ 9 Transportstyrelsens olycksdatabas	14
Trafikutskottets betänkande 2020/21:TU11.....	14
Anf. 29 THOMAS MORELL (SD)	14
Anf. 30 ABRAHAM HALEF (S)	15
Anf. 31 THOMAS MORELL (SD) replik	16
Anf. 32 ABRAHAM HALEF (S) replik.....	16
Anf. 33 THOMAS MORELL (SD) replik.....	16
Anf. 34 ABRAHAM HALEF (S) replik.....	17
Anf. 35 HELENA GELLERMAN (L).....	17
Anf. 36 NICKLAS ATTEFJORD (MP)	17
(Beslut fattades under § 15.)	18
§ 10 Väg- och fordonsfrågor	18
Trafikutskottets betänkande 2020/21:TU9.....	18
Anf. 37 JENS HOLM (V).....	18

Anf. 38	STEN BERGHEDEN (M)	20
Anf. 39	JENS HOLM (V) replik	21
Anf. 40	STEN BERGHEDEN (M) replik	22
Anf. 41	JENS HOLM (V) replik	22
Anf. 42	STEN BERGHEDEN (M) replik	22
Anf. 43	THOMAS MORELL (SD)	22
Anf. 44	ANDERS ÅKESSON (C)	23
Anf. 45	JENS HOLM (V) replik	25
Anf. 46	ANDERS ÅKESSON (C) replik	25
Anf. 47	JENS HOLM (V) replik	25
Anf. 48	ANDERS ÅKESSON (C) replik	26
Anf. 49	MAGNUS JACOBSSON (KD)	26
Anf. 50	HELENA GELLERMAN (L)	27
Anf. 51	ELIN GUSTAFSSON (S)	28
Anf. 52	JENS HOLM (V) replik	29
Anf. 53	ELIN GUSTAFSSON (S) replik	29
Anf. 54	JENS HOLM (V) replik	30
Anf. 55	ELIN GUSTAFSSON (S) replik	30
Anf. 56	THOMAS MORELL (SD) replik	30
Anf. 57	ELIN GUSTAFSSON (S) replik	30
Anf. 58	THOMAS MORELL (SD) replik	31
Anf. 59	ELIN GUSTAFSSON (S) replik	31
Anf. 60	STEN BERGHEDEN (M) replik	31
Anf. 61	FÖRSTE VICE TALMANNEN	32
Anf. 62	ELIN GUSTAFSSON (S) replik	32
Anf. 63	STEN BERGHEDEN (M) replik	32
Anf. 64	ELIN GUSTAFSSON (S) replik	32
Anf. 65	NICKLAS ATTEFJORD (MP)	33
Anf. 66	MAGNUS JACOBSSON (KD) replik	34
Anf. 67	NICKLAS ATTEFJORD (MP) replik	34
Anf. 68	MAGNUS JACOBSSON (KD) replik	34
Anf. 69	NICKLAS ATTEFJORD (MP) replik	34
Anf. 70	STEN BERGHEDEN (M) replik	34
Anf. 71	NICKLAS ATTEFJORD (MP) replik	35
Anf. 72	STEN BERGHEDEN (M) replik	35
Anf. 73	NICKLAS ATTEFJORD (MP) replik	35
	(Beslut fattades under § 15.)	35
§ 11	Subsidiaritetprövning av kommissionens förslag till direktiv om bindande åtgärder för transparens i lönesättningen	35
	Arbetsmarknadsutskottets utlåtande 2020/21:AU15	35
Anf. 74	ANN-SOFIE LIFVENHAGE (M)	35
Anf. 75	LUDVIG ASPLING (SD)	36
Anf. 76	SOFIA DAMM (KD)	37
Anf. 77	ANNA JOHANSSON (S)	38
Anf. 78	ALIREZA AKHONDI (C)	39
Anf. 79	ALI ESBATI (V)	40
Anf. 80	MALIN DANIELSSON (L)	41
Anf. 81	ANNIKA HIRVONEN (MP)	42
	(Beslut fattades under § 15.)	42
§ 12	Ersättningsrätt och insolvensrätt	42
	Civilutskottets betänkande 2020/21:CU10	42
Anf. 82	SANNE LENNSTRÖM (S)	42
Anf. 83	DAVID JOSEFSSON (M)	43
Anf. 84	ANGELICA LUNDBERG (SD)	44
Anf. 85	CATARINA DEREMAR (C)	45
Anf. 86	JON THORBJÖRNSSON (V)	45
Anf. 87	LARRY SÖDER (KD)	46
	(Beslut fattades under § 15.)	47
§ 13	Konsumenträtt	47
	Civilutskottets betänkande 2020/21:CU12	47

Anf. 88 SANNE LENNSTRÖM (S).....	47
Anf. 89 LARS BECKMAN (M).....	48
Anf. 90 ANGELICA LUNDBERG (SD)	49
Anf. 91 CATARINA DEREMAR (C).....	50
Anf. 92 JON THORBJÖRNSSON (V).....	51
Anf. 93 LARS BECKMAN (M) replik.....	52
Anf. 94 JON THORBJÖRNSSON (V) replik.....	52
Anf. 95 LARS BECKMAN (M) replik.....	52
Anf. 96 JON THORBJÖRNSSON (V) replik.....	52
Anf. 97 LARRY SÖDER (KD)	53
Anf. 98 AMANDA PALMSTIERNA (MP).....	54
Anf. 99 LARS BECKMAN (M) replik.....	55
Anf. 100 AMANDA PALMSTIERNA (MP) replik.....	55
Anf. 101 LARS BECKMAN (M) replik.....	55
Anf. 102 AMANDA PALMSTIERNA (MP) replik.....	55
(Beslut fattades under § 15.).....	55
Ajournering	55
Återupptaget sammanträde	55
§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 22 april	56
SfU21 Socialförsäkringsfrågor	56
MJU15 Skogspolitik	56
MJU16 Naturvård och biologisk mångfald.....	57
KU23 Fri- och rättigheter m.m.	57
KU24 Författningsfrågor	58
UU15 Mellanöstern.....	59
§ 15 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens	
sammanträde	59
SoU37 Vaccininköp och vaccinleveranser	59
JuU14 En ny straffbestämmelse som skyddar betalningsverktyg	59
TU10 Ytterligare kompletterande bestämmelser till EU:s	
förordning om elektronisk identifiering	59
TU11 Transportstyrelsens olycksdatabas.....	59
TU9 Väg- och fordonfrågor	59
AU15 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till	
direktiv om bindande åtgärder för transparens i lönesättningen ..	60
CU10 Ersättningsrätt och insolvensrätt.....	60
CU12 Konsumenträtt	61
§ 16 Planering och byggande.....	62
Civilutskottets betänkande 2020/21:CU13	62
Anf. 103 CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	62
Anf. 104 ROGER HEDLUND (SD).....	63
Anf. 105 OLA JOHANSSON (C)	63
Anf. 106 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V).....	65
Anf. 107 LARRY SÖDER (KD)	66
Anf. 108 OLA JOHANSSON (C) replik	67
Anf. 109 LARRY SÖDER (KD) replik.....	67
Anf. 110 OLA JOHANSSON (C) replik	67
Anf. 111 LARRY SÖDER (KD) replik.....	68
Anf. 112 MALIN DANIELSSON (L)	68
Anf. 113 LEIF NYSMED (S).....	69
Anf. 114 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)	70
Anf. 115 ROGER HEDLUND (SD) replik	72
Anf. 116 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP) replik.....	72
Anf. 117 ROGER HEDLUND (SD) replik	72
Anf. 118 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP) replik.....	73
Anf. 119 TREDJE VICE TALMANNEN	73
Anf. 120 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik	73
Anf. 121 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP) replik.....	73
Anf. 122 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik	73
Anf. 123 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP) replik.....	74

Anf. 124	OLA JOHANSSON (C) replik	74
Anf. 125	Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP) replik	74
Anf. 126	OLA JOHANSSON (C) replik	74
Anf. 127	Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP) replik	75
Anf. 128	LARRY SÖDER (KD) replik	75
Anf. 129	Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP) replik	75
Anf. 130	LARRY SÖDER (KD) replik	75
Anf. 131	Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP) replik	76
Anf. 132	MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	76
Anf. 133	Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP) replik	76
Anf. 134	MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	76
Anf. 135	Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP) replik	77
§ 17	Hushållningen med mark- och vattenområden	77
	Civilutskottets betänkande 2020/21:CU14	77
Anf. 136	JOAKIM JÄRREBRING (S)	77
Anf. 137	LARS BECKMAN (M)	78
Anf. 138	ROGER HEDLUND (SD)	79
Anf. 139	LARS BECKMAN (M) replik	79
Anf. 140	ROGER HEDLUND (SD) replik	79
Anf. 141	LARS BECKMAN (M) replik	79
Anf. 142	ROGER HEDLUND (SD) replik	79
Anf. 143	OLA JOHANSSON (C)	79
Anf. 144	LARRY SÖDER (KD)	81
Anf. 145	MALIN DANIELSSON (L)	82
	(Beslut skulle fattas den 29 april.)	82
§ 18	Bordläggning	82
§ 19	Anmälan om interpellationer	83
§ 20	Anmälan om frågor för skriftliga svar	83
§ 21	Anmälan om skriftliga svar på frågor	83
§ 22	Kammaren åtskildes kl. 19.07.	84